

ΑΠΑΝΤΑ, ΜΑΞΙΜΟΥ τοῦ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ *

5 ^{ος} Τόμος 14 Δ	1
ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΠΟΡΙΩΝ	1

5^{ος} Τόμος 14 Δ

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΠΟΡΙΩΝ * ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΠΡΟΣ ΘΩΜΑΝ ΤΟΝ ΗΓΙΑΣΜΕΝΟΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

(□14Δ_012□> (=1032=)

Τῷ ἡγιασμένῳ δούλῳ τοῦ Θεοῦ, Πατρὶ πνευματικῷ καὶ διδασκάλῳ κυρίῳ Θωμᾷ, Μάξιμος ταπεινὸς καὶ ἁμαρτωλός, ἀνάξιος δοῦλος καὶ μαθητής.

Ἄπλαντοῦς θεωρίας ἐξ ἐμμελοῦς περὶ τὰ θεῖα σπουδῆς ἕξιν λαβῶν ἀναλλοίωτον, οὐχ ἀπλῶς σοφίας, ἀλλὰ τοῦ κάλλους αὐτῆς, Θεῷ λίαν ἡγαπημένε, γέγονας ἐραστής σωφρονέστατος. Σοφίας δὲ κάλλος ἐστὶ γνῶσις ἔμπρακτος, ἢ πράξις ἔνσοφος, ὣν ἐστὶ χαρακτήρ ὡς δι' ἀμφοῖν συμπληρούμενος, ὁ τῆς θείας προνοίας καὶ κρίσεως λόγος. Καθ' ὃν αἰσθήσει τὸν νοῦν συμπλέξας διὰ τοῦ Πνεύματος, ἔδειξας ὡς ἀληθῶς πῶς ὁ Θεὸς κατ' εἰκόνα Θεοῦ ποιεῖν πέφυκε τὸν ἄνθρωπον, τὸν τε πλοῦτον τῆς ἀγαθότητος κατέστησας γνῶριμον, πολυτελῶς τῇ καλῇ μίξει τῶν ἐναντίων ἐν σεαυτῷ δεικνύς τὸν Θεὸν ταῖς ἀρεταῖς σωματούμενον, οὗ τῷ ὕψει συμμετρήσας μιμήσει τὴν κένωσιν ἕως ἐμοῦ κατελθεῖν οὐκ ἀπηξίωσας, ἐκεῖνα ζητῶν ὧν πεπονθῶς ἔχει τὴν εἶδῃσιν. Εἰσὶ δὲ Διονυσίου καὶ Γρηγορίου κεφάλαια τῶν ἁγίων ἐκείνων ὑπερευφήμων τε (=1033=) καὶ μακαρίων ἀνδρῶν, τῆς ὄντως ἐκλογῆς τῶν ἀνέκαθεν κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων τῷ Θεῷ προσθεμένων, τῶν πᾶσαν ὡς ἀληθῶς

* Τὸ ἔργο τοῦ ἁγίου Μαξίμου χωρίστηκε σὲ τόμους καὶ ἀναγράφονται οἱ σελίδες σύμφωνα μὲ τὴ σειρά "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, γιὰ νὰ μπορεῖ εὐκόλα ὁ ἀναγνώστης νὰ συμβουλευεταὶ μετάφραση. Τὸ κείμενο προέρχεται ἀπὸ τρεῖς πηγές: **1)** ἀπὸ τὴν ἠλεκτρονικὴ βιβλιοθήκη ἑλληνικῶν κειμένων, Thesaurus Linguae Graecae, TLG (<http://www.tlg.uci.edu>), **2)** κείμενα πού δὲν περιλαμβάνονται στὸ TLG ἀπὸ τὴν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 90^{ος} καὶ 91^{ος} (τὰ δακτυλογράφησε ἡ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), καὶ **3)** τὰ σχόλια στὰ ἔργα τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτη ἀπὸ τίς ἐκδόσεις ΒΥΖΑΝΤΙΟ, τὸ κείμενο περάστηκε ἀπὸ σκάνερ, ἀκολούθησε ὀπτικὴ ἀναγνώριση χαρακτήρων καὶ ἔλεγχος.

Τόμος καὶ σελίδα γιὰ τίς ἐκδόσεις ΒΥΖΑΝΤΙΟ ἀναγράφονται μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο: (=15B_010=>, δηλαδή ἀκολουθεῖ ἡ δέκατη σελίδα τοῦ 15B τόμου. Ἐπίσης ὑπάρχει καὶ ἔνδειξη γιὰ τὴν σελίδα τῆς πατρολογίας Migne (=0364=) ὅταν τὸ κείμενο προέρχεται ἀπὸ ἐκεῖ.

* Τὸ κείμενο προέρχεται ἀπὸ τὴν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 91^{ος} (τὸ δακτυλογράφησε ἡ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), σὲ ἀντιπαράθεση μὲ τὸ κείμενο τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" τῆς σειρᾶς "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, **τόμος 14 Δ.**

τήν ἐφικτήν τοῖς ἀγίοις χύσιν τῆς σοφίας εἰσδεξαμένων, καί τῇ (□14Δ_014□> ἀποθέσει τῆς κατά φύσιν ζωῆς ψυχῆς οὐσίαν πεποιημένων, καί διά τοῦτο ζῶντα μονώτατον τόν Χριστόν ἐσχηκότων, καί τό δὴ μεῖζον εἶπεῖν, ψυχὴν αὐτοῖς τῆς ψυχῆς γεγεννημένον καί διά πάντων ἔργων τε καί λόγων καί νοημάτων πᾶσιν ἐμφανιζόμενον ὡς ἐντεῦθεν ἐκείνων μὲν οὐκ εἶναι πεπεῖσθαι τά προτεθέντα, Χριστοῦ δέ κατά χάριν αὐτοῖς ἑαυτὸν ὑπαλλάξαντος.

Ἄλλὰ πῶς εἶπω Κύριον Ἰησοῦν, μήπω Πνεῦμα λαβὼν ἀγιότητος; Πῶς λαλήσω τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου, ὁ μογίλαλος, καί τόν νοῦν τῇ σχέσει προσηλώσας τῶν φθειρομένων; Πῶς ἀκουστάς ποιήσω κἄν τινας αἰνέσεις αὐτοῦ, ὁ κωφός, καί τό τῆς ψυχῆς ἀκουστικόν διά τήν πρός τά πάθη φιλίαν ἔχων παντελῶς ἀπεστραμμένον τοῦ Λόγου τήν μακαρίαν φωνήν; Πῶς ἐμφανῆς ὁ Λόγος γενήσεται μοι, τῷ ἡττημένῳ τῷ κόσμῳ, νικᾶν τόν κόσμον, ἀλλ' οὐκ ἐμφανίζεσθαι τῷ κόσμῳ πεφυκῶς, εἶπερ φιλύλῳ διαθέσει κατά φύσιν ἐστίν ἀνεπίγνωτος; Πῶς οὐ τολμηρόν, τοῖς ἀγίοις τόν ἐναγῆ, καί τοῖς καθαρῶς ἐγχειρεῖν τόν ἀκάθαρτον; Διό παρητησάμην ἄν τήν ἐπί τοῖς κεκελευσμένοις ἐγχειρήσιν, τόν τῆς προπετείας ψόγον φοβούμενος, εἰ μή πλέον ἐδεδοίκεν τῆς ἀπειθείας τόν κίνδυνον. Δυοῖν οὖν τούτων μέσος ληφθεὶς τῆς προπετείας αἰροῦμαι μᾶλλον ψόγον ὡς ἀνεκτότερον, φεύγων ὡς ἀσύγνωστον τῆς ἀπειθείας τόν κίνδυνον. Καί τῇ μεσιτεῖα τῶν ἀγίων καί βοηθεία τῶν ὑμετέρων εὐχῶν, Χριστοῦ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν χορηγοῦντος τό νοεῖν εὐσεβῶς καί λέγειν δεόντως, περί ἐκάστου κεφαλαίου τήν ἀπόκρισιν ὡς οἶόν τε ποιήσομαι σύντομον [πρός διδάσκαλον ὁ λόγος μικροῖς πορίζεσθαι μεγάλα δυνάμενον], ἀρχόμενος ἀπό Γρηγορίου τοῦ θεόφρονος, ὡς μᾶλλον ἡμῖν ὄντος τῷ χρόνῳ προσεχεστέρου.

Α' ΤΟΥ ΑΓ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛ., ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΥΙΟΥ, "ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΜΟΝΑΣ ...".

(□14Δ_016□> Τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἐκ τοῦ περί Υἱοῦ πρώτου λόγου εἰς τό· «Διά τοῦτο μονάς ἀπ' ἀρχῆς εἰς δυάδα κινήθεισα μέχρι Τριάδος ἔστη». Καί πάλιν τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ δευτέρου (=1036=) Εἰρηνικοῦ εἰς τό· «Μονάδος μὲν κινήθεισης, διά τό πλούσιον, δυάδος δέ ὑπερβαθείσης· ὑπέρ γάρ τήν ὕλην καί τό εἶδος, ἐξ ὧν τά σώματα, Τριάδος δέ ὀρισθείσης, διά τό τέλειον».

Εἰ μὲν τήν δοκοῦσαν εἶναι διαφωνίαν, δοῦλε Θεοῦ, σκοπήσας τήν ἀληθῆ συμφωνίαν ἠπόρησας, οὐκ ἔστι κατ' ἔννοιαν τούτων τῶν φωνῶν ἐνικωτέραν εὑρεῖν. Ταυτόν γάρ ἐστίν ὑπερβαθῆναι δυάδα καί μή στήναι μέχρι δυάδος, καί πάλιν ὀρισθῆναι Τριάδα καί μέχρι Τριάδος στήναι τῆς μονάδος τήν κίνησιν, εἶπερ μοναρχίαν πρεσβεύομεν οὐκ ἀφιλότιμον, ὡς ἐνί προσώπῳ περιγεγραμμένην, ἢ πάλιν ἄτακτον, ὡς εἰς ἄπειρον χεομένην, ἀλλ' ἦν ὁμότιμος φύσει Τριάς Πατήρ καί Υἱός καί Πνεῦμα συνίστησιν ἅγιον, ὧν πλοῦτος ἡ συμφυΐα καί τό ἔν ἕξαλμα τῆς λαμπρότητος, οὔτε ὑπέρ ταῦτα τῆς θεότητος χεομένης, ἵνα μή δῆμον θεῶν εἰσαγάγωμεν, οὔτε ἐντός τούτων ὀριζομένης, ἵνα μή πενίαν θεότητος κατακριθῶμεν. Οὐκ ἔστιν οὖν αἰτιολογία τοῦτο τῆς ὑπερουσίου τῶν ὄντων αἰτίας, ἀλλ' εὐσεβοῦς περί αὐτῆς δόξης ἀπόδειξις, εἶπερ μονάς, ἀλλ' οὐ δυάς, καί Τριάς, ἀλλ' οὐ πλῆθος, ἢ θεότης, ὡς ἀναρχος, ἀσώματός τε καί ἀστασίαστος.

Μονάς γάρ ἀληθῶς ἡ μονάς· οὐ γάρ ἐστίν ἀρχή τῶν μετ' αὐτήν, κατά διαστολῆς συστολήν, ἵνα χεθῆ φυσικῶς εἰς πλῆθος ὀδεύουσα, ἀλλ' ἐνουπόστατος ὄντοτης ὁμοουσίου Τριάδος. Καί Τριάς ἀληθῶς ἡ Τριάς, οὐκ ἀριθμῶ λυομένῳ συμπληρουμένη (οὐ γάρ ἐστι μονάδων σύνθεσις, ἵνα πάθη διαίρεσιν), ἀλλ' ἐνούσιος ὑπαρξίς τρισυποστάτου μονάδος. Μονάς γάρ ἀληθῶς ἡ (□14Δ_018□> Τριάς, ὅτι οὕτως ἐστί, καί Τριάς ἀληθῶς ἡ μονάς, ὅτι οὕτως ὑφέστηκεν· ἐπειδή καί μία θεότης

οὐσά τε μοναδικῶς, καί ὑφισταμένη τριαδικῶς. Εἰ δέ κίνησιν ἀκούσας ἐθαύμασας πῶς ὑπεράπειρος κινεῖται θεότης, ἡμῶν, οὐκ ἐκείνης τό πάθος, πρῶτον τόν τοῦ εἶναι λόγον αὐτῆς ἔλλαμπομένων, καί οὕτω τόν τοῦ πῶς αὐτήν ὑφεστάναι τρόπον φωτιζομένων, εἴπερ τό εἶναι τοῦ πῶς εἶναι πάντως προεπινοεῖται. Κίνησις οὖν θεότητος ἢ δι' ἐκφάνσεως γινομένη περί τε τοῦ εἶναι αὐτήν καί τοῦ πῶς αὐτήν ὑφεστάναι τοῖς αὐτῆς δεκτικοῖς καθέστηκε γυνῶσις.

Β' ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΛΟΓΟΥ, "ΤΑ ΜΕΝ ΥΨΗΛΟΤΕΡΑ ΠΡΟΣΑΓΕ ΤΗ ΘΕΟΤΗΤΙ ..».

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πρώτου λόγου εἰς τό· «Ἐνί δέ κεφαλαίῳ, τά μέν ὑψηλότερα πρόσαγε τῇ θεότητι καί τῇ κρείττονι φύσει (=1037=) παθῶν καί σώματος, τά δέ ταπεινότερα τῷ συνθέτῳ καί διά σέ κενωθέντι καί σαρκωθέντι, οὐδέν δέ χεῖρον εἶπεῖν καί ἀνθρωπισθέντι».

Ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος ὅλος οὐσία πλήρης ὑπάρχων, Θεός γάρ, καί ὑπόστασις ὅλος ἀνελλιπής, Υἱός γάρ, κενωθείς μέν σπορά γέγονε τῆς οἰκείας σαρκός, ἀρρήτῳ δέ συλλήψει συντεθείς αὐτῆς ὑπόστασις γέγονε τῆς προσληφθείσης σαρκός. Καί τούτῳ τῷ καινῷ μυστηρίῳ κατ' ἀλήθειαν ἀτρέπτως ὅλος γενόμενος ἄνθρωπος, δύο φύσεων ἀκτίστου τε καί κτιστῆς, ἀπαθοῦς τε καί παθητῆς, ὁ αὐτός ὑπόστασις ἦν, πάντας ἀνελλιπῶς τούς φυσικούς, ὧν ὑπόστασις, ἦν λόγους ἐπιδεχόμενος. Εἰ δέ πάντας οὐσιωδῶς ὧν ὑπόστασις ἦν τούς φυσικούς ἐπεδέχετο λόγους, αὐτῷ συνθέτῳ γενομένῳ τῇ προσλήψει τῆς σαρκός κατὰ τήν ὑπόστασιν πάνυ σοφῶς ὁ διδάσκαλος, ἵνα μή ψιλὰ νομισθῇ, τά τῆς οἰκείας σαρκός πάθη προσένειμεν, αὐτοῦ τε τῆς (□14Δ_020□> σαρκός ὑπαρχούσης καί κατ' αὐτήν ἀληθῶς ὄντι Θεῷ παθητῷ κατὰ τῆς ἀμαρτίας.

Οὐσίας τοίνυν, καθ' ἣν καί σαρκωθείς ἀπλοῦς ὁ Λόγος μεμένηκε, καί ὑποστάσεως, καθ' ἣν προσλήψει σαρκός γέγονε σύνθετος, καί Θεός παθητός οἰκονομικῶς ἐχρημάτισε, δεικνύς τήν διαφοράν ὁ διδάσκαλος ταυτά φησιν· " Ἴνα μή τά τῆς ὑποστάσεως κατηγοροῦντες ἐξ ἀγνοίας τῆς φύσεως λάθωμεν κατὰ τούς Ἀρειανούς Θεῷ φύσει παθητῷ προσκυνοῦντες». " Οὐδέν δέ χεῖρον εἶπεῖν καί ἀνθρωπισθέντι», προσέθηκεν, οὐ μόνον διά τούς Ἀρειανούς ἀντί ψυχῆς τήν θεότητα, καί τούς Ἀπολιναριστάς ἄνουν τήν ψυχή δογματίζοντας, καί τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τέλειον τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Λόγου περιτέμοντας φύσεως, καί φύσει θεότητος παθητόν αὐτόν ποιούμενον, ἀλλ' ἵνα καί δειχθῇ τέλειος ἡμῖν γεγονώς κατὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπος ὁ μονογενής Θεός, ὡς δι' ἐνεργοῦς φύσει σαρκός νοερῶς τε καί λογικῶς ἐψυχωμένης, αὐτουργῶν τήν ἡμῶν σωτηρίαν, εἴπερ κατὰ πάντα χωρίς μόνης ἀμαρτίας, ἥς οὐδεῖς τῇ φύσει παντελῶς ἐνέσπαρται λόγος, ἀλλ' οὐ χωρίς φυσικῆς ἐνεργείας, ἀληθῶς γέγονεν ἄνθρωπος, ἥς ὁ λόγος, ὅρος τῆς οὐσίας ἐστί, πάντας χαρακτηρίζων φυσικῶς οἷς κατ' οὐσίαν ἐπέφευκε. Τό γάρ κοινῶς τε καί γενικῶς τινων κατηγορούμενον ὅρος τῆς αὐτῶν οὐσίας ἐστίν, οὐ πάντως ἢ στερήσις φθοράν ἐργάζεται φύσεως, εἴπερ οὐδέν τῶν ὄντων τοῦ φύσει πεφυκότος στερούμενον ὅπερ ἦν μένει σωζόμενον.

Γ' ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΥ, "ΟΥΤΟΣ ΓΑΡ Ο ΝΥΝ ΣΟΙ ΚΑΤΑΦΡΟΝΟΥΜΕΝΟΣ ..».

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου εἰς τό· " Οὗτος γάρ ὁ νῦν σοι καταφρονούμενος ἦν ὅτε καί ὑπέρ σέ ἦν· ὁ νῦν ἄνθρωπος καί ἀσύνθετος ἦν· (=1040=) ὁ μέν ἦν, διέμεινε, ὁ δέ οὐκ ἦν, προσέλαβεν· ἐν ἀρχῇ ἦν ἀναιτίως (τίς γάρ αἰτία Θεοῦ;)· ἀλλά καί (□14Δ_022□> ὕστερον γέγονε δι' αἰτίαν· ἢ δέ ἦν τό σέ

σωθῆναι τόν ὑβριστήν, ὅς διά τοῦτο περιφρονεῖς θεότητα ὅτι τήν σὴν παχύτητα κατεδέξατο, διά μέσου νοός ὁμιλήσας σαρκί καί γενόμενος ἄνθρωπος ὁ κάτω Θεός, ἐπειδή συνακεκράθη Θεῶ καί γέγονεν εἷς, τοῦ κρείττονος ἐκνικήσαντος, ἵνα γένωμαι τοσοῦτον Θεός ὅσον ἐκεῖνος ἄνθρωπος. "

Οὗτος γάρ ὁ νῦν σοι καταφρονούμενος, φησίν, ἦν ὅτε καί ὑπέρ σέ ἦν, παντός αἰῶνος δηλονότι καί πάσης δι' ἑαυτὸν ὑπάρχων ἐπέκεινα φύσεως, κἄν ὑπ' ἄμφω νῦν διά σέ γεγένηται θέλων. Ὁ νῦν ἄνθρωπος καί ἀσύνθετος ἦν, τήν τε φύσιν ἀπλοῦς καί τήν ὑπόστασιν, ἄτε δὴ μόνον Θεός, γυμνός σώματος καί τῶν ὅσα σώματος, κἄν νῦν προσλήψει σαρκός ψυχὴν ἐχούσης νοεράν, ὅπερ οὐκ ἦν γέγονε, τήν ὑπόστασιν σύνθετος, διαμείνας ὅπερ ἦν, τήν φύσιν ἀπλοῦς, ἵνα σέ σώσῃ τόν ἄνθρωπον. Ταύτην γάρ τῆς σαρκικῆς αὐτοῦ μόνην αἰτίαν ἔσχε γεννήσεως, τήν σωτηρίαν τῆς φύσεως, ἧς ὑπελθὼν, καθάπερ τι πᾶχος, τό παθητόν διά μέσου νοός ὠμίλησε σαρκί, γενόμενος ἄνθρωπος ὁ κάτω Θεός, πάντα ὑπέρ πάντων γενόμενος ὅσα ἡμεῖς, πλήν τῆς ἁμαρτίας, σῶμα, ψυχὴ, νοῦς, δι' ὅσων ὁ θάνατος, τό κοινόν ἐκ τούτων, ἄνθρωπος, Θεός ὁρώμενος διά τό νοούμενον.

Αὐτός οὖν δίχα τροπῆς κυρίως πρὸς τό καθ' ἡμᾶς φύσει παθητόν κενωθείς ὁ Λόγος, καί ὑπό τήν φυσικὴν ἀληθῶς διά σαρκώσεως γενόμενος αἴσθησιν, Θεός ὁρατός καί κάτω Θεός προσηγορεύθη, διά σαρκός φύσει παθητῆς τήν υπεράπειρον ἐμφανῆ ποιησάμενος δύναμιν, ἐπειδή συνανεκράθη Θεῶ προδήλως ἢ σὰρξ καί γέγονεν εἷς, τοῦ κρείττονος ἐκνικήσαντος, ὑποστατικῆ ταυτότητι κυρίως αὐτήν τοῦ προσλαβόντος Λόγου θεώσαντος. Εἷς δέ γέγονεν, ἀλλ' οὐκ ἓν, ὁ διδάσκαλος εἶπεν, δεικνύς (□14Δ_024□> ὅτι κἄν τῆ ταυτότητι τῆς μιᾶς ὑποστάσεως μεμένηκεν ἢ φυσικὴ τῶν ἠνωμένων ἑτερότης ἀσύγχυτος· εἶπερ τό μὲν ὑποστάσεως, τό δέ φύσεως ὑπάρχει δηλωτικόν. Τό γάρ, " Ἴνα γένωμαι τοσοῦτον θεός ὅσον ἐκεῖνος ἄνθρωπος», οὐκ ἐμόν λέγειν, τοῦ ῥυπωθέντος τῆ ἁμαρτία καί τελείως τῆς ὄντως οὔσης ἀνορεκτοῦντος ζωῆς, ἀλλ' ὑμῶν, τῶν ἀπολήψει τελεία τῆς φύσεως ἐκ μόνης γνωριζομένων τῆς χάριτος, καί μελλόντων ἐκ τῆς κατ' αὐτήν τοσοῦτον διαδειχθῆναι δυνάμεως ὅσον ὁ φύσει Θεός τῆς ἡμῶν σαρκωθείς ἀσθενείας μετείληφεν, ἀντιμετρομένης, ὡς οἶδεν αὐτός, τῆ αὐτοῦ κενώσει, τῆς τῶν χάριτι σωζομένων θεώσεως, ὄλων θεοειδῶν καί ὄλου Θεοῦ χωρητικῶν, καί μόνου γενησομένων. Τοῦτο γάρ ἢ τελείωσις πρὸς ἦν σπεύδουσιν οἱ ταύτην ἀληθῶς ἔσεσθαι τήν ἐπαγγελίαν πιστεύσαντες.

Δ' ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ... "ΩΣ ΜΕΝ ΓΑΡ ΛΟΓΟΣ, ΟΥΤΕ ΥΠΗΚΟΟΣ ΗΝ ...».

(=1041=) Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ δευτέρου περὶ Υἱοῦ Λόγου, εἰς τό· " Ὡς μὲν γάρ Λόγος, οὔτε ὑπήκοος ἦν, οὔτε ἀνήκοος· τῶν γάρ ὑπό χεῖρα ταῦτα καί τῶν δευτέρων· τό μὲν τῶν εὐγνωμονεστέρων, τό δέ τῶν ἀξίων κολάσεως. Ὡς δέ δούλου μορφή, συγκαταβαίνει τοῖς ὁμοδούλοις καί δούλοις, καί μορφοῦται τό ἄλλότριον, ὄλον ἐν ἑαυτῷ φέρων μετὰ τῶν ἐμῶν, ἵνα ἐν ἑαυτῷ δαπανήσῃ τό χεῖρον, ὡς κηρόν πῦρ, ἢ ὡς ἀτμίδα γῆς ἡλιος, κἀγὼ μεταλάβω τῶν ἐκεῖνου διά τήν σύγκρασιν. Διά τοῦτο ἔργω τιμᾶ τήν ὑπακοήν καί πειρᾶται ταύτης ἐκ τοῦ παθεῖν. Οὐ γάρ ἱκανόν ἢ διάθεσις, ὡπερ οὐδέ ἡμῖν, εἰ μὴ καί διά τῶν πραγμάτων χωρήσαιμεν. Ἔργον γάρ ἀπόδειξις διαθέσεως. Οὐ χεῖρον δέ ἴσως κἀκεῖνο ὑπολαβεῖν, ὅτι δοκιμάζει τήν ἡμετέραν ὑπακοήν, καί πάντα μετρεῖ τοῖς ἑαυτοῦ πάθεσι τά ἡμέτερα, τέχνη φιλανθρωπίας, ὡστε ἔχειν εἰδέναι (□14Δ_026□> τοῖς ἑαυτοῦ τά ἡμέτερα, καί πόσον μὲν ἀπαιτούμεθα, πόσον δέ συγχωρούμεθα, λογιζομένης μετὰ τοῦ πάσχειν καί τῆς ἀσθενείας».

Ὡς μὲν γὰρ φύσει Θεός Λόγος, ὑπακοῆς, φησί, καί παρακοῆς πάντως ἐλεύθερος, ὅτι καί φύσει πάσης ἐντολῆς ὡς Κύριος ὑπάρχει δοτήρ, ἢ ἡ μὲν ὑπακοή τήρησις ἐστίν, ἢ δὲ παρακοή παράβασις. Τῶν γὰρ φύσει κινουμένων ὁ κατ' ἐντολήν νόμος καί ἡ κατ' αὐτόν πλήρωσις ἐστὶ καὶ παράβασις, οὐχὶ οὐ φύσει τὸ εἶναι στάσις ἐστίν.

Ὡς δὲ δούλου μορφῆ, τουτέστιν ἄνθρωπος φύσει γενόμενος, συγκατέβη τοῖς ὁμοδούλοις καὶ δούλοις, μορφωθεὶς τὸ ἀλλότριον, ἅμα τῇ φύσει καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς τῆς φύσεως ὑποδύς παθητόν. Ἀλλότριον γὰρ τοῦ κατὰ φύσιν ἀναμαρτήτου τὸ τοῦ ἀμαρτήσαντος ἐπιτίμιον, ὅπερ ἐστὶ τὸ διὰ τὴν παράβασιν κατακριθέν τῆς ὅλης φύσεως παθητόν.

Εἰ δὲ κενωθεὶς μὲν δούλου μορφῆ, τουτέστιν ἄνθρωπος συγκαταβάς δὲ μορφοῦται τὸ ἀλλότριον, τουτέστιν ἄνθρωπος φύσει γίνεται παθητός, κένωσις ἄρα περὶ αὐτόν ὡς ἀγαθὸν ὁμοῦ καὶ φιλόανθρωπον θεωρεῖται καὶ συγκατάβασις, ἢ μὲν ἄνθρωπον ἀληθῶς, ἢ δὲ φύσει παθητόν ἄνθρωπον ἀληθῶς ὄντα δεικνύσα γεγεννημένον. Διὸ φησὶν ὁ διδάσκαλος· (=1044=) " Ὅλον ἐν ἑαυτῷ ἐμέ φέρων μετὰ τῶν ἐμῶν, " τουτέστι τὴν ἀνθρωπεῖαν φύσιν ὀλόκληρον, ἐνώσει τῇ καθ' ὑπόστασιν μετὰ τῶν αὐτῆς ἀδιαβλήτων παθῶν. Οἷς ἡμῶν δαπανήσας τὸ χεῖρον, διὸ τῇ φύσει τὸ παθητόν ἐπεισεκρίθη, λέγω δὲ τὸν ἐκ τῆς παρακοῆς νόμον τῆς ἀμαρτίας, οὐ κράτος ἐστίν ἢ παρά φύσιν τῆς ἡμετέρας (□14Δ_028□> γνώμης διάθεσις, ἐμπάθειαν τῷ παθητῷ τῆς φύσεως ἐπεισάγουσα κατ' ἄνεσιν καὶ ἐπίτασιν, οὐ μόνον σέσωκεν ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας κατεχομένους, ἀλλὰ καὶ θείας δυνάμεως μεταδέδωκεν ἐν ἑαυτῷ λύσας ἡμῶν τὸ ἐπιτίμιον, ψυχῆς ἀτρεψίαν καὶ σώματος ἀφθαρσίαν ἐργαζομένης ἐν τῇ περὶ τὸ φύσει καλὸν τῆς γνώμης ταυτότητι, τοῖς ἔργω τιμᾶν τὴν χάριν σπουδάζουσιν. Ὅπερ οἶμαι διδάσκων ὁ ἅγιός φησὶν· " Ἴνα ἐν ἑαυτῷ δαπανήσῃ τὸ χεῖρον, ὡς κηρόν πῦρ, ἢ ὡς ἀτμίδα γῆς ἥλιος, κἀγὼ μεταλάβω τῶν ἐκείνου διὰ τὴν σύγκρασιν»· καθαρὸς δηλαδὴ τῇ χάριτι πάθους ἴσως ἐκείνῳ γενόμενος.

Οἶδα δὲ καὶ λόγον ἕτερον περὶ τοῦ, "Μορφοῦται τὸ ἀλλότριον», παρά τινος ἀγίου σοφοῦ καὶ λόγον καὶ βίον μαθῶν. Ἔλεγε γὰρ ἐρωτηθεὶς ἐκεῖνος ἀλλότριον εἶναι τοῦ Λόγου φύσει τὴν ὑπακοήν, ὥσπερ καὶ τὴν ὑποταγήν, ἣν ὑπὲρ ἡμῶν παραβάντων τὴν ἐντολήν ἐκτίσας ὄλην εἰργάσατο τοῦ γένους τὴν σωτηρίαν, ἑαυτοῦ ποιούμενος τὸ ἡμέτερον. Διὰ τοῦτο ἔργω τιμᾶ τὴν ὑπακοήν, νέος Ἀδάμ ὑπὲρ τοῦ παλαιοῦ φύσει γενόμενος, καὶ πειρᾶται ταύτης ἐκ τοῦ παθεῖν, διὰ τῶν αὐτῶν ἐκουσίως ἡμῖν ἐνεχθεὶς παθημάτων. Εἴπερ κατὰ τοῦτον ἀληθῶς τὸν μέγαν διδάσκαλον, " Ἐκοπίασε, καὶ ἐπείνασε, καὶ ἐδίψησε, καὶ ἠγωνίασε, καὶ ἐδάκρυσε " νόμῳ σώματος, ὃ δὴ σαφῆς ἐνεργοῦς ἐστὶν ἀπόδειξις διαθέσεως, καὶ τῆς πρὸς τοὺς ὁμοδούλους τε καὶ δούλους τεκμήριον συγκαταβάσεως. Δεσπότης γὰρ φύσει μεμένηκε, καὶ δοῦλος δ' ἐμέ τὸν φύσει δοῦλον γενόμενος, ἵνα ποιῆσῃ δεσπότην τοῦ δι' ἀπάτης τυραννικῶς κυριεύσαντος, διὰ τοῦτο τὰ μὲν δουλικά δεσποτικῶς ἐνεργῶν, τουτέστι τὰ σαρκικά θεϊκῶς, τὴν ἀπαθῆ καὶ φύσει δεσπόζουσαν ἐν τοῖς σαρκικοῖς (□14Δ_030□> ἐπεδείκνυτο δύναμιν, διὰ πάθους, τὴν φθορὰν ἀφανίζουσαν, καὶ διὰ θανάτου ζωὴν δημιουργοῦσαν ἀνώλεθρον, τὰ δεσποτικά δὲ πράττων δουλικῶς, τουτέστι τὰ θεῖα σαρκικῶς, τὴν ἄφατον ἐνεδείκνυτο κένωσιν, διὰ σαρκὸς παθητῆς τὸ γένος ἅπαν τῇ φθορᾷ γεωθέν θεωργοῦσαν.

Τῇ γὰρ τούτων ἐπαλλαγῇ σαφῶς ἐπιστοῦτο τὰς τε φύσεις ὧν αὐτός ὑπόστασις ἦν, καὶ τὰς αὐτῶν οὐσιώδεις ἐνεργείας, ἠγουν κινήσεις, ὧν αὐτός ἕνωσις ἦν ἀσύγχυτος, μὴ δεχομένη διαίρεσιν κατ' ἄμφω τὰς φύσεις ὧν αὐτός ὑπόστασις ἦν, εἴπερ ἑαυτῷ προσφυῶς μοναδικῶς, τουτέστιν ἐνοειδῶς ἐνεργῶν, καὶ δι' ἐκάστου τῶν ὑπ' αὐτοῦ γινομένων τῇ δυνάμει τῆς ἑαυτοῦ θεότητος ἀχωρίστως συνεκφαίνων τῆς οἰκείας σαρκὸς τὴν ἐνεργείαν. Αὐτοῦ γὰρ ἐνός ὄντος οὐδὲν ἐνικώτερον, (=1045=)

οὐδ' αὐτοῦ πάλιν τῶν ἑαυτοῦ παντελῶς ἐνικώτερον ἢ σωστικώτερον. Διὰ τοῦτο καί πάσχω Θεός ἦν ἀληθῶς, καί θαυματουργῶν ἄνθρωπος ἦν ὁ αὐτός ἀληθῶς, ὅτι καί φύσεων ἀληθῶν καθ' ἑνώσειν ἄρρητον ὑπόστασις ἦν ἀληθής. Αἷς καταλλήλως τε καί προσφυῶς ἐνεργῶν ἐδείκνυτο σώζων αὐτάς ἀληθῶς ἀσυγχύτους σωζόμενος· εἶπερ ἀπαθής μεμένηκε φύσει καί παθητός, ἀθάνατος καί θνητός, ὁρατός καί νοούμενος, ὡς φύσει Θεός καί φύσει ἄνθρωπος ὁ αὐτός.

Οὕτω μὲν οὖν, κατ' ἐμέ φάναι, τιμᾶ τὴν ὑπακοὴν ὁ φύσει Δεσπότης, καί πειράται ταύτης ἐκ τοῦ παθεῖν, οὐχ ἵνα σώσῃ μόνον τοῖς ἑαυτοῦ τὴν ἅπασαν φύσιν ἀποκαθάρας τοῦ χείρονος, ἀλλ' ἵνα καί τὴν ἡμετέραν ὑπακοὴν δοκιμάσῃ μαθάνων τῇ πείρᾳ τῶν ἡμετέρων τά καθ' ἡμᾶς, ὁ πᾶσαν γνῶσιν τῇ φύσει περιγράφων, πόσον μὲν ἀπαιτούμεθα, πόσον δέ συγχωρούμεθα πρὸς τὴν τελείαν ὑποταγὴν, δι' ἧς προσάγειν πέφυκε τῷ Πατρὶ τούς σωζόμενους, κατ' αὐτόν φανέντας τῇ δυνάμει τῆς χάριτος. Ὡς μέγα καί φρικτόν ὄντως τό τῆς ἡμῶν σωτηρίας μυστήριον. (□14Δ_032□> Ἀπαιτούμεθα γάρ ὅσον ἐκεῖνος φύσει τό καθ' ἡμᾶς, συγχωρούμεθα δέ ὅσον αὐτός ὑπὲρ ἡμᾶς ἐνώσει τό καθ' ἡμᾶς. Εἰ μήπου γνῶμης φιλαμαρτήμονος ἕξις ποιεῖται κακίας ὕλην τῆς φύσεως τὴν ἀσθένειαν. Καί δῆλός ἐστι ταύτης ὑπάρχων τῆς ἐννοίας ὁ πολὺς οὗτος διδάσκαλος, τοῖς ἐξῆς αὐτὴν βεβαιῶν. Φησί γάρ· " Εἰ γάρ τό φῶς ἐδιώχθη διὰ τό πρόβλημα, φαῖνον ἐν τῇ σκοτίᾳ, τῷ βίῳ τούτῳ, ὑπό τῆς ἄλλης σκοτίας, τοῦ πονηροῦ λέγω καί τοῦ πειραστοῦ, τό σκότος πόσον, ὡς ἀσθενέστερον; Καί τί θαυμαστόν, εἰ ἐκεῖνου διαφυγόντος παντάπασις ἡμεῖς ποσῶς καταληφθῆμεν; Μειζον γάρ ἐκεῖνῳ τό διωχθῆναι, ἢπερ ἡμῖν τό καταληφθῆναι, παρά τοῖς ὀρθῶς ταῦτα λογιζόμενοις».

Ε' ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΓΑΪΟΝ ... ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ... "ΠΩΣ, ΦΗΣ, ΙΗΣΟΥΣ Ο ΠΑΝΤΩΝ ΕΠΕΚΕΙΝΑ ...».

Εἰς τὴν πρὸς Γάϊον τὸν θεραπευτὴν ἐπιστολὴν τοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, ἐπισκόπου Ἀθηνῶν· " Πῶς, φῆς, Ἰησοῦς, ὁ πάντων ἐπέκεινα, πᾶσιν ἀνθρώποις ἐστὶν οὐσιωδῶς συντεταγμένος; Οὐδέ γάρ ὡς αἴτιος ἀνθρώπων ἐνθάδε λέγεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς αὐτός κατ' οὐσίαν ὄλην ἀληθῶς ἄνθρωπος ὢν».

Ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἀπλὴν ἐκδοχὴν τῆς ἀγίας Γραφῆς, ὡς πάντων αἴτιος ὁ Θεός πᾶσι σημαίνεται τοῖς (=1048=) τῶν ἐξ αὐτοῦ παρηγμένων ὀνόμασιν, οἰόμενον, τυχόν, καί μετὰ τὴν σάρκωσιν τούτῳ μόνῳ τῷ τρόπῳ πάλιν ἄνθρωπον τὸν Θεὸν ὀνομάζεσθαι τούτοις τὸν θεραπευτὴν Γάϊον ἐπανορθοῦται τοῖς ῥήμασιν ὁ πολὺς Διονύσιος, διδάσκων ὡς οὐχ ἀπλῶς ὁ τῶν ὄλων Θεός σαρκωθείς λέγεται ἄνθρωπος ἀλλ' ὡς αὐτό κατ' οὐσίαν ὄλην ἀληθῶς ἄνθρωπος ὢν. Ἦς μόνη τε καί ἀληθής ἐστὶν ἀπόδειξις ἢ κατὰ φύσιν αὐτῆς συστατικὴ δύναμις, ἣν οὐκ ἂν τις ἀμάρτοι (□14Δ_034□> τῆς ἀληθείας φυσικὴν φήσας ἐνέργειαν, κυρίως τε καί πρώτως χαρακτηριστικὴν αὐτῆς, ὡς εἰδοποιὸν ὑπάρχουσιν κινήσιν, γενικωτάτην πάσης τῆς φυσικῶς αὐτῇ προσούσης περιεκτικῆς ιδιότητος, ἧς χωρὶς μόνον ἐστὶ τό μή ὄν, ὡς μόνου τοῦ μηδαμῶς ὄντος, κατὰ τοῦτον τὸν μέγαν διδάσκαλον, οὔτε κινήσιν οὔτε ὑπαρξιν ἔχοντος.

Τρανότατα γοῦν διδάσκει μηδὲν ἠρνήσθαι παντάπασι τῶν ἡμετέρων τὸν Θεὸν σαρκωθέντα, πλὴν τῆς ἀμαρτίας, ἐπεὶ μηδέ τῆς φύσεως ἦν, οὐχ ἀπλῶς ἄνθρωπον, ἀλλ' αὐτό κατ' οὐσίαν ὄλην ἀληθῶς ἄνθρωπον ὄντα διαρρήδη ἀποφηνάμενος. Οὗ κυρίως εἶναι διὰ τῶν ἐπαγομένων καί τὴν κλήσιν ἀνθρωπικῶς οὐσιωθέντος διατεινόμενός φησιν· " Ἡμεῖς δέ τὸν Ἰησοῦν οὐκ ἀνθρωπικῶς ἀφορίζομεν». Ἐπεὶ μή ψιλόν ἄνθρωπον αὐτόν δογματίζομεν, τέμνοντες τὴν ὑπὲρ ἐννοίαν ἑνώσειν. Οὐσιωδῶς γάρ, ἀλλ' οὐχ ὡς ἀνθρώπων αἰτίου ἐπ' αὐτοῦ τοῦ φύσει

Θεοῦ καθ' ἡμᾶς ἀληθῶς οὐσιωθέντος τό ἄνθρωπος ὄνομα λέγομεν. Οὐδέ γάρ ἄνθρωπος μόνον, ὅτι καί Θεός ὁ αὐτός, εἶπερ μή ψιλός ἄνθρωπος μήτε γυμνός ὑπάρχει Θεός, "ἀλλ' ἄνθρωπος ἀληθῶς ὁ διαφερόντως φιλόανθρωπος». Ἀπείρω γάρ πόθῳ τῷ πρὸς ἀνθρώπους ὅπερ ἐστὶν ἀληθῶς αὐτό φύσει τό ποθούμενον γέγονε, μήτε τι πεπονθῶς εἰς τὴν ἰδίαν οὐσίαν πρὸς τῆς ἀφθέγκτου κενώσεως, μήτε τι τῆς ἀνθρωπίνης διὰ τὴν ἀπόρρητον πρόσληψιν ἀμείψας, ἢ μειώσας τό σύνολον φύσεως, ὧν ὁ λόγος κυρίως αὐτῆς καθέστηκε σύστασις.

" Ὑπὲρ ἀνθρώπους», ὅτι θεϊκῶς ἀνδρός χωρὶς "καί κατὰ ἀνθρώπους», ἀνθρωπικῶς ὅτι νόμῳ κηίσεως. " Ἐκ τῆς ἀνθρώπων οὐσίας ὁ ὑπερούσιος οὐσιωμένος· " οὐ γάρ ψιλὴν μόνην ἐφάντασεν ἡμῖν ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐν εἶδει σαρκὸς διαμόρφωσιν, κατὰ τοὺς τῶν Μανιχαίων λήρους, ἢ σάρκα συνουσιωμένην (□14Δ_036□> οὐρανόθεν ἑαυτῷ συγκατήγαγε, κατὰ τοὺς Ἀπολιναρίου μύθους, ἀλλ' αὐτό κατ' οὐσίαν ὄλην ἀληθῶς ἄνθρωπος γεγονώς, προσλήψει δηλονότι σαρκὸς νοερώς ἐψυχωμένης, ἐνωθείσης αὐτῷ καθ' ὑπόστασιν.

" Ἔστι δέ οὐδέν ἦττον ὑπερουσιότητος ὑπερπλήρης ὁ αἰεὶ ὑπερούσιος». Οὐ γάρ ὑπεζεύχθη τῇ φύσει γενόμενος ἄνθρωπος, τούναντίον δέ μᾶλλον (=1049=) συνεπῆρεν ἑαυτῷ τὴν φύσιν, ἕτερον αὐτὴν ποιήσας μυστήριον, αὐτός δέ μείνας παντάπασις ἄληπτος, καί τὴν οἰκείαν σάρκωσιν λαχοῦσαν γένεσιν ὑπερούσιον μυστηρίου παντός δείξας ἀληπτοτέραν, τοσοῦτον καταληπτός δι' αὐτὴν γεγονώς ὅσον πλέον ἐγνώσθη δι' αὐτῆς ἀληπτότερος. " Κρύφιος γάρ ἐστὶ καί μετὰ τὴν ἔκφανσιν», φησὶν ὁ διδάσκαλος, " ἢ, ἴνα τό θεϊότερον εἶπω, καί ἐν τῇ ἐκφάνσει. Καί τοῦτο γάρ Ἰησοῦ κέκρυπται, καί οὐδενὶ λόγῳ, οὐδέ νῶ τό κατ' αὐτόν ἐξῆκται μυστήριον, ἀλλά καί λεγόμενον ἄρρητον μένει, καί νοούμενον, ἄγνωστον». Τί τούτου πρὸς ἀπόδειξιν θείας ὑπερουσιότητος γένοιτ' ἂν ἀποδεικτικώτερον, ἐκφάνσει τό κρύφιον καί λόγῳ τὴν ἀφασίαν καί νῶ δηλοῦσης τὴν καθ' ὑπεροχὴν ἀγνωσίαν, καί τό δὴ μείζον εἰπεῖν, οὐσιώσει τό ὑπερούσιον; "Ἀμέλει τῇ ταύτης περιουσίᾳ καί εἰς οὐσίαν ἀληθῶς ἐλθὼν ὑπὲρ οὐσίαν οὐσιώθη»· τοὺς νόμους δηλαδὴ καινοτομήσας τῆς κατὰ φύσιν γενέσεως, καί δίχα τῆς ἐξ ἀνδρός ἐν εἶδει σποραῖς ἀληθῶς γενόμενος ἄνθρωπος. Καί δηλοῖ Παρθένος αὐτόν ὑπερφυῶς κύουσα τόν ὑπερούσιον Λόγον χωρὶς ἀνδρός ἐκ τῶν αὐτῆς παρθενικῶν αἱμάτων ἀνθρωπικῶς, ξένῳ παρά τὴν φύσιν θεσμῷ, διαπλαττόμενον.

" Καί ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐνήργει τὰ ἀνθρώπου»· τὴν τῶν στοιχείων ἀπαθῶς καινοτομήσας φύσιν ταῖς βάσεσι. Καί δηλοῖ σαφῶς ὕδωρ ἄστατον, ὑλικῶν καί γενηρῶν ποδῶν ἀνέχον βάρος καί μή ὑπεῖκον, ἀλλ' ὑπερφυεῖ δυνάμει πρὸς τό ἀδιάχυτον (□14Δ_038□> συνιστάμενον· εἶπερ ἀληθῶς ἀβρόχοις ποσὶ, σωματικόν ὄγκον ἔχουσι, καί ὕλης βάρος, τὴν ὑγρὰν καί ἄστατον οὐσίαν μεταβατικῶς ἐπεπόρευτο, περιπατῶν ἐπὶ θαλάσσης ὡς ἐπ' ἐδάφους, καί τῇ δυνάμει τῆς ἑαυτοῦ θεότητος ἀχωρίστως διὰ τῆς μεταβάσεως συνεκφαίνων τῆς οἰκείας σαρκὸς τὴν κατὰ φύσιν ἐνέργειαν· εἶπερ φύσει ταύτης ἢ μεταβατικὴ καθέστηκε κίνησις, ἀλλ' οὐ τῆς ἠνωμένης αὐτῆ καθ' ὑπόστασιν ὑπεραπέριου καί ὑπερουσίου θεότητος. Ἐπαξ γάρ ἀνθρωπικῶς οὐσιωθεὶς ὁ ὑπερούσιος Λόγος μετὰ τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας ἀμείωτον εἶχεν, ὡς ἰδίαν αὐτοῦ, καί τὴν γενικῶς αὐτόν ὡς ἄνθρωπον χαρακτηρίζουσαν τῆς οὐσίας κίνησιν πᾶσιν οἷς ὡς ἄνθρωπος ἐνήργει φυσικῶς εἰδοποιουμένην· εἶπερ ἀληθῶς γέγονεν ἄνθρωπος, ἀναπνέων, λαλῶν, βαδίζων, χεῖρας κινῶν, προσφυῶς ταῖς αἰσθήσεσι χρώμενος εἰς ἀντίληψιν τῶν αἰσθητῶν, πεινῶν, διψῶν, ἐσθίων, ὑπνῶν, κοπιῶν, δακρύων, ἀγωνιῶν, καίτοι δύνάμις ὧν ἀθυπόστατος, καί τὰ λοιπὰ πάντα οἷς αὐτουργικῶς ψυχῆς δίκην φυσικῶς τό συμφυές σῶμα κινούσης, τὴν προσληφθεῖσαν φύσιν κινῶν ὡς αὐτοῦ καί γενομένην ἀληθῶς καί λεγομένην, ἢ

κυρίως εἰπεῖν, αὐτός δίχα τροπῆς τοῦθ' ὅπερ ἐστί πραγματικῶς ἢ φύσις γενόμενος ἀφαντάστως τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν πεπλήρωκεν.

Οὐκ ἀνεῖλεν οὖν τὴν συστατικὴν (=1049=) τῆς προσληφθείσης οὐσίας ἐνέργειαν, ὡσπερ οὐδ' αὐτὴν τὴν οὐσίαν ὁ διδάσκαλος, εἰπὼν· " Ὑπὲρ οὐσίαν οὐσιώθη, καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐνήργει τὰ ἀνθρώπου· " ἀλλ' ἔδειξεν ἐπ' ἀμφοῖν τὴν καινότητα τῶν τρόπων ἐν τῇ μονιμότητι τῶν φυσικῶν σωζομένην λόγων, ὧν χωρὶς οὐδέν τῶν ὄντων ἐστὶν ὅπερ ἐστίν. Εἰ δέ φῶμεν, ὡς τῆς μὲν προσληφθείσης οὐσίας θέσις, τῆς δέ συστατικῆς αὐτῆς ἐνεργείας ἀφαίρεσις, ἢ καθ' ὑπεροχὴν ἐστὶν ἀπόφασις, τίνι λόγῳ τὴν αὐτὴν ἐπ' ἀμφοῖν ἴσως τεθείσαν, τῆς μὲν ὑπαρξίν, τῆς (□14Δ_040□> δέ πάντως ἀναίρεσιν σημαίνουσαν δείζομεν; Ἡ πάλιν ἐπέπερ οὐκ αὐτοκίνητος ἢ προσληφθεῖσα φύσις ἐστίν, ὑπὸ τῆς ἠνωμένης αὐτῇ καθ' ὑπόστασιν ἀληθῶς κινουμένη θεότητος, καὶ τὴν συστατικὴν αὐτῆς ἀφαιρούμεθα κίνησιν, μηδ' αὐτὴν τὴν οὐσίαν ὁμολογήσομεν, οὐκ αὐθυπόστατον φανεῖσαν, τουτέστι καθ' ἑαυτὴν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κατ' ἀλήθειαν αὐτὴν οὐσιωθέντι Θεῷ Λόγῳ τό εἶναι λαβοῦσαν, ἴσην ἐπ' ἀμφοῖν τὴν αἰτίαν ἔχοντες τῆς παραιτήσεως, ἢ καὶ τὴν κίνησιν τῇ φύσει συνομολογήσομεν, ἢς χωρὶς οὐδέ φύσις ἐστί, γινώσκοντες ὡς ἕτερος μὲν ὁ τοῦ εἶναι λόγος ἐστίν, ἕτερος δέ ὁ τοῦ πῶς εἶναι τρόπος, ὁ μὲν τὴν φύσιν, ὁ δέ τὴν οἰκονομίαν πιστούμενος. Ὡν ἡ σύνοδος τό μέγα τῆς ὑπερφουῶς Ἰησοῦ φυσιολογίας ποιησαμένη μυστήριον σωζομένην ἔδειξεν ἐν ταυτῷ τὴν διαφορὰν τῶν ἐνεργειῶν καὶ τὴν ἔνωσιν, τὴν μὲν ἀδιαιρέτως ἐν τῷ φυσικῷ θεωρουμένην λόγῳ τῶν ἠνωμένων, τὴν δέ ἀσυγχύτως ἐν τῷ μοναδικῷ γνωριζομένην τῷ τῶν γινομένων.

Τί γάρ καὶ τίς, ποῦ τε καὶ πῶς φύσις ἔσται συστατικῆς ἔρημος γενομένη δυνάμει; Τό γάρ καθόλου μηδέ μίαν ἔχον δύναμιν οὔτε ἔστιν, οὔτε τί ἐστίν, οὔτε ἔστι τις αὐτοῦ παντελῶς θέσις, φησὶν ὁ πολὺς οὗτος διδάσκαλος. Εἰ δέ τούτων λόγος οὐδεὶς, εὐσεβῶς ὁμολογεῖσθαι χρή τὰς τε τοῦ Χριστοῦ φύσεις ὧν αὐτός ὑπόστασις ἦν, καὶ τὰς αὐτοῦ φυσικὰς ἐνεργείας, ὧν αὐτός ἔνωσις ἦν ἀληθῆς, κατ' ἄμφω τὰς φύσεις· εἴπερ ἑαυτῷ προσφυῶς, μοναδικῶς, ἡγουν ἐνοειδῶς, ἐνεργῶν, καὶ διὰ πάντων ἀχωρίστως τῇ θεϊκῇ δυνάμει συνεκφαίνων τῆς οἰκείας σαρκός τὴν ἐνέργειαν. Πῶς γάρ ἔσται φύσει Θεός, καὶ φύσει πάλιν ἄνθρωπος ὁ αὐτός, οὐκ ἔχων ἀνελλιπῶς τό φύσει κατ' ἄμφω πεφυκός; Τί τε καὶ τίς ὑπάρχων γνωσθήσεται, μή πιστούμενος οἷς ἐνήργει φυσικῶς ὅπερ ἐστί μή τρεπόμενος; πῶς (□14Δ_042□> δέ πιστώσεται καθ' ἐν τῶν ἐξ ὧν , ἐν οἷς τε καὶ ἄπερ ἐστὶν ἀκίνητος μένων καὶ ἀνενέργητος;

Ὑπὲρ οὐσίαν οὖν οὐσιώθη, γενέσεως ἀρχὴν καὶ γεννήσεως ἐτέραν τῇ φύσει δημιουργήσας, συλληφθεὶς μὲν σπορᾷ τῆς οἰκείας σαρκός, τεχθεὶς δέ σφραγὶς τῆς παρθενίας τῇ τεκούσῃ γενόμενος, καὶ τῶν ἀμίκτων ἐπ' αὐτῆς τὴν ἀντίφασιν δείξας συναληθεύουσαν. Ἡ γάρ αὐτὴ καὶ παρθένος καὶ μήτηρ, καινοτομοῦσα τὴν φύσιν τῇ συνόδῳ τῶν (=1053=) ἀντικειμένων, εἴπερ τῶν ἀντικειμένων παρθενία καὶ γέννησις, ὧν ἐκ φύσεως οὐκ ἂν τις ἐπινοηθήσεται σύμβασις. Διό καὶ Θεοτόκος ἀληθῶς ἢ Παρθένος, ὑπερφουῶς δίκην σπορᾶς συλλαβοῦσά τε καὶ τεκοῦσα τὸν ὑπερούσιον Λόγον· ἐπέπερ τοῦ σπαρέντος τε καὶ συλληφθέντος κυρίως ἢ τίκτουσα μήτηρ.

Καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐνήργει τὰ ἀνθρώπου, κατ' ἄκραν ἔνωσιν δίχα τροπῆς συμφεῖσαν δεικνύς τῇ θεϊκῇ δυνάμει τὴν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν· ἐπειδὴ καὶ ἡ φύσις ἀσυγχύτως ἐνωθεῖσα τῇ φύσει δι' ὅλου περικεχώρηκε, μηδὲν ἀπόλυτον παντάπασιν ἔχουσα, καὶ τῆς ἠνωμένης αὐτῇ καθ' ὑπόστασιν κεχωρισμένον θεότητος. Ὑπὲρ ἡμᾶς γάρ ἀληθῶς τὴν ἡμῶν οὐσίαν οὐσιωθεὶς ὁ ὑπερούσιος Λόγος συνῆψε τῇ καταφάσει τῆς φύσεως καὶ τῶν αὐτῆς φυσικῶν καθ' ὑπεροχὴν τὴν ἀπόφασιν, καὶ γέγονεν ἄνθρωπος, τὸν ὑπὲρ φύσιν τοῦ πῶς εἶναι τρόπον ἔχον συνημμένον τῷ τοῦ

εἶναι λόγω τῆς φύσεως, ἵνα καί τήν φύσιν πιστώσῃται τῇ τῶν τρόπων καινότητι, μή δεχομένην κατά τόν λόγον ἀλλοίωσιν, καί δείξῃ τήν ὑπεράπειρον δύναμιν ὡσαύτως καί τῇ τῶν ἐναντίων γενέσει γνωριζομένην· ἀμέλει ἐξουσία γνώμης ἔργα πεποικώς τά πάθη τῆς φύσεως, ἀλλ' οὐχ ὡς ἡμεῖς ἀνάγκης ἀποτελέσματα φυσικῆς, ἔμπαλιν ἢ ἐφ' ἡμῶν ἔχει, τό καθ' ἡμᾶς φύσει παθητόν διεξήλθεν, ἐξουσία γνώμη κινητόν (□14Δ_044□> δείξας ἐφ' ἑαυτοῦ τό πεφυκός ἐφ' ἡμῶν εἶναι γνώμης κινητικόν.

Ἔπερ τοῖς ἐξῆς σαφηνίζων φησίν ὁ διδάσκαλος· "Τί ἄν τις τά λοιπά πάμπολλα ὄντα διέλθοι; δι' ὧν ὁ θεῖος ὄρων ὑπέρ νοῦν γνῶσεται καί τά ἐπί τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Ἰησοῦ καταφασκόμενα, δύναμιν ὑπεροχικῆς ἀποφάσεως ἔχοντα». Τά γάρ τῆς φύσεως πάντα μετά τῆς φύσεως κατά σύλληψιν ἄρρητον ὑποδύς ὁ ὑπερούσιος Λόγος οὐδέν εἶχεν ἀνθρώπινον φυσικῶ λόγω καταφασκόμενον, ὃ μή καί θεῖον ἦν, τρόπῳ τῶ ὑπέρ φύσιν ἀποφασκόμενον. Ἦν ὑπέρ νοῦν ὡς ἀναπόδεικτος ὑπῆρχεν ἡ γνώσις, μόνην κατάληψιν ἔχουσα τήν πίστιν τῶν γνωσίως τό τοῦ Χριστοῦ σεβαζομένων μυστήριον. Οὗτινος ὡς περ συνοπτικόν τόν λόγον ἀποδιδούς φησι· " Καί γάρ, ἵνα συνελόντες εἴπωμεν, οὐδέ ἄνθρωπος ἦν», ὅτι φύσει τῆς κατά φύσιν ἀνάγκης ἄνετος ἦν, τῶ καθ' ἡμᾶς οὐχ ὑπαχθεῖς θεσμῶ γενέσεως. "Οὐχ ὡς μή ἄνθρωπος», ὅτι κατ' οὐσίαν ὅλην ἀληθῶς ἄνθρωπος ἦν, φύσει τῶν καθ' ἡμᾶς φυσικῶν ἀνεχόμενος, "ἀλλ' ὡς ἐξ ἀνθρώπων»· ἐπέπερ ἡμῖν ὁμοούσιος ἦν, ὅπερ ἡμεῖς κατά φύσιν ἄνθρωπος ὦν, "ἀνθρώπων ἐπέκεινα», (=1056=) καινότητι τρόπων, ὅπερ οὐχ ἡμεῖς, τήν φύσιν περιγράφων.

" Καί ὑπέρ ἄνθρωπον ἀληθῶς ἄνθρωπος γεγονώς», τούς ὑπέρ φύσιν τρόπους καί τούς κατά φύσιν λόγους ἀλυμάντως ἔχων ἀλλήλοις συνημμένους, ὧν ἀμήχανος ἡ σύμβασις ἦν, αὐτός ᾧ μηδέν ἐστίν ἀμήχανον ἀληθῆς γενόμενος ἔνωσις μηδετέρῳ τό παράπαν ὧν ὑπόστασις ἦν θατέρου κεχωρισμένως ἐνεργῶν, δι' ἑκατέρου δέ μᾶλλον πιστούμενος θάτερον· εἶπερ ἄμφω κατ' ἀλήθειαν ὦν ὡς μέν Θεός τῆς ἰδίας ἦν κινητικός ἀνθρωπότητος, ὡς ἄνθρωπος δέ τῆς οἰκείας ἐκφαντικός ὑπῆρχε θεότητος. Θεϊκῶς μέν, ἴν' οὕτως εἴπω, τό πάσχειν ἔχων, (□14Δ_046□> ἐκούσιον γάρ, ἐπεὶ μή ψιλός ἄνθρωπος ἦν, ἀνθρωπικῶς δέ τό θαυματουργεῖν, διά σαρκός γάρ, ἐπεὶ μή γυμνός ὑπῆρχε Θεός. Ὡς εἶναι τά μέν πάθη θαυμαστά τῇ κατά φύσιν θεϊκῇ δυνάμει τοῦ πάσχοντος καινιζόμενα, τά δέ θαύματα παθητά, τῇ κατά φύσιν τοῦ αὐτά θαυματουργοῦντος παθητικῇ δυνάμει συμπληρούμενα τῆς σαρκός. Ἔπερ εἰδώς ὁ διδάσκαλος φησι· " Καί τό λοιπόν οὐ κατά Θεόν τά θεῖα δράσας», ὅτι μή μόνον θεϊκῶς κεχωρισμένα σαρκός, οὐ γάρ ὑπερούσιος μόνον, οὔτε τά ἀνθρώπινα κατά ἄνθρωπον, ὅτι μή μόνον σαρκικῶς κεχωρισμένα θεότητος, οὐ γάρ ἄνθρωπος μόνον, "ἀλλ' ἀνδρωθέντος Θεοῦ καινήν τινα τήν " θεανδρικήν" ἐνέργειαν ἡμῖν πεπολιτευμένος». Καί γάρ προσλήψει σαρκός νοερῶς ἐψυχωμένης ἀληθῶς ἄνθρωπος γεγονώς, ὁ διαφερόντως φιλόανθρωπος, τήν δέ θεϊκῆν ἐνέργειαν καθ' ἔνωσιν ἄρρητος τῇ συμφυῖα τῆς σαρκικῆς ἐσχηκῶς ἀνδρωθεῖσαν, τήν ὑπέρ ἡμῶν οἰκονομίαν πεπλήρωκε θεανδρικῶς, ἡγουν θεϊκῶς ἅμα καί ἀνδρικῶς τά τε θεῖα καί τά ἀνθρώπινα δράσας, ἢ σαφέστερον εἰπεῖν, θεϊκῆν ἐν ταυτῶ καί ἀνδρικήν ἐνέργειαν πεπολιτευμένος.

Οὐκοῦν ἀποφάσει τῆς τῶν θείων καί ἀνθρωπίνων πρὸς ἄλληλα διαιρέσεως τήν τῆς ἐνώσεως κατάφασιν ὁ σοφός ποιησάμενος τήν φυσικήν τῶν ἡνωμένων διαφοράν οὐκ ἠγγόησεν· ἡ γάρ ἔνωσις τήν διαίρεσιν ἀπωσαμένη τήν διαφοράν οὐκ ἐλώβησεν. Εἰ δέ τῆς διαφορᾶς τόν λόγον ὁ τῆς ἐνώσεως τρόπος ἔχει σωζόμενον, ἄρα περίφρασις ἐστίν ἡ τοῦ ἀγίου φωνή, καταλλήλῳ κλήσει τοῦ διττοῦ τήν φύσιν Χριστοῦ τήν διττήν παραδηλοῦντος ἐνέργειαν· εἶπερ φύσει τε καί ποιότητι κατ' οὐδένα τρόπον ἐκ τῆς ἐνώσεως ὁ τῶν ἡνωμένων οὐσιώδης μεμείωται λόγος. Ἄλλ'

οὐχ ὡς τινι, ἀποφάσει τῶν ἄκρων τινός μέσου ποιουμένου κατάφασιν. Οὐκ ἔστι γάρ τι μέσον ἐπὶ Χριστοῦ, τῇ τῶν ἄκρων ἀποφάσει καταφασκόμενον. " Καινήν μέν», ὡς κοινοῦ μυστηρίου χαρακτηριστικήν, οὗ λόγος ἐστὶν ὁ ἀπόρρητος (□14Δ_048□> τρόπος (=1057=) τῆς συμφυΐας. Τίς γάρ ἔγνω πῶς σαρκοῦται Θεός, καὶ μένει Θεός; πῶς μένων Θεός ἀληθής, ἄνθρωπος ἐστὶν ἀληθής; ἄμφω δεικνύς ἑαυτὸν ἀληθῶς ὑπάρξει φυσικῇ, καὶ δι' ἐκατέρου θάτερον, καὶ μηδετέρω τρεπόμενος. Ταῦτα μόνῃ πίστις χωρεῖ, σιγῇ τιμῶσα τὸν Λόγον, οὕτινος τῇ φύσει τῶν ὄντων ἐμπέφυκε λόγος οὐδεὶς. "Θεανδρικήν" δέ, οὐχ ὡς ἀπλήν, οὐδέ πρᾶγμα τι σύνθετον, καὶ ἢ μόνῃς γυμνῆς κατὰ φύσιν θεότητος, ἢ μόνῃς ψιλῆς ὑπάρχουσας ἀνθρωπότητος, ἢ συνθέτῳ φύσει τινῶν ἄκρων μεταίχιμῳ προσήκουσαν, ἀλλ' ἀνδρωθέντι Θεῷ, τουτέστι τελείως ἐνανθρωπήσαντι, προσφυσεστάτην. Οὐδ' αὖ πάλιν μίαν, ὡς οὐκ ἂν ἄλλως νοηθῆναι "τῆς καινῆς" καθά τισιν ἔδοξεν, ἢ "μιας δυναμένης» ποιότητος γάρ, ἀλλ' οὐ ποσότητος ἢ "καινότης» ἐπεὶ καὶ φύσιν ἐξ ἀνάγκης ἑαυτῇ συνεισάξει τοιαύτην· εἴπερ πάσης φύσεως ὅρος ὁ τῆς οὐσιώδους αὐτῆς ἐνεργείας καθέστηκε λόγος, ἦν οὐ διπλῆν εἴποι ποτ' ἂν τραγελάφων μύθοις φιλοτιμούμενος.

Πῶς δέ καὶ τούτου δοθέντος ὁ τοῦτο πεφυκῶς μίαν ἔχων ἐνέργειαν, καὶ ταύτην φυσικῆν, ἐπιτελέσει τῇ αὐτῇ τὰ θαύματα καὶ τὰ πάθη, λόγῳ φύσεως ἀλλήλων διαφέροντα, δίχα στερήσεως ἐπισυμβαινούσης τῇ ἀπογενέσει τῆς ἕξεως; Οὐδέν γάρ τῶν ὄντων μιᾶ καὶ τῇ αὐτῇ ἐνέργειᾳ τάναντία πέφυκε δρᾶν, ὅρῳ τε καὶ λόγῳ συνεχόμενον φύσεως. Διὸ μίαν ἀπλῶς ἢ φυσικῆν ἐπὶ Χριστοῦ θεότητος καὶ σαρκός ἐνέργειαν λέγειν οὐ θέμις, εἴπερ μὴ ταυτὸν ποιότητι φυσικῇ θεότης καὶ σὰρξ, ἐπὶ καὶ φύσιν, καὶ γενήσεται τετράς ἢ τριάς. Οὔτε γάρ κατὰ φύσιν, οὔτε κατὰ δύναμιν, οὔτε κατ' ἐνέργειαν, γέγονε ταυτὸν, φησί, τῇ σαρκί. Οὐδενὶ γάρ ᾧ πέφυκεν εἶναι διὰ τὴν μίαν οὐσίαν Πατρί καὶ Πνεύματι ταυτὸν ὁ Υἱός, γέγονε ταυτὸν τῇ σαρκί διὰ τὴν ἔνωσιν, κἂν πεποίηκεν αὐτὴν ζωοποιόν ἐνώσει τῇ πρὸς αὐτόν, (□14Δ_050□> ἔχουσαν τό φύσει θνητόν. Ἐπεὶ καὶ τρεπτῆς ὑπάρχων δειχθήσεται φύσεως, καὶ τὴν οὐσίαν τῆς σαρκός εἰς ὅπερ οὐκ ἦν ἀλλοιώσας, καὶ ταυτὸν πεποικῶς τῇ φύσει τὴν ἔνωσιν.

Τὴν γάρ θεανδρικήν ἐνέργειαν, ὡς ἀπεδόθη νοήσωμεν· ἦν ἡμῖν οὐχ ἑαυτῷ πολιτευσάμενος τὴν φύσιν τοῖς ὑπὲρ φύσιν ἐκαίνισε. Πολιτεία γάρ ἐστὶ βίος κατὰ νόμον φύσεως διεξαγόμενος. Διπλοῦς δέ ὢν τὴν φύσιν ὁ Κύριος, εἰκότως βίον ἔχων ἐφάνη κατάλληλον, νόμῳ τε θείῳ καὶ ἀνθρωπίνῳ, κατὰ ταυτὸν ἀσυγχύτως συγκεκροτημένον· καινόν καὶ αὐτόν, οὐχ ὡς μόνον ξένον τοῖς ἐπὶ γῆς καὶ παράδοξον, καὶ οὕτω τῇ φύσει τῶν ὄντων διεγνωσμένον, ἀλλὰ καὶ χαρακτηῖρα καινῆς τοῦ καινῶς βιώσαντος ἐνεργείας. Ἦν θεανδρικήν τυχόν προσηγόρευσε ὁ τῷ μυστηρίῳ τούτῳ κλησὶν ἐπινοήσας ἀρμόδιον, ἵνα δείξῃ τὸν κατὰ τὴν ἀπόρρητον ἔνωσιν τῆς ἀντιδόσεως τρόπον, κατ' ἐπαλλαγὴν τὰ φυσικῶς ἐκατέρῳ μέρει τοῦ Χριστοῦ προσόντα θατέρῳ πεποικῶς, χωρὶς τῆς ἐκατέρου μέρους πρὸς θάτερον κατὰ τὸν φύσει (=1060=) λόγον μεταβολῆς καὶ συμφύσεως.

Ὡσπερ γάρ τοῦ πυρακτωθέντος ξίφους τό τμητικόν γέγονε καυστικόν, καὶ τό καυστικόν τμητικόν (ἠνώθη γάρ ὡσπερ σιδήρῳ τό πῦρ), οὕτω καὶ τῷ τοῦ σιδήρου τμητικῷ τό τοῦ πυρός καυστικόν, καὶ γέγονε μὲν καυστικός ὁ σίδηρος ἐνώσει τῇ πρὸς τό πῦρ, καὶ τμητικόν τό πῦρ ἐνώσει τῇ πρὸς τὸν σίδηρον· οὐδέτερον δέ τρόπον τῇ καθ' ἔνωσιν ἀντιδόσει πρὸς θάτερον πέπονθεν, ἀλλ' ἐκάτερον κἂν τῇ τοῦ συγκειμένου καθ' ἔνωσιν ἰδιότητι μεμένηκε τῆς κατὰ φύσιν οἰκείας ἀνέκπτωτον· οὕτω κἂν τῷ μυστηρίῳ τῆς θείας σαρκώσεως θεότης καὶ ἀνθρωπότης ἠνώθη καθ' ὑπόστασιν, μηδετέρας τῆς φυσικῆς ἐκστάσεως ἐνεργείας διὰ τὴν ἔνωσιν, μήτε μὴν ἄσχετον αὐτὴν κεκτημένης μετὰ τὴν ἔνωσιν, καὶ τῆς συγκειμένης καὶ συνυφεστῶσης διακεκριμένην. Ὅλη γάρ τῇ δραστηκῇ δυνάμει τῆς οἰκείας θεότητος

ὁ σαρκωθεὶς Λόγος ὄλην ἐσχηκῶς συμφουεῖσαν καθ' ἔνωσιν (□14Δ_052□> ἄλυτον τὴν παθητικὴν τῆς ἰδίας ἀνθρωπότητος δύναμιν ἀνθρωπίνως Θεὸς ὢν ἐνήργει τὰ θαύματα, διὰ σαρκὸς φύσει παθητῆς συμπληρούμενα, καὶ θεϊκῶς ἄνθρωπος ὢν διεξήγει τὰ πάθη τῆς φύσεως, κατ' ἐξουσίαν ἐπιτελούμενα θεϊκῆν ἄμφω δέ μᾶλλον θεανδρικῶς, ὡς Θεὸς ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος ὢν τοῖς μὲν ἡμᾶς ἑαυτοῖς ἀποδιδούς, φανέντας ὅπερ γεγονάμεν, τοῖς δὲ διδούς ἡμᾶς ἑαυτῶ, γενομένους ὅπερ παρέδειξε, καὶ δι' ἀμφοτέρων πιστούμενος τὴν τῶν ἐξ ὧν, ἐν οἷς τε καὶ ἄπερ ὑπῆρχεν ἀλήθειαν, ὡς μόνος ἀληθὴς καὶ πιστός, καὶ ὅπερ ἐστι παρ' ἡμῶν ὁμολογεῖσθαι βουλόμενος.

Ὅν ἔχοντες, ἡγιασμένοι λόγῳ τε καὶ βίῳ, μορφούμενον μιμήσασθε τὴν μακροθυμίαν, καὶ τὴν παροῦσαν δεχόμενοι γραφὴν, φάνητέ μοι τῶν ἐμφορομένων φιλόανθρωποι κριταὶ νικῶντες συμπαθεία τὰ τοῦ παιδὸς ὑμῶν ὀλισθήματα, μόνην ταύτην ἐκδεχομένῳ τῆς εὐπειθείας ἀντίδοσιν, καὶ γένεσθέ μοι μεσίται τῆς πρὸς αὐτόν καταλλαγῆς εἰρήνην δημιουργοῦντες τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν, ἧς αὐτὸς ἄρχων ἐστὶν ὁ Σωτὴρ, ἔξει πρακτικῆ τῆς τῶν παθῶν ταραχῆς ἐλευθερῶν τούς φοβούμενους αὐτόν, καὶ Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, Πνεύματι γεννῶν δι' ἀγάπης καὶ γνώσεως τούς τὸν ἄνω κόσμον πληρώσαντας.

Αὐτῶ δόξα, μεγαλωσύνη, κράτος, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι εἰς τούς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΚΥΖΙΚΟΥ ΜΑΞΙΜΟΣ ΕΝ ΚΥΡΙΩΙ ΧΑΙΡΕΙΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

(□14Δ_054□> (=1061=)

Ἐπαινοῦνται μὲν, καὶ τυχόν δικαίως, παρά πάντων τῆς φιλομαθείας ἔνεκεν οἱ προθυμότεροι τῶν καλῶν ἐρασταὶ καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐπιστήμης ἐπιμεληταὶ σπουδαιότεροι τοῖς κρείττοσι καὶ τῶν κρειττόνων διδασκάλοις προσιόντες, ὅτι δι' ἐρωτήσεως τὴν γνῶσιν τῶν ἠγνοημένων καὶ τὴν ἐπιστήμην ἀνεπαισχύντως λαμβάνοντες σφᾶς αὐτούς ἀγνοίας (=1064=) καὶ ἀπειρίας καὶ τοῦ κατ' αὐτάς ὀνειδούς ἐλευθεροῦσιν. Ὑμᾶς δὲ τίς ἂν ἀξίως ἐπαινέσειε λόγος; ἢ τίς ἀνθρώπων κᾶν διανοία περιλαβεῖν ὑμῶν τό τῆς ἀρετῆς μέγεθος ἰκανός εὐρεθήσεται; Ὅτι δόκιμοι λογικῶν προβάτων ποιμένες ὑπάρχοντες, καὶ πρὸς τὴν ἄνω μάνδραν φωναῖς σύριγγος πνευματικῆς ἀνάγειν τε καὶ ἀπάγειν εἰδότες, οἷα δὴ τῆς ἀνεφίκτου τοῖς ἄλλοις τῶν θείων μυστικῆς γνώσεως τὴν ἔξιν προειληφότες· καθ' ἣν τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀξίως πεπιστωμένοι τούς οἷακας νηὸς τρόπον ἐπιστημόνως ἰθύνετε, μετὰ τοῦ φόρτου τῆς πίστεως καὶ τῆς τοῦ κατὰ Θεὸν βίου εὐπρεπείας, πρὸς τὸν λιμένα τοῦ θείου θελήματος, μηδὲν τῶν κατὰ τὴν θάλασσαν τοῦ βίου πειρασμῶν παραβλαβεῖσαν. Περί τῶν ἐγνωσμένων ὑμῖν, ὧν καὶ ἐξηγητὰς ὑμᾶς κατέστησεν ὁ Θεός, οὐ μόνον τούς σοφωτέρους, εἴπερ τις ὑμῶν ἐστὶν ὄλως κατὰ τὴν γνῶσιν ἀνώτερος, ἀλλὰ καὶ τούς μηδενὸς ἀξίους καὶ παντελῶς παντός ἀπείρους μαθήματος, πίστει τοῦ εὐρεῖν τι, καθὼς εἰώθατε, καὶ παρά τοῖς ἀσήμοις ἐπίσημον ἐρωτᾶν οὐχ ἡγάξιθε ἀνάξιον.

(□14Δ_056□> Διό κἀγὼ δεξάμενος τὴν τιμίαν ὑμῶν ἐπιστολὴν τὸν περὶ ἐκάστου τῶν ἀπορηθέντων ὑμῖν κεφαλαίων ἐν τοῖς τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λόγοις, περὶ ὧν ἐφιλοπονοῦμεν ἡνίκα σὺν ἀλλήλοις ἡμεν, ἀποδοθέντα τό τηνικαῦτα λόγου γραφῆ καταθεμένῳ στείλαι ὑμῖν κελεύουσαν, ὑμᾶς μὲν εἰκότως τῆς ἀρετῆς ἐθαύμασα καὶ τῆς κατ' αὐτὴν χριστοπρεποῦς ὑμῶν πτωχείας τό παμφαές καὶ ὑψηλὸν ἀνύμνησα, μᾶλλον δὲ τὸν κατὰ πάντα τρόπον δι' ὑμῶν τε καὶ ἐν ὑμῖν

δοξαζόμενον Κύριον, τόν καί ποιήσαντα ὑμᾶς καί τήν πρός τό ἀξιόους αὐτοῦ γενέσθαι χαρισθεῖσαν ὑμῖν δύναμιν τοῖς ἑαυτοῦ ἰδιώμασι δι' αὐτῶν τῶν ἔργων καί τῆς ἀληθείας ἀριδῆλως ὠραῖσμένην ἐκφαίνοντα, μέχρις ἑμοῦ τοῦ μικροῦ καί μηδενός ἀξίου καί ἀμαθοῦς καί πάσης γυμνοῦ παντάπασιν ἀρετῆς καί γνώσεως. Περί τούτου ταπεινωθέντας θεώμενος ἑμαυτόν δέ καταδέξασθαι ὑμῶν τό ἐπίταγμα κατά δύναμιν ἐβιασάμην, μηδένα τοῦ προπετῆς νομισθῆναι τοῖς πολλοῖς ὑμῶν χάριν ποιησάμενος λόγον· ἀλλά καί ὑμεῖς τόν προσφιλή καί ἐράσιμον τῆς εὐπειθείας μισθόν ἀντιλαβεῖν ἐκδεχομένω τάς ὑμετέρας ἐκτενεῖς εὐχάς συνήθως χαρίσασθε, ὅπως Χριστός ὁ Θεός, ἡ ἐτοίμη τῶν φοβουμένων αὐτόν βοήθεια, ἔλθοι μοι τῷ λόγῳ σύμμαχος, μᾶλλον δέ τόν τοῦ λέγειν ὄλον εὐσεβῶς ὡς Λόγος χορηγήσοι λόγον.

Ἄξιῳ δέ ὑμᾶς ἐντυγχάνοντας, μή τήν κεκομψευμένην ἐπιζητεῖν πρός ἑμοῦ λέξιν, τούς περικομποῦντας τήν ἀκοήν λόγους οὐκ ἔχοντας, καί ταῖς περιέργοις τομαῖς ἐμπεριηχίτους ποιεῖν ἀγνοοῦντος. Ἄτριβής γάρ ὢν τῶν τοιούτων μαθημάτων, καί τῆς ἐπ' αὐτοῖς μελέτης ἄπειρος τυγχάνων, ἀγαπητόν ἡγοῦμαι καί (=1065=) ἐπευκτόν, εἰ τῆς διανοίας τοῦ ἀγίου τούτου καί μεγάλου διδασκάλου, κἄν ἐν χυδαία φράσει, καί τοῦτο ποσῶς, καταστοχάσαιμι, μήτι δέ τῷ πολυστίχῳ τῶν ἐξηγήσεων ἐπισκῆπτειν. Ὁ Θεολόγος γάρ οὗτος ἀνήρ, ὡς ἴστε, βραχυλόγος ὑπάρχων καί πολύνους ἀνάγκην δίδωσι τῷ ἐξαπλοῦν βουλομένῳ τόν αὐτοῦ σκοπόν, κἄν ὁ ῥητορικώτατος ἢ καί φιλοσοφώτατος, διά πολλῶν ἰέναι, καί μάλιστα ἐμοί τῷ ἰδιώτῃ· εἰ δ' ὑμᾶς συνήθως ὁ (□14Δ_058□> θεοφιλῆς ἀνακινήσοι ζῆλος πρός τό σύντομον ἅμα καί εὐφραδές τά γραφόμενα μετακομίσαι, ἢ καί τόν νοῦν ὄλον διορθώσασθαι πρός τό ὑψηλότερον, μισθόν αὐτοτελή λήψεσθε, τάς τοῦ θεοφόρου πρός τόν Δεσπότην τῶν ὄλων εὐχάς, ἅτε μή συγχωρήσαντες αὐτοῦ τά θεῖα καί ὑπερφυῆ νοήματα ταῖς ἀποτεύκτοις καί χαμαιπετέσιν ἐπιβολαῖς παρασύρεσθαι. Ἀκολουθῶς δέ τῇ ὑμετέρᾳ ἐπιστολῇ τήν περί ἐκάστου κεφαλαίου ποιησάμενος ζήτησιν κατεθέμην τῷ γράμματι, χρηστούς καί φιλανθρώπους ὑμᾶς τῶν λεγομένων κριτάς γενέσθαι παρακαλῶν.

A (1). «...ΚΑΤΑΣΠΩΣΑΙΣ ἢ ΚΑΤΕΧΟΥΣΑΙΣ ...».

Ἐκ τοῦ περί φιλοπτωχίας λόγου, εἰς τό, "Φεῖδομαι ὡς συνεργοῦ, καί οὐκ ἔχω πῶς φύγω τήν ἐπανάστασιν, ἢ πῶς μή ἀπό Θεοῦ πέσω βαρηθεῖς ταῖς πέδαις κατασπώσαις ἢ κατεχούσαις εἰς ἔδαφος».

Ὁὐ ταυτόν τῷ κατασπᾶσθαι τό κατέχεσθαι νενόηται τῷ μακαρίῳ τούτῳ ἀνδρί, μή οὕτω νομίσης, δοκιμώτατε, εἶπερ τί σοι νοεῖν τῆς αὐτοῦ μεγαλονοίας ἄξιον διεσπούδασται· ἐπεὶ περιττός οὕτω τοῖς λόγοις καί τόν νοῦν τῷ λόγῳ μή ἐφιστάμενον ἔχων ἀναφανήσεται, εἶπερ μή πάση συλλαβῇ σχεδόν τήν πρέπουσαν ἐνθέμενος ἐννοῖαν πρός τά κάλλιστα τε καί χρήσιμα τούς ὀπαδούς ὀδηγεῖν παντί τρόπῳ διεγνωκέναι ὑποληφθῆ. Οὐχ οὕτω δέ ταῦτ' ἔχει, πόθεν; ἀλλά καί νῶ λόγον σοφῶ συνίστησι, καί λόγῳ ὑψηλῷ νοῦν ἐφίστησιν ὑψηλότερον, ἴν' ὑψηλός ὑψηλῷ διαγγέλληται, καί τῆς ἀληθείας ποσῶς δι' ἀμφοῖν τό τέως τοῖς πολλοῖς ἢ καί πᾶσιν ἀνεπίβατον μέγεθος διαδειχθῆ. Ἴνα δέ φανερόν ἅπαν ἡμῖν γένηται τῶν λεγομένων τό αἴνιγμα, αὐτά ὡς ἔχει τοῦ μακαρίου σκοπήσωμεν τά ῥητά.

Φεῖδομαι, φησίν, ὡς συνεργοῦ, καί οὐκ ἔχω πῶς φύγω (□14Δ_060□> τήν ἐπανάστασιν, ἢ πῶς μή ἀπό Θεοῦ πέσω βαρηθεῖς ταῖς πέδαις, κατασπώσαις ἢ κατεχούσαις εἰς ἔδαφος. Ταῦτ' εἰπὼν οὐχ ἑαυτῷ πάντως, ἀλλά δι' ἑαυτοῦ τῷ κοινῷ τῆς ἀνθρωπότητος διαλέγεται, εἰδὼς ὅτι πᾶς τις ὁ σωτηρίας ἐρῶν ἢ πράξει ἢ θεωρία πάντως προσανέχει. Ἀρετῆς γάρ καί γνώσεως χωρὶς οὐδαμῶς οὐδεὶς πώποτε τυχεῖν σωτηρίας δεδύνηται. Εἶπερ οὖν τῶν διὰ θεωρίας, φησί, Θεῷ προσεδρευόντων καί τοῦ

μακαρίου κάλλους κατατρυφώντων καθέστηκε εἷς, εἰρήνην ἔχων παντάπασι καὶ ἁγιασμόν, (=1068=) ὡς ἑμαυτὸν ἀπλώσας Θεῶ, ἀδιαιρέτω κατὰ τὴν γνώμην ταυτότητι, τῷ τὰς ἀλόγους δυνάμεις τῆς ψυχῆς λογίσαι τε πρεπόντως καὶ νῶ διὰ λόγου προσαγαγεῖν καὶ οικειώσασθαι, θυμὸν λέγω καὶ ἐπιθυμίαν, τὸν μὲν εἰς ἀγάπην, τὴν δὲ εἰς χαρὰν μεταβαλὼν, εἴπερ χαρᾶς ἴδιον τό σκιρτᾶν θεοπρεπῶς καὶ ἀγάλλεσθαι κατὰ τὸν ἐκ μήτρας προσκιρτήσαντα Ἰωάννην, τὸν μέγαν τῆς ἀληθείας πρόδρομόν τε καὶ κήρυκα, ἢ τὸν ἐπὶ τῇ καταπαύσει τῆς κιβωτοῦ τοῦ Ἰσραὴλ βασιλέα Δαβίδ.

Ἐν μήτρᾳ γάρ (κᾶν εἰ τραχύς ὁ λόγος ὡς ἀτριβῆς τοῖς πολλοῖς, ἀλλ' οὖν ἀληθής) καὶ ἡμεῖς καὶ ὁ Θεὸς Λόγος ἐσμέν ὁ τοῦ παντός Ποιητῆς καὶ Δεσπότης, ἐν τῇ παρουσίᾳ τῆς ζωῆς καταστάσει, ὁ μὲν ἀμυδρῶς ὡς ἐν μήτρᾳ, καὶ μόγις τῷ αἰσθητῷ τούτῳ κόσμῳ διαφαινόμενος, καὶ τοῦτο τοῖς κατὰ Ἰωάννην τῷ Πνεύματι, οἱ δ' ἄνθρωποι, ὡς ἐκ μήτρας τῆς ὑλικῆς περιστάσεως, κᾶν ποσῶς τὸν ἐν τοῖς οὖσιν ἐγκρυπτόμενον διαβλέποντες λόγον. Καὶ τοῦτ' ἄνπερ ὥσι ταῖς Ἰωάννου ἀυχοῦντες χάρισι. Πρὸς γάρ τὴν ἄφατον τοῦ μέλλοντος αἰῶνος δόξαν τε καὶ λαμπρότητα καὶ τὴν τῆς κατ' αὐτόν ζωῆς ιδιότητα μήτρας οὐδὲν διαφέρει ζόφῳ περικεχυμένης συγκρινομένη ἢ παροῦσα ζωῆ, ἐν (□14Δ_062□> ἢ δι' ἡμᾶς τοὺς νηπιάσαντας ταῖς φρεσὶ καὶ ὁ Θεὸς Λόγος τέλειος ὢν καὶ ὑπερτελής, ὡς φιλόανθρωπος, ἐνηπίασεν.

Εἴπερ οὖν, ὡς εἴρηται, τοιοῦτός τις ὑπάρχω, καὶ τῆς ἐφικτῆς ἀνθρώποις κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν ἐπέβην θείας ἀκρότητος, ἀμελήσω δὲ τῆς θεοειδοῦς ἕξεως, ἑμαυτὸν πρὸς τὴν τοῦ σώματος ἐκουσίως ἐπικλίνας στοργὴν, κατεσπᾶσθην βαρηθεῖς ταῖς πέδαις, ἦτοι ταῖς φροντίσι, καὶ ἀπὸ Θεοῦ ἔπεσον, ὡς τὴν περὶ μόνης τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν μέριμνάν τε καὶ ζήτησιν ᾧ μὴ θέμις ἦν, τῇ γῆνι λέγω ζωῇ, προσνείμας, καὶ ταῖς αἰσθήσεσι συμφέρεσθαι μᾶλλον, ἢ πρὸς Θεὸν φέρεσθαι τὴν διάνοιαν ἀνασχόμενος. Εἰ δὲ τῶν ἔτι διὰ τῆς πρακτικῆς πολεμικῶς κατὰ τῶν παθῶν ὠπλισμένος εἰμί, μήπω τῶν δι' αὐτῶν ἐλεῖν βουλομένων ἐχθρῶν καθαρῶς ὑπαλύξας τοὺς δόλους, καὶ στέργω ἀδιακρίτως τό σῶμα, κατεσχέθην ὑπ' αὐτοῦ δῆλον, ὡς τὴν πρὸς αὐτό σχέσιν τοῦ δι' ἀρετῆς χωρισμοῦ προελόμενος. Κατασπᾶται οὖν ἄρα ὁ θεωρητικὸς ἄσχετος ἤδη κατὰ τὴν ἕξιν γινόμενος τῷ σώματι, τῶν θείων ἀμελῶν θεαμάτων. Κατέχεται δὲ ὁ πρακτικὸς ὁ τῷ σώματι μαχόμενος, ἐνδιδοὺς τῇ πρὸς αὐτό πάλῃ, καὶ τοῦ πονεῖν ὑπὲρ ἀρετῆς, ἣτις ἐστὶ ψυχῆς ἐλευθερία, τό δοῦλον εἶναι παθῶν ἐπιλεγόμενος.

B (2). «...ΜΟΙΡΑΝ ΗΜΑΣ ΟΝΤΑΣ ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΑΝΩΘΕΝ ΡΕΥΣΑΝΤΑΣ...».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, "Τίς ἢ περὶ ἐμέ σοφία, καὶ τί τό μέγα τοῦτο μυστήριον; ἢ βούλεται μοῖραν ἡμᾶς ὄντας Θεοῦ, καὶ ἄνωθεν ρεύσαντας, ἵνα μὴ διὰ τὴν ἀξίαν ἐπαιρόμενοι καὶ μετεωριζόμενοι καταφρονῶμεν τοῦ Κτίσαντος, ἐν τῇ πρὸς τό σῶμα πάλῃ καὶ μάχη πρὸς αὐτόν ἀεὶ βλέπειν, καὶ τὴν συνεζευγμένην ἀσθένειαν παιδαγωγίαν εἶναι τοῦ ἀξιώματος; "

(=1069=) Τούτοις τινὲς ἐντυγχάνοντες τοῖς λόγοις, μηδένα, ὡς ἔοικεν, (□14Δ_064□> ὑπὲρ τοῦ πονεῖν τῆς ζητήσεως ἔνεκεν τοῦ ἀληθοῦς μισθὸν ἐκδεχόμενοι, πρὸς τό εὐκόλον καὶ πολλὰς ἔχον ἤδη ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν δογμάτων τὰς ἀφορμάς καταφεύγουσι, φάσκοντες τὴν τέποτε οὖσαν κατὰ τό δόξαν αὐτοῖς τῶν λογικῶν ἐνάδα καθ' ἣν συμφυεῖς ὄντες Θεῶ τὴν ἐν αὐτῷ μόνην ἔχομεν καὶ ἴδρυσιν, προσέτι γε καὶ τὴν γενομένην κίνησιν, ἐξ ἧς σκεδασθέντα διαφόρως τὰ λογικά πρὸς γένεσιν τοῦ σωματικοῦ τούτου κόσμου τὸν Θεὸν ἰδεῖν παρεσκεύασαν, χάριν τοῦ ἐνδῆσαι αὐτὰ σώμασιν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῶν προημαρτημένων, διὰ τούτων αἰνίττεσθαι τῶν λόγων νομίζοντες τὸν διδάσκαλον. Ἄλλ' ἠγγόνησαν ὡς ἀδύνατα ὑποτίθενται καὶ

τῶν ἀμηχάνων καταστοχάζονται, καθὼς προῶν μετὰ τοῦ εἰκότος ὁ ἀληθὴς ἀποδείξει λόγος.

Εἰ γὰρ τὸ θεῖον ἀκίνητον, ὡς πάντων πληρωτικόν, πᾶν δέ τὸ ἐκ μὴ ὄντων τὸ εἶναι λαβόν καὶ κινήτον, ὡς πρὸς τινα πάντως φερόμενον αἰτίαν, οὐπω δὲ οὐδὲν κινούμενον ἔσται, ὡς τῆς κατ' ἔφεσιν κινήσεως τὴν δύναμιν μήπω τῷ ἐσχάτῳ προσαναπαῦσαν ὀρεκτῷ (οὐδὲν γὰρ ἰστᾶν ἄλλο τὸ φερόμενον κατὰ φύσιν πέφυκεν ἢ ἐκεῖνο δεικνύμενον), οὐδὲν ἄρα κινούμενον ἔσται, ὡς τοῦ ἐσχάτου μήπω τυχόν ὀρεκτοῦ· ἐπεὶ μηδ' ἐκεῖνό πω φανέν τῶν περὶ αὐτὸ φερομένων τὴν κίνησιν ἔστησεν. Εἰ δέ τοῦτο ποτε γεγενῆσθαι ἐξ ἐπιτάγματος κελεύουσι, καὶ τῆς ἐν ἐσχάτῳ καὶ μόνῳ ὀρεκτῷ ἰδρῦσεώς τε καὶ μονῆς παρακινήθέντα τὰ λογικά τὸν σκεδασμὸν ἔλαβεν, ἵνα μὴ λέγων ἐρεσχελῶ, τίς ἢ ἀπόδειξις, τὰς αὐτάς ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπ' ἄπειρον ἔξιν τὰ λογικά μετεμπτώσεις ἐξ ἀνάγκης εἰκότως ὑποθήσονται. Οὕτινος γὰρ διὰ τῆς πείρας καταφρονεῖν ἅπαξ δεδύνηται, καὶ εἰς (□14Δ_066 □> ἀεὶ δυνήσεσθαι οὐδεὶς ὁ κωλύσων ἔστι λόγος. Τοῦ δὲ οὕτω φέρεσθαι τὰ λογικά καὶ μηδεμίαν ἔχειν ἢ ἐλπίζειν βάσιν ἀμετάθετον τῆς ἐν τῷ καλῷ παγιότητος, τί ἄλλο γένοιτ' ἂν ἑλεινότερον;

Εἰ δὲ δύνασθαι μὲν φαῖεν, μὴ βούλεσθαι δέ, διὰ τὴν γενομένην πείραν τοῦ ἐναντίου, καὶ οὕτως οὐ δι' ἑαυτὸ, ὡς καλόν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐναντίον τὸ καλὸν αὐτοῖς ἔσται ἐξ ἀνάγκης στεργόμενον, ὡς οὐ φύσει ἢ κυρίων ὄν ἐραστόν. Πᾶν γὰρ ὃ μὴ δι' ἑαυτὸ ἀγαθὸν ἔστι καὶ ἐραστόν καὶ πάσης ἐλκτικὸν κινήσεως οὐ κυρίως καλόν. Καὶ διὰ τοῦτο οὐδέ καθεκτικὸν εἰκότως τῆς τῶν ἐπ' αὐτῷ ἡδομένων ἐφέσεως, ἀλλὰ καὶ χάριν λοιπὸν ὁμολογήσαιεν ἂν τῷ κακῷ (=1072=) οἱ τοῦτο περιέποντες τὸ φρόνημα, ὡς δι' αὐτοῦ τὸ δέον διδαχθέντες καὶ τὴν ἐν τῷ καλῷ πῆξιν πῶς ἔχειν μεταμαθόντες καὶ γένεσιν αὐτὸ ἀναγκαίως εἴποιεν ἂν, εἴπερ ἑαυτοῖς στοιχεῖν διέγνωσαν, καὶ τῆς φύσεως αὐτῆς χρησιμώτεραν, ὡς τοῦ συμφέροντος κατ' αὐτούς οὔσαν διδακτικὴν, καὶ τοῦ πάντων τιμιωτέρου κτήματος, τῆς ἀγάπης λέγω, γεννητικὴν, καθ' ἣν πέφυκε πάντα τὰ ἐκ Θεοῦ γινόμενα εἰς Θεὸν συνάγεσθαι μονίμως τε καὶ ἀπαρατρέπτως.

Καὶ πάλιν, τῶν ἐκ Θεοῦ γενομένων νοητῶν τε καὶ αἰσθητῶν ἡ γένεσις τῆς κινήσεως προεπινοεῖται. Οὐ γὰρ οἷόν τε πρό γενέσεως εἶναι κίνησιν. Τῶν γὰρ γενομένων ἡ κίνησις, ἥτε νοητῶν, νοητή, ἢ τε αἰσθητῶν, αἰσθητή. Οὐδὲν γὰρ τῶν γενομένων ἔστι τὸ παράπαν τῷ καθ' αὐτὸ λόγῳ ἀκίνητον, οὐδ' αὐτῶν τῶν ἀψύχων καὶ αἰσθητῶν, ὡς τοῖς ἐπιμελεστέροις τῶν ὄντων θεάμοσιν ἔδοξε. Κινεῖσθαι γὰρ πάντα ἔφασαν, ἢ κατ' εὐθειαν, ἢ κατὰ κύκλον, ἢ ἐλικοειδῶς. Πᾶσα γὰρ κίνησις τῷ ἀπλῶ καὶ τῷ συνθέτῳ περιέχεται τρόπῳ. Εἰ τοίνυν προεπινοεῖται τῶν ὄντων ἔστι κινήσεως ἡ γένεσις, ἐπιθεωρεῖται δὴ τῆς ὄντων (□14Δ_068 □> ἔστι γενέσεως ἡ κίνησις, ὡς μετ' αὐτὴν κατεπίνοιαν οὔσα. Ταύτην δὲ τὴν κίνησιν δύναμιν καλοῦσιν φυσικὴν, πρὸς τὸ κατ' αὐτὴν τέλος ἐπειγομένην, ἢ πάθος, ἢτοι κίνησιν, ἐξ ἑτέρου πρὸς ἕτερον γινομένην, τέλος ἔχουσαν τὸ ἀπαθές, ἢ ἐνέργειαν δραστηκὴν, τέλος ἔχουσαν τὸ αὐτοτελές. Οὐδὲν δὲ τῶν γενητῶν ἑαυτοῦ τέλος ἔστιν, ἐπειδὴ οὔτε αὐταίτιον, ἐπεὶ καὶ ἀγένητον καὶ ἄναρχον καὶ ἀκίνητον, ὡς πρὸς μηδὲν πῶς ἔχον κινήσθαι. Ἐκβαίνει γὰρ τῶν ὄντων τὴν φύσιν, ὡς οὐδενός ἕνεκεν ὄν, εἴπερ ἀληθὴς ὁ περὶ αὐτοῦ ὀρισμός, κἂν ἀλλότριος ἢ ὁ λέγων. Τέλος ἔστιν οὐ ἕνεκεν τὰ πάντα, αὐτὸ δὲ οὐδενός ἕνεκεν. Οὐδέ αὐτοτελές, ἐπεὶ καὶ ἀνενέργητον, ὡς πλήρες, καὶ ὡσαύτως καὶ μηδαμόθεν τὸ εἶναι ἔχον. Τὸ αὐτοτελές γὰρ πως καὶ ἀναίτιον. Οὐδ' ἀπαθές, ἐπεὶ καὶ μόνον καὶ ἄπειρον καὶ ἐπερίγραφον. Οὐ γὰρ πάσχειν πέφυκε καθόλου τὸ ἀπαθές, τῷ μητ' ἐρᾶν ἄλλου, ἢ κινεῖσθαι πρὸς ἄλλο τι κατ' ἔφεσιν.

Οὐδὲν ἄρα τῶν γενητῶν κινούμενον ἔσται, ὡς τῆς πρώτης καὶ μόνης αἰτίας, ἐξ ἧς τὸ εἶναι τοῦς οὔσι περίεστι, μήπω τυχόν, ἢ τοῦ ἐσχάτου ἐντὸς γενομένου ὀρεκτοῦ, ἵν' ἐκ προγεγεννημένης ἐνάδος ὁ τῶν λογικῶν σκεδασμὸς ἑαυτῷ τὴν τῶν σωματῶν γένεσιν ἀκολουθῶς συνεισκομίσας νομισθῇ. Καὶ μαρτυροῦσι Μωϋσῆς καὶ

Δαβίδ καί Παῦλος οἱ ἅγιοι, καί ὁ τούτων Δεσπότης Χριστός, ὁ μὲν, Μή γεύσασθαι τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς τόν προπάτορα ἱστορήσας, καί ἄλλοθι εἰπών Οὐ γάρ ἦκατε ἕως τοῦ νῦν εἰς τήν κατάπαυσιν καί εἰς τήν κληρονομίαν, ἦν Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν δίδωσιν ὑμῖν. Ὁ δέ, (=1073=) Χορτασθήσομαι βοῶν ἐν τῷ ὀφθῆναί μοι τήν δόξαν σου· καί, Ἐδίψησεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τόν Θεόν τόν ἰσχυρόν τόν ζῶντα, πότε ἤξω καί ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ τόν Θεόν. Ὁ δέ Φιλιπησίους μὲν γράφων, Εἴ πως καταντήσω εἰς τήν ἐξανάστασιν τῶν νεκρῶν, οὐχ ὅτι ἤδη (□14Δ_070□> ἔλαβον ἢ τετελείωμαι, διώκω δέ εἴ γε καταλάβω, ἐφ' ᾧ καί κατελήφθην ὑπό Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐβραίοις δέ, Ὁ γάρ εἰσελθὼν εἰς τήν κατάπαυσιν αὐτοῦ καί αὐτός κατέπαυσεν ἀπό τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὡσπερ ἀπό τῶν ἰδίων, ὁ Θεός· Καί πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ Ἐπιστολῇ μηδένα κομίσασθαι τὰς ἐπαγγελίας διαβεβαιούμενος. Ὁ δέ, Δεῦτε πρὸς με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς.

Οὕτω οὖν οὐδαμῶς οὐδέν τῶν γενητῶν τήν φυσικὴν δύναμιν πρὸς τό κατ' αὐτήν τέλος κινουμένην ἔστησεν, οὐδέ τῆς ἐνεργείας ἐπαύσατο τῷ κατ' αὐτήν τέλει προσερεῖσαν αὐτήν, οὐδέ τοῦ κατὰ κίνησιν πάθους τόν καρπὸν ἐδρέψατο, τό ἀπαθές, φημί, καί ἀκίνητον. Μόνου γάρ Θεοῦ τό τέλος εἶναι καί τό τέλειον καί τό ἀπαθές, ὡς ἀκινήτου καί πλήρους καί ἀπαθοῦς, τῶν γενητῶν δέ τό πρὸς τέλος ἄναρχον κινήθῃν καί ἀπόσω τέλει παῦσαι τήν ἐνέργειαν, καί παθεῖν, ἀλλ' οὐκ εἶναι ἢ γενέσθαι κατ' οὐσίαν τό ἄποιον· πᾶν γάρ γενητόν καί κτιστόν οὐκ ἄσχετον δηλονότι. Εὐγνωμόνως δέ τοῦ πάθους ἀκουστέον· οὐ γάρ τό κατὰ τροπὴν ἢ φθοράν δυνάμεως ἐνταῦθα δηλοῦται πάθος, ἀλλὰ τό φύσει συνυπάρχον τοῖς οὐσι. Πάντα γάρ ὅσα γέγονε πάσχει τί κινεῖσθαι, ὡς μὴ ὄντα αὐτοκίνησις ἢ αὐτοδύναμις.

Εἰ τοίνυν γενητά ὑπάρχει τά λογικά καί κινεῖται πάντως, ὡς ἐξ ἀρχῆς κατὰ φύσιν διὰ τό εἶναι πρὸς τέλος κατὰ γνώμην διὰ τό εἶναι κινούμενα. Τέλος γάρ τῆς τῶν κινουμένων κινήσεως αὐτό τό ἐν τῷ αἰεῖ εἶναι ἐστίν, ὡσπερ καί ἀρχὴ αὐτό τό εἶναι ὅπερ ἐστίν ὁ Θεός, ὁ καί τοῦ εἶναι δοτὴρ καί τοῦ εἶναι χαριστικός, ὡς ἀρχὴ καί τέλος· ἐξ αὐτοῦ γάρ καί τό ἀπλῶς κινεῖσθαι ἡμᾶς, ὡς ἀρχῆς, καί τό πῶς κινεῖσθαι πρὸς αὐτόν ὡς τέλος ἐστίν. Εἰ δέ κινεῖται ἀναλόγως ἑαυτῷ νοερῶς τό νοερόν, (□14Δ_072□> καί νοεῖ πάντως· εἰ δέ νοεῖ, καί ἐρᾷ πάντως τοῦ νοηθέντος· εἰ δ' ἐρᾷ, καί πάσχει πάντως τήν πρὸς αὐτό ὡς ἐραστόν ἔκστασιν· εἰ δέ πάσχει, δηλονότι καί ἐπιέγεται· εἰ δέ ἐπιέγεται, καί ἐπιτείνει πάντως τό σφοδρόν τῆς κινήσεως· εἰ δέ ἐπιτείνει σφοδρῶς τήν κίνησιν, οὐχ ἴσεται μέχρις ἂν γένηται ὅλον ἐν τῷ ἐραστῷ ὅλῳ καί ὑφ' ὅλου περιληφθῆ, ἐκουσίως ὅλον κατὰ προαίρεσιν τήν σωτήριον περιγραφὴν δεχόμενον, ἴν' ὅλον ὅλῳ ποιωθῆ τῷ περιγραφόντι, ὡς μηδ' ὅλως λοιπὸν βούλεσθαι ἐξ (=1076=) ἑαυτοῦ αὐτό ἐκεῖνο ὅλον γνωρίζεσθαι δύνασθαι τό περιγραφόμενον, ἀλλ' ἐκ τοῦ περιγράφοντος· ὡς ἀήρ δι' ὅλου πεφωτισμένος φωτὶ, καί πυρὶ σίδηρος, ὅλος ὅλῳ πεπυρακτωμένος, ἢ εἴ τι ἄλλο τῶν τοιούτων ἐστίν.

Ἐξ ὧν στοχαστικῶς τήν ἐσομένην, ἀλλ' οὐ τήν γεγεννημένην καί παραφθαρεῖσαν, τοῖς ἀξίοις τῆς ἀγαθότητος μετουσίαν κατ' εἰκασίαν μόνον λαμβάνομεν, ἐπειδὴ καί ὑπὲρ ταῦτα πάντα τά ἐλπιζόμενά ἐστίν, ὡς ὄψεως ὄντα κατὰ τό γεγραμμένον, καί ἀκοῆς καί διανοίας ἐπέκεινα. Καί τοῦτό ἐστίν ἴσως ἡ ὑποταγή ἦν ὁ θεῖος Ἀπόστολός φησι τῷ Πατρὶ τόν Υἱόν ὑποτάσσειν, τούς ἐκουσίως δεχομένους τό ὑποτάσσεσθαι, μεθ' ἧν, ὁ ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος, ὡς τοῦ ἐφ' ἡμῖν, ἡγουν τοῦ αὐτεξουσίου, δι' οὗ πρὸς ἡμᾶς ποιούμενος τήν εἴσοδον ἐπεκύρου καθ' ἡμῶν τό τῆς φθορᾶς κράτος, ἐκουσίως καθ' ὅλου ἐκχωρηθέντος Θεῷ καί καλῶς βασιλεύοντος τό βασιλεύεσθαι, τῷ ἀργεῖν τοῦ τι ἐθέλειν παρ' ὃ θέλει Θεός· ὡσπερ φησὶν αὐτόν ἐν ἑαυτῷ τυπῶν τό ἡμέτερον ὁ Σωτὴρ πρὸς τόν Πατέρα· Πλήν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. Καί μετ' αὐτόν ὁ θεσπέσιος Παῦλος, ὡσπερ

ἑαυτὸν ἀρνησάμενος καὶ ἰδίαν ἔχειν ἔτι ζωὴν μὴ εἰδώς· Ζῶ γάρ οὐκ ἔτι ἐγώ· ζῆ γάρ ἐν ἐμοί Χριστός.

Μὴ ταραττέτω δέ ὑμᾶς τό λεγόμενον. Οὐ γάρ ἀναίρεσιν τοῦ αὐτεξουσίου γένεσθαι φημι, ἀλλά θέσιν μᾶλλον τήν κατά (□14Δ_074□> φύσιν παγίαν τε καὶ ἀμετάθετον, ἡγουν ἐκχώρησιν γνωμικὴν, ἴν' ὅθεν ἡμῖν ὑπάρχει τό εἶναι καὶ τό κινεῖσθαι λαβεῖν ποθήσωμεν, ὡς τῆς εἰκόνας ἐνεληθούσης πρὸς τό ἀρχέτυπον, καὶ σφραγίδος δίκην ἐκτυπώματι καλῶς ἡρμοσμένης τῷ ἀρχετύπῳ, καὶ ἄλλοθι φέρεσθαι μὴτ' ἐχούσης λοιπὸν μῆτε δυναμένης, ἢ σαφέστερον εἰπεῖν καὶ ἀληθέστερον, μῆτε βούλεσθαι δυναμένης, ὡς τῆς θείας ἐπειλημμένης ἐνεργείας, μᾶλλον δέ Θεός τῇ θεώσει γεγεννημένης, καὶ πλέον ἠδομένης τῇ ἐκστάσει τῶν φυσικῶς ἐπ' αὐτῆς καὶ ὄντων καὶ νοουμένων, διὰ τήν ἐκνικήσασαν αὐτήν χάριν τοῦ Πνεύματος, καὶ μόνον ἔχουσιν ἐνεργοῦντα τόν Θεόν δεῖξασαν, ὥστε εἶναι μίαν καὶ μόνην διὰ πάντων ἐνέργειαν, τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀξίων Θεοῦ, μᾶλλον δέ μόνου Θεοῦ, ὡς ὄλον ὄλοις τοῖς ἀξίοις ἀγαθοπρεπῶς περιχωρήσαντος. Ἀνάγκη γάρ πᾶσα τῆς κατ' ἔφεισιν τά πάντα περὶ τι ἄλλο παύσασθαι ἐξουσιαστικῆς κινήσεως, τοῦ ἐσχάτου φανέντος ὄρεκτοῦ καὶ μετεχομένου, καὶ ἀναλόγως τῇ τῶν μετεχόντων δυνάμει ἀχωρήτως, ἴν' οὕτως εἶπω, χωρουμένου· πρὸς ὃ πᾶσα σπεύδει πολιτεία τοῦ ὑψηλοῦ καὶ διάνοια, "καὶ εἰς ὃ πᾶσα ἔφεισις ἴσταται, καὶ ὑπέρ ὃ οὐδαμῶς φέρεται· οὔτε γάρ ἔχει, καὶ πρὸς ὃ τείνει πᾶσα σπουδαίου κίνησις, καὶ οὗ γενομένοις πάσης θεωρίας ἀνάπαυσις», φησὶν ὁ μακάριος οὗτος διδάσκαλος. (=1077=) Οὔτε γάρ ἔστι τι ἐκτός Θεοῦ τότε δεικνύμενον, ἢ Θεῷ ἀντισηκοῦσθαι δοκοῦν, ἵνα τινός ἔφεισιν πρὸς αὐτό ρέψαι δελεάσει, πάντων περιληφθέντων αὐτῷ νοητῶν τε καὶ αἰσθητῶν κατὰ τήν ἀφραστον αὐτοῦ ἔκφανσιν καὶ παρουσίαν, ὡς οὐδ' ἐν ἡμέρᾳ τά ἀστρῶα φῶτα καὶ αὐτὰ καλυπτόμενα, καὶ οὐδ' ὅτι εἰσὶν ὅσον αἰσθήσει γνωριζόμενα.

Ἐπὶ Θεοῦ δέ καὶ πλέον, ὅσον ἀκτίστου καὶ κτιστῶν ἄπειρον τό μέσον ἐστὶ καὶ διάφορον. Τότε γάρ καὶ τήν κατ' οὐσίαν ὑπαρξιν τῶν ὄντων κατὰ τό τί καὶ πῶς καὶ ἐπὶ τίνι εἶναι, ὡς οἶμαι, (□14Δ_076□> μανθάνοντες πρὸς τι ἐφετῶς ἔστι κατὰ γνώσιν οὐ κινήθησόμεθα, τῆς ἐκάστου καὶ ἐφ' ἐκάστου τῶν μετὰ Θεόν γνώσεως ἡμῖν περατωθείσης, καὶ τῆς ἀπείρου καὶ θείας καὶ ἀπεριλήπτου ἀπολαυστικῶς ἡμῖν ἀναλόγως ὑποκειμένης τε μόνης καὶ μετεχομένης. Καὶ τοῦτό ἐστι τό πάνυ φιλοσοφούμενον κατὰ τοῦτον τόν θεοφόρον διδάσκαλον, "ἐπιγνώσεσθαι ἡμᾶς ποτε ὅσον ἐγνώσμεθα, ἐπειδάν τό θεοειδές τοῦτο καὶ θεῖον φάσκοντος τόν ἡμέτερον νοῦν τε καὶ λόγον τῷ οἰκείῳ προσμίζωμεν, καὶ ἡ εἰκὼν ἀνέλθη πρὸς τό ἀρχέτυπον, οὗ νῦν ἔχει τήν ἔφεισιν». Περί μὲν οὖν τοῦ μὴ εἶναι τήν θρυλουμένην ἐνάδα, καὶ τοῦ πῶς κατ' ἔμφασιν ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν ἐφικτῶν τῆς Γραφῆς νοημάτων τε καὶ λογισμῶν ἔσται ἢ τῶν μελλόντων κατάστασις, εἰρήσθω ταῦτα. Περί δέ τοῦ πῶς μοῖρα ὄντες Θεοῦ ἀπερρύθημεν Θεοῦ ἡγουμένου ἐντεῦθεν τόν λόγον ποιήσομαι.

Τίς γάρ λόγω εἰδώς καὶ σοφία τά ὄντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παρά Θεοῦ εἰς τό εἶναι παρῆχθαι, εἰ τῇ φυσικῶν τῶν ὄντων ἀπείρῳ διαφορᾷ τε καὶ ποικιλίᾳ ἐμφρόνως τό τῆς ψυχῆς θεωρητικόν προσαγάγοι, καὶ τῷ ἐξεταστικῶ συνδιακρίνοι λόγω κατ' ἐπίνοιαν τόν καθ' ὃν ἐκτίσθησαν λόγον, τῇ τῶν γεγονότων ἀδιαιρέτῳ συνδιακρινόμενον διαφορᾷ, διὰ τήν αὐτῶν πρὸς ἄλληλά τε καὶ ἑαυτὰ ἀσύγχυτον ιδιότητα; Καὶ πάλιν ἓνα τοὺς πολλούς, τῇ πρὸς αὐτόν τῶν πάντων ἀναφορᾷ δι' ἑαυτὸν ἀσύγχυτως ὑπάρχοντα, ἐνούσιόν τε καὶ ἐνυπόστατον τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός Θεόν Λόγον, ὡς ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῶν ὄλων, ἐν ᾧ ἐκτίσθη τά πάντα τά ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τά ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε ὄρατά, εἴτε ἀόρατά, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαί, (=1080=) εἴτε ἐξουσίαι, πάντα ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτόν ἔκτισται.

Τούς γάρ λόγους τῶν γεγονότων ἔχων πρό τῶν αἰώνων (□14Δ_078□> ὑφεισθήσασθαι βουλήσει ἀγαθῆ κατ' αὐτούς τήν τε ὄρατὴν καὶ ἀόρατον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ὑπεστήσατο κτίσιν, λόγῳ καὶ σοφίᾳ τὰ πάντα κατὰ τὸν δέοντα χρόνον ποιήσας τε καὶ ποιῶν, τὰ καθόλου τε καὶ τὰ καθ' ἕκαστον. Λόγον γάρ ἀγγέλων δημιουργίας προκαθηγεῖσθαι πιστεύομεν, λόγον ἐκάστης τῶν συμπληρουσῶν τὸν ἄνω κόσμον οὐσιῶν καὶ δυνάμεων, λόγον ἀνθρώπων, λόγον παντός τῶν ἐκ Θεοῦ τό εἶναι λαβόντων, ἵνα μὴ τὰ καθ' ἕκαστον λέγω, τὸν αὐτὸν μὲν ἀπείρω δι' ἑαυτὸν ὑπεροχῆ ἄφραστον ὄντα καὶ ἀκατανόητον, καὶ πάσης ἐπέκεινα κτίσεως, καὶ τῆς κατ' αὐτὴν οὐσίας καὶ νοουμένης διαφορᾶς καὶ διακρίσεως, καὶ τὸν αὐτὸν ἐν πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτοῦ κατὰ τήν ἐκάστου ἀναλογίαν ἀγαθοπρεπῶς δεικνύμενόν τε καὶ πληθυνόμενον, καὶ εἰς ἑαυτὸν τὰ πάντα ἀνακεφαλαιούμενον, καθ' ὃν τό τε εἶναι καὶ τό διαμένειν, καὶ ἐξ οὗ τὰ γεγονότα ὡς γέγονε, καὶ ἐφ' ᾧ γέγονε, καὶ μένοντα καὶ κινούμενα μετέχει Θεοῦ. Πάντα γάρ μετέχει διὰ τό ἐκ Θεοῦ γεγενῆσθαι, ἀναλόγως Θεοῦ, ἢ κατὰ νοῦν, ἢ λόγον, ἢ αἴσθησιν, ἢ κίνησιν ζωτικὴν, ἢ οὐσιώδη καὶ ἐκτικὴν ἐπιτηδειότητα, ὡς τῷ μεγάλῳ καὶ θεοφάντορι Διονυσίῳ δοκεῖ τῷ Ἀρεοπαγίτῃ.

Ἐκαστον οὖν τῶν νοερῶν τε καὶ λογικῶν ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων αὐτῷ τῷ καθ' ὃν ἐκτίσθη λόγῳ τῷ ἐν τῷ Θεῷ ὄντι, καὶ πρὸς τὸν Θεόν ὄντι, μοῖρα καὶ λέγεται καὶ ἔστι Θεοῦ, διὰ τὸν αὐτοῦ προόντα ἐν τῷ Θεῷ, καθὼς εἴρηται, λόγον. Ἀμέλει τοι, καὶ εἰ κατ' αὐτὸν κινήσει, ἐν τῷ Θεῷ γενήσεται, ἐν ᾧ ὁ τοῦ εἶναι αὐτοῦ λόγος προένεστιν, ὡς ἀρχὴ καὶ αἰτία, κἄν μηδενός ἄλλου πρό τῆς ἰδίας ἀρχῆς κατὰ πόθον ἐπιλαβέσθαι θελήσοι, οὐκ ἀπορρέει Θεοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον τῇ πρὸς αὐτὸν ἀνατάσει (□14Δ_080□> Θεός γίνεται καὶ μοῖρα Θεοῦ λέγεται τῷ μετέχειν προσηκόντως Θεοῦ, ὡς κατὰ φύσιν σοφῶς τε καὶ λελογισμένως δι' εὐπρεποῦς κινήσεως τῆς οἰκείας ἐπιλαβόμενος ἀρχῆς καὶ αἰτίας, οὐκ ἔχων λοιπὸν ἄλλοθι ποιητὰ τήν ἰδίαν ἀρχὴν καὶ τήν πρὸς τὸν καθ' ὃν ἐκτίσθη λόγον ἄνοδόν τε καὶ ἀποκατάστασιν κινήσῃν, ἢ πῶς κινήσῃν, τῆς ἐπὶ τῷ θεῷ δηλονότι σκοπῶ κινήσεως αὐτοῦ αὐτὸν πέρας λαβούσης τὸν θεῖον σκοπόν.

Ὡς δηλοῖ καὶ ὁ ἅγιος Βασίλειος, ἐν τῇ εἰς τὸν ἅγιον προφήτην Ἡσαΐαν ἐρμηνείᾳ, λέγων οὕτως: "Σάββατα δὲ ἀληθῆ ἢ ἀποκειμένη ἀνάπαυσις τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἅπερ διὰ τό ἀληθῆ εἶναι ἀνέχεται ὁ Θεός καὶ φθάνει γε ἐπ' ἐκεῖνα τὰ Σάββατα τῆς ἀναπαύσεως, παρ' ᾧ ὁ κόσμος ἐσταύρωται, ἀποστάς δηλονότι τῶν κοσμικῶν, καὶ ἐπὶ τὸν ἴδιον τόπον τῆς πνευματικῆς ἀναπαύσεως καταντήσας, ἐν ᾧ ὁ γενόμενος οὐκ ἔτι κινήσεται ἀπὸ τοῦ ἰδίου τόπου, ἡσυχίας καὶ ἀταραξίας (=1081=) περί τήν κατάστασιν ἐκείνην ὑπαρχούσης· πάντων οὖν τόπος τῶν ἀξιουμένων τῆς τοιαύτης μακαριότητος ἐστὶν ὁ Θεός κατὰ τό γεγραμμένον· Γενοῦ μοι εἰς Θεόν ὑπερασπιστὴν καὶ εἰς τόπον ὄχυρόν τοῦ σώσαί με». Παρ' ᾧ βεβαίως πάντων οἱ λόγοι πεπηγάσι καθ' οὓς καὶ γινώσκειν τὰ πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν λέγεται, ὡς ἐν αὐτῷ καὶ παρ' αὐτῷ ὄντων, αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ τῶν πάντων. Κἄν εἰ αὐτὰ τὰ πάντα, τὰ τε ὄντα καὶ τὰ ἐσόμενα, οὐχ ἅμα τοῖς ἑαυτῶν λόγοις, ἢ τῷ γνωσθῆναι ὑπὸ Θεοῦ, εἰς τό εἶναι παρήχθησαν, ἀλλ' ἕκαστα τῷ ἐπιτηδεῖω καιρῷ κατὰ τήν τοῦ Δημιουργοῦ σοφίαν πρεπόντως κατὰ τοὺς ἑαυτῶν λόγους δημιουργούμενα καὶ καθ' ἑαυτὰ εἶναι τῇ ἐνεργείᾳ λαμβάνη. Ἐπειδὴ ὁ μὲν αἰεὶ κατ' ἐνεργειάν ἐστὶ Δημιουργός, τὰ δὲ δυνάμει μὲν ἐστὶν, ἐνεργείᾳ δὲ οὐκ ἔτι· ὅτι μηδὲ οἶόν τε τῶν ἅμα εἶναι τό ἄπειρον καὶ τὰ πεπερασμένα, οὐδέ τις δεῖξει λόγος ἀναφανήσεται τῶν ἅμα (□14Δ_082□> εἶναι δύνασθαι τήν οὐσίαν καὶ τό ὑπερούσιον, καὶ εἰς ταυτὸν ἀγαγεῖν τῷ ἐν μέτρῳ τό ἄμετρον, καὶ τῷ ἐν σχέσει τό ἄσχετον, καὶ τό μηδὲν ἔχον ἐπ' αὐτοῦ κατηγορίας εἶδος καταφασκόμενον τῷ διὰ πάντων τούτων συνισταμένῳ.

Πάντα γάρ τὰ κτιστά κατ' οὐσίαν τε καὶ γένεσιν παντάπασι καταφάσκειται τοῖς ἰδίοις καὶ τοῖς περὶ αὐτὰ οὔσι τῶν ἐκτός λόγοις περιεχόμενα. Ὑπεξηρημένης

οὖν τῆς ἄκρας καί ἀποφατικῆς τοῦ Λόγου θεολογίας, καθ' ἣν οὔτε λέγεται, οὔτε νοεῖται, οὔτε ἔστι τό σύνολόν τι τῶν ἄλλω συνενωσμένων, ὡς ὑπερούσιος, οὔδέ ὑπό τινος οὐδαμῶς καθ' ὅτιοῦν μετέχεται, πολλοί λόγοι ὁ εἷς λόγος ἐστί, καί εἷς οἱ πολλοί· κατά μὲν τὴν ἀγαθοπρεπῆ εἰς τὰ ὄντα τοῦ ἑνός ποιητικὴν τε καί συνεκτικὴν πρόοδον πολλοί ὁ εἷς, κατά δέ τὴν εἰς τὸν ἕνα τῶν πολλῶν ἐπιστρεπτικὴν τε καί χειραγωγικὴν ἀναφορὰν τε καί πρόνοιαν, ὥσπερ εἰς ἀρχὴν παντοκρατορικὴν ἢ κέντρον τῶν ἐξ αὐτοῦ εὐθειῶν τὰς ἀρχὰς προειληφός καί ὡς πάντων συναγωγός, εἷς οἱ πολλοί. Μοῖρα οὖν ἐσμεν καί λεγόμεθα Θεοῦ διὰ τό τούς τοῦ εἶναι ἡμῶν λόγους ἐν τῷ Θεῷ προϋφεστάναι· ρεύσαντες δέ ἄνωθεν πάλιν λεγόμεθα διότι μὴ καθ' ὄν γεγενήμεθα λόγον τόν ἐν τῷ Θεῷ προόντα κεκινήμεθα. Καί καθ' ἕτερον δέ τρόπον ἐστίν εὐμαρές τῷ εὐσεβῶς ἐπιβάλλειν τοῖς τῶν ὄντων λόγοις δεδιδαγμένῳ τόν περι τούτου λόγον διεξελθεῖν.

Εἰ γάρ οὐσία τῆς ἐν ἐκάστῳ ἀρετῆς ὁ εἷς ὑπάρχειν Λόγος τοῦ Θεοῦ μὴ ἀμφιβέβληται οὐσία γάρ πάντων τῶν ἀρετῶν αὐτός ἐστιν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὡς γέγραπται· Ὅς ἐγενήθη ἡμῖν ἀπό Θεοῦ σοφία, δικαιοσύνη τε καί ἁγιασμός καί ἀπολύτρωσις, ἀπολύτως ταῦτα δηλαδή ἐπ' αὐτοῦ λεγόμενα ἔχων, ὡς αὐτοσοφία καί δικαιοσύνη καί ἀγιότης ὢν, καί οὐχ ὡς ἐφ' ἡμῶν προσδιωρισμένως, οἷον ὡς σοφός ἄνθρωπος, ἢ δίκαιος ἄνθρωπος, πᾶς δηλονότι ἄνθρωπος ἀρετῆς καθ' ἕξιν (□14Δ_084□> παγίαν μετέχων ἀναμφηρίστως Θεοῦ μετέχει τῆς οὐσίας τῶν ἀρετῶν, ὡς τὴν κατά (=1084=) φύσιν σποράν τοῦ ἀγαθοῦ γνησίως κατά προαίρεσιν γεωργήσας καί ταυτόν δείξας τῇ ἀρχῇ τό τέλος, καί τὴν ἀρχὴν τῷ τέλει, μᾶλλον δέ ταυτόν ἀρχὴν οὔσαν καί τέλος, ὡς ἀνόθευτος Θεοῦ τυγχάνων συνήγορος, εἶπερ παντός πράγματος ἀρχή καί τέλος ὁ ἐπ' αὐτῷ σκοπός ὑπάρχειν πεπίστευται, τὴν μὲν ὡς ἐκεῖθεν εἰληφώς πρὸς τῷ εἶναι καί τό κατά μέθεξιν φύσει ἀγαθόν, τό δέ ὡς κατ' αὐτὴν γνώμη τε καί προαιρέσει τόν ἐπαινετόν καί πρὸς αὐτὴν ἀπλανῶς ἄγοντα ἐξανύσας δρόμον διὰ σπουδῆς, καθ' ὃν γίνεται Θεός, ἐκ τοῦ Θεοῦ τό Θεός εἶναι λαμβάνων, ὡς τῷ κατ' εἰκόνα φύσει καλῶ καί προαιρέσει τὴν δι' ἀρετῶν προσθεῖς ἐξομοίωσιν, διὰ τῆς ἐμφύτου πρὸς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ἀναβάσεώς τε καί οἰκειότητος. Καί πληροῦται λοιπόν καί ἐπ' αὐτῷ τό ἀποστολικόν ῥητόν τό φάσκον· Ἐν αὐτῷ γάρ ζῶμεν καί κινούμεθα καί ἐσμέν. Γίνεται γάρ ἐν τῷ Θεῷ διὰ προσοχῆς, τόν ἐν τῷ Θεῷ προόντα τοῦ εἶναι λόγον μὴ παραφθείρας, καί κινεῖται ἐν τῷ Θεῷ κατά τόν προόντα ἐν τῷ Θεῷ τοῦ εἶναι λόγον, διὰ τῶν ἀρετῶν ἐνεργούμενος, καί ζῆ ἐν τῷ Θεῷ κατά τόν προόντα ἐν τῷ Θεῷ τοῦ ἀεὶ εἶναι λόγον.

Ἐντεῦθεν μὲν ἤδη κατά τὴν ἀπαθεστάτην ἕξιν ταυτόν ἑαυτῷ καί ἀκίνητος ὢν, ἐν δέ τῷ μέλλοντι αἰῶνι κατά τὴν δοθησομένην θέωσιν τοὺς εἰρημένους καί ἐν τῷ Θεῷ προόντας λόγους, μᾶλλον δέ τόν Θεόν, ἐν ᾧ οἱ λόγοι τῶν καλῶν πεπήγασι, ἀγαπητικῶς στέργων καί ἀσπαζόμενος· καί ἔστι μοῖρα Θεοῦ, ὡς ὢν, διὰ τόν ἐν τῷ Θεῷ τοῦ εἶναι αὐτοῦ λόγον, καί ὡς ἀγαθός, διὰ τόν ἐν τῷ Θεῷ τοῦ ἀεὶ εἶναι αὐτοῦ λόγον, καί ὡς Θεός, διὰ τόν ἐν τῷ Θεῷ τοῦ ἀεὶ εἶναι αὐτοῦ λόγον, ὡς τούτους (□14Δ_086□> τιμήσας καί κατ' αὐτούς ἐνεργήσας, καί δι' αὐτῶν ἑαυτόν μὲν τῷ Θεῷ μόνῳ δι' ὅλου ἐνθέμενος, τόν δέ Θεόν μόνον ἑαυτῷ δι' ὅλου ἐντυπώσας τε καί μορφώσας, ὥστε καί αὐτόν εἶναι τε χάριτι καί καλεῖσθαι Θεόν, καί τόν Θεόν εἶναι συγκαταβάσει καί καλεῖσθαι δι' αὐτόν ἄνθρωπον, καί τῆς ἀντιδομένης ἐπὶ τούτῳ διαθέσεως δειχθῆναι τὴν δύναμιν, τὴν καί τόν ἄνθρωπον τῷ Θεῷ θεοῦσαν διὰ τό φιλόθεον, καί τόν Θεόν τῷ ἀνθρώπῳ διὰ τό φιλόανθρωπον ἀνθρωπίζουσαν καί ποιούσαν κατά τὴν καλὴν ἀντιστροφὴν, τόν μὲν Θεόν ἄνθρωπον, διὰ τὴν τοῦ ἀνθρώπου θέωσιν, τόν δέ ἄνθρωπον Θεόν, διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπησιν. Βούλεται γάρ ἀεὶ καί ἐν πᾶσιν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος καί Θεός τῆς αὐτοῦ ἐνσωματώσεως ἐνεργεῖσθαι τό μυστήριον.

Ὅστις δέ τῆς ἰδίας ἀφέμενος ἀρχῆς μοῖρα τυγχάνων Θεοῦ διά τόν ἐν αὐτῷ τῆς ἀρετῆς ὄντα λόγον κατά τήν ἀποδοθεῖσαν αἰτίαν πρὸς τό μή ὄν παραλόγως φέρεται, εἰκότως ἄνωθεν ῥεῦσαι λέγεται, μή πρὸς τήν ἰδίαν ἀρχήν τε καί αἰτίαν καθ' ἣν καί ἐφ' ἧ καί δι' ἣν γεγένηται κινήσεις, καί ἔστιν ἐν ἀστάτῳ περιφορᾷ καί ἀταξίᾳ δεινῆ ψυχῆς τε καί σώματος, τῆς ἀπλανοῦς καί ὡσαύτως ἐχούσης αἰτίας τῆ πρὸς τό χειρὸν (=1085=) ἐκουσίῳ ῥοπῇ τήν ἀποτυχίαν ἑαυτοῦ καταπραξάμενος. Ἐφ' οὗ καί τό ῥεῦσαι κυρίως λεχθεῖν ἄν ὅτι ἐπ' αὐτῷ κειμένης τῆς πρὸς Θεόν ἀδηρίτως τάς τῆς ψυχῆς βάσεις ποιῆσθαι δυναμένης ἐξουσίας, τό χειρὸν καί μή τοῦ κρείττονος καί ὄντος ἐκὼν ἀντηλλάξατο.

Τούτους δέ οὓς ἔφην τούς λόγους ὁ μὲν Ἀρεοπαγίτης ἅγιος Διονύσιος προορισμούς καί θεῖα θελήματα καλεῖσθαι ὑπὸ τῆς Γραφῆς ἡμᾶς ἐκδιδάσκει. Ὁμοίως δέ καί οἱ περὶ Πάνταινον τόν γενόμενον καθηγητὴν τοῦ Στρωματέως μεγάλου Κλήμενος θεῖα θελήματα τῇ Γραφῇ φίλον καλεῖσθαι φασί. Ὅθεν ἐρωτηθέντες (□14Δ_088□> ὑπὸ τινῶν τῶν ἔξω παιδεύσιν γαύρων, πῶς γινώσκουν τά ὄντα τόν Θεόν δοξάζουσιν οἱ Χριστιανοί, ὑπειληφότων ἐκείνων, νοερῶς τά νοητά, καί αἰσθητικῶς τά αἰσθητά, γινώσκουν αὐτόν τά ὄντα ἀπεκρίναντο, μήτε αἰσθητικῶς τά αἰσθητά, μήτε νοερῶς τά νοητά. Οὐ γάρ εἶναι δυνατόν τόν ὑπὲρ τά ὄντα κατά τά ὄντα τῶν ὄντων ἀντιλαμβάνεσθαι· ἀλλ' ὡς ἴδια θελήματα γινώσκουν αὐτόν τά ὄντα φασί, προσθέντες καί τοῦ λόγου τό εὐλόγον. Εἰ γάρ θελήματι τά πάντα πεποίηκε, καί οὐδεὶς ἀντερεῖ λόγος, γινώσκουν δέ τό ἴδιον θέλημα τόν Θεόν εὐσεβῆς τε λέγειν αἰεὶ καί δίκαιόν ἐστιν, ἕκαστον δέ τῶν γεγονότων θέλων πεποίηκεν, ἄρα ὡς ἴδια θελήματα ὁ Θεός τά ὄντα γινώσκει, ἐπειδὴ καί θέλων τά ὄντα πεποίηκεν. Ἐντεῦθεν δέ ὀρμώμενος ἔγωγε οἶμαι κατά τούτους εἰρησθαι τῇ Γραφῇ τούς λόγους, τό, Ἔγνω σε παρά πάντας, πρὸς Μωϋσῆν, καί περὶ τινῶν τό, Ἔγνω Κύριος τούς ὄντας αὐτοῦ, "καί πάλιν πρὸς τινὰς τό, Οὐκ οἶδα ὑμᾶς· ὡς ἕκαστον δηλονότι ἢ κατά τό θέλημα καί τόν λόγον, ἢ παρά τό θέλημα καί τόν λόγον τοῦ Θεοῦ προαιρετικῆ κινήσεως τῆς θείας ἀκοῦσαι φωνῆς παρεσκεύασε.

Ταῦτα καί τά τοιαῦτα τόν θεοφόρον τοῦτον ἄνδρα οἶμαι νοήσαντα εἰπεῖν, "ἐπειδὴν τό θεοειδές τοῦτο καί θεῖον, τόν ἡμέτερον νοῦν τε καί λόγον, τῷ οἰκείῳ προσμίζωμεν, καί ἢ εἰκὼν ἀνέλθη πρὸς τό ἀρχέτυπον, οὗ νῦν ἔχει τήν ἔφεσιν»· ὁμοῦ τε καί κατά ταυτὸν διά τῶν μικρῶν τούτων ῥημάτων τοῦ ποτε τοῦτό τι τῶν ὄντων ἐφθακέναι τό μέτρον οἶεσθαι διδασκαλικῶς ἀπάγοντα τούς νομίζοντας, καί τόν τοῦ πῶς μοῖρά ἐσμεν Θεοῦ λόγον παραδηλοῦντα, καί τήν μέλλουσαν τῆς μακαρίας λήξεως ιδιότητα αἰνιττόμενον, καί πρὸς τήν ἄσειστον αὐτῆς καί ἀκλόνητον καί οὐδαμοῦ μεταπίπτουσαν ἀπόλαυσιν παρορμῶντα τούς ἐπὶ τούτῳ δι' ἐλπίδος καθαιρομένους καί σπεύδοντας. Ἦδει (□14Δ_090□> γάρ, ὡσεὶ πρὸς ὃ ἔχομεν οὐσίαν τε καί λόγῳ τάς ἐμφάσεις κατά λόγον καί φύσιν εὐθυπορήσαμεν (=1088=) ἀπλῆ προσβολῇ, καί ἡμεῖς, πάσης τῆς οἰασοῦν ζητήσεως χωρίς, περὶ ἣν μόνην ἐστὶ τό πταίειν καί σφάλεσθαι, θεοειδῶς κατά τό ἐφικτόν τά πάντα εἰσόμεθα, μηκέτι δι' ἄγνοιαν τῆς περὶ αὐτά κινήσεως ἀντεχόμενοι, ὡς νοῖ τῷ μεγάλῳ καί λόγῳ καί πνεύματι τόν ἡμέτερον νοῦν τε καί λόγον καί πνεῦμα, μᾶλλον δέ ὄλω Θεῷ ὅλους ἑαυτοῦς ὡς ἀρχετύπῳ εἰκόνι προσχωρήσαντες.

Καθὼς καί ἐν τῷ περὶ χαλάζης λόγῳ διέξεισιν, οὕτωςί φάσκων· φυσικὴ θεωρία Καί τούς μὲν τό ἄφραστον φῶς διαδέξεται, καί ἢ τῆς ἀγίας καί βασιλικῆς θεωρίας Τριάδος ἐλλαμπούσης τρανότερόν τε καί καθαρώτερον, καί ὅλης ὄλω νοῖ μιγνυμένης, ἣν δὴ καί μόνην βασιλείαν οὐρανῶν ἐγὼ τίθημι», ἠνίκα ἡδονῇ ἡδεται καί ἀγάλλεται, ἵνα τοῖς αὐτοῦ τολμήσας συνάψω τά ἑμαυτοῦ, πᾶσα κτίσις λογικὴ ἀγγέλων τε καί ἀνθρώπων, ὅσοι μηδένα τῶν πρὸς τό τέλος κατά τήν κίνησιν φυσικῶς συνηρμοσμένων αὐτοῖς θεῖων λόγων παρά τοῦ Δημιουργοῦ ἐξ ἀπροσεξίας

παρέφθειραν, διεσώσαντο δέ μᾶλλον σωφρόνως ἑαυτούς ὅλους καὶ ἀπαρατρέπτους, ὡς θείας ὄργανα φύσεως, καὶ ὄντας καὶ γενησομένους εἰδότες, οὓς δι' ὅλου ὅλος περιφύς ὁ Θεός τρόπον ψυχῆς, ὡσπερ μέλη σώματος ἄρτια καὶ εὐχρηστα τῷ Δεσπότη γενησομένους, πρὸς τό δοκοῦν μεταχειρίζεται, καὶ τῆς οἰκείας πληροῖ δόξης τε καὶ μακαριότητος, ζωὴν διδούς καὶ χαριζόμενος τὴν αἰδίον τε καὶ ἀνεκκλάλητον, καὶ παντάπασι παντός ἐλευθέραν γνωρίσματος συστατικῆς ιδιότητος τῆς παρουσίας καὶ διὰ φθορᾶς συνισταμένης ζωῆς, ἣν οὐκ ἀήρ εἰσπνεόμενος, οὐδ' αἵματος ὄχετοί τοῦ ἥπατος ἀπορρέοντες συνιστῶσιν, ἀλλὰ Θεός ὅλος ὅλοις μετεχόμενος, καὶ ψυχῆς τρόπον πρὸς σῶμα τῆ ψυχῆ, καὶ διὰ μέσης ψυχῆς πρὸς σῶμα γινόμενος, ὡς οἶδεν αὐτός, ἴν' (□14Δ_092□> ἡ μὲν ἀτρεψίαν δέξεται, τό δέ ἀθανασίαν, καὶ ὅλος ἄνθρωπος θεωθῆ τῆ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ χάριτι θεουργούμενος, ὅλος μὲν ἄνθρωπος μένων κατά ψυχὴν καὶ σῶμα διὰ τὴν φύσιν, καὶ ὅλος γενόμενος Θεός κατά ψυχὴν καὶ σῶμα διὰ τὴν χάριν καὶ τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ διόλου θείαν τῆς μακαρίας δόξης λαμπρότητα, μεθ' ἣν οὐκ ἔστι τι ἐπινοῆσαι λαμπρότερον ἢ ὑψηλότερον.

Τί γάρ θεώσεως τοῖς ἀξίοις ἐρασιμώτερον, καθ' ἣν ὁ Θεός θεοῖς γενομένοις ἐνούμενος τό πᾶν ἑαυτοῦ ποιεῖται δι' ἀγαθότητα; Διό καὶ ἡδονὴν καὶ πείσιν καὶ χαρὰν καλῶς ὠνόμασαν τὴν τοιαύτην κατάστασιν, τὴν τῆ θεία κατανοήσει καὶ τῆ ἐπομένη αὐτῆ τῆς εὐφροσύνης ἀπολαύσει, ἡδονὴν μὲν, ὡς τέλος οὔσαν τῶν κατά φύσιν ἐνεργειῶν (οὕτω γάρ τὴν ἡδονὴν ὀρίζονται), πείσιν δέ ὡς ἐκστατικὴν δύναμιν, πρὸς τό ποιοῦν τό πάσχον ἐνάγουσαν, κατά τὴν ἀποδοθεῖσαν τοῦ ἀέρος πρὸς τό φῶς καὶ τοῦ πυρός πρὸς τόν σίδηρον παραδειγματικὴν αἰτίαν, καὶ πείθουσαν φυσικῶς καὶ ἀληθῶς μὴ ἄλλο τι εἶναι (=1089=) παρά τοῦτο τῶν ὄντων κεφάλαιον, ἢ τό ἀπαθές δεόντως ἀκολουθεῖ, χαρὰν δέ ὡς μηδέν ἔχουσαν ἀντικείμενον μήτε παρελθόν μήτε μέλλον. Τὴν χαρὰν γάρ φασι μήτε λύπην ἐπίστασθαι παρελθοῦσαν, μήτε τόν ἐκ φόβου κόρον ἐπιδέχεσθαι προσδοκώμενον, ὡσπερ ἡ ἡδονή.

Ὅθεν καὶ ὡς ἐνδεικτικὴν προσηγορίαν τῆς μελλούσης ἀληθείας ὑπάρχουσαν τὴν χαρὰν ἐκύρωσαν πανταχοῦ οἱ τε θεόπνευστοι λόγοι καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν τά θεῖα σοφισθέντες μυστήρια Πατέρες ἡμῶν. Εἰ τοίνυν ὡς ἐν ἐπιδρομῇ, κατ' ἐμέ φάναι τόν μικρόν, φυσικῶς τε καὶ Γραφικῶς καὶ Πατρικῶς δέδεικται, ὡς οὐδέν τῶν γενητῶν πώποτε κινούμενον ἔστι, οὐδέ τῆς ἐπ' αὐτό κατά τόν θεῖον σκοπόν ἐπελάβετο λήξεως, πρὸς δέ τούτοις καὶ ὡς ἀμήχανον τῆς ἐν τῷ Θεῷ μονιμότητος τῶν ἀξιουμένων παρεγκλιθῆναι τό βάσιμον. Πῶς γάρ ἐστι δυνατόν, ἵνα τοῖς εἰρημένους μικράν τινα πρὸς βεβαίωσιν τὴν ἐκ λογισμῶν δῶμεν (□14Δ_094□> βοήθειαν, τούς ἅπαξ ἐν τῷ Θεῷ ὑπαρκτικῶς γενομένους τόν ὑβριστὴν κατά τὴν ἔφεσιν ὑποδέξασθαι κόρον, παντός κόρου κατά τόν ἴδιον λόγον τε καὶ ὄρον ὀρέξεως τυγχάνοντος σβεστικοῦ, καὶ κατά δύο συνισταμένου τρόπου. Ἡ γάρ τά ὑποκείμενα ὡς μικρά περιγράφουσα ἢ ὄρεξις σβέννυται, ἢ ἀτιμάζουσα ὡς αἰσχρά τε καὶ εἰδεχθῆ βδελύσσεται, ὑφ' ὧν ὁ κόρος γίνεσθαι πέφυκεν. Ὁ δέ Θεός φύσει ὑπάρχων ἄπειρός τε καὶ τίμιος ἐπιτείνειν μᾶλλον τῶν ἀπαλαυόντων αὐτοῦ διὰ τῆς μετοχῆς πρὸς τό ἀόριστον τὴν ὄρεξιν πέφυκεν.

Εἰ δέ τοῦτ' ἀληθές, ὡσπερ οὖν καὶ ἔστιν, οὐκ ἦν ἄρα ἡ λεγομένη ἐνάς τῶν λογικῶν, ἣτις κόρον λαβοῦσα τῆς ἐν τῷ Θεῷ μονιμότητος ἐμερίσθη, καὶ τῷ οἰκείῳ σκεδασμῷ τὴν τοῦ κόσμου τούτου γένεσιν συνεισήγαγεν, ἵνα μή τό ἀγαθόν ἐμπερίγραπτον ποιῶμεθα καὶ ἄτιμον, ὡς κόρῳ τινὶ περιοριζόμενον καὶ στάσεως αἴτιον γινόμενον ἐκείνοις, ὧν τὴν ἔφεσιν ἀκίνητον κρατεῖν οὐ δεδύνηται. Καὶ μάτην λοιπόν τινες ταύτην θεσπίζουσιν, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, τά μή ὄντα πλαττόμενοι, καὶ τό δὴ τούτου βαρύτερον, καὶ τοῦ μακαρίου τούτου πατρός ὡς ταῦτα φρονοῦντος καταψευδόμενοι, ἐφ' ᾧ μή μόνον αὐτούς ἐκ προτέρου εἶδους ζωῆς τὰς ψυχὰς εἰς

σώματα ἔλθειν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῶν προγεγονότων κακῶν φρονεῖν ἐπ' ἀδείας δύνασθαι, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀπατᾶν οὕτως ἔχειν εὐλόγως ἐπιχειρεῖν διὰ τῆς τῶν προσώπων ἀξιολογίας, οὐ καλῶς οὐδ' ὀσίως πράττοντας, ἀλλ' ἐκείνους ἔχοντας ἀφέντες ὡς ἔχουσιν αὐτοὶ εὐσεβῶς ἡμεῖς τὸν νοῦν τοῦ διδασκάλου πρὸς τοῖς εἰρημένους καὶ κατ' ἄλλον σκοπήσομεν τρόπον.

Οὐκ οἶμαι τῆς ἀνθρωπίνης αὐτὸν γενέσεως ἐνταῦθα, (=1092=) ἀλλὰ τῆς ἐπιγενομένης αὐτῇ ταλαιπωρίας τὴν αἰτίαν ἀφηγεῖσθαι βούλεσθαι. Θρηνήσας γάρ τοῦ σώματος ἡμῶν τὴν ἐλεεινότητα διὰ τοῦ εἰπεῖν, " ὦ τῆς συζυγίας καὶ τῆς ἀλλοτριώσεως! ὁ φοβοῦμαι, περιέπω, καὶ ὁ στέργω, δέδοικα», καὶ τὰ ἐξῆς, καὶ οἶον (□14Δ_096□> πρὸς ἑαυτὸν διαπορήσας περὶ τῆς αἰτίας τῶν οἷς ἐνισχήμεθα κακῶν καὶ τῆς κατ' αὐτὴν σοφωτάτης προνοίας διὰ τοῦ φάναι. " Τίς ἢ περὶ ἐμέ σοφία, καὶ τί τό μέγα τοῦτο μυστήριον; " ἐπάγει τὴν λύσιν τρανῶς ποιούμενος οὕτως " Ἡ βούλεται μοῖραν ἡμᾶς ὄντας Θεοῦ καὶ ἄνωθεν ρεύσαντας, ἵνα μὴ διὰ τὴν ἀξίαν ἐπαιρόμενοι καὶ μετεωριζόμενοι καταφρονῶμεν τοῦ Κτίσαντος, ἐν τῇ πρὸς τό σῶμα πάλη καὶ μάχη πρὸς αὐτὸν αἰεὶ βλέπειν, καὶ τὴν συνεζευγμένην ἀσθένειαν παιδαγωγίαν εἶναι τοῦ ἀξιώματος».

Ὡσανεὶ ἔλεγεν, ἐπειδὴ περ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος δι' ἀγαθότητα ὁ ἄνθρωπος γέγονε παρά τοῦ Θεοῦ, ἐφ' ᾧ τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ λογικὴν τε καὶ νοερὰν ψυχὴν, ἅτε δὴ κατ' εἰκόνα τοῦ ποιήσαντος αὐτὴν ὑπάρχουσαν, κατὰ μὲν τὴν ἔφεισιν καὶ τὴν ἐξ ὅλης δυνάμεως ὀλικὴν ἀγάπην ἀπρίξ Θεοῦ γνωστικῶς ἐχομένην, καὶ τό καθ' ὁμοίωσιν προσλαβοῦσαν θεωθῆναι, κατὰ δέ τὴν ἐπιστημονικὴν πρὸς τό ὑφείμενον πρόνοιαν, καὶ τὴν περὶ τό ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν κελεύουσαν ἐντολήν, ἐμφρόνως τοῦ σώματος ἀντεχομένην, λογίσει τε δι' ἀρετῶν αὐτό καὶ οἰκειῶσαι Θεῷ ὡς ὁμόδουλον δι' ἑαυτῆς μεσιτευσῆς τὸν ποιητὴν ἔνοικον, καὶ τῆς δοθείσης ἀθανασίας ἄλυτον δεσμόν αὐτὸν ποιησομένην αὐτῷ τὸν συνδῆσαντα, ἵν' ὅπερ ἐστὶ Θεὸς ψυχῇ, τοῦτο ψυχὴ σῶματι γένηται, καὶ εἷς ἀποδειχθῆ τῶν ὄλων Δημιουργός, ἀναλόγως διὰ τῆς ἀνθρωπότητος πᾶσιν ἐπιβατεύων τοῖς οὔσι, καὶ εἰς ἓν ἔλθῃ τὰ πολλά ἀλλήλων κατὰ τὴν φύσιν διεστηκότα περὶ τὴν μίαν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν ἀλλήλοις συννεύοντα, καὶ γένηται τὰ πάντα ἐν πᾶσιν αὐτός ὁ Θεός, πάντα παραλαβὼν καὶ ἐνυποστήσας ἑαυτῷ, διὰ τοῦ μηδὲν ἔτι τῶν ὄντων κεκτῆσθαι τὴν κίνησιν, καὶ τῆς αὐτοῦ ἄμοιρον παρουσίας, καθ' ἣν καὶ θεοὶ καὶ τέκνα καὶ σῶμα (□14Δ_098□> καὶ μέλη καὶ μοῖρα Θεοῦ καὶ τὰ τοιαῦτά ἐσμεν καὶ λεγόμεθα τῇ πρὸς τό τέλος ἀναφορᾷ τοῦ θεοῦ σκοποῦ.

Ἐπειδὴ τοίνυν τοῦτο καὶ ἐπὶ τούτῳ ὁ ἄνθρωπος γέγονεν, ἐν δέ τῷ προπάτορι τῷ ἐτοίμῳ πρὸς ἐξουσίαν ἐπὶ χεῖρον ἐχρήσατο, μετενεγκῶν ἐκ τοῦ ἐπιτετραμμένου πρὸς τό κεκωλυμένον τὴν ὄρεξιν (καὶ γάρ ἦν αὐτεξούσιος, καὶ τοῦ κολληθῆναι τῷ Κυρίῳ καὶ ἐν πνεῦμα γεγέσθαι, καὶ τοῦ κολληθῆναι τῇ πόρνη καὶ ἐν σῶμα γενέσθαι, ἀπατηθεὶς προεἴλετο, καὶ τοῦ θεοῦ καὶ μακαρίου σκοποῦ ἐκὼν ἑαυτὸν ἀπεξένωσε, τοῦ Θεοῦ εἶναι, χάριτι τό χεῖρον γενέσθαι καθ' αἴρεσιν προτιμήσας) , σοφῶς ἅμα καὶ φιλανθρώπως (=1093=) καὶ τῇ αὐτοῦ πρεπόντως ἀγαθότητι ὁ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν οἰκονομῶν Θεὸς τῇ παραλόγῳ κινήσει τῆς ἐν ἡμῖν νοερᾶς δυνάμεως παρεπομένην δεόντως τὴν τιμωρίαν παρέπηξεν, αὐτό ἐκεῖνο τυχόν κατὰ τὸν εἰκότα λόγον κολάσας θανάτῳ, περὶ ὃ τὴν κατὰ νοῦν μόνῳ Θεῷ χρεωστούμενην τῆς ἀγάπης δύναμιν κατερῆξαμεν, ἵνα τοῦ μηδενός ἐρῶντες διὰ τοῦ πάσχειν ποτέ μαθόντες πρὸς τό ὄν πάλιν ταύτην ἐπανάγειν διδασκῶμεν τὴν δύναμιν. Ὅπερ προῖον ἐμφανεστερον ποιεῖται λέγων, " Ἄλλ' ἐμοὶ μὲν καὶ διὰ τοῦτο δοκεῖ μηδὲν τῶν ἐνταῦθα ἀγαθῶν εἶναι πιστόν τοῖς ἀνθρώποις, μηδέ πολυχρόνιον, ἀλλ' εἶπερ τι ἄλλο, καὶ τοῦτο καλῶς τῷ τεχνίτῃ λόγῳ καὶ τῇ πάντα νοῦν ὑπερεχούσῃ σοφίᾳ μεμηχανῆσθαι, παίζεσθαι ἡμᾶς ἐν τοῖς ὀρωμένοις, ἄλλοτε ἄλλως μεταβαλλομένοις

καί μεταβάλλουσι, καί ἄνω καί κάτω φερομένοις τε καί περιτρεπομένοις, καί πρίν ληφθῆναι ἀπιούσι καί φεύγουσιν, ἵνα τό ἐν τούτοις ἄστατον καί ἀνώμαλον θεωρήσαντες πρὸς τό μέλλον μεθορμισώμεθα. Τί γάρ ἄν ἐποιήσαμεν ἐστῶτος τοῦ εὖ πράττειν ἡμῖν, ὅποτε οὐ μένοντος τοσοῦτον αὐτῷ προσδεδέμεθα, καί οὕτως ἡμᾶς ἢ περί τοῦτο ἡδονή καί ἀπάτη ἔχει δουλώσασα, ὥστε μηδέν κρεῖττον μηδέ ὑψηλότερον τῶν παρόντων (□14Δ_100□> διανοεῖσθαι δύνασθαι, καί ταῦτα κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγονέναι, καί ἀκούοντας καί πιστεύοντας τήν ἄνω τε οὖσαν καί πρὸς ἑαυτήν ἔλκουσαν; "

Καί πάλιν ἐν τῷ πρὸς τοὺς πολετευομένους λόγῳ φάσκων, " Ἴν' εἰδῶμεν τό μηδέν ὄντες πρὸς τήν ἀληθινὴν σοφίαν καί πρώτην, ἀλλά πρὸς αὐτόν ἀεὶ νεύωμεν μόνον, καί ζητῶμεν ταῖς ἐκεῖθεν αὐταῖς ἐναστράπτεσθαι, εἴτε διὰ τῆς ἀνωμαλίας τῶν ὄρωμένων καί περιτρεπομένων, μετὰγοντος ἡμᾶς ἐπὶ τὰ ἐστῶτα καί μένοντα. Οὐ τοίνυν, ὡς οἶμαι, τῆς κατὰ τήν γένεσιν τῆς ἀνθρωπότητος αἰτίας ἐν τούτοις, ὡς εἴρηται, ὁ διδάσκαλος ποιεῖται τήν δῆλωσιν, ἀλλά τῆς κατὰ τήν γένεσιν ἐπεισαχθείσης τῇ ἡμετέρᾳ ζωῇ διὰ τήν παράβασιν ταλαιπωρίας, ὡς τοῖς σπουδαιοτέρως καί ἐμμελεστέρας τοῖς θείοις αὐτοῦ γράμμασιν ἐμμελετώσιν ἐστὶ καταφανές. Ταύτης μὲν γάρ τήν ὄθεν, καί δι' ὅ, καί ἐφ' ᾧ, καί οὐ ἔνεκεν αἰτίαν, διὰ τούτων ἡμῖν παρατίθεται τῶν λόγων δι' αὐτῆς τήν οἰκονομουμένην ἡμῶν σοφῶς παρά τοῦ Θεοῦ σωτηρίαν δηλῶν· ἐκείνης δέ τήν ἐφ' ᾧ γεγένηται μυστηρίῳ ὑπεμφαίνων δύναμιν ἐτέρῳ λόγων κέχρηται τρόπῳ, ὅλον αὐτοῦ περί τούτου τόν εὐσεβῆ σκοπὸν φανερόν ποιούμενος, ὡς ἐν τῷ Εἰς τὰ γενέθλια λόγῳ δέκνυται λέγων·

" Νοῦς μὲν οὖν ἤδη καί αἴσθησις οὕτως ἀπ' ἀλλήλων διακριθέντα τῶν ἰδίων ὄρων ἐντός εἰσθήκεισαν, καί τό τοῦ Δημιουργοῦ Λόγου μεγαλεῖον ἐν ἑαυτοῖς ἔφερον, σιγῶντες ἐπαινέται τῆς μεγαλουργίας καὶ διαπρύσιοι κήρυκες· οὐπῶ δέ ἦν κράμα ἐξ ἀμφοτέρων, οὐδέ τις μίξις τῶν ἐναντίων, σοφίας μείζονος γνώρισμα καί τῆς περί τὰς φύσεις πολυτελείας, οὐδέ ὁ πᾶς πλοῦτος τῆς ἀγαθότητος γνώριμος. Τοῦτο δὴ βουληθεὶς ὁ τεχνίτης ἐπιδείξασθαι Λόγος, καί ζῶον ἐν ἐξ ἀμφοτέρων, (=1096=) ἀοράτου λέγω καί ὄρατῆς φύσεως, δημιουργεῖ τόν ἄνθρωπον, καί παρά μὲν τῆς ὕλης λαβὼν τό σῶμα ἤδη προὑποστάσης, παρ' ἑαυτοῦ δέ ζωὴν ἐνθεῖς (ὅ δὴ νοεράν ψυχὴν καί εἰκόνα Θεοῦ οἶδεν ὁ λόγος), οἷόν τινα κόσμον δεύτερον ἐν μικρῷ μέγαν ἐπὶ τῆς (□14Δ_102□> γῆς ἴστησιν, ἄγγελον ἄλλον, προσκυνητὴν μικτόν», καί τὰ ἐξῆς. Ἐν δέ τῷ Εἰς τὰ Φῶτα λόγῳ· " Ἐπεὶ δέ οὕτω ταῦτα ἢ τοῦτο· ἔδει δέ μή τοῖς ἄνω μόνον τήν προσκύνησιν περιγράφεσθαι, ἀλλ' εἶναι τινος καί κάτω προσκυνητάς, ἵνα πληρωθῇ τὰ πάντα δόξης Θεοῦ, ἐπεὶ καί Θεοῦ· καί διὰ τοῦτο κτίζεται ἄνθρωπος χειρὶ Θεοῦ τιμηθεὶς καί εἰκόνη». Ἀρκεῖν μὲν καί ταῦτα ὑπολαμβάνω, κἂν εἰ μικρά τυγχάνοι, τῷ μὴ πάντῃ φιλονείκως διακειμένῳ, καί μόνον τό μάχεσθαι ἐπίδοξον κρίνοντι, πρὸς τό ἐνδείξασθαι τήν ὄλην τοῦ διδασκάλου περί τῶν εἰρημένων διάνοιαν. Εἰ δέ ἔτι περί τοῦ πῶς Θεοῦ μοῖραν ὁ διδάσκαλος ἡμᾶς ἐκάλεσεν ἀπομάχεται, πολλαχῶς μὲν ἤδη ἀνωτέρῳ ὁ περί τούτου ἀποδέδοται λόγος.

Ἴνα δέ πιστότερος γένηται τοῖς τοῦ Πνεύματος ἐρειδόμενος λόγοις, ὁ ἅγιος καί μακάριος ἀπόστολος Παῦλος, ὁ τήν ἀποκεκρυμμένην ἐν τῷ Θεῷ πρό τῶν αἰώνων κομισάμενος σοφίαν, καί πάντα τόν ἀφεγγῆ τῶν ἀνθρώπων βίον καταφωτίσας, καί τῆς ἀγνοίας τόν ζόφον τῶν ψυχῶν ἀπελάσας, ἀρκέσει περί τούτου Ἐφεσίοις διεξιὼν τάδε, Ἴνα ὁ Θεός τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ Πατήρ τῆς δόξης δῶῃ ὑμῖν Πνεῦμα σοφίας καί ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ, πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμούς τῆς καρδίας ὑμῶν, εἰς τό εἰδέναι ὑμᾶς τίς ἐστὶν ἢ ἐλπίς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, καί τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις, καί τί τό ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς

πιστεύοντας, κατά τήν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἦν ἐνήργησεν ἐν Χριστῷ, ἐγείρας αὐτόν ἐκ νεκρῶν, καί καθίσας αὐτόν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καί ἐξουσίας καί δυνάμεως καί κυριότητος, καί παντός ὀνόματος ὀνομαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλά καί ἐν τῷ μέλλοντι, καί πάντα ἔδωκεν ὑπό τούς πόδας αὐτοῦ, καί αὐτόν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τά πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου. Καί μεθ' ἕτερα πάλιν· Καί αὐτός ἔδωκε τούς μὲν ἀποστόλους, τούς δὲ προφήτας, τούς δὲ (□14Δ_104□> εὐαγγελιστάς, τούς δὲ ποιμένας καί διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, μέχρι καταστήσομεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καί τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι κλυδωνιζόμενοι καί περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, (=1097=) ἐν πανουργίᾳ, πρὸς τὴν μεθοδεῖαν τῆς πλάνης, ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς αὐτόν τά πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καί συμβιβαζόμενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ' ἐνέργειαν ἑνὸς ἐκάστου μέλους τὴν αὐξήσιν τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

Οὐκ οἶμαι λοιπὸν ἄλλης ἐπιδεισθαι μαρτυρίας τὸν εὐσεβεῖν ἐγνωκότα πρὸς φανέρωσιν τῆς κατὰ Χριστιανούς ἀληθῶς πεπιστευμένης ἀληθείας, σαφῶς μαθόντες δι' αὐτῆς Ὅτι καί μέλη καί σῶμα καί πλήρωμά ἐσμεν τοῦ τά πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν πρό τῶν αἰώνων ἐν τῷ Θεῷ καί Πατρὶ ἀποκεκρυμμένον σκοπὸν ἀνακεφαλαιούμενοι εἰς αὐτόν διὰ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ καί Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Τὸ γάρ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον μὲν ἀπὸ τῶν αἰώνων καί ἀπὸ τῶν γενεῶν, νῦν δὲ φανερωθέν διὰ τῆς τοῦ Υἱοῦ καί Θεοῦ ἀληθινῆς καί τελείας ἐνανθρωπήσεως, τοῦ ἐνώσαντος ἑαυτῷ καθ' ὑπόστασιν ἀδιαιρέτως τε καί ἀσυγχύτως τὴν ἡμετέραν φύσιν, καί ἡμᾶς διὰ τῆς ἐξ ἡμῶν καί ἡμετέρας νοερῶς τε καί λογικῶς ἐψυχωμένης ἁγίας αὐτοῦ σαρκός, ὡσπερ δι' ἀπαρχῆς ἑαυτῷ συμπηξαμένου, καί ἐν καί ταυτόν ἑαυτῷ εἶναι κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀνθρωπότητα καταξιώσαντος, καθὼς προωρίσθημεν πρό τῶν αἰώνων ἐν αὐτῷ εἶναι μέλη τοῦ σώματος αὐτοῦ, ψυχῆς τρόπον πρὸς σῶμα ἐν πνεύματι συναρμολογοῦντος ἑαυτῷ καί συμβιβάζοντος, καί εἰς μέτρον ἄγοντος ἡλικίας πνευματικῆς τοῦ κατ' αὐτόν πληρώματος, ἔδειξε (□14Δ_106□> καί ἡμᾶς ἐπὶ τούτῳ γεγενῆσθαι, καί τὸν πρό τῶν αἰώνων περὶ ἡμᾶς παντάγαθον τοῦ Θεοῦ σκοπὸν, μὴ δεξάμενον καθοτιοῦν καινισμόν κατὰ τὸν ἴδιον λόγον, εἰς πλήρωσιν δὲ ἐλθόντα δι' ἄλλου δηλαδὴ ἐπεισαχθέντος καινοτέρου τρόπου.

Ἔδει γάρ τοῦ μὲν Θεοῦ ἑαυτῷ ὁμοίους ἡμᾶς ποιήσαντος (τῷ ἔχειν τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος μεθεκτῶς ἀκριβῆ γνωρίσματα, καί ἐν αὐτῷ εἶναι πρό τῶν αἰώνων σκοπήσαντος, καί τὸν εἰς τοῦτο τὸ παμμακάριστον ἄγοντα τέλος, δόντος ἡμῖν τρόπον διὰ τῆς τῶν φυσικῶν δυνάμεων εὐχρηστίας, τοῦ δὲ ἀνθρώπου ἐκουσίως τοῦτον παρωσαμένου τὸν τρόπον τῇ παραχρήσει τῶν φυσικῶν δυνάμεων) ἵνα μὴ πόρρω τοῦ Θεοῦ γένηται ξενωθεῖς ὁ ἄνθρωπος, ἄλλον ἀντεισαχθῆναι τοῦ προτέρου παραδοξότερόν τε καί θεοπρεπέστερον, ὅσον τοῦ κατὰ φύσιν ἐστὶ τὸ ὑπὲρ φύσιν ἀνώτερον. Καί τοῦτο ἐστὶ τῆς πρὸς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ μυστικωτάτης ἐπιδημίας, ὡς πάντες πιστεύομεν, τὸ μυστήριον. Εἰ γάρ, φύσιν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ἡ πρώτη διαθήκη ἔμεινεν ἄμεμπος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. Καί γάρ πᾶσι κατάδηλόν ἐστιν, ὡς τὸ ἐν Χριστῷ γενόμενον ἐπὶ τέλει τοῦ αἰῶνος μυστήριον ἀναμφιβόλως τοῦ ἐν ἀρχῇ τοῦ αἰῶνος ἐν τῷ προπάτορι παρεθέντος ἀπόδειξις καί ἀποπλήρωσις ἐστίν.

Ἄρ' οὖν χρησίμως εἴρηται τῷ διδασκάλῳ ἢ τῆς μοῖρας φωνή, κατά τοὺς ἀποδοθέντας τρόπους, καὶ πᾶς εὐγενῆς καὶ ψυχῆν καὶ τρόπον δέξαιτο ἄν οὕτω λεγομένην (=1100=) τὴν φωνήν, μηδεμίαν ἑαυτῷ κυβείαν λογισμῶν παραγεννῶν, εἰδῶς ταυτόν εἶναι τῷ μέλει τὴν μοῖραν ἐν τοῖς τοιούτοις. Εἰ γάρ μέρος τοῦ σώματος ὑπάρχει τό μέλος, τό δέ μέλος ταυτόν ἐστὶ τῇ μοῖρα, ταυτόν ἄρα τό μέλος τῇ μοῖρα ἔσται. Εἰ δέ ταυτόν τῷ μέλει ἐστὶν ἡ μοῖρα, μελῶν δέ ἀθροισμός καὶ σύνθεσις σῶμα ποιεῖ ὀργανικόν, σῶμα δέ ὀργανικόν ψυχῇ ἐνωθέν νοερά ἄνθρωπον τέλειον δείκνυσιν, ἄρα μέρος ἀνθρώπου ὁ λέγων εἶναι ψυχῆν ἢ τό σῶμα ἢ μέλος αὐτοῦ τῆς ἀληθείας οὐχ ἀμαρτήσεται. Εἰ δέ τῆς νοεράς ψυχῆς ὡς ἀνθρώπου ὑπάρχει τό σῶμα ὄργανον, (□14Δ_108□> δι' ὅλου δέ τοῦ σώματος ὅλη χωροῦσα ἢ ψυχὴ τό ζῆν αὐτῷ κινεῖσθαι δίδωσιν, ὡς ἀπλῆ τὴν φύσιν καὶ ἀσώματος, μὴ συνδιατεμνομένη ἢ συναποκλειομένη αὐτῷ, ἀλλ' ὅλω καὶ ἐκάστῳ τῶν αὐτοῦ μελῶν, ὡς πέφυκεν αὐτὴν ὑποδέχεσθαι κατά τὴν φυσικῶς ὑποκειμένην αὐτῷ δεκτικὴν τῆς ἐνεργείας αὐτῆς δύναμιν, ὅλη παροῦσα τὰ διαφόρως αὐτῆς δεκτικὰ μέλη ἀναλόγως πρὸς τὴν τοῦ ἔν εἶναι σῶμα συντήρησιν ἐπισφίγγει, ὀδηγεῖσθω ἐπὶ τό μέγα καὶ ἄρρητον τῆς τῶν Χριστανῶν μακαρίας ἐλπίδος μυστήριον, ἐκ τῶν μικρῶν καὶ καθ' ἡμᾶς τῶν μεγάλων καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐκ ἀγεννή λαβῶν τὰ εἰκόσματα, ὅστις ἀπαγῆ καὶ εὐκράδαντον περὶ τούτων ἔτι τὴν διάνοιαν κέκτηται. Καὶ τὴν περὶ τοῦ προϋπάρχειν τῶν σωματῶν τὰς ψυχὰς οὐκ εὐλογον δόξαν ἀφείξ μεθ' ἡμῶν πιστεύσει τῷ Κυρίῳ λέγοντι περὶ τῶν εἰς τὴν ἀνάστασιν ἐγειρομένων μὴ δύνασθαι ἀποθνήσκειν, διὰ τὴν αὐτοῦ δηλαδὴ καθαρωτέραν ἐσχάτου ὀρεκτοῦ φανέρωσίν τε καὶ μετουσίαν. Καὶ πάλιν, Πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα. Ὅπερ εἰ προεγεγόνει ποτέ, ἀδύνατον ἦν, ὡς προαποδέδεικται, τὸν κατά τροπὴν τινα οἶον δήποτε δέξασθαι θάνατον.

Καὶ τῶν φυσικῶν ἔξω μὴ βαινέτω λογισμῶν διακενῆς τὴν οὐκ οὔσαν περὶ ψυχῆς δόξαν θεσπίζων. Εἰ γάρ ἀνθρώπου μέρη, καθὼς προαποδέδοται τό σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ τυγχάνουσι, τὰ δέ μέρη τὴν εἰς τό πρὸς τι ἐξ ἀνάγκης ἀναφορὰν δέχεται (ὄλον γάρ ἔχει πάντως κατηγορούμενον), τὰ δέ οὕτω λεγόμενα πρὸς τι τῶν ἅμα πάντη τε καὶ πάντως κατά τὴν γένεσιν ἐστίν, ὡς μέρη εἶδος ὄλον τῇ συνόδῳ ἀποτελοῦντα, ἐπινοία μόνῃ τῇ πρὸς διάγνωσιν τοῦ τί κατ' οὐσίαν ἕκαστον ἀλλήλων διαιρούμενα, ψυχῆν ἄρα καὶ σῶμα, ὡς μέρη ἀνθρώπου, ἀλλήλων προϋπάρχειν χρονικῶς ἢ μεθυπάρχειν ἀμήχανον, ἐπεὶ ὁ τοῦ πρὸς τι οὕτω λεγόμενος λυθήσεται λόγος. Καὶ πάλιν· Εἰ γάρ καθ' αὐτό εἶδος πρὸ τοῦ σώματος ἐστὶν ἡ ψυχὴ ἢ τό σῶμα, εἶδος (□14Δ_110□> δέ ἄλλο τούτων ἐκάτερον κατά τὴν ψυχῆς πρὸς τό σῶμα σύνθεσιν, ἢ σώματος πρὸς ψυχῆν, ἀποτελεῖ, ἢ πάσχοντα πάντως τοῦτο ποιεῖ, ἢ πεφυκότα. Καὶ εἰ μὲν πάσχοντα, πεπόνθασιν εἰς ὅπερ οὐκ ἦν ἐξιστάμενα, καὶ φθείρεται, εἰ δέ πεφυκότα, αἰεὶ τοῦτο διὰ τό πεφυκός ἐργάσεται δηλονότι, καὶ οὐδέποτε παύσεται ἢ ψυχὴ τοῦ μετενσωματοῦσθαι, οὐδέ τοῦ μετεμψυχοῦσθαι τό σῶμα. Ἄλλ' οὐκ ἔστιν, (=1101=) ὡς οἶμαι, τοῦ πάθους ἢ τῆς τῶν μερῶν φυσικῆς δυνάμεως κατά τὴν πρὸς θάτερον θατέρου σύννοδον ἢ τοῦ ὅλου κατ' εἶδος ἐκπλήρωσις, ἀλλὰ τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἅμα κατ' εἶδος ὄλον γενέσεως. Οὐκ ἔστιν οὖν δυνατόν ἄνευ φθοράς ἐξ εἶδους εἰς εἶδος μεταβάλλειν τό οἰονοῦν εἶδος.

Εἰ δέ ὅτι μετὰ τὸν θάνατον καὶ τὴν λύσιν τοῦ σώματος ἔστιν ἡ ψυχὴ καὶ ὑφέστηκε φήσουσι καὶ πρὸ τοῦ σώματος εἶναι αὐτὴν δύνασθαι καὶ ὑφεστάναι, οὐκ ἔστοχασμένως, ἔμοιγε δοκεῖ, ὁ λόγος αὐτοῖς προέρχεται. Οὐχ ὁ αὐτός γάρ γενέσεως καὶ οὐσίας λόγος. Ὁ μὲν γάρ τοῦ ποτε καὶ που εἶναι καὶ πρὸς τι ἐστίν, ὁ δέ τοῦ εἶναι καὶ τι καὶ πως εἶναι ἐστὶ δηλωτικός. Εἰ δέ τοῦτο, ἐστὶ μὲν αἰεὶ μετὰ τό γενέσθαι διὰ τὴν οὐσίαν ἢ ψυχὴν, οὐκ ἄφετος δέ διὰ τὴν γένεσιν, ἀλλὰ μετὰ τῆς σχέσεως τοῦ ποτε καὶ που καὶ πρὸς τι. Οὐχ ἀπλῶς γάρ λέγεται ψυχὴ μετὰ τὸν τοῦ σώματος θάνατον ἢ

ψυχή, ἀλλά ἀνθρώπου ψυχή, καί τοῦ τινος ἀνθρώπου ψυχή. Ἔχει γάρ καί μετά τό σῶμα ὡς εἶδος αὐτῆς τό ὅλον κατά τήν σχέσιν ὡς μέρους κατηγορούμενον τό ἀνθρώπινον. Ὡσαύτως δέ καί τό σῶμα, θνητόν μὲν διά τήν φύσιν, οὐκ ἄφετον δέ διά τήν γένεσιν. Οὐ γάρ ἀπλῶς λέγεται σῶμα μετά τόν χωρισμόν τῆς ψυχῆς τό σῶμα, ἀλλ' ἀνθρώπου σῶμα, καί τοῦ τινος ἀνθρώπου σῶμα, κἄν εἰ φθείρεται καί εἰς τά ἐξ ὧν ἐστὶν ἀναλύεσθαι στοιχεῖα πέφυκεν. Ἔχει γάρ καί οὕτως ὡς εἶδος τό ὅλον αὐτοῦ κατά τήν σχέσιν ὡς μέρους κατηγορούμενον τό ἀνθρώπινον. Ἐπ' ἀμφοῖν τοιγαροῦν ἡ σχέσις, ψυχῆς λέγω καί σώματος, ὡς καί ὅλου εἶδους ἀνθρωπίνου μερῶν (□14Δ_112□> ἀναφαιρέτως νουμένη, παρίστησι καί τήν ἅμα τούτων γένεσιν, καί τήν κατ' οὐσίαν πρὸς ἄλληλα διαφορὰν ἀποδείκνυσιν, οὐδέν καθ' οἷον δήποτε τρόπον τούς κατ' οὐσίαν αὐτοῖς ἐμπεφυκότας παραβλάπτουσα λόγους. Οὐκ ἔστιν οὖν ὅλως σῶμα δυνατόν ἢ ψυχὴν εὐρεῖν ἢ λέγειν ἄσχετον. Θατέρω γάρ ἅμα συνεισάγεται τό τινος εἶναι θάτερον· ὥστε εἰ προϋπάρχει θατέρου θάτερον, τινός προσυπακουστέον. Ἡ γάρ σχέσις ἀκίνητος.

Καί ταῦτα μὲν περί τούτων. Καί εἰ μὲν τῆς ἀληθείας ὁ λόγος οὐκ ἀποπέπτωκε, τῷ Θεῷ χάρις, τῷ διά τῶν ὑμετέρων εὐχῶν πρὸς τό καλῶς νοεῖν ὁδηγήσαντι. Εἰ δέ πού τι τῆς ἀληθείας ἐλλέλοιπεν, ὑμεῖς ἂν εἰδείητε τοῦ λόγου τό ἀκριβές, ὡς ἐκ Θεοῦ τήν τῶν τοιούτων ἐμπνεόμενοι γνῶσιν.

Γ (3). «...ΠΑΡ' ΕΑΥΤΗΣ Η ΥΛΗ ΦΕΡΗ ΤΟ ΑΤΑΚΤΟΝ ΩΣΠΕΡ ΕΝ ΡΕΥΜΑΤΙ»

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, " Ἔως ἂν καί παρ' ἑαυτῆς ἡ ὕλη φέρη τό ἄτακτον ὡσπερ ἐν ρεύματι".

Οἶμαι καί τόν παρόντα τοῦ λόγου σκοπόν τῆς τοῦ προτέρου διανοίας ἔχεσθαι κεφαλαίου. Διεξεληθὼν γάρ ὅτι πλεῖστα πρὸς τούς φιλόλους τε καί φιλοσομάτους ταῦτα ἐπάγει, ὡς ἐντεῦθεν δύνασθαι (=1104=) τόν εὐσεβῶς τόν σκοπόν τοῦ ἀγίου διερευνώμενον ἐπιβάλλειν οὕτως. Ἐπειδὴ τῷ τῆς ἀφθαρσίας τε καί ἀθανασίας κάλλει παρά Θεοῦ κατηγλαῖσμένος ὁ ἀνθρωπος γέγονε, τό δέ τῆς περὶ αὐτόν ὑλικῆς φύσεως αἴσχος τοῦ νοεροῦ κάλλους προτιμήσας λήθην τοῦ κατά ψυχὴν ἐκπρεποῦς ἀξιώματος, μᾶλλον δέ Θεοῦ τοῦ καί τήν ψυχὴν θεοειδῶς καλλωπίσαντος πάμπαν ἐπεποίητο, τῆς γνώμης ἄξιον κατά θείαν ψῆφον τήν σοφῶς τήν ἡμῶν σωτηρίαν οἰκονομοῦσαν ἐδρέψατο καρπὸν, οὐ μόνον τοῦ σώματος τήν φθορὰν καί τό θάνατον, καί τήν πρὸς πᾶν πάθος εὐέμπτωτον κίνησιν τε καί ἐπιτηδειότητα, ἀλλὰ καί τῆς ἐκτός καί περὶ αὐτόν ὑλικῆς οὐσίας τό ἄστατον καί ἀνώμαλον, καί πρὸς τό ἀλλοιοῦσθαι εὐφορὸν τε καί εὐχερές, εἴτε τότε αὐτήν (□14Δ_114□> τοῦ Θεοῦ διά τήν παράβασιν τῷ ἡμετέρω σώματι συμμετακεράσαντος, καί τήν πρὸς τό ἀλλοιοῦσθαι καί αὐτῇ, ὡσπερ τῷ σώματι, τήν πρὸς τό πάσχειν τε καί φθεῖρεσθαι καί ὅλως λύεσθαι· ὡς δηλοῖ ἡ τῶν νεκρῶν σωμάτων περιβολή, ἐνθεμένου δύναμιν κατά τό γεγραμμένον, ὅτι Καί αὐτὴ ἡ κτίσις ὑπετάγη τῇ φθορᾷ οὐχ ἔκουσα, ἀλλὰ διά τόν ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίδι, εἴ τε ἐξ ἀρχῆς κατά πρόγνωσιν οὕτως αὐτήν δημιουργήσαντος διά τήν προοραθεῖσαν παράβασιν· ὥστε τῷ πάσχειν καί κακοῦσθαι δι' αὐτῆς, εἰς συναίσθησιν ἑαυτοῦ καί τοῦ οἰκείου ἀξιώματος ἐλθεῖν, καί ἀσπασίως καταδέξασθαι τήν πρὸς τό σῶμα καί αὐτήν ἀποδιάθεσιν.

Συγχωρεῖ γάρ ὁ πάνσοφος τῆς ἡμετέρας ζωῆς προνοητῆς φυσικῶς χρῆσθαι πολλάκις τά πράγματα ταῖς οἰκείαις ὀρμαῖς πρὸς σωφρονισμόν ἡμῶν, ἔσθ' ὅπη τῶν ἐμμανῶς αὐτά μεταχειριζομένων διά τῆς περὶ αὐτά καί ἐξ αὐτῶν συγχύσεως τε καί ταραχῆς, πρὸς τό κατά φύσιν ἐραστόν ἐπανάγων τόν τέως ἀλόγιστον ἡμῶν πρὸς τά παρόντα ἔρωτα. Τριῶν γάρ ὄντων καθολικῶν τρόπων, καθ' οὓς φασι παιδευτικῶς τά ἡμέτερα ἐξιᾶσθαι πάθη, δι' ἐκάστου τρόπου σοφῶς τό τῆς ὕλης ἄτακτον εὐτάκτως

κατά τόν ὑπέρ ἡμᾶς καί κρείττονα λόγον πρὸς τό ἐγνωσμένον τῷ Θεῷ ἀγαθοπρεπές ἀποτέλεσμα κυβερνωμένης τῆς κακῆς τῶν παθῶν ἀχθηδόνος ἴαμα τίθεται. Ἡ γάρ τῶν προγεγονότων ἀμαρτημάτων ποινήν ἀπαιτούμενοι, ὧν ἴσως οὐδ' ἴχνος τῇ μνήμῃ παρακατέχομεν διὰ τὴν ἄγνοιαν, τυχόν δέ καί μνημονεύοντες τὴν δέουσαν τοῖς πλημμεληθεῖσιν ἀντισηκῶσαι διόρθωσιν οὐκ ἀνεχόμεθα, ἢ μὴ θέλοντες, ἢ μὴ ἰσχύοντες, διὰ τὴν ἐγγενομένην ἕξιν τῆς κακίας, ἢ τὴν ἀσθένειαν καθαιρόμεθα, ἢ παροῦσάν τε καί νεμομένην κακίαν ἀποβαλλόμεθα, καί πρὸς ἀναστολὴν τῆς μελλούσης ἰδεῖν προδιδασκόμεθα, ἢ καρτερίας ἀρίστης καί εὐσεβοῦς ἀνδρείας ὑπόδειγμα θαυμαστόν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἄλλος προτίθεται ἄνθρωπος, ἄνπερ ὑψηλῆς ἢ (□14Δ_116□> τὴν διάνοιαν καί τὴν (=1105=) ἀρετὴν ἐπίδοξος, καί ἰκανός δι' ἑαυτοῦ τῇ ἀκλονήτῳ πρὸς τὰ δεινὰ συμπλοκῇ φανερωῶσαι τὴν τέως κεκρυμμένην ἀλήθειαν.

Παραρνεῖ οὖν τοῖς μηδέν ὑπέρ τὴν παροῦσαν ζωὴν διανοεῖσθαι δυναμένοις, μὴ θαρροῦσι τῇ τοῦ σώματος ὑγείᾳ, καί τῷ κατὰ ῥοῦν φερομένῳ τῶν πραγμάτων δρόμῳ κατὰ τῶν τούτων ἐστερημένων ἐπαίρεσθαι, ἕως ἢ παροῦσα ἐνέστηκε ζωὴ, καί τὴν φθορὰν περικεῖνται ταύτην, περὶ ἣν ἡ τροπὴ καί ἡ ἀλλοίωσις, ἀδήλου ὄντος τοῦ τί ἐκ τῆς τοῦ σώματος καί τῶν ἐκτός πραγμάτων ἀνωμαλίας τε καί ταραχῆς καί αὐτοῖς συμβῆσεται. Τοῦτο γάρ οἶμαι λέγειν αὐτόν διὰ τοῦ, " Ἔως ἂν καί παρ' ἑαυτῆς ἢ ὕλη φέρῃ τό ἄτακτον», ἀντί τοῦ, "Ἔως ἂν ὑπὸ φθορὰν καί ἀλλοίωσιν ἐστί τοῦτο τό πᾶν, καί τό σῶμα τῆς ταπεινώσεως περικείμεθα, καί ἴσως τοῖς ἐξ αὐτοῦ διὰ τὴν ἔμφυτον ἀσθένειαν πολυτρόποις κακοῖς ὑποκείμεθα· μὴ κατ' ἀλλήλων ἐπαιρῶμεθα διὰ τὴν περὶ ἡμᾶς ἀνισότητά, ἀλλά μᾶλλον σώφρονι λογισμῷ τὴν τῆς ὁμοτίμου φύσεως ἀνωμαλίαν ἐξομαλίσωμεν, τὰς τῶν ἄλλων ἐλλείψεις ταῖς ἡμῶν αὐτῶν ἀναπληροῦντες ὑπερβολαῖς. Διό τυχόν καί ἢ παροῦσα συνεχωρήθη πολιτεύεσθαι ἀνωμαλία, ἵνα δειχθῇ ἢ τοῦ ἐν ἡμῖν λόγου δύναμις προτιμῶσα πάντων τὴν ἀρετὴν. Πάντων γάρ ἀνθρώπων ἢ αὐτὴ ἐστί τοῦ τε σώματος καί τῶν ἐκτός τροπὴ καί ἀλλοίωσις, φέρουσά τε καί φερομένη, καί μόνον τοῦτο κεκτημένη σταθερόν τε καί βάσιμον, τό ἄστατον καί φερόμενον.

Δ (4). «...ΟΥ ΓΑΡ ΕΧΕΙ ΤΙ ΥΨΗΛΟΤΕΡΟΝ ἢ ΟΛΩΣ ΕΞΕΙ»

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ εἰς τόν ἅγιον Ἀθανάσιον λόγου, εἰς τό, "Οὐ γάρ ἔχει τι ὑψηλότερον ἢ ὅλως ἕξει».

Δοκεῖ μοι διὰ τούτων ἀπολῦσαι πάσης συγκριτικῆς τε καί διακριτικῆς καί ἄλλως πως λεγομένης σχέσεως τόν διδασκόμενον ὁ θεόφρων οὗτος διδάσκαλος. Ἄσχετον γάρ τό τοιοῦτον (□14Δ_118□> εἶδος τοῦ λόγου φασίν οἱ περὶ ταῦτα δεινοί, καί ταῦτόν δύνασθαι τῷ ἀσυγκρίτως ὑπέρ πάντα εἶναι λέγειν, ὡς δύναμιν ἔχον ὑπεροχικῆς ἀποφάσεως.

Ε (5). «...ΔΙΑ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑΣ...».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, " Ὡτινι μὲν οὖν ἐξεγένετο διὰ λόγου καί θεωρίας διασχόντι τὴν ὕλην καί τό σαρκικόν τοῦτο, εἴτε νέφος χρὴ λέγειν, εἴτε προκάλυμμα, Θεῷ συγγενέσθαι, καί τῷ ἀκραιφνεστάτῳ φωτὶ κραθῆναι, καθ' ὅσον ἐφικτόν ἀνθρωπίνῃ φύσει μακάριος οὗτος τῆς ἐντεῦθεν ἀναβάσεως καί τῆς ἐκεῖσε θεώσεως, ἣν τό γνησίως φιλοσοφῆσαι χαρίζεσθαι, καί τό ὑπέρ τὴν ὑλικὴν δυάδα γενέσθαι διὰ τὴν ἐν Τριάδι νοουμένην ἐνότητα».

Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι ἐλλιπῶς ἔχειν τόν (=1108=) ἀποδοθέντα περὶ τῆς ἀρετῆς τῶν ἁγίων τοῦ διδασκάλου λόγον, κἄν τινες, ὡς γεγράφατε, τοῦτο νομίζωσι, διὰ τοῦ

λόγω καί θεωρία μόνον πρακτικῆς δίχα τήν κατά Θεόν τῶν μετελθόντων αὐτήν φιλοσοφίαν εἰπεῖν, τούναντίον δέ διηρημένην τῇ πράξει τήν ἀληθῆ περί τά ὄντα κρίσιν αὐτῶν καί ἐνέργειαν, ἣν δὴ φιλοσοφίαν ὄντως πληρεστάτην ἔγωγε τολμήσας μόνην ὀρίζομαι, μάλα σαφῶς εἰσηγεῖσθαι αὐτόν ὑπολαμβάνω, λόγω καί θεωρία κατορθοῦσθαι αὐτήν ἀποφηνάμενον, ὡς τῷ λόγω συνημμένης πάντως τῆς πράξεως, καί τῆς ἐπ' αὐτῇ κρίσεως τῇ θεωρίᾳ περιεχομένης, εἴπερ λόγου μὲν τό τάσσειν τήν τοῦ σώματος κίνησιν, οἷον χαλινῶ τινι τῷ ὀρθῷ λογισμῷ τῆς πρὸς ἀτοπίαν φορᾶς ἐπιστημόνων ἀναχαιτίζοντος, θεωρίας δέ τό τὰ καλῶς νοηθέντα τε καί κριθέντα ἐμφρόνως αἰρεῖσθαι ψηφίζεσθαι, οἷον εἰ φῶς παμφαέστατον (□14Δ_120□> δι' ἀληθοῦς γνώσεως τήν ἀλήθειαν αὐτήν δεικνυούσης· οἷς ἀμφοτέροις μάλιστα καί δημιουργεῖται πᾶσα φιλόσοφος ἀρετή καί φυλάττεται, ὑφ' ὧν καί ἐκφαίνεται διά σώματος οὐχ ὅλη.

Οὐ γάρ χωρεῖται σῶματι, χαρακτήρ ὑπάρχουσα θείας δυνάμεως, ἀλλά τινα τῶν αὐτῆς σκιάσματα, καί τοῦτο οὐ δι' ἑαυτήν, διά δέ τό τούς γυμνοῦς τῆς κατ' αὐτήν χάριτος εἰς μίμησιν ἐλθεῖν τῆς θεοειδοῦς τῶν φιλοθέων ἀνδρῶν ἀναστροφῆς, ἐφ' ᾧ τῇ μετοχῇ τοῦ καλοῦ καί αὐτούς τό τῆς κακίας αἴσχος ἀποθεμένους τῆς τῶν ἀξίων Θεοῦ γενέσθαι μοίρας, ἢ τούς δεομένους ἐπικουρίας τινός ὑπό τῶν δυναμένων τυχεῖν, ἐφ' ᾧ τήν κρυπτομένην τῷ βάθει τῆς ψυχῆς τῶν ἐναρέτων διάθεσιν διά τοῦ σώματος κατά τήν πρᾶξιν φανεῖσαν ἀποδεξαμένους, τήν πᾶσι πάντα γινομένην καί διά πάντων πᾶσι παροῦσαν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν, καί αὐτούς ἀνυμνήσαι. Ὡς εἶγε μηδεῖς ἦν ὁ εὖ παθεῖν δεόμενος, ἢ ὁ πρὸς ἀρετήν παραδειγματι τυπωθῆναι ὀφείλων, αὐτόν ἕκαστον ἀρκεῖν ἑαυτῷ πάντως, ταῖς κατά ψυχὴν τῶν ἀρετῶν χάρισιν ἀβρυνόμενον. Καί δίχα τῆς τούτων διά τοῦ σώματος πρὸς τό ἐμφανές ἀποδείξεως λέγειν οὐκ ἄτοπον.

Ὁ τοίνυν εὐσεβῶς διά θεωρίας κατανοήσας ὡς ἔχει τά ὄντα, καί διά βουλής λογικῆς ἐστοχασμένως τε καί ὀρθῶς τόν περί αὐτῶν ὀρισάμενος λόγον, καί φυλάττων ἑαυτῷ τήν κρίσιν, μᾶλλον δέ ἑαυτόν τῇ κρίσει ἀπαρέγκλιτον, πᾶσαν ὁμοῦ συλλαβὴν ἔχει τήν ἀρετήν, πρὸς οὐδέν ἄλλο μετὰ τήν ἐγνωσμένην ἀλήθειαν ἔτι κινούμενος, καί πάντα παρήλθε διά σπουδῆς, οὐδενός τό παράπαν λόγον ποιούμενος τῶν ὅσα σαρκός καί κόσμου ἐστὶ καί λέγεται, ἐνδιαθέτως ἔχων ἤδη τῷ λόγω περιεχομένην ἀμάχως τήν πρᾶξιν, οἷα τοῦ ἐφ' ἡμῖν πάντας ἑαυτῷ τοῦ διανοητικοῦ τούς κρατίστους ἀπαθεῖς ἐπικομιζομένους λόγους, καθ' οὓς πᾶσα ἀρετή καί γνώσις ἐστὶ καί ὑφέστηκεν, ὡς δυνάμεις (□14Δ_122□> ὄντας ψυχῆς λογικῆς, πρὸς μὲν τό εἶναι σώματος οὐδ' ὅλως χηρίζοντες, πρὸς δέ τό φανῆναι (=1109=) διά τὰς εἰρημένας αἰτίας κατά καιρόν αὐτῷ χρῆσθαι οὐκ ἀναινομένους. Φασὶ γάρ τοῦ διανοητικοῦ εἶναι, ἰδικῶς μὲν τὰς νοήσεις τῶν νοητῶν, τὰς ἀρετάς, τὰς ἐπιστήμας τούς τῶν τεχνῶν λόγους, τό προαιρετικόν, τό βουλευτικόν, γενικῶς δέ τὰς κρίσεις, τὰς συγκαταθέσεις, τὰς ἀποφυγὰς, τὰς ὀρμάς, καί τὰς μὲν εἶναι μόνης τῆς κατά νοῦν θεωρίας, τὰς δέ τῆς κατά τόν λόγον ἐπιστημονικῆς δυνάμεως. Εἰ δέ τούτοις φρουρουμένην οἱ ἅγιοι τήν οἰκείαν ζωὴν συνετήρησαν, ἄρα περιληπτικῶς διά τοῦ λόγου καί τῆς θεωρίας ὁ μακάριος οὗτος ἀνὴρ πάντας τούς κατ' ἀρετήν καί γνώσιν εἰσηγήσατο λόγους τοῖς ἁγίοις συνηνελημμένους, δι' ὧν τῇ κατανοήσει τοῦ Θεοῦ κατά θεωρίαν γνωστικῶς προσανέχοντες ἐμφρόνως κατά λόγον διά τῶν ἀρετῶν τήν θείαν ἑαυτοῖς μορφήν ἐντυπώσαντο, πάντως οὐκ εἶναι ἀναγκαῖον οἰηθεῖς τήν διά τοῦ σώματος ὀνομάσαι πρᾶξιν, γινώσκων μὴ ἀρετῆς αὐτήν εἶναι ποιητικὴν, ἀλλ' ἐκφαντικὴν, καί μόνων τῶν θείων νοημάτων τε καί λογισμῶν ὑπουργόν.

Ὡς ἂν δέ καί δι' ἑτέρου τρόπου φανερόν γένηται τό λεγόμενον, φασὶν οἱ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων δι' ἀκριβείας μετελθόντες τούς λόγους τοῦ λογικοῦ τό μὲν εἶναι θεωρητικόν, τό δέ πρακτικόν· καί θεωρητικόν μὲν τό κατά νοῦν, ὡς ἔχει τὰ

όντα, πρακτικόν δέ τό βουλευτικόν, τό ὀρίζον τοῖς πρακτικοῖς τόν ὀρθόν λόγον. Καί καλοῦσι τό μέν θεωρητικόν νοῦν, τό δέ πρακτικόν λόγον, καί τό μέν σοφίαν, τό δέ φρόνησιν. Εἰ δέ τοῦτο ἀληθές, ἐκ τῆς αἰτίας ἄρα τήν πρᾶξιν κατά τό εἰκός, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς ὕλης ὠνόμασεν ὁ διδάσκαλος λόγον, τήν μηδέν ἔχουσαν ἀντικείμενον ἕξιν προσαγορεύσας. Λογικῶς γάρ καί γνωστικῶς, ἀλλ' οὐ πολεμικῶς καί ἀγωνιστικῶς ἐμμέναι τοῖς ἀληθέσιν ὁ θεωρητικός, καί πλήν αὐτῶν ἄλλο τι ὀρᾶν διά τήν πρός αὐτά ἡδονήν οὐκ ἀνέχεται.

Εἰ δέ χρή καί ἄλλως σαφέστερον τοῦτο ποιήσασθαι, πάλιν οἱ τῆς κατ' ἀρετήν τελειότητος τούς λόγους γυμνάσαντές φασι (□14Δ_124□> τούς μήπω τῆς πρός τήν ὕλην κατά τήν σχέσιν κοινωνίας καθαρούς γεγονότας περί τά πρακτικά καταγίνεσθαι, μικτῆς οὕσης αὐτοῖς ἕτι τῆς περί τά ὄντα κρίσεως, καί εἰσὶ τρεπτοί, μήπω τήν περί τά τρεπτά σχέσιν ἀποθέμενοι· τούς δέ δι' ἀκρότητα τῷ Θεῷ κατά σχέσιν πλησιάζοντας, καί τῇ τούτου κατανοήσει τό μακάριον καρπουμένους, πρός ἑαυτούς μόνον καί τόν Θεόν ἐστραμμένους τῷ ῥῆξαι γνησίως τῆς ὕλικῆς σχέσεως τά δεσμά τῶν μέν πρακτικῶν καί τῆς ὕλης παντελῶς ἠλλοτριῶσθαι, τῇ δέ θεωρίᾳ καί τῷ Θεῷ προσωκειῶσθαι. Διό, φασί, καί μένουσιν ἄτρεπτοι, μή ἔχοντες ἕτι τήν πρός τήν ὕλην σχέσιν, καθ' ἣν τῇ ὕλῃ φυσικῶς ἄλλοιουμένη παρά φύσιν συνεξαλλοιοῦσθαι ἐξ ἀνάγκης πέφυκεν ὁ τῇ ὕλῃ κατά τήν σχέσιν κεκρατημένος, καί μεγίστης εἰδῶς δεῖσθαι δυνάμεως (=1112=) πρός ἀπόθεσιν τῆς ὕλικῆς προσπαθείας τόν αὐτῆς ἐλευθερωθῆναι βουλόμενόν φησιν ὁ διδάσκαλος, " Ὡς τινι μέν οὖν ἐξεγένετο διά λόγου καί θεωρίας διασχόντι τήν ὕλην καί τό σαρκικόν τοῦτο, εἴτε νέφος χρή λέγειν εἴτε προκάλυμμα, Θεῷ συγγενέσθαι, καί τά ἐξῆς».

S (6). ΠΩΣ ΕΣΤΙ ΝΕΦΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΛΥΜΜΑ Η ΣΑΡΞ

Πῶς ἐστι νέφος καί προκάλυμμα ἡ σάρξ.

Διά τί δέ νέφος εἶναι καί προκάλυμμα τήν σάρκα φησίν ὁ διδάσκαλος; ὡς εἰδῶς ὅτι πᾶς ἀνθρώπινος νοῦς πλανώμενος, καί τῆς κατά φύσιν ἀπονεύων κινήσεως, περί πάθος καί αἴσθησιν καί αἰσθητά ποιεῖται τήν κίνησιν, οὐκ ἔχων ἄλλοθι ποι κινήθῆναι, τῆς πρός Θεόν φυσικῶς φερούσης κινήσεως διαμαρτήσας, καί διεῖλε τήν σάρκα εἰς πάθος καί αἴσθησιν, σαρκός γάρ ἐμψύχου ἀμφότερα διά τοῦ νέφους καί τοῦ προκαλύμματος ταῦτα δηλώσας. Νέφος γάρ ἐστι τῷ ἡγεμονικῷ τῆς ψυχῆς ἐπισκοτοῦν τό σαρκικόν παθος, καί προκάλυμμα ἐστίν ἡ κατ' αἴσθησιν ἀπάτη, ταῖς ἐπιφανείαις τῶν αἰσθητῶν αὐτήν ἐπερείδουσα καί τῆς πρός τά νοητά διαβάσεως ἀποτειχίζουσα, δι' ὧν (□14Δ_126□> λήθην τῶν φυσικῶν ἀγαθῶν λαμβάνουσα περί τά αἰσθητά τήν ὄλην αὐτῆς ἐνέργειαν καταστρέφει, θυμούς καί ἐπιθυμίας καί ἡδονάς διά τῶν εἰρημένων ἀπρεπεῖς ἐφευρίσκουσα.

Z (7). ΠΩΣ ΗΔΟΝΗ ΓΙΝΕΤΑΙ

Πῶς ἡδονή γίνεται.

Πᾶσα γάρ ἡδονή τῶν ἀπηγορευμένων ἐκ πάθους διά μέσης αἰσθήσεως πρός τι πάντως γίνεσθαι πέφυκεν αἰσθητόν. Οὐδέ γάρ ἄλλο τί ἐστι ἡδονή ἢ εἶδος αἰσθήσεως ἐν τῷ αἰσθητικῷ διά τινος αἰσθητοῦ μορφουμένης, ἢ τρόπος αἰσθητικῆς ἐνεργείας κατ' ἐπιθυμίαν ἄλογον συνιστάμενος. Ἐπιθυμία γάρ αἰσθήσει προστεθεῖσα εἰς ἡδονήν μεταπίπτει, εἶδος αὐτῇ ἐπάγουσα, καί αἴσθησις κατ' ἐπιθυμίαν κινήθεισα ἡδονήν ἀπεργάζεται τό αἰσθητόν προσλαβοῦσα. Γνόντες οὖν οἱ ἅγιοι, ὅτι διά μέσης σαρκός πρός τήν ὕλην ἢ ψυχὴν παρά φύσιν κινουμένη τήν χοϊκὴν μορφήν ὑποδύεται, διά μέσης μᾶλλον ψυχῆς κατά φύσιν αὐτοὶ πρός τόν Θεόν κινουμένης καί τήν σάρκα

τῷ Θεῷ πρεπόντως οικειῶσαι διενοήθησαν, δι' ἀσκήσεως ἀρετῶν ἐνδεχομένως αὐτὴν ταῖς θεαίαις ἐμφάσει καλλωπίσαντες.

Η (8). ΠΩΣ ΚΑΙ ΠΟΣΑΙ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΕΙΣΙ ΨΥΧΗΣ

Πῶς καὶ πόσαι κινήσεις εἰσὶ ψυχῆς.

Τρεῖς γάρ καθολικὰς κινήσεις ἔχουσιν τὴν ψυχὴν εἰς μίαν συναγομένην, ὑπὸ τῆς χάριτος φωτισθέντες, τὴν κατὰ νοῦν, τὴν κατὰ λόγον, τὴν κατὰ αἴσθησιν, καὶ τὴν μὴν ἀπλὴν καὶ ἀνερμήνευτον, καθ' ἣν ἀγνώστως περὶ Θεὸν κινουμένη κατ' οὐδένα τρόπον (=1113=) ἐξ οὐδενὸς τῶν ὄντων αὐτὸν διὰ τὴν ὑπεροχὴν ἐπιγινώσκει, τὴν δὲ κατ' αἰτίαν ὀριστικὴν τοῦ ἀγνώστου καθ' ἣν φυσικῶς κινουμένη τοὺς ἐπ' αὐτῇ φυσικοὺς πάντας λόγους τοῦ κατ' αἰτίαν μόνον ἐγνωσμένου μορφωτικοὺς ὄντας ἑαυτῇ δι' ἐνεργείας (□14Δ_128□> κατ' ἐπιστήμην ἐπιτίθεται, τὴν δὲ σύνθετον, καθ' ἣν τῶν ἐκτὸς ἐφαπτομένη ὡς ἔκ τινων συμβόλων τῶν ὁρατῶν τοὺς λόγους πρὸς ἑαυτὴν ἀναμμάσεται, μεγαλοφυῶς διὰ τούτων κατὰ τὸν ἀληθῆ καὶ ἄπταιστον τῆς κατὰ φύσιν κινήσεως τρόπον τὸν παρόντα τῶν σκαμμάτων αἰῶνα διέβησαν, τὴν μὲν αἴσθησιν, ἀπλοῦς διὰ μέσου τοῦ λόγου πρὸς τὸν νοῦν τοὺς τῶν αἰσθητῶν πνευματικοὺς λόγους ἔχουσιν μόνους ἀναβιβάσαντες, τὸν δὲ λόγον ἐνοειδῶς κατὰ μίαν ἀπλὴν τε καὶ ἀδιαίρετον φρόνησιν πρὸς τὸν νοῦν τοὺς τῶν ὄντων ἔχοντα λόγους ἐνώσαντες, τὸν δὲ νοῦν τῆς περὶ τὰ ὄντα πάντα κινήσεως καθαρῶς ἀπολυθέντα καὶ αὐτῆς τῆς καθ' αὐτὸν φυσικῆς ἐνεργείας ἡρεμοῦντα τῷ Θεῷ προσκομίσαντες, καθ' ὃν ὀλικῶς πρὸς Θεὸν συναχθέντες, ὅλοι ὄλω Θεῷ ἐγκραθῆναι διὰ τοῦ Πνεύματος ἠξιώθησαν, ὅλην τοῦ ἐπουρανίου κατὰ τό δυνατόν ἀνθρώποις τὴν εἰκόνα φορέσαντες, καὶ τοσοῦτο ἔλξαντες τῆς θείας ἐμφάσεως, εἰ θέμις τοῦτο εἰπεῖν, ὅσον ἐλχθέντες αὐτοὶ τῷ Θεῷ συνετέθησαν. Φασὶ γάρ ἀλλήλων εἶναι παραδείγματα τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον, καὶ τοσοῦτον τῷ ἀνθρώπῳ τὸν Θεὸν διὰ φιλανθρωπίαν ἀνθρωπίζεσθαι, ὅσον ὁ ἄνθρωπος ἑαυτὸν τῷ Θεῷ δι' ἀγάπης δυνηθεὶς ἀπεθέωσε, καὶ τοσοῦτον ὑπὸ Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον κατὰ νοῦν ἀρπάζεσθαι πρὸς τό γνωστόν, ὅσον ὁ ἄνθρωπος τὸν ἀόρατον φύσει Θεὸν διὰ τῶν ἀρετῶν ἐφανέρωσεν.

Ὑπὸ ταύτης τοίνυν τῆς κατὰ λόγον καὶ θεωρίαν συνισταμένης φιλοσοφίας, καθ' ἣν καὶ ἡ τοῦ σώματος ἐξ ἀνάγκης εὐγενίζεται φύσις, ἀπλανῶς πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ πόθον τρωθέντες οἱ ἅγιοι διὰ τῶν ἐνουσῶν αὐτοῖς πρὸς τὰ θεῖα φυσικῶν ἐμφάσεων ἀξιοπρεπῶς πρὸς τὸν Θεὸν παρεγένοντο, σῶμα καὶ κόσμον ἀθλητικῶς διασχόντες, ἀλλήλοις ταῦτα περιεχόμενα θεώμενοι, τὸν μὲν φύσει, τό δὲ αἰσθήσει, καὶ θατέρῳ θάτερον ὑποπίπτον, τῇ κατ' ἐπαλλαγὴν θατέρου πρὸς τό ἕτερον ποιᾶ ἰδιότητι, καὶ μηδὲν τούτων τῷ καθ' ἑαυτὸν λόγω περιγραφῆς ὑπάρχον ἐλεύθερον, (□14Δ_130□> καὶ αἰσχροὺς ἠγησάμενοι τοῖς θνητοῖς καὶ περιγραπτοῖς ἐμφθειρεσθαι τε καὶ περιγράφεσθαι τῆς ψυχῆς ἔαν τό ἀθάνατον καὶ ἀεικίνητον μόνῳ Θεῷ τῷ ἀθανάτῳ καὶ πάσης ἀπειρίας ἀνωτέρῳ ἀλύτως ἑαυτοὺς ἀνέδησαν, οὐδαμῶς ταῖς κόσμου καὶ σαρκὸς ἀνθολκαῖς ἐνδίδοντες, ὅπερ ἐστὶ πάσης ἀρετῆς τε καὶ γνώσεως πλήρωσις, οἶμαι δὲ ὅτι καὶ τέλος.

Ἄλλὰ κἄν εἴποτε περὶ τὰ τῶν ὄντων θεάματα κεκίνηνται οἱ ἅγιοι, οὐκ ἐπὶ τῷ αὐτὰ ἐκεῖνα προηγουμένως θεάσασθαι τε καὶ γνῶναι καθ' ἡμᾶς ὑλικῶς κεκίνηνται, ἀλλ' ἵνα τὸν διὰ (=1116=) πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ὄντα τε καὶ φαινόμενον Θεὸν πολυτρόπως ὑμνήσωσι καὶ πολλὴν ἑαυτοῖς συναγείρωσι θαύματος δύναμιν καὶ δοξολογίας ὑπόθεσιν. Ψυχὴν γάρ εἰληφότες παρά Θεοῦ νοῦν καὶ λόγον καὶ αἴσθησιν ἔχουσιν πρὸς τῇ νοητῇ καὶ ταύτην τὴν αἰσθητήν, ὡσπερ καὶ λόγον πρὸς τῷ ἐνδιαθέτῳ τὸν κατὰ προφορὰν καὶ νοῦν πρὸς τῷ νοητῷ τὸν παθητικόν (ὄν καὶ φαντασίαν καλοῦσι τοῦ ζώου, καθ' ὃν καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα καὶ ἄλλα καὶ ἡμᾶς καὶ

τούς τόπους οὓς διώδευσαν ἐπιγινώσκουσι, περί ἣν συνίστασθαι τήν αἴσθησίν φασι (οἱ σοφοί τά τοιαῦτα, ὄργανον αὐτῆς οὖσαν ἀντιληπτικόν τῶν αὐτῆ φαντασθέντων), δεῖν ᾤθησαν τούτων τας ἐνεργείας, εἰκότως οὐχ ἑαυτοῖς, ἀλλά τῷ δεδωκότι Θεῷ, δι' ὃν καί ἐξ οὗ πάντα, προσενέγκαι. Τρεῖς γάρ ὄντας καθολικούς τρόπους, ὡς ἀνθρώποις ἐστίν ἐφικτόν, ἐκ τῆς περι τὰ ὄντα ἀκριβοῦς κατανοήσεως παιδευθέντες, ἐφ' οἷς Ὁ Θεός τά πάντα πεποίηκεν (ἐφ' ᾧ τε γάρ εἶναι, καί εὖ εἶναι, καί ἀεί εἶναι, οὐσιώσας ἡμᾶς ὑπεστήσατο), καί τούς μέν δύο ἄκρους ὄντας, καί μόνου Θεοῦ ἐχομένους, ὡς αἰτίου, τόν δέ ἕτερον μέσον, καί τῆς ἡμετέρας ἠρτημένον γνώμης τε καί κινήσεως, καί δι' ἑαυτοῦ τοῖς ἄκροις τό κυρίως λέγεσθαι παρέχοντα, καί οὗ μή παρόντος ἄχρηστος αὐτοῖς ἢ προσηγορία (□14Δ_132□> καθίσταται, τό εὖ συνημμένον οὐκ ἔχουσιν, οὐκ ἄλλως δύνασθαι καί προσγενέσθαι αὐτοῖς καί φυλαχθῆναι τήν ἐν τοῖς ἄκροις ἀλήθειαν, ἣν ποιεῖν πέφυκεν τό εὖ εἶναι κατά τό μέσον τοῖς ἄκροις ἐπικιρνώμενον, ἢ τῆ πρός Θεόν ἀεικινήσιᾳ διανοήθησαν·

Καί λοιπόν τῷ κατά φύσιν ἐντεῦθεν τό ὀπτικόν τῆς ψυχῆς συνεπιτείναντες λόγῳ, καί τρόπον τινά μή δεῖν ἀντιστρόφως χρῆσθαι ταῖς φυσικαῖς ἐνεργείαις, διά τήν ἐξ ἀνάγκης ἐπισημαίνουσιν ταῖς φυσικαῖς δυνάμεις ἐκ τοῦ κατά παράχρησιν τρόπου φθοράν, αὐτοῦ βωῶντος τοῦ Λόγου διαρρήδην ἀκούσαντες, ὁμαλῶς κατά τόν πρέποντα λόγον τῆς φύσεως πρός τόν αὐτῆς αἴτιον φέρεσθαι ἐδιδάχθησαν, ἵν' ὅθεν ἀπλῶς αὐτοῖς ἐστί τό εἶναι, καί τό ὄντως εἶναι ποτε προστεθέν ὑποδέξωνται. Τί γάρ ἄν καί ἔσται τῆ μή ἑαυτοῦ κατά τό εἶναι αἰτίῳ πρός ἑαυτούς ἴσως λογιζάμενοι εἶπον, πρός ἑαυτόν ἢ ἄλλο τι παρά τόν Θεόν κινουμένῳ τό κέρδος, ὅποτε εἰς τόν τοῦ εἶναι λόγον οὐδέν ἑαυτῷ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἢ ἄλλου τινός παρά τόν Θεόν περιποιῆσαι δυνησεται; Διά τοῦτο τόν μέν νοῦν περί μόνου Θεοῦ καί τῶν αὐτοῦ ἀρετῶν διανοεῖσθαι, καί τῆ ἀρρήτῳ δόξῃ τῆς αὐτοῦ μακαριότητος, ἀγνώστως ἐπιβάλλειν, τόν δέ λόγον ἐρμηνευτήν τῶν νοηθέντων γίνεσθαι καί ὑμνωδόν, καί τούς πρός αὐτά ἐνοποιοῦς ὀρθῶς διαλέγεσθαι τρόπους, τήν δέ αἴσθησιν κατά λόγον εὐγενισθεῖσαν τάς ἐν τῷ παντί διαφορούς δυνάμεις τε καί ἐνεργείας φαντασιουμένην τούς ἐν τοῖς οὖσιν ὡς ἐφικτόν τῆ ψυχῆ διαγγέλλειν λόγους διδάξαντες, καί διά τοῦ νοῦ καί τοῦ λόγου, ὡς περ ναῦν, τήν ψυχὴν σοφῶς οἰακίσαντες, τήν ὑγρὰν ταύτην καί ἄστατον καί ἄλλοτε ἄλλως φερομένην καί διώδευσαν ἴχνεσιν.

Θ (9). ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΔΙΑΒΑΣΕΩΣ ΔΙΑ ΜΩΣΕΩΣ

(=1117=) Θεωρία τῆς διὰ τῆς θαλάσσης διαβάσεως διὰ Μωσέως.

Οὕτω τάχα καί Μωϋσῆς ἐκεῖνος ὁ μέγας τῆ πληγῆ τοῦ (□14Δ_134□> παντοδυνάμου Λόγου, οὗ σύμβολον ἦν ἴσως ἡ ράβδος, θαλάσσης τρόπον τῶν αἰσθητῶν διελῶν τήν ἀπάτην, ἢ περιελῶν εἰπεῖν οἰκειότερον, στερῆράν καί ἀσάλευτον, τῷ πρός τάς θείας ἐπαγγελίας ἐπαιγομένῳ λαῷ τήν ὑπίχνιον παρέσχετο γῆν, τήν ὑπό αἴσθησιν, φημί, φύσιν ὀρθῶ λόγῳ εἶναι θεατήν καί εὐπερίγραπτον καί βίῳ ἀρεταῖς ἠγλαϊσμένῳ βατήν δείξας καί εὐπαρόδευτον, καί μηδένα κίνδυνον ἐκ τῆς ἐκατέρωθεν παφλαζούσης τῶν διακριθέντων ὑδάτων, οἷς τέως κεκάλυπτο, ὀρμῆς τοῖς οὕτως αὐτήν διαπερῶσιν ἐπάγουσαν· εἶπερ τῷ κατ' ἀναγωγὴν λόγῳ διάκρισις ὑδάτων νοητῆς θαλάττης ἐστίν ἢ τῶν κατ' ἔλλειψιν καί πλεονασμόν ἀντικειμένων ταῖς ἀρεταῖς κακιῶν τῆς πρός ἀλλήλας συνεχείας διάστασις, ἣν πέφυκε λόγος ποιεῖν, καρδίως αὐτῶν καθαψάμενος, καί τοῖς ἐπὶ Θεόν προτροπάδην ἐπαιγομένοις οὐδαμῶς ἀλλήλαις αὐτάς συναφθῆναι συγχωρῶν.

Ι (10). ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟ ΟΡΟΣ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΜΩΣΕΩΣ

Θεωρία τῆς εἰς τό ὄρος ἀναβάσεως τοῦ Μωσέως.

Οὕτω πάλιν τῷ καλοῦντι ἐπόμενος Θεῶ, ὑπερσχών πάντα τά τῆδε, εἰς τόν γνόφον εἰσηλθεν, οὗ ἦν ὁ Θεός, τουτέστιν, εἰς τήν ἀειδίη καί ἀόρατον καί ἀσώματον διατριβήν, νῶ πάσης ἐλευθέρῳ τῆς πρὸς ὀτιοῦν πάρεξ Θεοῦ σχέσεως, ἐν ἣ γενόμενος, ὡς ἐνήν μάλιστα ἀνθρωπίνην ἀξιωθῆναι φύσιν, οἶον ἔπαθλον τῆς μακαρίας ἐκείνης ἀναβάσεως ἄξιον τήν χρόνου καί φύσεως τήν γένεσιν περιγράφουσαν κομίζεται γνῶσιν, καί τύπον καί παράδειγμα τῶν ἀρετῶν αὐτόν ποιησάμενος τόν Θεόν, πρὸς ὃν καθάπερ γραφήν εὐφυῶς τοῦ ἀρχετύπου τήν μίμησιν σώζουσιν ἑαυτὸν ἀποτυπώσας κάτεισι τοῦ ὄρους, ἧς μετείληφε δόξης κατὰ τό πρόσωπον ἐπισημαίνων τήν χάριν καί τοῖς ἄλλοις (□14Δ_136□> ἀνθρώποις, ὡσπερ θεοειδοῦς τύπου τύπον ἑαυτὸν γενόμενον ἀφθόνως διδούς καί προτιθέμενος, καί δηλοῖ τοῦτο ποιῶν περὶ ὧν εἶδέ τε καί ἤκουσε τῷ λαῷ ἐξηγούμενος, καί γραφῆ τοῖς μετ' αὐτόν οἶον τινα κληρον θεόσδοτον παραδιδούς τοῦ Θεοῦ τά μυστήρια.

IA (11). ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΙΗΣΟΥ ΗΓΕΜΟΝΙΑΣ ...

Θεωρία τῆς Ἰησοῦ ἡγεμονίας, καί τῆς διαβάσεως τοῦ Ἰορδάνου, καί τῆς δευτέρας δι' αὐτοῦ περιτομῆς τοῖς ἐκ πέτρας ξίφεσιν.

Οὕτως Ἰησοῦς ὁ Μωσέως διάδοχος, ἵνα τά πολλά τῶν περὶ αὐτοῦ ιστορουμένων παραδράμω διὰ τό πλῆθος, παραλαβών τόν λαόν πολλοῖς πρότερον πρὸς εὐσέβειαν παιδευθέντα κατὰ τήν ἔρημον τρόποις, μετὰ τήν ἐν τῷ ὄρει Μωϋσέως τελευτήν, καί ξένῳ περιτομῆς εἶδει καθαγνίσας αὐτόν ταῖς ἐκ πέτρας μαχαίραις, καί τόν Ἰορδάνην ξηραθέντα τῇ προπομπῇ τῆς θείας κιβωτοῦ τούς τοῦ λαοῦ πάντας (=1120=) ἀτεγγεῖς διαβιάσας, τόν δι' αὐτοῦ τυπικῶς μνηνόμενον Σωτήρα Λόγον παρεδήλου, μετὰ τήν τελευτήν τοῦ γράμματος τῶν νομικῶν διατάξεων τήν ἐν τῷ ὕψει τῶν νοημάτων γινομένην τοῦ ἀληθινοῦ Ἰσραήλ καί ὀρωντος Θεόν ἡγεμονίαν παραλαβόντα, καί παντός μὲν ψυχῆς καί σώματος μολυσμοῦ τῷ τομωτάτῳ λόγῳ τῆς εἰς αὐτόν πίστεως περιτέμνοντα, παντός δέ ὄνειδισμοῦ τῶν πρὸς ἀμαρτίαν ἐρεθιζόντων ἐλευθεροῦντα, καί τήν ρέουσαν τοῦ χρόνου φύσιν καί τῶν κινουμένων διαβιβάζοντα πρὸς τήν τῶν ἀσωμάτων κατάστασιν, τοῖς ὡμοῖς ἀρετῶν ἐπαιωρουμένην ἔχοντα τήν δεικτικὴν τῶν θείων μυστηρίων γνῶσιν.

IB (12). ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΙΧΟΥΣ ...

Θεωρία τῆς Ἰεριχοῦς καί τῶν ἐπτὰ περιόδων, καί τῆς κιβωτοῦ καί τῶν σαλπύγγων καί τοῦ ἀναθέματος.

(□14Δ_138□>

Οὕτω πάλιν περιόδοις ἐπτὰ καί σάλπιγγι τοσαύταις σύν ἀλαλαγμῶ μυστικῶ τήν δυσάλωτον ἢ καί ἀνάλωτον εἶναι δόξασαν πόλιν Ἰεριχώ κατασεῖσας τόν αὐτόν τοῦ Θεοῦ Λόγον μυστικῶς ἐνέφαινε ὡς νικητήν τοῦ κόσμου καί συντελεστήν τοῦ αἰῶνος, νῶ καί λόγῳ, ἥτοι γνώσει καί ἀρετῇ. Ὡν ἡ κιβωτός καί αἱ σάλπιγγες τύπος ὑπῆρχον, τοῖς ἐπομένοις αὐτῶ τόν αἰσθητόν αἰῶνα εὐάλωτον δεικνύοντα καί εὐκαθαίρετον, καί μηδέν τῶν ἐν αὐτῷ πρὸς ἀπόλαυσιν ἐπιτήδειον τοῖς τῶν θείων ἐρασταῖς ἀγαθῶν, ὡς θανάτῳ καί φθορᾷ συνημμένον καί θείας ἀγανακτήσεως αἴτιον. Καί δηλοῖ Ἄχαρ ὁ τοῦ Χαρμί, ὅπερ ἐστίν ὁ ταραχώδης καί φιλοῦλος λογισμὸς ὑπὲρ τοῦ εἰσοικίσασθαί τι τῶν αἰσθητῶν, τόν οἰκτιστὸν ἐκείνον κατὰ θείαν ψῆφον ἀπενεγκάμενος θάνατον, ὃν ἐργάζεται λόγος τῷ βάθει τῆς πονηρᾶς συνειδήσεως ἐναποπνίγων τόν οὕτω τιμωρηθῆναι ἄξιον.

ΙΓ (13). ΘΕΩΡΙΑ ΤΥΡΟΥ ...

Θεωρία Τύρου καί τοῦ αὐτῆς βασιλέως, καί τῆς ἀλώσεως αὐτῆς.

Οὕτω πάλιν καθὼς γέγραπται, Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ καταλαβόμενος τὴν Ἄσσωρ, καί τὸν βασιλέα αὐτῆς ἀποκτείνας ἐν ῥομφαίᾳ, καί πᾶν ἐμπνέον ἐξολοθρεύσας ἐν αὐτῇ, ἣτις ἦν πρότερον ἄρχουσα πασῶν τῶν χωρῶν, ἐδιδάσκετο, ὧν μυστηρίων τύπος προβέβλητο τοὺς λόγους, ὅτι ὁ ἀληθινὸς Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ τῶν πονηρῶν καθαιρέτης δυνάμεων, καί κληροδότης τῶν ἀξίων τῆς χάριτος, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς αὐτοῦ ἐνανθρωπήσεως διὰ σταυροῦ καταλαβόμενος τὴν ἁμαρτίαν καί τὸν βασιλέα αὐτῆς τὸν διάβολον (ἦρχε γάρ πάντων ποτέ βασιλεύουσα ἡ ἁμαρτία) ἀπέκτεινε τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καί ἐξολόθρευσε αὐτῆς πᾶν ἐμπνέον, (□14Δ_140□> τουτέστι τὰ πάθη τὰ ἐν ἡμῖν, καί τὰ ἐπ' αὐτοῖς αἰσχρά καί πονηρά ἐνθυμήματα, ἵνα μηδέ τό ὄπωσοῦν ἐν τοῖς τοῦ Χριστοῦ καί κατὰ Χριστόν ζῶσιν ἐμπνέοντος δίκην καθ' ὅτιοῦν ἔχη λοιπὸν τό κινεῖσθαι καί ζῆν ἡ ἁμαρτία.

ΙΔ (14). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ, «ΟΙ ΟΥΡΑΝΟΙ ΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ ΔΟΞΑΝ ΘΕΟΥ»

(=1121=) Θεωρία εἰς τό, "Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ".

Οὕτω Δαβίδ ὁ μετ' ἐκείνους μὲν τῷ χρόνῳ, κατ' ἐκείνους δέ τῷ πνεύματι, ἵνα τοὺς Κριτὰς παραδράμω πολλὰ ἔχοντας ἐν τῷ βίῳ μυστήρια, τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ διηγουμένων τῶν οὐρανῶν ἀκούων, καί τὴν ποίησιν τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλοντος τοῦ στερεώματος (τό θαυμάσιον, οἷς ψυχὴν ὁ Δημιουργὸς οὐκ ἐνέθηκε), τοὺς περὶ θεολογίας νοὸς ἀκοαῖς παρὰ τῶν ἀψύχων ὑποδέχετο λόγους, καί τοὺς τῆς προνοίας καί κρίσεως ἐξ ἀποτελέσματος, κατὰ τό ἀνθρώποις ἐφικτόν, ἐδιδάσκετο τρόπους, τῶν, οἷς δηλονότι κατὰ μέρος ποικίλλεται ἡ τοῦ παντός διεξαγωγή, οὐκ ἐφικνόμενος λόγων.

ΙΕ (15). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ, " Ο ΠΑΤΗΡ ΜΟΥ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΜΟΥ ΕΓΚΑΤΕΛΙΠΟΝ ΜΕ. "

Θεωρία εἰς τό, " Ὁ πατήρ μου καί ἡ μήτηρ μου ἐγκατέλιπόν με. "

Οὕτω πάλιν· Ὁ πατήρ μου καί ἡ μήτηρ μου ἐγκατέλιπόν με, ὁ δέ Κύριος προσελάβετό με, φάσκων τὴν τοῦ κατὰ φύσιν τῆς σαρκὸς περὶ γένεσιν καί φθορὰν νόμου, καθ' ὃν πάντες διὰ τὴν παράβασιν καί γεννώμεθα καί συνιστάμεθα, καί τῆς τιθηνούσης ἡμᾶς μητρός δίκην αἰσθήσεως ἀπόλειψίν τε καί ἀποφυγὴν (□14Δ_142□> ἀναγκαίαν εἶναι τοῖς τῶν ἀφθάρτων ἐπιθυμηταῖς ἐπικεκρυμμένως, οἶμαι, διηγόρευε· δι' ὧν ὁ μὲν ὀρώμενος κόσμος ἀφίεται καί ἀφήσιν, ὁ δέ Κύριος προσλαμβάνεται, καί τῷ πνευματικῷ υἱοθετῶν νόμῳ τοὺς ἀξίους, καί τοῖς ἀξίοις πατροθετούμενος, δι' ἀρετῆς καί γνώσεως, ὅλον ἑαυτὸν ὅλοις αὐτοῖς καθ' ὁμοίωσιν, ὡς ἀγαθός, ἐνδίδωσιν. Ἡ τάχα διὰ τοῦ πατρός καί τῆς μητρός τὸν γραπτὸν νόμον καί τὴν κατ' αὐτὸν σωματικὴν λατρείαν αἰνίττεται, ὧν τῇ ὑποχωρήσει τό φῶς τοῦ πνευματικοῦ νόμου ταῖς καρδίαις τῶν ἀξίων ἀνατέλλειν πέφυκε, καί τῆς κατὰ σάρκα δουλείας ἐλευθερίαν χαρίζεσθαι.

ΙΣ (16). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΠΤΑΣΙΑΝ ΗΛΙΟΥ ΤΗΝ ΕΝ ΤΩ ΣΠΗΛΑΙΩ ΧΩΡΗΒ.

Θεωρία εἰς τὴν ὄπτασιν Ἡλίου τὴν ἐν τῷ σπηλαίῳ Χωρήβ.

Οὕτως Ἡλίας ὁ περινόητος μετὰ τὸ πῦρ ἐκεῖνο, μετὰ τὸν συσσεισμόν, μετὰ τὸ μέγα καὶ κραταῖον πνεῦμα τὸ διαλύον ὄρη, ἃ δὴ ζῆλον καὶ διάκρισιν εἶναι καὶ τὴν ἐν πληροφορίᾳ πρόθυμον πίστιν ὑπολαμβάνω (ἢ μὲν γὰρ διάκρισις, ὡσπερ σεισμός τὰ συνεχῆ, τὴν μοχθηρίαν πυκνωθεῖσαν ἕξιν διὰ τῆς ἀρετῆς ἐπισειούσα τῆς κακίας ἐξίστησιν, ὁ δὲ ζῆλος πυρός δίκην ἀνάπτων τοὺς ἔχοντας τῆ ζέσει τοῦ πνεύματος παιδεύειν πείθει τοὺς ἀσεβεῖς, ἢ δὲ πίστις, πνεύματος βιαίου τρόπον, δόξης ἔνεκεν Θεοῦ πρὸς καθάρσεις ὀχυρωμάτων δι' ἐπιδείξεως θαυμάτων ὠθοῦσα τοὺς ἀπαθεῖς ὕδατος γνωστικοῦ καὶ πυρός θεοποιοῦ χορηγόν τὸν ὄντως πιστὸν ἄνθρωπον καθίστησι, καὶ τῷ μὲν τὸν δι' ἀγνοίας λιμόν (=1124=) θεραπεύουσα, τῷ δὲ τοῖς θύουσι δι' οἰκειότητος τὸν Θεὸν εὐμενίζουσα, καὶ τοὺς τῆς κακίας διδασκάλους λογισμοῦς τε καὶ δαίμονας λογοσοφίας κτινῦσα τῆς τῶν παθῶν δουλείας τοὺς κεκρατημένους ἐλευθεροῖ) μετὰ ταῦτα πάντα φωνῆς τῆς ἐν ἧ ὁ Θεὸς ὑπῆρχε λεπτῆς αὔρας αἰσθόμενος (□14Δ_144□> τὴν προφορᾶ λόγου καὶ τρόποις βίου καὶ ἦθεσι θείαν καὶ ἀτάραχον καὶ εἰρηνικὴν καὶ παντελῶς ἄϋλον καὶ ἀπλῆν καὶ παντός εἶδους ἐλευθέραν καὶ σχήματος κατάστασιν, λεχθῆναι ἢ δειχθῆναι μὴ δυναμένην, μυστικῶς ἐδιδάσκετο.

Ἦς καταπλαγεῖς τε τὴν δόξαν καὶ τῷ κάλλει τρωθεῖς, τοῦ ζηλωτῆς εἶναι τὸ πρὸς αὐτὴν εἶναι μᾶλλον ποθήσας, τουτέστι τοῦ ὑπὲρ ἀληθείας μάχεσθαι τὸ μετὰ τῆς ἀληθείας δι' ὅλου γενέσθαι, καὶ μηδὲν ἀντικείμενον ὄραν ἢ γινώσκειν τῷ μόνον τὸν Θεὸν ὅλον δι' ὅλου ἐν πᾶσιν ὄντα ἐπίστασθαι πολλῶ τιμιώτερον κρίνας, ἔτι ὢν ἐν σαρκί πρὸς αὐτὴν ὑπάρχων φυλάττεται, θείῳ ἀρετῶν ἄρματι τὴν ὕλην διαπεράσας, ὡς προκατάλυμμα τῆς καθαρᾶς τοῦ νοῦ πρὸς τὰ νοητὰ διαβάσεως, καὶ τῆς σαρκὸς τὸ νέφος τὸ ἐπισκοτοῦν τῷ ἡγεμονικῷ τῆς ψυχῆς διὰ τῶν αὐτῆς παθημάτων, ἵνα καὶ αὐτός ὢν ἐπόθησεν ἀρρήτων ἀγαθῶν μέτοχος γένηται, ὡς ἐφικτόν τῷ ἔτι μετὰ σαρκὸς τῆς ὑπὸ φθοράν, καὶ ἡμῖν τάχα τῶν ἐπηγγελμένων βεβαία γένηται πίστωσις. Τοῦτο γὰρ αὐτῷ καὶ ὁ Θεὸς ὑπετίθετο διὰ τῶν οὕτω μυστικῶς δεδραματουρηγμένων ἀλαλήτως βοῶν, ὅτι παντός ἄλλου ἀγαθοῦ τὸ μετὰ Θεοῦ μόνου διὰ τῆς εἰρήνης εἶναι λυσιτελέστερον.

ΙΖ (17). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΛΙΣΣΑΙΟΝ, ΤΟΝ ΑΥΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗΝ

Θεωρία εἰς τὸν Ἐλισσαῖον, τὸν αὐτοῦ μαθητὴν.

Οὕτως ὁ τούτου μαθητῆς καὶ κληρονόμος τοῦ Πνεύματος Ἐλισσαῖος μηκέτι ταῖς ὑλικάς φαντασίας ἐχομένην ἔχων δι' ἐνεργείας τὴν αἴσθησιν, ἄτε διαβαθεῖσαν ἤδη ταῖς κατὰ νοῦν τοῦ Πνεύματος χάρισι, τὰς ταῖς πονηραῖς ἀντιθέτους θείας δυνάμεις περὶ αὐτόν οὔσας δι' ἄλλης ὁμμάτων ἐνεργείας αὐτός τε ὄρων καὶ τῷ φοιτητῇ τὸ ὄραν χαριζόμενος ἰσχυροτέραν τῆς ἀσθενείας τὴν δύναμιν, λέγω δὴ τῆς σαρκὸς, περὶ ἣν τῆς πονηρίας τὰ πνεύματα τὸν διορατικὸν νοῦν ἐνδρεύουσι, πλέον ἔχειν τὴν ψυχὴν, περὶ ἣν τῶν ἀγγέλων αἱ φάλαγγες παρεμβάλλουσιν, (□14Δ_146□> οἷον βασιλικὴν εἰκόνα περιϊστάμενοι, καὶ ἐδιδάσκετο καὶ ἐδίδασκεν.

ΙΗ (18). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΝΑΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΣΑΜΟΥΗΛ

Θεωρία εἰς τὴν Ἄνναν καὶ τὸν Σαμουήλ.

Οὕτω καὶ ἡ μακαρία Ἄννα ἢ τοῦ μεγάλου μήτηρ Σαμουήλ, στεῖρα οὔσα καὶ ἄτεκνος, παρά τοῦ Θεοῦ καρπὸν αἰτησαμένη κοιλίας, καὶ ἀντιδώσειν καὶ ἀντιχαρίζεσθαι τὸ δοθησόμενον τῷ διδόντι καὶ χαριζομένῳ Θεῷ διὰ τῆς ἐν τῷ ναῶ προσεδρείας θερμῶς ὑποσχομένη, ἐδίδασκε μυστικῶς τὸ δεῖν πᾶσαν ψυχὴν ἡδονῶν σαρκικῶν στεριεύουσαν, διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ, τῶν ἀρετῶν τὰ σπέρματα, ἵνα τὸ βλέπειν

τά ἔμπροσθεν γνωστικῶς δυνάμενον κατά διάνοιαν συλλαβοῦσα ὑπήκοον τοῦ Θεοῦ λόγον καί τεκοῦσα (=1125=) προσενέγκαι δυνηθῆ, διά τῆς κατά τήν θεωρίαν εὐσεβοῦς προσεδρείας, ὡς μέγα χρέος καί τίμιον, μηδέν ἴδιον ἔχειν κρίνουσα, ὥστε δεῖξαι τόν Θεόν μόνον διδόντα τε καί δεχόμενον· καθά πού φησιν ὁ νόμος, Τά δῶρά μου, δόματά μου, καρπώματά μου, διατηρήσετε προσφέρειν μοι, ὡς ἐξ αὐτοῦ τε καί εἰς αὐτόν παντός ἀγαθοῦ καί ἀρχομένου καί λήγοντος. Πέφηκε γάρ ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος οἷς ἄν ἐγγένηται τῆς τε σαρκός ἀθετεῖν τά κινήματα καί τῆς πρὸς αὐτά τήν ψυχὴν ἀναστέλλειν ῥοπῆς, καί πάσης πληροῦν ἀληθοῦς διαγνώσεως.

ΙΘ (19). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΦΟΡΙΖΟΝΤΑ ΤΗΝ ΑΚΑΘΑΡΤΟΝ ΟΙΚΙΑΝ

Θεωρία εἰς τόν ἀφορίζοντα τήν ἀκάθαρτον οἰκίαν.

Καί γάρ τόν ἱερέα κατά τήν νομικήν διαταγὴν εἰσιόντα εἰς τήν καθ' ὄντιναοῦν τρόπον ἀκάθαρτον οἰκίαν, καί ἀφορίζοντα αὐτήν, καί τά πρὸς κάθαρσιν διαστέλλοντα τοῖς κεκτημένοις ἀκούων τόν ἀρχιερέα Λόγον δι' αὐτοῦ παραδηλοῦσθαι νοῶ, (14Δ_148 > φωτός δίκην καθαρωτάτου εἰσιόντα εἰς τήν ψυχὴν, καί τά ἐναγῆ βουλεύματα καί διανοήματα μετὰ τῶν ὑπαιτίων πράξεων ἐκκαλύπτοντα, καί τούς τῆς ἐπιστροφῆς καί καθάρσεως τρόπους σοφῶς ὑποτιθέμενον. Ὅπερ, οἶμαι, σαφέστερον ἢ τόν μέγαν προφήτην Ἥλιαν ὑποδεξαμένη παραδηλοῦσα ἔλεγεν, Ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, εἰσῆλθε πρὸς ἐμέ τοῦ ἀναμνήσαί με τάς ἀδικίας μου.

Κ (20). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΗΛΙΑΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΑΡΑΦΘΙΑΝ ΧΗΡΑΝ

Θεωρία εἰς τόν ἅγιον Ἥλιαν, καί εἰς τήν Σαραφθίαν χήραν.

Πᾶσα γάρ ψυχὴ χηρεύουσα τε καλῶν καί ἀρετῆς ἔρημος καί γνώσεως Θεοῦ ἐπειδάν τόν θεῖον καί διαγνωστικόν ὑποδέξεται λόγον, εἰς μνήμην ἐρχομένη τῶν αὐτῆς ἀμαρτημάτων διδάσκεται πως ἀρετῶν ἄρτοις τόν διατρέφοντα τρέφειν Λόγον, καί ποτίζειν ἀληθείας δόγμασι τήν πηγὴν τῆς ζωῆς, καί αὐτῆς τῆς φύσεως τήν εἰς αὐτήν προκρίνειν θεραπείαν, δι' ἧς τε ὕδρια σάρξ τήν ἐπί ταῖς ἀρεταῖς πρακτικὴν συντομίαν χορηγήσει, καί ὁ καμψάκης νοῦς τήν τό φῶς συντηροῦσαν τῆς γνώσεως θεωρίαν διηνεκῶς πηγάσει, καί ὁ ἔμφυτος λογισμός, ὡς περ ἐκεῖ τῆς χήρας ὁ υἱός, τήν ἐμπαθῆ προτέραν ἀποθέμενος ζωὴν τῆς παρά τοῦ Λόγου διδομένης θείας καί ἀληθοῦς γενέσθαι μέτοχος ἀξιωθήσεται ζωῆς.

ΚΑ (21). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Θεωρία εἰς τήν μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου.

Οὕτω καί τῶν Χριστοῦ μαθητῶν πρὸς τοῖς εἰρημένοις τινές, οἷς συναναβῆναί τε καί συνεπαρθῆναι αὐτῷ πρὸς τό ὄρος τῆς αὐτοῦ φανερώσεως δι' ἀρετῆς ἐπιμέλειαν ἐξεγένετο μεταμορφωθέντα (14Δ_150 > θεασάμενοι, τῷ τε φωτί τοῦ προσώπου ἀπρόσιτον, καί τῆ τῶν αἰσθημάτων λαμπρότητι κατάπληκτοι, καί τῆ τῶν ἐκατέρωθεν συνόντων τιμῇ Μωσέως καί Ἥλιου γεγενημένον αἰδεσιμώτερον ἐπεγνώκατες, (=1128=) ἀπό τῆς σαρκός εἰς τό πνεῦμα μετέβησαν, πρὶν τήν διά σαρκός ἀποθέσθαι ζωὴν, τῆ ἐναλλαγῆ τῶν κατ' αἴσθησιν ἐνεργειῶν ἦν αὐτούς τό Πνεῦμα ἐνήργησε, περιελόν τῆς ἐν αὐτοῖς νοεῶς δυνάμεως τῶν παθῶν τά καλύμματα, δι' οὗ καθαρθέντες τά τῆς ψυχῆς καί σώματος αἰσθητήρια τῶν παραδειχθέντων αὐτοῖς μυστηρίων τούς πνευματικούς ἐκπαιδεύονται λόγους. Τήν μὲν ἀκτινοφανῶς ἐκλάμπουσαν τοῦ προσώπου πανόλβιον αἴγλην, ὡς πᾶσαν ὀφθαλμῶν νικῶσαν

ἐνέργειαν, τῆς ὑπὲρ νοῦν καὶ αἴσθησιν καὶ οὐσίαν καὶ γνῶσιν θεότητος αὐτοῦ σύμβολον εἶναι μυστικῶς ἐδιδάσκοντο, ἀπὸ τοῦ μὴ ἔχειν αὐτοῦ εἶδος μήτε κάλλος καὶ τοῦ σάρκα τὸν Λόγον γεγενημένον γινώσκειν ἐπὶ τὸν ὠραῖον κάλλει παρά τούς υἱούς τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἐν ἀρχῇ αὐτὸν εἶναι καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εἶναι καὶ Θεὸν εἶναι, ἔννοιαν χειραγωγούμενοι, καὶ πρὸς τὴν ὡς Μονογενοῦς παρά Πατρός πλήρη χάριτος καὶ ἀληθείας δόξαν διὰ τῆς παντελῶς πᾶσιν ἀχώρητον αὐτὸν ἀνυμνούσης θεολογικῆς ἀποφάσεως γνωστικῶς ἀναγόμενοι· τὰ δὲ λευκανθέντα ἱμάτια τῶν ῥημάτων τῆς ἀγίας Γραφῆς φέρειν σύμβολον, ὡς τηνικαῦτα λαμπρῶν καὶ τρανῶν καὶ σαφῶν αὐτοῖς γενομένων, καὶ παντός γριφώδους αἰνίγματος καὶ συμβολικοῦ σκιάσματος χωρὶς νοουμένων, καὶ τὸν ἐν αὐτοῖς ὄντα τε καὶ καλυπτόμενον παραδηλούντων λόγον, ὀπηνίκα τὴν τε λείαν καὶ ὀρθὴν περὶ Θεοῦ γνῶσιν ἔλαυνον, καὶ τῆς πρὸς τὸν κόσμον καὶ τὴν σάρκα προσπαθείας ἡλευθερώθησαν·

Ἡ τῆς κτίσεως αὐτῆς κατὰ περιαιρέσιν τῆς δοκούσης τέως ἐμφαίνεσθαι αὐτῆ τῶν ἡπατημένων καὶ μόνη αἰσθήσει προσδεδεμένων ῥυπαρᾶς ὑπολήψεως, διὰ τῆς τῶν αὐτῆ συμπληρούντων διαφόρων εἰδῶν σοφῆς ποικιλίας, ἀναλόγως ἱματίου τρόπον τὴν ἀξίαν τοῦ φοροῦντος τὴν τοῦ γενεσιουργοῦ Λόγου (14Δ_152 > δύναμιν μηνυούσης. Ἄμφω γάρ ἐπὶ τοῦ λόγου ἀρμόσει τὰ λεγόμενα, ἐπεὶ καὶ ἀμφοῖν δι' ἀσαφείας κεκάλυπται δι' ἡμᾶς εἰκότως, πρὸς τὸ μὴ τολμᾶν τοῖς ἀχωρήτοις ἀναξίως προσβάλλειν, τῷ μὲν ῥητῷ τῆς ἀγίας Γραφῆς, ὡς Λόγος, τῇ δὲ κτίσει, ὡς κτίστης καὶ ποιητῆς καὶ τεχνίτης. Ὅθεν ἀναγκαίως ἀμφοτέρων ἐπιδεισθαί φημι τὸν πρὸς Θεὸν ἀμέπτως εὐθυπορεῖν βουλόμενον, τῆς τε γραφικῆς ἐν πνεύματι γνώσεως, καὶ τῆς τῶν ὄντων κατὰ πνεῦμα φυσικῆς θεωρίας· ὥστε ἰσοτίμους καὶ τὰ αὐτὰ ἀλλήλοις παιδεύοντας τοὺς δύο νόμους, τὸν τε φυσικὸν καὶ τὸν γραπτὸν, καὶ μηδέτερον θατέρου ἔχοντα πλεον ἢ ἔλαττον, δύνασθαι δεῖξαι, ὡς εἰκός, τὸν τελείας ἐραστήν γενέσθαι τῆς σοφίας τέλειον ἐπιθυμοῦντα.

ΚΒ (22). ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΤΕ ΦΥΣΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΡΑΠΤΟΥ ΝΟΜΟΥ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΥΤΩΝ ...

Θεωρία τοῦ τε φυσικοῦ καὶ τοῦ γραπτοῦ νόμου, καὶ τῆς αὐτῶν κατ' ἐπαλλαγὴν εἰς ἀλλήλους συνδρομῆς.

Νοῶ τὸν μὲν ὁμαλῶς ὅτι μάλιστα κατὰ λόγον διευθυνόμενον διὰ τῶν ἐν αὐτῷ συμφυῶν θεαμάτων βίβλου τρόπον τὸ ἐναρμόνιον τοῦ παντός ὕφασμα (=1129=) ἔχοντα, γράμματα μὲν καὶ συλλαβὰς ἐχούσης, τὰ πρὸς ἡμᾶς πρῶτα, προσεχῆ τε καὶ μερικά, καὶ πολλαῖς παχυνόμενα κατὰ σύνοδον ποιότησι σώματα, ῥήματα δέ, τὰ τούτων καθολικώτερα, πόρρω τε ὄντα καὶ λεπτότερα, ἐξ ὧν σοφῶς ὁ διαχαράξας καὶ ἀρρήτως αὐτοῖς ἐγκεχαραγμένος λόγος ἐναγινωσκόμενος ἀπαρτίζεται, τὴν ὅτι μόνον ἐστίν, οὐχ ὅτι ποτέ δέ ἐστιν οἰανοῦν παρεχόμενος ἔννοιαν, καὶ διὰ τῆς εὐσεβοῦς τῶν διαφόρων φαντασιῶν συλλογῆς εἰς μίαν τοῦ ἀληθοῦς εἰκασίαν ἐνάγων, ἀναλόγως ἑαυτὸν διὰ τῶν ὀρατῶν ὡς γενεσιουργός ἐνορᾶσθαι, διδούς· τὸν δὲ μαθήσει κατορθούμενον, διὰ τῶν αὐτῷ σοφῶς ὑπηγορευμένων ὥσπερ κόσμον ἄλλον ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν μέσῳ, τῆς ἠθικῆς φημι καὶ φυσικῆς καὶ θεολογικῆς φιλοσοφίας συνιστάμενον, (14Δ_154 > τὴν ἄφατον καταμηνύειν τοῦ ὑπαγορεύσαντος δύναμιν, καὶ ταῦτόν ἀλλήλοις κατ' ἐπαλλαγὴν ὄντας δεικνύοντα τὸν μὲν γραπτὸν τῷ φυσικῷ κατὰ τὴν δύναμιν, τὸν δὲ φυσικὸν ἔμπαλιν τῷ γραπτῷ κατὰ τὴν ἔξιν, καὶ τὸν αὐτὸν μηνύοντας καὶ καλύπτοντας λόγον, τὸν μὲν τῇ λέξει καὶ τῷ φαινομένῳ, τὸ δὲ τῇ νοήσει καὶ τῷ κρυπτομένῳ. Ὡς γάρ τῆς ἀγίας Γραφῆς τὰ μὲν ῥήματα ἱμάτια λέγοντες, τὰ δὲ νοήματα σάρκας τοῦ Λόγου νοοῦντες, τοῖς μὲν καλύπτομεν, τοῖς δὲ ἀποκαλύπτομεν, οὕτω καὶ τῶν γεγονότων τὰ πρὸς τὸ ὀρᾶσθαι προβεβλημένα εἶδη τε καὶ σχήματα ἱμάτια λέγοντες, τοὺς δὲ καθ' οὐς ἔκτισται ταῦτα

λόγους σάρκας νοοῦντας, ὡσαύτως τοῖς μέν καλύπτομεν, τοῖς δέ ἀποκαλύπτομεν. Κρύπτεται γάρ φαινόμενος ὁ τοῦ παντός δημιουργός καί νομοθέτης Λόγος, κατά φύσιν ὑπάρχων ἀόρατος, καί ἐκφαίνεται κρυπτόμενος, μή λεπτός εἶναι φύσει τοῖς σοφοῖς πιστευόμενος.

Εἶη δέ ἡμῖν τοῦτο δι' ἀποφάσεως ἐκφαίνειν κρυπτόμενον, καί πᾶσαν σχημάτων τε καί αἰνιγμάτων τό ἀληθές εἰκονίζουσιν δύναμιν παρελθεῖν μᾶλλον καί πρὸς αὐτόν τόν Λόγον ἀπό τοῦ γράμματος καί τῶν φαινομένων κατά τήν τοῦ Πνεύματος δύναμιν ἀρρήτως ἀναβιβάζεσθαι, ἢ τοῦτο φαινόμενον κρύπτειν διά τῆς θέσεως γίνεσθαι ἵνα μή καί ἡμεῖς φονευταί τοῦ Λόγου γενόμενοι ἑλληνικῶς τῆ κτίσει λατρεύσωμεν παρά τόν κτίσαντα, μηδέν ἀνώτερον τῶν ὀρωμένων εἶναι πιστεύοντες καί τῶν αἰσθητῶν μεγαλοπρεπέστερον, ἢ μέχρι μόνου τοῦ γράμματος διαβλέποντες τό σῶμα μόνον Ἰουδαϊκῶς περί πολλοῦ ποιησώμεθα, τήν κοιλίαν θεοποιήσαντες, καί τήν αἰσχύνην ἠγησάμενοι δόξαν, τόν αὐτόν τοῖς θεοκτόνοις κληῖρον ἀπενεγκώμεθα, ὡς τόν καθ' ἡμᾶς δι' ἡμᾶς πρὸς ἡμᾶς γενόμενον διά σώματος καί συλλαβαῖς καί γράμμασι παχυθέντα διά τήν αἴσθησιν, ὅλην τοῦ ἐν ἡμῖν νοεροῦ τήν δύναμιν πρὸς ἑαυτήν ἐπικλίνας, οὐ διαγινώσκοντες (14Δ_156 > Λόγον. Φησί γάρ ὁ θεῖος Ἀπόστολος, Τό γράμμα ἀποκτείνει, τό δέ πνεῦμα ζωοποιεῖ. Καί γάρ καθ' αὐτό μόνον τό γράμμα στεργόμενον τόν ἐν αὐτῷ ἀποκτείνειν λόγον τοῖς στέργουσιν εἶωθεν, ὡσπερ καί τό κάλλος τῶν κτισμάτων μή πρὸς δόξαν τοῦ πεποιηκότος (=1132=) ὀρώμενον τῆς κατά λόγον εὐσεβείας ἀποστερεῖν τοὺς θεωμένους πέφυκε.

Καί πάλιν τό Εὐαγγέλιον, Εἰ μή ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, δηλαδή τῆς κακίας, οὐκ ἄν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ, τουτέστι πᾶσα περί Θεοῦ εὐσεβῆς ἔννοια. Κολοβοῦνται γάρ κακίας ἡμέραι, τῆς κατ' αἴσθησιν δημιουργούσης αὐτάς ἐσφαλμένης κρίσεως τῷ λόγῳ περιγραφείσης, καί τοῦ κατ' αὐτόν εὐσεβοῦς δικαίωματος κατόπιν γεγενημένης. Ἀντιχρίστου γάρ οὐδέν διενήνοχεν ὁ τῆς σαρκὸς νόμος, ἀεὶ παλαίων τῷ Πνεύματι καί τῷ αὐτοῦ θεῖῳ νόμῳ ἀντιτασσόμενος, ἕως ἢ παροῦσα ζωὴ τοῖς ἠττημένοις αὐτῇ προσφιλῆς ἐστὶ καί ἐράσιμος, καί οὕτω φανεῖς ὁ Λόγος τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως ἀνεῖλε, διακρίνας τοῦ ἀθανάτου τό θνητόν, καί τῆς ἐλευθερίας τήν διοχλοῦσαν ἔξω ποιησάμενος δουλείαν, καί τήν ἀλήθειαν αὐτήν καθ' ἑαυτήν ψεύδους καθαρὰν ἀποδείξας, καί τῶν θείων καί αἰωνίων τά ὑλικά καί πρόσκαιρα ἀποδιορίσας, πρὸς ἃ πέφυκεν ὁ νοῦς διά τῆς κατ' αἴσθησιν πρὸς αὐτά οἰκειότητος πλανώμενος ἐπικλίνεσθαι καί τῇ ἀλόγῳ θανατοῦσθαι στοργῇ· πρὸς ὃν μάλιστα προηγουμένως θεοπρεπῆς τοῦ Λόγου κατάβασις γίνεται, τοῦ θανάτου τῆς ἀγνοίας αὐτόν ἀνεγείρουσα, καί τῆς πρὸς τά ὑλικά ἐμπαθοῦς διαθέσεως ἀναστέλλουσα καί πρὸς τό κατά φύσιν ἐραστόν τήν ἔφεσιν αὐτοῦ ἐπανάγουσα. Διό ἀναγκαίως οἶμαι δεῖν τοῦ ὑπὲρ τά ἐνδύματα μακρῷ κρείσσονος σώματος, τουτέστι τῶν θείων καί ὑψηλῶν νοημάτων, τῆς τε ἀγίας Γραφῆς καί τῶν κατά τήν κτίσιν θεαμάτων, φροντίζειν λογικούς ὄντας, καί διά λόγου πρὸς Λόγον σπεύδοντας (καθὼς φησὶν ὁ Λόγος αὐτός, Οὐχὶ πλέον ἐστὶν ἡ ψυχὴ τῆς τροφῆς, καί τό σῶμα τοῦ ἐνδύματος;) (14Δ_158 > μήπως ἐν καιρῷ διαλεγχθῶμεν μηδέν ἔχοντες τούτων ἐπιλημμένοι, τοῦ ὑφειστώτος καί ὑφιστῶντος τά πάντα Λόγου οὐ περιδραξάμενοι, κατά τήν Αἰγυπτίαν ἐκείνην, ἣτις μόνων τῶν ἱματίων τοῦ Ἰωσήφ ἐπιλαβομένη τῆς τοῦ ἐραστοῦ παντελῶς διήμαρτεν ὁμιλίας.

Οὕτω γάρ ἄν τά τε ἐνδύματα τοῦ Λόγου, φημί δὴ τά ῥήματα τῆς Γραφῆς, καί τά φαινόμενα κτίσματα, λαμπρά τε καί ἐπίδοξα τῇ ἐναλλαγῇ τῶν περὶ αὐτόν δογμάτων, καί τῷ θεῖῳ λόγῳ ἐμπρέποντα διά τῆς ὑψηλῆς θεωρίας, καί ἡμεῖς ἐπὶ τό ὄρος ἀναβάντες τῆς θείας Μεταμορφώσεως θεασόμεθα, οὐδαμῶς πληκτικῶς εἰργόμενοι τῆς μακαρίας τοῦ Λόγου ἀφῆς κατά τήν Μαγδαληνὴν Μαρίαν, κηπουρόν εἶναι δόξασαν τόν Κύριον Ἰησοῦ, καί μόνων τῶν ὑπὸ γένεσιν καί φθοράν

δημιουργόν οὕτω μηδέν ὑπέρ τήν αἴσθησιν εἶναι νομίζουσιν, ἀλλά καί ὀψόμεθα καί προσκυνήσομεν ζῶντα ἐκ νεκρῶν πρὸς ἡμᾶς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, γενόμενον, τῆς κατ' αἴσθησιν παντελῶς ἐν ἡμῖν ἐνεργείας ἀποσβεσθείσης, τόν τε Λόγον αὐτόν καί Θεόν πάντα ἐν πᾶσιν ὄντα, καί πάντα ἑαυτοῦ δι' ἀγαθότητα τά μὲν νοητά σῶμα, τά δέ αἰσθητά ἱμάτιον πεποιηκότα γνωσόμεθα. Περί ὧν εἰρήσθαι δοκεῖν οὐκ ἀπεικός τό, (=1123=) Πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, διὰ τήν ἐπικρατοῦσαν νοῦ τῶν ὀρωμένων φθοράν, καί ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτούς, καί ἀλλαγῆσονται, διὰ τήν προσδοκωμένην τῆς ἀφθαρσίας χάριν.

ΚΓ (23). ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΤΡΟΠΩΝ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ

Περί τῶν πέντε τρόπων τῆς φυσικῆς θεωρίας σύντομος ἐξήγησις.

Πρὸς τούτοις δέ καί τούς λόγους εἰσόμεθα, τούς τελευταίους δηλαδή καί ἡμῖν ἐφικτούς, ὧν προβέβληται ἡ κτίσις διδάσκαλος, καί τούς αὐτοῖς συνημμένους πέντε τῆς θεωρίας τρόπους, (14Δ_160 > οἷς διαιροῦντες τήν κτίσιν οἱ ἅγιοι τούς ἐπ' αὐτῇ μυστικούς μετ' εὐσεβείας συνελέξαντο λόγους, εἰς οὐσίαν, καί κίνησιν, καί διαφοράν, κράσιν τε καί θέσιν, αὐτήν ἐπιμερίσαντες. Ὡν τρεῖς μὲν ἔφασαν εἶναι τε πρὸς ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ προηγουμένως καί προβεβλησθαι χειραγωγικούς, τόν κατ' οὐσίαν, τόν κατὰ κίνησιν, τόν κατὰ διαφοράν, δι' ὧν ὁ Θεός γνωστός τοῖς ἀνθρώποις γίνεται ἐν τῶν ὄντων τάς περί αὐτοῦ ἐμφάσεις συλλεγομένοις ὡς δημιουργοῦ καί προνοητοῦ καί κριτοῦ· δύο δέ παιδαγωγικούς πρὸς ἀρετήν καί τήν πρὸς Θεόν οἰκείωσιν, τόν κατὰ κράσιν καί τόν κατὰ θέσιν, δι' ὧν τυπούμενος, ὁ ἄνθρωπος Θεός γίνηται, τό Θεός εἶναι παθῶν ἐκ τῶν ὄντων, ὅλην τοῦ Θεοῦ τήν κατ' ἀγαθότητα ἔμφασιν κατὰ νοῦν ὡσπερ ὀρῶν, καί ἑαυτῷ κατὰ λόγον ταύτην εἰλικρινεστάτην μορφούμενος. Ὁ γάρ δι' εὐσεβοῦς γνώσεως, φασίν, ὁ καθαρὸς ὀρᾶν πέφυκε νοῦς, τοῦτο καί παθεῖν δύναται, αὐτό ἐκεῖνο κατὰ τήν ἕξιν δι' ἀρετῆς γινόμενος.

Οἷον, τήν μὲν οὐσίαν θεολογίας εἶναι διδάσκαλον, δι' ἧς τῶν ὄντων τό αἴτιον ἐπιζητοῦντες δι' αὐτῶν ὅτι ἔστι διδασκόμεθα, τό τίποτε εἶναι τοῦτο κατ' οὐσίαν γνῶναι μὴ ἐπιχειροῦντες, ὅτι μηδέ ἔστιν ἐμφάσεως ἐν τοῖς οὔσι τούτου προβολή, δι' ἧς κἂν ποσῶς ὡς δι' αἰτιατοῦ πρὸς τό αἴτιον ἀνανεύσωμεν· τήν δέ κίνησιν τῆς τῶν ὄντων προνοίας εἶναι ἐμφαντικήν, δι' ἧς τῶν γεγονότων τήν κατ' οὐσίαν ἐκάστου κατ' εἶδος ἀπαράλλακτον ταυτότητα καί ὡσαύτως ἀπαραγχείρητον διεξαγωγήν θεωροῦντες, τόν συνέχοντα καί φυλάττοντα καθ' ἑνώσιν ἄρρητον ἀλλήλων εὐκρινῶς ἀφωρισμένα τά πάντα καθ' οὐς ὑπέστησαν ἕκαστα λόγους ἐννοοῦμεν· τήν διαφοράν δέ τῆς κρίσεως εἶναι μηνυτικήν, καθ' ἣν διανομέα σοφόν ἐκ τῆς ἐν ἐκάστῳ τῶν ὄντων συμμετρου τῷ ὑποκειμένῳ τῆς οὐσίας φυσικῆς δυνάμεως τῶν καθ' ἕκαστα λόγων εἶναι τόν Θεόν παιδευόμεθα· πρόνοϊαν δέ φημι νοῦ, οὐ τήν ἐπιστρεπτικήν, καί οἷον οἰκονομικήν τῆς (14Δ_162 > τῶν προνοουμένων ἀφ' ὧν οὐ δεῖ ἐφ' ἃ δεῖ ἐπαναγωγῆς, ἀλλά τήν συνεκτικήν τοῦ παντός, καί καθ' οὐς τό πᾶν προηγουμένως ὑπέστη λόγους συντηρητικήν· καί κρίσιν, οὐ τήν παιδευτικήν καί οἷον κολαστικήν τῶν ἀμαρτανόντων, ἀλλά τήν σωστικήν καί ἀφοριστικήν τῶν ὄντων διανομήν, καθ' ἣν τῶν γεγονότων ἕκαστα τοῖς καθ' οὐς γεγένηται συνημμένα λόγοις ἀπαράβατον ἔχει (=1136=) τήν ἐν τῇ φυσικῇ ταυτότητι ἀναλλοίωτον νομιμότητα, καθὼς ἐξ ἀρχῆς ὁ δημιουργὸς περί τοῦ εἶναι καί τί εἶναι καί πῶς καί ὁποῖον ἕκαστον ἔκρινε τε καί ὑπέστησατο· ἐπεὶ τοιγε ἢ ἄλλως λεγομένη πρόνοια καί κρίσις ταῖς ἡμῶν προαιρετικαῖς ὀρμαῖς παραπεπήγασι, τῶν μὲν φαύλων πολυτρόπως ἀπείργουσαι, πρὸς δέ τά καλά σοφῶς ἐπιστρέφουσαι, καί τῷ διευθύνειν τά οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐναντίως τοῖς ἐφ' ἡμῖν καί παροῦσαν καί μέλλουσαν καί παρελθοῦσαν κακίαν ἐκτέμνουσαι.

Οὐκ ἄλλην δέ καί ἄλλην πρόνοιαν διά τούτων εἶναι λέγω καί κρίσιν. Μίαν γάρ καί τήν αὐτήν οἶδα κατά τήν δύναμιν, διάφορον δέ ὡς πρός ἡμᾶς καί πολύτροπον τήν ἐνέργειαν ἔχουσαν. Τήν δέ κράσιν τῶν ὄντων ἦτοι σύνθεσιν τῆς ἡμετέρας γνώμης εἶναι σύμβολον. Κραθεῖσα γάρ αὕτη ταῖς ἀρεταῖς, καί ἑαυτῇ ταύτας κεράσασα, τόν κατά διάνοιαν θεοπρεπέστατον καί αὐτήν συνίστησι κόσμον. Τήν δέ θέσιν τοῦ κατά γνώμην ἦθους εἶναι διδάσκαλον, ὡς παγίως ἔχειν περί τό εὖ δόξαν τῷ ρυθμίζειν ἀντιλόγω ὀφείλοντος, ἥκιστα τοῖς συμπίπτουσιν ἐκ τῆς κατά λόγον βάσεως ἀλλοιώσιν τήν οἰانوῦν δεχομένου. Συνάψαντες δέ πάλιν τῇ κινήσει τήν θέσιν, καί τήν κράσιν τῇ διαφορᾷ, εἰς οὐσίαν καί διαφοράν καί κίνησιν τήν τοῦ παντός ἀδιαιρέτως διέκριναν ὑπόστασιν, καί τῷ κατ' ἐπίνοιαν λόγῳ τεχνικῶς ἐνθεωρεῖσθαι τοῖς αἰτιατοῖς διαφόρως τό αἴτιον κατανοήσαντες (14Δ_164 > καί εἶναι καί σοφόν εἶναι καί ζῶν εἶναι εὐσεβῶς τοῦτο κατέλαβον. Καί τόν περί Πατρός καί Υἱοῦ καί ἁγίου Πνεύματος θεοτελῆ καί σωτήριον ἐντεῦθεν ἐδιδάχθησαν λόγον, καθ' ὃν οὐ τόν τοῦ εἶναι μόνον ἀπλῶς τοῦ αἰτίου λόγον μυστικῶς ἐφωτίσθησαν, ἀλλά καί τόν τῆς ὑπάρξεως τρόπον εὐσεβῶς ἐμυθήσαν. Καί πάλιν κατά μόνην τήν θέσιν πᾶσαν τήν κτίσιν περιαθρήσαντες τούς εἰρημένους πέντε εἰς τρεῖς συνέστειλαν θεωρίας τρόπους, ἐξ οὐρανοῦ καί γῆς καί τῶν ἐν μέσῳ ἠθικῆς καί φυσικῆς καί θεολογικῆς φιλοσοφίας διδάσκαλον τήν κτίσιν εἶναι τῷ καθ' ἑαυτήν λόγῳ ἐπεγνωκότες.

Πάλιν δέ ἐκ μόνης τῆς διαφορᾶς τήν κτίσιν θεωρήσαντες, τουτέστιν ἐν τῶν περιεχόντων καί περιεχομένων, λέγω δέ τοῦ οὐρανοῦ καί τῶν ἐντός εἰς δύο τούς τρεῖς συνήγαγον τρόπους, σοφίαν φημί καί φιλοσοφίαν, τήν μέν ὡς περιεκτικὴν καί πάντας θεοπρεπῶς τούς εὐσεβεῖς ἐπ' αὐτῆς λεγομένους ἐπιδεχομένην τρόπους, καί τούς περί τῶν ἄλλων ἐντός ἑαυτῆς μυστικούς τε καί φυσικούς περικλείουσαν λόγους, τήν δέ ὡς ἦθους καί γνώμης, πράξεώς τε καί θεωρίας, καί ἀρετῆς καί γνώσεως συνεκτικὴν, καί οἰκειότητι σχετικῇ πρός τήν σοφίαν ὡς αἰτίαν ἀναφερομένην. Καί πάλιν κατά μόνην τήν κράσιν ἦτοι τήν ἐναρμόνιον τοῦ παντός σύνθεσιν, τήν κτίσιν κατανοήσαντες, καί διά πάντων τῶν ἀλλήλοις ἀρρήτως εἰς ἑνός συμπλήρωσιν κόσμου συνδεδεμένων μόνον τόν συνδέοντα καί ἐπισφίγγοντα τῷ ὄλῳ τά μέρη καί ἀλλήλοις δημιουργόν (=1137=) ἐννοήσαντες λόγον τούς δύο εἰς ἓνα θεωρίας συνέκλεισαν τρόπον, καθ' ὃν ἀπλή προσβολῇ διά τῶν ἐν τοῖς οὐσι λόγων πρός τό αἴτιον νοῦν διαπορθεύσαντες, καί μόνῳ αὐτῷ ὡς συναγωγῷ τῶν ἐξ αὐτοῦ πάντων καί ἐλκτικῶς προδήσαντες, τοῖς καθ' ἕκαστα τῶν ὄλων τῷ ὑπερβαθῆναι οὐκέτι διαχεόμενοι λόγοις, διά τοῦ πεπεῖσθαι σαφῶς μόνον τόν θεόν κυρίως εἶναι λοιπόν ἐκ τῆς πρός τά ὄντα ἀκριβοῦς ἐνατενίσεως, καί οὐσίαν τῶν ὄντων καί κίνησιν καί τῶν διαφερόντων εὐκρίνειαν, καί συνοχήν ἀδιάλυτον τῶν (14Δ_166 > κεκραμμένων, καί ἴδρυσιν ἀμετάθετον τῶν τεθειμένων, καί πάσης ἀπλῶς τῆς ὀπωσοῦν νοουμένης οὐσίας, καί κινήσεως καί διαφορᾶς, κράσεώς τε καί θέσεως αἴτιον, σοφῶς δι' ἐμφεροῦς ὁμοιότητος τήν κατά τόν αἰσθητόν αἰῶνα μυστικὴν θεωρίαν ἐπὶ τόν κατά διάνοιαν ἐν Πνεύματι διά τῶν ἀρετῶν συμπληρούμενον κόσμον μετήνεγκαν·

Καθ' ἣν τούς εἰρημένους τρόπους εἰς ἓνα συναγαγόντες τόν διάφοροις ἀρετῶν εἶδεσι τήν τοῦ κατά διάνοιαν γνωμικοῦ κόσμου οὐσίαν ἐκπληροῦντα δι' ὄλου λόγον μονιότατον ἑαυτοῖς, ὡς ἐφικτόν ἐναπωμόρξαντο, πάντας δηλαδή περάσαντες τούς τῶν ὄντων καί αὐτούς τούς τῶν ἀρετῶν λόγους, μᾶλλον δέ μετά τούτων πρός τόν ὑπέρ τούτους, καί εἰς ὃν οὗτοι καί ἐξ οὗ τό εἶναι τούτοις ἐστὶν ὑπερούσιον καί ὑπεράγαθον Λόγον ἀγνώστως ἀναδραμόντες· καί ὅλοι ὄλῳ κατά τό ἐφικτόν τῆς ἐνούσης αὐτοῖς φυσικῆς δυνάμεως ἐνωθέντες τοσοῦτον ἐνδεχομένως ὑπ' αὐτοῦ ἐποιώθησαν, ὥστε καί ἀπό μόνου γνωρίζεσθαι, οἷον ἔσοπτρα διειδέστατα,

ὄλου τοῦ ἐνορῶντος Θεοῦ Λόγου τό εἶδος ἀπαραλείπτως διά τῶν θείων αὐτοῦ γνωρισμάτων φαινόμενον ἔχοντες, τῷ ἔλλειφθῆναι μηδένα τῶν παλαιῶν χαρακτήρων, οἷς μηνύεσθαι πέφυκε τό ἀνθρώπινον, πάντων εἰζάντων τοῖς ἀμείνοσιν, οἷον ἀήρ ἀφεγγῆς φωτί δι' ὄλου μετεγγραθεῖς.

ΚΔ (24). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΛΧΙΣΕΔΕΚ

Θεωρία εἰς τόν Μελχισεδέκ.

Ὅπερ, οἶμαι, γνούς καί παθῶν ὁ θαυμαστός ἐκεῖνος καί μέγας Μελχισεδέκ, περί ὄν τά μεγάλα καί θαυμαστά παρά τῇ Γραφῇ ὁ θεῖος διεξέρχεται λόγος, χρόνου καί φύσεως ὑπεράνω γενέσθαι, καί ὁμοιωθῆναι τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ κατηξιῶθη, τοιοῦτος ἔξει δηλαδή κατά τήν χάριν ὡς ἐφικτόν γενόμενος, οἷος αὐτός ὁ δοτήρ τῆς χάριτος κατά τήν οὐσίαν ὑπάρχων πιστεύεται. (14Δ_168 > Τό γάρ Ἀπάτωρ καί ἀμήτωρ καί ἀγενεαλόγητος περί αὐτοῦ λεγόμενον, οὐκ ἄλλο μηνύειν ὑπονοῶ ἢ τήν ἐγγενομένην αὐτῷ ἐκ τῆς κατ' ἀρετήν ἀκροτάτης χάριτος τελείαν τῶν φυσικῶν γνωρισμάτων ἀπόθεσιν· τό δέ μήτε ἀρχήν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχειν, τήν χρόνου παντός καί αἰῶνος ιδιότητα περιγράφουσα γνῶσιν, (=1140=) καί πάσης ὑλικῆς καί αὐλοῦ οὐσίας τήν ὑπαρξίν ὑπερβαίνουσαν θεωρίαν μαρτυρεῖ· τό δέ Ἀφωμοιωμένος τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τό διηνηκές ἱερεῦς, τάχα μέχρι τέλους καθ' ἔξιν ἄτρεπτον τῆς θεοειδεστάτης ἀρετῆς καί τῆς θείας καί πρός τόν Θεόν ἐνατενίσεως τό νοερόν ὄμμα ἀνεπίμυστον δυνηθῆναι φυλάξαι παραδηλοῖ. Τῇ φύσει γάρ ἡ ἀρετή μάχεσθαι πέφυκε, καί χρόνω καί αἰῶνι ἡ ἀληθῆς θεωρία, ἵνα ἡ μέν ἀδούλωτος μένοι τοῖς ἄλλοις ὅσα μετά Θεόν εἶναι πιστεύεται, καί ἀκράτητος, ὡς Θεόν μόνον εἰδυῖα γεννήτορα, ἡ δέ ἀπερίγραφος, οὐδενί τῶν ἀρχήν ἢ τέλος ἔχόντων ἐναπομένουσα, ὡς Θεόν δι' ἑαυτῆς εἰκονίζουσα, τόν πάσης ἀρχῆς καί τέλους ὀριστικόν, καί πᾶσαν νόησιν τῶν νοούντων κατ' ἔκστασιν ἄρρητον πρός ἑαυτόν ἔλκοντα.

Ἐξ ὧν ἡ θεῖα ὁμοίωσις δείκνυται, γνώσεώς τέ φημι καί ἀρετῆς, καί δι' ὧν ἡ εἰς μόνον τόν Θεόν ἀκλόνητος ἀγάπη τοῖς ἀξίοις φυλάττεται, καθ' ἣν τό τῆς υἰοθεσίας ἀξίωμα θεοπρεπῶς διδόμενον διηνεκῶς ἐντυγχάνειν Θεῷ καί παρεστάναι χαρίζεται, πρός δυσώπησιν αὐτήν τοῦ ἐντυγχάνοντος τήν θείαν ὁμοίωσιν παρεχόμενον. Ὅθεν εἰκότως ὑπολαμβάνω μή διά χρόνου καί φύσεως, ὑφ' ἧ φυσικῶς ἐτέλει ὁ μέγας Μελχισεδέκ, βίω καί λόγῳ ὑπερβαθέντων ἤδη καί παντελῶς καταλελειμμένων προσαγορευθῆναι δεῖν, Ὁ θεῖος αὐτόν ἐδικαίωσε λόγος, ἀλλ' ἐξ ὧν καί δι' ὧν ἑαυτόν μετεποίησε γνωμικῶς, ἀρετῆς· λέγω καί γνώσεως, ὀνομασθῆναι. Ἐφ' ὧν γάρ ἡ γνώμη γενναίως (14Δ_170 > διά τῶν ἀρετῶν τόν δυσμαχάτατον τῆς φύσεως κατηγωνίσαστο νόμον, καί τήν χρόνου καί αἰῶνος ιδιότητα διά γνώσως ἀχράντως ἡ τοῦ νοῦ ὑπερίπταται κίνησις, τούτοις οὐκ ἔστιν ἐπιφημίσαι δίκαιον τῶν ἀπολειφθέντων ὡς γνώρισμα τήν ιδιότητα, ἀλλά μᾶλλον τήν τῶν προσληφθέντων μεγαλοπρέπειαν, ἐξ ὧν καί ἐν οἷς μόνον εἰσὶ λοιπόν καί ἐπιγινώσκονται. Επεὶ καί ἡμεῖς φυσικῶς τοῖς ὄρατοῖς ἐπιβάλλοντες ἐκ τῶν χρωμάτων τά σώματα καί γνωρίζομεν καί ὀνομάζομεν, οἷον ὡς φῶς τόν πεφωτισμένον ἀέρα, καί πῦρ τήν οἴανουῖν πυρός ἐξημμένην ὕλην, καί λευκόν τό λευκασμένον σῶμα, καί ὅσα ἄλλα τοιοῦτότροπα.

Εἰ τοίνυν γνωμικῶς τήν ἀρετήν τῆς φύσεως καί τῶν κατ' αὐτήν ἀπάντων προετίμησε, διά τήν καλήν τοῦ ἐφ' ἡμῖν ἀξιώματος αἴρεσιν, καί πάντα χρόνον καί αἰῶνα κατά τήν γνῶσιν ὑπερηκόντισε, πάντα ὅσα μετά Θεόν κατόπιν ἑαυτοῦ γνωστικῶς κατά τήν θεωρίαν ποιησάμενος, οὐδενί τῶν ὄντων ἐμμείνας ᾧ ἐπιθεωρεῖται τό οἴανουῖν πέρας ὁ θεῖος Μελχισεδέκ, πρός δέ τὰς θείας καί ἀνάρχους

καί ἀθανάτους [ουσίας] τοῦ Θεοῦ διά τοῦ Λόγου κατά χάριν ἐν Πνεύματι γεγέννηται, καί σῶαν καί ἀληθῆ ἐν ἑαυτῷ φέρει τοῦ γεννήσαντος Θεοῦ τήν ὁμοίωσιν (ἐπεὶ καί πᾶσα γέννησις ταυτόν τῷ γεννῶντι πέφυκεν ἀποτελεῖν τό γεννώμενον· Τό γάρ γεγεννημένον, φησίν, ἐκ τῆς σαρκός, σάρξ ἐστι, τό δέ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος πνεῦμά ἐστιν), εἰκότως (=1141=) οὐκ ἐκ τῶν φυσικῶν καί χρονικῶν ἰδιωμάτων, οἷς πατήρ τε καί μήτηρ καί γενεαλογία, ἀρχή τε καί τέλος ἡμερῶν περιέχεται, ἄπερ φθάσας ἑαυτοῦ παντελῶς ἐπελύσατο, ἀλλ' ἐκ τῶν θείων καί μακαρίων γνωρισμάτων, οἷς τό εἶδος ἑαυτῷ μετεποίησεν, ὠνομάσθη, ὧν οὐκ ἐφικνεῖται οὐ χρόνος, οὐ φύσις, οὐ λόγος, οὐ νοῦς, οὐδ' ἄλλο τι κατά περιγραφὴν φάναι τῶν ὄντων οὐδέν. Ἀπάτωρ οὖν καί ἀμήτωρ καί ἀνευαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε τέλος ζωῆς ἔχων, ἀναγράφεται ὁ μέγας Μελχισεδέκ, ὡς ὁ ἀληθῆς τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν (14Δ_172 > τὰ περί αὐτοῦ διεσάφησε λόγος, οὐ διά τήν φύσιν τήν κτιστὴν καί ἐξ οὐκ ὄντων, καθ' ἣν τοῦ εἶναι ἤρξατό τε καί ἔληξεν, ἀλλὰ διά τήν χάριν τήν θείαν καί ἄκτιστον, καί αἰεὶ οὔσαν ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν καί πάντα χρόνον, ἐκ τοῦ αἰεὶ ὄντος Θεοῦ, καθ' ἣν δι' ὅλου μόνην ὅλος γνωμικῶς γεννηθεὶς ἐπιγινώσκειται.

Μόνος δέ τοῦτο ὧν τῇ Γραφῇ τετήρηται, ὡς πρῶτος ἴσως ὑπὲρ τήν ὕλην καί τό εἶδος κατά τήν ἀρετὴν γενόμενος, ἄπερ διά τοῦ ἀπάτωρ καί ἀμήτωρ καί ἀγευαλόγητος δηλοῦσθαι δύναται, καί ὡς πάντα τὰ ὑπὸ χρόνον καί αἰῶνα κατά τήν γνῶσιν παρελθόντων, ὧν τό εἶναι χρονικῶς τῆς γενέσεως ἤρξατο τό ποτέ εἶναι οὐκ ἡρνημένης, οὐδ' ὅτιοῦν τῷ κατά διάνοιαν θείῳ δρόμῳ ἐνσκάσας ὅπερ σημαίνει τυχόν τό μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε τέλος ζωῆς ἔχειν· καί ὡς ἐξηρημένως, κρυφίως τε καί σεσηγημένως, καί συνελόντα εἰπεῖν, ἀγνώστως, μετὰ πᾶσαν τῶν ὄντων πάντων ἀφαίρεσιν κατά νοῦν εἰς αὐτόν εἰσδύς τόν Θεόν, καί ὅλος ὅλω ποιωθείς τε καί μεταποιωθείς, ὅπερ τό, Ἀφωμοιωμένος δέ τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ μένει ἱερεὺς εἰς τό διηνεκές ὑπεμφαίνειν δύναται. Πᾶς γάρ τις τῶν ἀγίων, οὔτινος κατ' ἐξαιρετον ἀπήρξατο καλοῦ, κατ' αὐτό καί τύπος εἶναι τοῦ δοτῆρος Θεοῦ ἀνηγόρευται. Καθ' ὃ σημαινόμενον καί οὔτος ὁ μέγας Μελχισεδέκ διά τήν ἐμποιηθεῖσαν αὐτῷ θείαν ἀρετὴν εἰκῶν εἶναι κατηξίωται Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καί τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ μυστηρίων, εἰς ὃν πάντες μέν οἱ ἅγιοι συνάγονται ὡς ἀρχέτυπον καί τῆς ἐν ἐκάστῳ αὐτῶν τοῦ καλοῦ ἐμφάσεως αἴτιον, μάλιστα δέ οὔτος, ὡς τῶν ἄλλων ἀπάντων πλείους ἐν ἑαυτῷ φέρων τοῦ Χριστοῦ τὰς ὑποτυπώσεις.

ΚΕ (25). ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ, ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΕΓΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΛΧΙΣΕΔΕΚ

Ἐξήγησις εἰς τόν Κύριον, περί τῶν λεγομένων εἰς τόν Μελχισεδέκ.

Μονώτατος γάρ ὁ Κύριος ἡμῶν καί Θεός Ἰησοῦς Χριστός (14Δ_174 > φύσει καί ἀληθεῖα ἀπάτωρ ἐστὶ καί ἀμήτωρ καί ἀγευαλόγητος, καί μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων· ἀμήτωρ μέν διά τό ἄυλον καί ἀσώματον καί παντελῶς ἄγνωστον τῆς ἄνω ἐκ τοῦ Πατρὸς προαιωνίου γεννήσεως· ἀπάτωρ δέ κατά τήν κάτω καί χρονικὴν ἐκ τῆς μητρὸς καί ἐνσώματον γέννησιν, ἧς κατά τήν σύλληψιν τό διά σπορᾶς εἶδος οὐ κατεστήσατο· ἀγευαλόγητος δέ ὡς (=1144=) ἀμφοῖν αὐτοῦ τῶν γεννήσεων τόν τρόπον ἔχων καθόλου τοῖς πᾶσιν ἄβατον καί ἀκατάληπτον. Τό δέ μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ὡς ἀναρχος καί ἀτελεύτητος καί παντελῶς ἄπειρος, οἷα φύσει Θεός· μένει δέ ἱερεὺς εἰς τόν αἰῶνα, ὡς μηδενὶ θανάτῳ κακίας ἢ φύσεως τοῦ εἶναι παύομενος, ὅτι Θεός καί πάσης τῆς κατά φύσιν καί ἀρετὴν ζωῆς χορηγός. Μὴ νόμιζε δέ ταύτης τινὰ ἀμοιρεῖν τῆς χάριτος, ἐπειδὴ περί μόνου τοῦ μεγάλου Μελχισεδέκ ὁ λόγος αὐτὴν διωρίσατο. Πᾶσι γάρ ἴσως ὁ Θεός τήν πρὸς σωτηρίαν φυσικῶς ἐνέθηκε δύναμιν, ἵνα ἕκαστος βουλόμενος τῆς θείας μεταποιεῖσθαι χάριτος δύνηται· καί θέλων Μελχισεδέκ γενέσθαι, καί Ἀβραάμ, καί

Μωϋσῆς, καί ἀπλῶς πάντας μεταφέρειν εἰς ἑαυτὸν τοὺς ἀγίους, μὴ κωλύηται, οὐκ ὀνόματα καὶ τόπους ἀμείβων, ἀλλὰ τρόπους καὶ πολιτείαν μιμούμενος.

KS (26). ΘΕΩΡΙΑ ΑΛΛΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΛΧΙΣΕΔΕΚ

Θεωρία ἄλλη εἰς τὸν Μελχισεδέκ.

Πᾶς τοιγαροῦν τὰ μέλη νεκρώσας τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅλον ἑαυτοῦ τῆς σαρκὸς ἀποσβέσας τὸ φρόνημα, καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν δι' ὅλου σχέσιν ἀποσεισάμενος, δι' ἧς ἡ τῷ Θεῷ μόνῳ χρεωστούμενη παρ' ἡμῶν ἀγάπη μερίζεται, καὶ ἀρνησάμενος πάντα (14Δ_176 > τὰ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ κόσμου γνωρίσματα, τῆς θείας ἔνεκεν χάριτος, ὥστε καὶ λέγειν δύνασθαι μετὰ τοῦ μακαρίου Παύλου τοῦ ἀποστόλου, Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; καὶ τὰ ἐξῆς, ὁ τοιοῦτος ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ καὶ ἀγενεαλόγητος κατὰ τὸν μέγα Μελχισεδέκ γέγονεν, οὐκ ἔχων ὅπως ὑπὸ σαρκὸς κρατηθῆ καὶ φύσεως, διὰ τὴν γεγενημένην πρὸς τὸ Πνεῦμα συνάφειαν.

KZ (27). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΜΗΤΕ ΑΡΧΗΝ ΗΜΕΡΩΝ ΕΧΕΙΝ, ΜΗΤΕ ΤΕΛΟΣ ΖΩΗΣ

Θεωρία εἰς τὸ μῆτε ἀρχὴν ἡμερῶν ἔχειν, μῆτε τέλος ζωῆς.

Εἰ δέ καὶ ἑαυτὸν πρὸς τούτοις ἠρνήσατο, τὴν ἰδίαν ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἑμοῦ, εὐρήσει αὐτὴν, τουτέστι τὴν παροῦσαν ζωὴν μετὰ τῶν αὐτῆς θελημάτων τῆς κρείττονος ἔνεκεν προϊέμενος ζῶντά τε ἐνεργοῦντα μονώτατον τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον κέκτηται, διΐκνούμενον κατ' ἀρετὴν καὶ γνῶσιν ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, καὶ μηδὲν τὸ παράπαν τῆς αὐτοῦ παρουσίας ἄμοιρον ἔχει, γέγονε καὶ ἄναρχος καὶ ἀτελεύτητος, τὴν χρονικὴν μηκέτι φέρων ἐν ἑαυτῷ κινουμένην ζωὴν, τὴν ἀρχὴν καὶ τέλος ἔχουσαν, καὶ πολλοῖς δονουμένην παθήμασι, μόνην δέ τὴν θείαν τοῦ ἐνοικήσαντος Λόγου καὶ ἀΐδιον καὶ μηδενὶ θανάτῳ περατουμένην.

KH (28). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ, «ΜΕΝΕΙ ΙΕΡΕΥΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ»

Θεωρία εἰς τὸ, " Μένει ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα. "

Εἰ δέ καὶ προσοχῇ πολλῇ τῷ ἰδίῳ ἐπαγρυπνεῖν οἶδε χάρισματι, διὰ πράξεως καὶ θεωρίας τῶν ὑπὲρ φύσιν καὶ χρόνον ἐπιμελόμενος ἀγαθῶν, γέγονε καὶ (=1145=) ἱερεὺς διηνεκῆς καὶ αἰώνιος, νοερῶς αἰεὶ τῆς θείας ἀπολαύων ὁμιλίας, καὶ διὰ τὸ μιμεῖσθαι τῇ περὶ τὸ καλὸν κατὰ τὴν γνώμην ἀτρεψία τὸ κατὰ φύσιν (14Δ_178 > ἄτρεπτον μὴ κωλυόμενος ἰουδαϊκῶς ἀμαρτίας θανάτῳ εἰς τὸ διηνεκές παραμένειν, καὶ θυσίαν προσφέρειν αἰνέσεως καὶ ἐξομολογήσεως, ἐνδόξως θεολογῶν ὡς δημιουργόν τῶν ἀπάντων, καὶ εὐγνωμόνως εὐχαριστῶν ὡς προνοητῇ καὶ κριτῇ τῶν ὅλων δικαίῳ, ἐν τῷ κατὰ διάνοιαν θείῳ θυσιαστηρίῳ, ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. Οὐ γάρ οἶδόν τε μυστικῶν θείας γνώσεως ἄρτων καὶ κρατῆρος ζωτικῆς σοφίας μεταλαχεῖν τοὺς μονοστοιχοῦντας τῷ γράμματι, καὶ ἀλόγων θυσίαις παθῶν πρὸς σωτηρίαν ἀρκουμένους, καὶ τὸν μὲν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ, διὰ τῆς καθ' ἀμαρτίαν ἀργίας καταγγέλοντας, τὴν δέ ἀνάστασιν αὐτοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ δι' ἣν ὁ θάνατος γέγονε, διὰ τῆς κατὰ νοῦν θεωρίας, τῆς ἐν δικαιοσύνῃ ἔργων ἀγαθῶν πεφωτισμένης, οὐχ ὁμολογοῦντας, καὶ τὸ μὲν θανατωθῆναι σαρκί εὖ μάλα προθύμως ὀλομένους, τὸ δὲ ζωοποιηθῆναι καὶ πνεύματι οὐδ' ὀπωσοῦν ἀνασχομένους, ἔτι τῆς κατ' αὐτοὺς σκηνης ἐχούσης στάσιν διὰ τὸ μῆπω πεφανερῶσθαι αὐτοῖς τὴν διὰ λόγου καὶ γνώσεως τῶν ἀγίων ὁδόν, ἥτις ἐστὶν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὁ εἰπών, Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδός, καὶ ἀπὸ τοῦ σάρκα Λόγον εἰδέναι διὰ

πρακτικῆς τόν Κύριον ἐπί τήν ὡς μονογενοῦς παρά Πατρός δόξαν, τήν πλήρη χάριτος καί ἀληθείας, διά θεωρίας ἐλθεῖν οὐκ ἐφιεμένους.

ΚΘ (29). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΒΡΑΑΜ

Θεωρία εἰς τόν Ἀβραάμ.

Ἀβραάμ πάλιν πνευματικός γίνεται τῆς γῆς καί τῆς συγγενείας καί τοῦ οἴκου τοῦ πατρός ἐξερχόμενος καί εἰς τήν ὑπό Θεοῦ δεικνυμένην ἐρχόμενος γῆν, ὁ τῆς σαρκός κατά διάθεσιν ἀπορρήξας, καί ἐκτός αὐτῆς γενόμενος τῷ χωρισμῷ τῶν παθῶν, καί τάς αἰσθήσεις ἀπολιπών, καί μηδεμίαν δι' αὐτῶν (14Δ_180 > ἀμαρτίας ἔτι παραδεχόμενος πλάνην, καί τά αἰσθητά πάντα παρελθών, ἐξ ὧν τῇ ψυχῇ διά τῶν αἰσθήσεων τό ἀπατάσθαι καί πταίειν προσγίνεται, καί μόνω τῷ νῷ παντός ὑλικοῦ ἐλευθέρω δεσμοῦ εἰς τήν θείαν καί μακαρίαν τῆς γνώσεως ἐρχόμενος γῆν, καί εἰς μῆκος καί πλάτος αὐτήν μυστικῶς διοδεύων, ἐν ἣ τόν Κύριον ἡμῶν εὐρήσει καί Θεόν Ἰησοῦν Χριστόν, τήν ἀγαθὴν τῶν φοβουμένων αὐτόν κληρονομίαν, εἰς μῆκος μὲν ἀνείκαστον δι' ἑαυτόν ὑπό τῶν ἀξίων κατά τό ἐφικτόν ἀνθρώποις θεολογούμενον, δι' ἡμᾶς δέ εἰς πλάτος δοξολογούμενον, διά τῆς συνεκτικῆς τοῦ παντός σοφωτάτης αὐτοῦ προνοίας, καί τῆς ὑπέρ ἡμῶν μάλιστα θαυμαστῆς καί ὑπεραρρήτου οἰκονομίας, καί μέτοχος τῶν οἷς γεραίρειν τόν Κύριον ἐξεπαιδευθῆ τρόπων κατά πρᾶξιν τέως καί θεωρίαν γενόμενος, δι' ὧν ἡ πρὸς Θεός βεβαίως κυροῦσθαι πέφυκε φιλία τε καί ἀφομοίωσις. Καί συντόμως περί τούτων εἰπεῖν, ὁ σάρκα καί αἴσθησιν καί κόσμον, περί ἃ τοῦ νοῦ ἡ πρὸς τά νοητά κατά (=1148=) τήν σχέσιν διάλυσις γίνεται, πρακτικῶς καταπαλαίσας, καί μόνη διανοία δι' ἀγάπης Θεῷ γνωστικῶς προσχωρήσας, ὁ τοιοῦτος ἄλλος Ἀβραάμ ὑπάρχει, διά τῆς ἴσης χάριτος τόν αὐτόν τῷ πατριάρχῃ τῆς ἀρετῆς καί τῆς γνώσεως ἔχων χαρακτηῖρα δεικνύμενος.

Λ (30). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΩΨΣΗΝ

Θεωρία εἰς τόν Μωϋσῆν.

Καί Μωϋσῆς πάλιν ἄλλος ἐκφαίνεται, ὁ ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν παθῶν δυναστείας, ὀπηνίκα τοῦ διαβόλου τοῦ νοητοῦ Φαραῶ τυραννοῦντος τό χειρόν ἐπικρατεῖν τοῦ ἀμείνονος, καί τοῦ πνευματικοῦ τό σαρκικόν ἐπανίστασθαι, καί πᾶς εὐσεβῆς ἀναιρεῖσθαι πέφυκε λογισμός, κατά Θεόν γνωμικῶς γεννώμενος, καί θήκη ἀσκήσεως ἀληθοῦς ἐμβληθεῖς, ἠθικοῖς ἐξωθεν κατά σάρκα τρόποις καί ἔσωθεν κατά ψυχῆς θείοις ἠσφαλισμένος νοήμασι, καί μέχρι νόμου τῆς ἀναλήψεως τῶν φυσικῶν θεωρημάτων ἀνεχόμενος εἶναι ὑπό τήν αἴσθησιν, τήν τοῦ νοητοῦ (14Δ_182 > Φαραῶ θυγατέρα, ζήλω δέ γνησίω τῶν θείων ἀγαθῶν τό αἰγυπτιαζόν τῆς σαρκός ἀποκτείνας φρόνημα, καί ὑπό τήν ψάμμον, τήν τῶν κακῶν ἄγονον ἔξιν φημί, καταθέμενος, ἐν ἣ κᾶν ὑπό τοῦ ἐχθροῦ σπαρῆ τό τῆς κακίας ζιζάνιον, οὐ πέφυκε φύεσθαι διά τήν ἐνοῦσαν ἐνδιαθέτως πτωχείαν τοῦ πνεύματος, τήν τό ἀπαθές γεννῶσάν τε καί φυλάττουσαν καί θείω προστάγματι τήν ἀγριουμένην τοῖς πνεύμασι τῆς πονηρίας καί τοῖς ἀλλεπαλλήλοις τῶν πειρασμῶν κύμασι δενδρουμένην, τῆς πικρᾶς καί ὄντως ἀλμῶδους κακίας ὀρίζουσας θάλασσαν, καθῶς γέγραπται, Ὁ τιθεὶς ἄμμον ὄριον τῇ θαλάσσει, καί λέγων αὐτῇ, Μέχρι τούτου διελεύση, καί οὐχ ὑπερβήση, καί ἐν σοὶ συντριβήσονται σου τά κύματα· τοὺς δέ εἰς γῆν ἔτι κατανεύοντας λογισμούς καί τήν ἐξ αὐτῆς ἐπιζητοῦντας ἀπόλαυσιν, ὑπέρ ἧς τό θυμικόν διαμάχεσθαι καί τόν διαγνωστικόν τυραννεῖν καί ἀπωθεῖσθαι πέφυκε λόγον, προβάτων δίκην διά τῆς ἐρήμου παθῶν καί ὑλῶν ἐστερημένης καί ἡδονῶν

καταστάσεως ἄγων ὡς ἐπιστήμων ποιμὴν πρὸς τὸ ὄρος τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ τὸ ἐν τῷ ὕψει τῆς διανοίας ὀρώμενον.

Ὡ φιλοπόνως ἐνδιατρίβων διὰ τῶν προσφυῶν κατὰ πνεῦμα θεωρημάτων μετὰ τὴν ἀπόλειψιν τῆς κατὰ νοῦν πρὸς τὰ αἰσθητὰ σχέσεως (τοῦτο γὰρ οἶμαι δηλοῦν τὴν τοῦ τεσσαρακονταετοῦς χρόνου πάροδον,) καὶ τοῦ ἀρρήτου καὶ ὑπερφουῶς ὡσπερ θάμνω τῇ οὐσίᾳ τῶν ὄντων ἐνυπάρχοντος θείου πυρός κατ' ἔννοιαν θεατῆς γενέσθαι καὶ ἀκροατῆς ἀξιωθήσεται, τοῦ ἐκ τῆς βάτου τῆς ἀγίας Παρθένου φημί ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐκλάμπαντος καὶ διὰ σαρκὸς ἡμῖν ὁμιλήσαντος Θεοῦ Λόγου, γυμνόν τὸ τῆς διανοίας ἵχνος τῷ τοιοῦτῳ μυστηρίῳ προσάγων, καὶ λογισμῶν ἀνθρωπίνων ὡς νεκρῶν ὑποδημάτων παντελῶς ἐλεύθερον, καὶ πρὸς μὲν ζήτησιν, ὡσπερ πρόσωπον, τὸ τῆς διανοίας ὀπτικόν ἀποστρέφων, πίστει δέ μόνῃ πρὸς ὑποδοχὴν (14Δ_184 > τοῦ μυστηρίου, ἀκοῆς τρόπον, τὸ τῆς ψυχῆς εὐπειθὲς διανοίγων, παρ' οὗ τὴν ἰσχυράν καὶ ἀήττητον κατὰ τῶν πονηρῶν δυνάμεων (=1149=) κομίσαντος δύναμιν τῶν παρά φύσιν τὰ κατὰ φύσιν, καὶ τῶν σαρκικῶν τὰ ψυχικά, καὶ τῶν ὑλικῶν τε καὶ αἰσθητῶν τὰ νοητὰ καὶ ἄυλα κατὰ πολλὴν ἀφορίζει ἐξουσίαν, τῆς δοῦλον ποιεῖν τὸ ἐλεύθερον πειρωμένης πολὺ ὑπερέχων δυνάμεως.

ΛΑ (31). ἈΛΛΗ ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΣΥΝΤΟΜΟΣ

Ἄλλη θεωρία εἰς τὸν αὐτὸν σύντομος.

Καὶ ἵνα συνελών εἶπω, ὁ μὴ ὑπελθὼν τὸν τῆς ἀμαρτίας ζυγόν, μήτε τῷ θολερῷ τῶν παθῶν ρεύματι διὰ τῆς κακῆς ἐπιθυμίας ἑαυτὸν ἐμπνίξας, καὶ αἰσθήσει τρέφεσθαι τῇ πηγῇ τῶν ἡδονῶν ἀνασχόμενος, ἀποκτείνας δέ μᾶλλον τὸ φρόνημα τῆς σαρκός, τὸ τυραννοῦν τῆς ψυχῆς τὴν εὐγένειαν, καὶ πάντων τῶν φθειρομένων ὑπεράνων γενόμενος τὸν πλάνον τοῦτον κόσμον ὡσπερ Αἴγυπτόν τινα φυγῶν, τὸν ἐκθλίβοντα ταῖς σωματικαῖς φροντίσι τὸν διορατικώτατον νοῦν, καὶ καθ' ἡσυχίαν ἑαυτῷ συγγενόμενος καὶ φιλοπόνω σχολῇ τῆς διεπούσης θείως τὸ πᾶν θείας προνοίας τὴν σοφὴν οἰκονομίαν διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς τῶν ὄντων θεωρίας ἀρρήτως διδαχθεὶς, κἀντεῦθεν διὰ μυστικῆς θεολογίας, ἣν κατ' ἕκστασιν ἀρρήτον νοῦς καθαρὸς διὰ προσευχῆς πιστεύεται μόνος, ὡς ἐν γνόφῳ τῇ ἀγνωσίᾳ ἀφθέγκτως Θεῷ συγγενόμενος, καὶ ἑαυτὸν ἔσωθεν κατὰ νοῦν εὐσεβείας δόγμασι καὶ ἔξωθεν, ὡς τὰς πλάκας ὁ Μωϋσῆς, ἀρετῶν χάρισι δακτύλῳ Θεοῦ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι ἐγχαράξας, ἢ γραφικῶς εἶπεῖν, ὁ ἐλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ μᾶλλον ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀμαρτίας ἀπόλαυσιν, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θησαυρῶν τὸν ὄνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ τιμιώτερον κρίνας, τουτέστι πλούτου καὶ δόξης, τῶν προσκαίρων καὶ φθειρομένων, (14Δ_186 > τοὺς ὑπὲρ ἀρετῆς ἐκουσίως ἀνθαιρούμενος πόνους, οὗτος Μωϋσῆς πνευματικὸς γέγονεν, οὐχ ὁρατῷ διαλεγόμενος Φαραῷ, ἀλλὰ ἀοράτῳ τυράννῳ ψυχῶν φονευτῇ καὶ κακίας ἀρχηγῷ τῷ διαβόλῳ καὶ ταῖς ἀμφ' αὐτὸν πονηραῖς δυνάμεσι μεθ' ἧς διὰ χειρὸς ἐπιφέρεται ῥάβδου, τῆς κατὰ τὸ πρακτικόν φημι τοῦ λόγου δυνάμεως, νοητῶς παρατασσόμενος.

ΛΒ (32). ΘΕΩΡΙΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΠΩΣ ΤΟΥΣ ΠΡΟ ΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΝΟΜΟΝ ΑΓΙΟΥΣ...

Θεωρία περὶ τοῦ, Πῶς τοὺς πρό νόμου καὶ μετὰ νόμον ἀγίους τις μιμήσασθαι δύναται, καὶ τίς ἢ τοῦ φυσικοῦ νόμου καὶ τοῦ γραπτοῦ κατὰ τὴν εἰς ἀλλήλους μεταχώρησιν ταυτότης.

Ὡσαύτως δέ καὶ πάντας τοὺς ἀγίους ἕκαστος ἡμῶν θέλων εἰς ἑαυτὸν μεταθεῖναι δύναται, πρὸς ἕκαστον πνευματικῶς ἐκ τῶν περὶ αὐτοῦ καθ' ἰστορίαν

τυπικῶς γεγραμμένων μορφούμενος (Συνέβαινε γάρ ἐκείνοις τυπικῶς, φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ἐγράφη δέ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησε), πρὸς μὲν τούς πάλαι πρό νόμου ἁγίους, ἀπὸ μὲν κτίσεως κόσμου τὴν περί Θεοῦ γνῶσιν εὐσεβῶς ποριζόμενος, ἀπὸ δέ τῆς τό πᾶν σοφῶς διοικουμένης Προνοίας τὰς ἀρετὰς κατορθοῦν διδασκόμενος, κατ' αὐτούς ἐκείνους τούς πρό τοῦ νόμου ἁγίους, οἱ δὲ διὰ πάντων φυσικῶς ἐν ἑαυτοῖς τὸν γραπτὸν ἐν πνεύματι προχαράξαντες νόμον (=1152=) εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς τοῖς κατὰ νόμον εἰκότως προεβλήθησαν ἐξεμπλᾶριον (Ἐμβλέψατε γάρ, φησί, πρὸς Ἀβραάμ τὸν πατέρα ὑμῶν, καὶ Σάρραν τὴν ὠδίνουσαν ὑμᾶς) πρὸς δέ τούς κατὰ νόμον διὰ τῶν ἐντολῶν εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ ἐν αὐταῖς ὑπηγορευμένου Θεοῦ δι' εὐσεβοῦς ἐννοίας ἀναγόμενος, καὶ τοῖς καθήκουσι τῶν ἀρετῶν τρόποις δι' εὐγενοῦς πράξεως καλλωπιζόμενος, καὶ ταῦτόν τῷ γραπτῷ νόμῳ τὸν φυσικὸν ὄντα παιδευόμενος, ὅταν σοφῶς διὰ συμβόλων κατὰ τὴν πρᾶξιν ποικίλληται, καὶ ἔμπαλιν τῷ (14Δ_188 > φυσικῶ τὸν γραπτὸν, ὅταν ἐνοειδῆς καὶ ἀπλοῦς καὶ συμβόλων ἐν τοῖς ἀξίοις κατ' ἀρετὴν τε καὶ γνῶσιν διὰ λόγου καὶ θεωρίας ἐλεύθερος γένηται, κατ' αὐτούς ἐκείνους τούς ἐν νόμῳ ἁγίους, οἱ τὸ γράμμα ὡσπερ κάλυμμα περιελόντος τοῦ Πνεύματος τὸν φυσικὸν νόμον ἔχοντος πνευματικῶς διεδείχθησαν.

ΛΓ (33). ΟΤΙ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟΝ ΑΓΙΟΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ ΕΚΔΕΧΟΜΕΝΟΙ...

Ἔστι καὶ οἱ κατὰ νόμον ἅγιοι πνευματικῶς τὸν νόμον ἐκδεχόμενοι τὴν δι' αὐτοῦ μνηυομένην χάριν προέβλεπον.

Πάντες γάρ διαρρήδη ἐτέραν παρά τὴν νομικὴν ἔσσεσθαι λατρείαν προθεωρήσαντες τό κατ' αὐτὴν φανησόμενον τῆς θεοπρεπεστάτης ζωῆς τέλειον προεκήρυξαν, καὶ τῇ φύσει πρόσφορόν τε καὶ οἰκειότατον, ὡς μηδενός τῶν ἐκτός πρὸς τελείωσιν ἐπιδεόμενοι, καθὼς πᾶσι δῆλον καθέστηκε τοῖς μὴ ἀγνοοῦσι τὰ διὰ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν θεῖα θεσπίσματα. Ὅπερ μάλιστα Δαβὶδ καὶ Ἐζεκίας καὶ τῷ καθ' ἑαυτὸν πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκάτερος δράματι παρηνίττετο, ὁ μὲν ὑπὲρ τῆς ἀμαρτίας νομικῶς τὸν Θεὸν ἐξιλοούμενος, ὁ δέ προσθήκη ζωῆς ἐτέρῳ παρά τὸν νόμον θεσμῷ παρά τοῦ Θεοῦ σεμνυόμενος.

ΛΔ (34). ΟΤΙ ΚΑΙ ΥΠΕΡ ΤΟΝ ΓΡΑΠΤΟΝ ΚΑΙ ΥΠΕΡ ΤΟΝ ΦΥΣΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ ΓΙΝΕΤΑΙ Ο Τῷ ΧΡΙΣΤῷ...

Ἔστι καὶ ὑπὲρ τὸν γραπτὸν καὶ ὑπὲρ τὸν φυσικὸν νόμον γίνεται ὁ τῷ Χριστῷ γνησίως διὰ τῶν ἀρετῶν κατὰ διάθεσιν ἀκολουθῶν.

Οὐδέν δέ τό κωλύον, ὡς οἶμαι, ἐστὶ τὸν ἐν τούτοις προπαιδευθέντα τοῖς νόμοις, τῷ φυσικῷ τέ φημι καὶ τῷ γραπτῷ, θεοφιλῶς, ἥπερ τούτοις γενέσθαι θεοπρεπῶς, καὶ τούτων χωρὶς δι' εἰλικρινοῦς πίστεως μόνῳ τῷ ἐπὶ τό ἀκρότατον ἀγαθόν (14Δ_190 > ἄγοντι λόγῳ γνησίως ἀκολουθήσαντα, καὶ μηδενός κατ' ἐννοίαν τό παράπαν ἀπτόμενον πράγματος ἢ λογισμοῦ ἢ νοήματος οἷς ἢ ὀπωσοῦν οὔσα παντός τοῦ ὀπωσοῦν νοουμένου τε καὶ ὄντος φύσις τε καὶ γνῶσις ὑποπίπτει καὶ ἐμφαίνεται, ὡσπερ εἰκός τὸν ἔπεσθαι γνησίως προθέμενον τῷ διεληλυθότι τούς οὐρανοῦς Ἰησοῦ, καὶ τῇ παραδείξει τοῦ θείου φωτός δυνηθῆναι τὴν ἀληθῆ τῶν ὄντων, ὡς ἔστιν ἀνθρώπῳ δυνατόν, συνεκδοχικῶς ὑποδέξασθαι γνῶσιν.

ΛΕ (35). ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΚΑΘ' ΟΝ ΥΠΕΡ ΤΟΝ ΦΥΣΙΚΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΓΡΑΠΤΟΝ ΝΟΜΟΝ ΓΙΝΕΤΑΙ...

(=1153=) Θεωρία τοῦ τρόπου καθ' ὃν ὑπέρ τόν φυσικόν καί τόν γραπτόν νόμον γίνεται ὁ διά πάντων τῶ Θεῶ γενόμενος εὐπειθής.

Εἰ γάρ πᾶσα ἡ τῶν ὄντων φύσις εἰς τά νοητά καί τά αἰσθητά διήρηται, καί τά μὲν λέγεται καί ἔστιν αἰώνια, ὡς ἐν αἰῶνι τοῦ εἶναι λαβόντων ἀρχήν, τά δέ χρονικά, ὡς ἐν χρόνῳ πεποιημένα, καί τά μὲν ὑποπίπτει νοήσει, τά δέ αἰσθήσει, διά τήν ταῦτα ἀλλήλοις ἐπισφίγγουσιν τοῦ κατά φύσιν σχετικοῦ ἰδιώματος ἄλυτον δύναμιν (πολλή γάρ ἡ πρός τά νοούμενα τῶν νοούντων καί πρός τά αἰσθητά τῶν αἰσθανομένων ἡ σχέσις, ὁ δέ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς καί σώματος τυγχάνων αἰσθητικοῦ διά τῆς κατ' ἐπαλλαγῆν πρός ἑκάτερα τά τῆς κτίσεως τμήματα φυσικῆς σχέσεως τε καί ἰδιότητος καί περιγράφεται καί περιγράφει, τό μὲν τῆ οὐσία, τό δέ τῆ δυνάμει, ὡς τοῖς ἑαυτοῦ πρός ταῦτα διαιρούμενος μέρεσι, καί ταῦτα διά τῶν οἰκείων μερῶν ἑαυτῶ καθ' ἔνωσιν ἐπισπώμενος· περιγράφεσθαι γάρ τοῖς νοητοῖς καί αἰσθητοῖς, ὡς ψυχῇ τυγχάνων καί σῶμα, καί περιγράφειν ταῦτα κατά δύναμιν πέφυκεν, ὡς νοῶν καί αἰσθανόμενος·

Ὁ δέ Θεός ἀπλῶς καί ἀορίστως ὑπέρ πάντα τά ὄντα ἐστί, τά περιέχοντά τε καί περιεχόμενα καί τήν, ὧν οὐκ ἄνευ ταῦτα, χρόνου φημί καί αἰῶνος καί τόπου φύσιν, οἷς τό πᾶν περικλείεται, (14Δ_192 > ὡς πᾶσι παντελῶς ἄσχετος ὢν), ἄρα σωφρόνως ὁ διαγνούς πῶς ἔραῖν τοῦ Θεοῦ δεῖ, τοῦ ὑπέρ λόγον καί γνῶσιν καί πάσης ἀπλῶς τῆς οἰασθήποτε παντάπασι σχέσεως, ἐξηρημένου καί φύσεως, πάντα τά αἰσθητά καί νοητά καί πάντα χρόνον καί αἰῶνα καί τόπον ἀσχέτως παρελεύσεται, καί πάσης τελευταῖον ὅλης τῆς κατ' αἴσθησιν καί λόγον καί νοῦν ἐνεργείας ἑαυτόν ὑπερφυῶς ἀπογυμνώσας ἀρρήτως τε καί ἀγνώστως τῆς ὑπέρ λόγον καί νοῦν θείας τερπνότητος ἐπιτεύξεται, καθ' ὃν οἶδε τρόπον τε καί λόγον ὁ τήν τοιαύτην δωρούμενος χάριν Θεός καί οἱ ταύτην παρά Θεοῦ λαβεῖν ἀξιωθέντες, οὐκέτι οὐδέν φυσικόν ἢ γραπτόν ἑαυτῶ συνεπικομιζόμενος, πάντων αὐτῶ τῶν λεχθῆναι ἢ γνωσθῆναι δυναμένων παντελῶς ὑπερβαθέντων καί κατασιγασθέντων.

ΛΣ (36). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΜΠΕΣΟΝΤΟΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΛΗΣΤΑΣ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

Θεωρία εἰς τό περί τοῦ ἐμπεσοντος εἰς τούς ληστὰς ῥητόν τοῦ Εὐαγγελίου.

Καί τάχα τοῦτό ἐστι τό τοῖς δοθεῖσιν ἐπί θεραπείᾳ τοῦ λησταῖς περιπεσοντος δυσί δηναρίοις ἐν τῷ πανδοχείῳ παρά τοῦ Κυρίου τῷ ἐπιμελεῖσθαι κελευομένῳ προσδαπανώμενον, ὅπερ καί φιλοτίμως ἐπανερχόμενος ὁ Κύριος δώσειν ὑπέσχετο, ἡ διά πίστεως γινομένη παντελής τῶν ὄντων ἐν τοῖς τελείοις ἀφαιρέσεις (φησί γάρ ὁ Κύριος Ὅστις οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ, οὐ δύναται μοι εἶναι μαθητής), καθ' ἣν πάνθ' ἑαυτοῦ ἢ ἑαυτόν πάντων ἀφαιρούμενος εἰπεῖν οἰκειότερον, ὁ τῆς σοφίας ἑαυτόν ἐραστήν (=1156=) καταστήσας μόνῳ Θεῶ συνεῖναι καταξιούται, τήν εὐαγγελικῶς ὑποδειχθεῖσαν υἰοθεσίαν δεξάμενος, κατά τούς ἁγίους καί μακαρίους ἀποστόλους, οἱ τό πᾶν ἑαυτῶν ὀλοσχερῶς περιελόμενοι καί μόνῳ δι' ὅλου (14Δ_194 > τῷ Θεῶ καί Λόγῳ προσφύντες, Ἴδου πάντα, ἔφασαν, ἀφήκαμεν καί ἠκολουθήσαμεν σοι, τῷ καί τῆς φύσεως Ποιητῆ καί δοτῆρι τῆς κατά νόμον βοηθείας, καί ὃν, Κύριον δηλονότι, ὥσπερ ἀληθείας φῶς μονώτατον κτησάμενοι ἀντί νόμου καί φύσεως πάντων εἰκότως τῶν μετὰ Θεόν ἄπταιστον τήν γνῶσιν παρέλαβον. Αὐτῷ γάρ πέφυκε συνεκφαίνεσθαι κυρίως ἡ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγενημένων γνῶσις.

Ὡς γάρ τῷ αἰσθητῷ ἡλίῳ ἀνατέλλοντι πάντα καθαρῶς συνεκφαίνονται τὰ σώματα, οὕτω καί Θεός ὁ νοητός τῆς δικαιοσύνης ἡλιος ἀνατέλλων τῷ νῷ, καθῶς χωρεῖσθαι ὑπό τῆς κτίσεως οἶδεν αὐτός, πάντων ἑαυτῷ νοητῶν τε καί αἰσθητῶν τούς ἀληθεῖς βούλεται συνεκφανίζεσθαι λόγους. Καί δηλοῖ τοῦτο τῆς ἐπί τοῦ ὄρους Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου ἢ λαμπρά τῶν ἐσθημάτων τῷ φωτί τοῦ προσώπου αὐτοῦ γενομένη συνένδειξις, τῷ Θεῷ τήν τῶν μετ' αὐτόν, ὡς οἶμαι, καί περί αὐτόν συναγούσα γνώσιν. Οὔτε γάρ δίχα φωτός τῶν αἰσθητῶν ὀφθαλμός ἀντιλαμβάνεσθαι δύναται, οὔτε νοῦς χωρίς γνώσεως Θεοῦ θεωρίαν δέξασθαι πνευματικήν. Ἐκεῖ τε γάρ τῇ ὄψει τό φῶς τῶν ὁρατῶν τήν ἀντίληψιν δίδωσι, καί ἐνταῦθα τῷ νῷ τήν γνώσιν τῶν νοητῶν ἢ τοῦ Θεοῦ ἐπιστήμη χαρίζεται.

ΛΖ (37). ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΚΑΘ' ΟΝ ΓΕΓΟΝΕΝ ΤΟΥ ΑΔΑΜ ΠΑΡΑΒΑΣΙΣ

Θεωρία τοῦ τρόπου καθ' ὃν γέγονεν τοῦ Ἀδάμ παράβασις.

Ἀμέλει τούτῳ μή ἐπερείσας τῷ Θεῷ φωτί τόν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμόν ὁ προπάτωρ Ἀδάμ τυφλοῦ δίκην εἰκότως ἐν σκότει τῆς ἀγνωσίας ἄμφω τῷ χεῖρε τόν τῆς ὕλης φορυτόν ἐκουσίως ἀφάσσωσιν μόνῃ αἰσθήσει ἑαυτόν ὅλον ἐπικλίνας ἐκδέδωκε, δι' ἧς τοῦ πικροτάτου θηρός τόν φθαρτικόν ἰόν εἰσδεξάμενος οὐδ' αὐτῆς, ὡς ἠβουλήθη, ἀπήλαυσε τῆς αἰσθήσεως, δίχα Θεοῦ, καί πρό Θεοῦ, καί οὐ κατά Θεόν, ὡς οὐκ ἔδει, ὅπερ ἀμήχανον ἦν, τά τοῦ Θεοῦ ἔχειν ἐπιτηδεύσας. Τήν γάρ σύμβουλον παραδεξαμένην (14Δ_196 > τόν ὄφιν Θεοῦ πλέον παραδεξάμενος αἴσθησιν καί τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου, ᾧ καί θάνατον συνεῖναι προεδιδάχθη τόν καρπὸν ὀρέγουσαν, βρώσεως ἀπαρχὴν ποιησάμενος πρόσφορον τῷ καρπῷ τήν ζωὴν μετηλλάξατο, ζῶντα τόν θάνατον ἑαυτῷ κατά πάντα τόν χρόνον τοῦ παρόντος καιροῦ δημιουργήσας.

Εἰ γάρ φθορά γενέσεως ὑπάρχει ὁ θάνατος, αἰεὶ δέ τό δι' ἐπιβροχῆς τροφῶν γινόμενον φυσικῶς φθείρεται σῶμα τῇ ῥοῇ διαπνεόμενον, αἰεὶ ἄρα δι' ὧν εἶναι τήν ζωὴν ἐπίστευσε ἀκμάζοντα ἑαυτῷ τε καί ἡμῖν τόν θάνατον ὁ Ἀδάμ συνετήρησεν. Ὡς εἶγε τῷ Θεῷ μᾶλλον ἢ τῇ συνοίκῳ πεισθεῖς τῷ ξύλῳ τῆς ζωῆς διετράφη, οὐκ ἂν τήν δοθεῖσαν ἀπέθετο ἀθανασίαν αἰεὶ συντηρουμένην τῇ μετοχῇ τῆς ζωῆς, (=1157=) ἐπειδὴ πᾶσα ζωὴ οἰκεία τε καὶ καταλλήλῳ πέφυκε συντηρεῖσθαι τροφῇ. Τροφή δέ τῆς μακαρίας ἐκείνης ζωῆς ἐστὶν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς καί ζωὴν διδούς τῷ κόσμῳ, καθῶς αὐτός περὶ ἑαυτοῦ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ὁ ἀψευδῆς ἀπεφήνατο Λόγος, ᾧ διατραφήναι μὴ βουληθεῖς ὁ πρῶτος ἄνθρωπος τῆς μὲν θείας εἰκότως ἀπεγένετο ζωῆς, ἄλλης δέ θανάτου γεννήτορος ἐπελάβετο, καθ' ἣν τήν μὲν ἄλογον ἑαυτῷ μορφήν ἐπιθέμενος, τῆς θείας δέ τό ἀμήχανον ἀμαυρώσας κάλλος, βορὰν τῷ θανάτῳ τήν ἅπασαν φύσιν παρέδωκε. Δι' ἧς ὁ μὲν θάνατος ζῆ δι' ὅλου τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος, ἡμᾶς βρῶσιν ποιούμενος, ἡμεῖς δέ ζῶμεν οὐδέποτε, αἰεὶ διὰ φθορᾶς ὑπ' αὐτοῦ κατεσθιόμενοι.

ΛΗ (38). ΟΤΙ ΕΚ ΤΗΣ ΑΣΤΑΤΟΥ ΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΖΩΗΣ ΑΛΛΗΝ ΕΙΝΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΗ...

Ὅτι ἐκ τῆς ἀστάτου περιφορᾶς τῆς παρουσίας ζωῆς ἄλλην εἶναι τήν ἀληθῆ καί θεῖαν καί ὡσαύτως ἔχουσαν ζωὴν ἐπαιδευθήσαν οἱ ἅγιοι.

Ἦς τό ἀδρανές καί ἀλλεπάλληλον σοφῶς κατανοήσαντες (14Δ_198 > οἱ ἅγιοι τήν ἀνθρώποις προηγουμένως ἐκ Θεοῦ δεδωρημένην ταύτην μὴ εἶναι τήν ζωὴν, ὡς εἰκός, ἐπαιδευθήσαν, ἄλλην δέ θεῖαν καί ὡσαύτως ἔχουσαν, ἢν μάλιστα δεῖν ὑπέλαβον ἑαυτῷ πρεπόντως ἀγαθόν ὄντα τόν Θεόν προηγουμένως δημιουργῆσαι,

μυστικῶς ἐδιδάχθησαν, πρὸς ἣν διὰ σοφίας κατὰ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, ὡς ἐφικτόν ἀνθρώποις τοῖς ὑπὸ θάνατον, τό ὄμμα τῆς ψυχῆς ἀνανεύσαντες, καὶ ἐνδιαθέτως τὸν αὐτῆς θεῶν ὑποδεξάμενοι πόθον, ἀποθέσθαι δεῖν ταύτην τὴν παροῦσαν ζωὴν εἰκότως ᾤθησαν, εἰ μέλλοιεν καθαρῶς ἐκείνης κατὰ τὸν δέοντα λόγον ἐπιλήψεσθαι. Καὶ ἐπειδὴ ζωῆς ἀπόθεσις θανάτου χωρὶς οὐ γίνεται, θάνατον αὐτῆς ἐπενόησαν τὴν ἀποβολὴν τῆς κατὰ σάρκα στοργῆς, δι' ἧς εἰς τὸν βίον ἢ τοῦ θανάτου γέγονεν εἴσοδος, ἵνα θανάτῳ θάνατον ἐπινοήσαντες τοῦ ζῆν τῷ θανάτῳ παύσωνται, τὸν τίμιον ἐναντίον Κυρίου θάνατον ἀποθανόντες, τὸν ὄντως θανάτου θάνατον, τὸν τὴν φθορὰν μὲν φθείρειν δυνάμενον, τῇ δὲ μακαρίᾳ ζωῇ καὶ ἀφθαρσίᾳ παρεχόμενον ἐν τοῖς ἀξίοις εἴσοδον.

Τό γὰρ πέρας τῆς παρουσίας ταύτης ζωῆς οὐδέ θάνατον οἶμαι δίκαιον ὀνομάζειν, ἀλλὰ θανάτου ἀπαλλαγὴν, καὶ φθορᾶς χωρισμόν, καὶ δουλείας ἐλευθερίαν, καὶ ταραχῆς παύλαν, καὶ πολέμων ἀναίρεσιν, καὶ συγχύσεως πάροδον, καὶ σκότους ὑποχώρησιν, καὶ πόνων ἄνεσιν, καὶ βομβήσεως ἀσήμου σιγῆν, καὶ βράσματος ἡρεμίαν, καὶ αἰσχύνης συγκάλυμμα, καὶ παθῶν ἀποφυγὴν, καὶ ἁμαρτίας ἀφανισμόν, καὶ πάντων, ἵνα συνελών εἶπω, τῶν κακῶν περιγραφὴν· ἅπερ δι' ἐκουσίου νεκρώσεως οἱ ἅγιοι κατορθώσαντες ξένους ἑαυτοῦ τοῦ βίου καὶ παρεπιδήμους παρέστησαν. Κόσμῳ τε γὰρ καὶ σώματι καὶ ταῖς ἐξ αὐτῶν ἐπαναστάσεσι γενναίως μαχόμενοι, καὶ τὴν ἐξ ἀμφοῖν κατὰ τὴν τῶν αἰσθήσεων πρὸς τὰ αἰσθητὰ συμπλοκὴν παραγεγομένην ἀπάτην ἀποπνίξαντες, ἀδούλωτον ἑαυτοῖς ἐφύλαξαν τῆς ψυχῆς τό ἀξίωμα· μάλα γε εἰκότως, ἔννομον κρίναντες εἶναι καὶ δίκαιον τό ἦττον ἄγεσθαι (=1160=) μᾶλλον τῷ κρείττονι, ἢ (14Δ_200 > τό κρείττον τῷ χείρονι συμποδίζεσθαι. Ὅσπερ δὴ νόμος θεῖος καὶ τοῖς προαιρουμένοις τὴν λογικοῖς προηγουμένως πρέπουσαν ἀσπάξεσθαι ζωὴν ἐμπεφυκῶς, τὴν ἐμπεφυκῶς δι' ὀλιγαρκείας τό ἀπροσδεῆς τῶν ἀγγέλων μιμουμένην καὶ ἄνετον.

ΛΘ (39). ΟΤΙ ΜΗ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ Ἡ ΤΗΝ ΦΥΣΙΚΗΝ ΘΕΩΡΙΑΝ, Ἡ ΤΗΝ ΓΡΑΦΙΚΗΝ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑΝ...

Ἵτι μὴ καθ' ἡμᾶς ἢ τὴν φυσικὴν θεωρίαν, ἢ τὴν γραφικὴν μυσταγωγίαν ἐποιοῦν οἱ ἅγιοι.

Ἄλλ' ἐπανελθόντες καθ' εἰρμόν τὰ λείποντα τῆς Μεταμορφώσεως τοῖς προθεωρηθεῖσι κατὰ δύναμιν διασκοπήσαντες προσαρμόσωμεν, ἵνα θεωρηθῇ τῶν ἁγίων ἢ ἐν πᾶσιν ἀκρότης καὶ ἡ γνησία πρὸς τὴν σάρκα καὶ τὴν ὕλην ἀποδιάθεσις, καὶ ὅτι μὴ καθ' ἡμᾶς καὶ αὐτοὶ ἢ τὴν κτίσιν ἢ τὴν ἁγίαν Γραφὴν ὕλικῶς τε καὶ χαμερπῶς ἐθεώρουν, αἰσθήσει μόνον καὶ ἐπιφανείαις καὶ σχήμασι πρὸς ἀνάληψιν τῆς μακαρίας γνώσεως τοῦ Θεοῦ, γράμμασι τε καὶ συλλαβαῖς χρώμενοι, ἐξ ὧν τό πταίειν ἔστι περί τὴν κρίσιν τῆς ἀληθείας καὶ σφάλεσθαι, ἀλλὰ νῶ μόνῳ καθαρωτάτῳ καὶ πάσης ὕλικῆς ἀπηλλαγμένῳ ἀχλύος. Εἴπερ οὖν εὐσεβῶς κρίνειν βουλόμεθα τοὺς τῶν αἰσθητῶν νοητῶς διασκοποῦντες λόγους, εἰς τὴν περί Θεοῦ καὶ τῶν θείων αὐτοῦς ἄπταιστον γνῶσιν ὀρθῶς δι' εὐθείας τρίβου βαίνοντας κατίδοιμεν.

Μ (40). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ ΠΛΑΤΥΤΕΡΑ

Θεωρία εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν πλατυτέρα.

Εἴρηται τοίνυν ἀνωτέρῳ ὅτι διὰ μὲν τῆς γενομένης ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου φωτοειδοῦς λαμπρότητος πρὸς τὴν πᾶσι καθόλου τοῖς οὖσιν ἄληπτον τοῦ Θεοῦ μυστικῶς οἱ τρισμακάριοι ἀπόστολοι κατὰ τό ἄρρητόν τε καὶ

ἄγνωστον (14Δ_202 > ἐχειραγωγῶντο δυνάμιν τε καί δόξαν, τῆς ἀφανοῦς κρυφιοτήτος τό φανέν αὐτοῖς πρός τήν αἴσθησιν φῶς σύμβολον εἶναι μανθάνοντες, Ὡς γάρ ἐνταῦθα τοῦ γενομένου φωτός τήν τῶν ὀφθαλμῶν νικᾷ ἐνέργειαν ἢ ἀκτίς, ἀχώρητος αὐτοῖς διαμένουσα, οὕτω κάκει Θεός πᾶσαν νοός δύναμιν ὑπερβαίνει καί ἐνέργειαν, οὐδ' ὄλως ἐν τῷ νοεῖσθαι τῷ νοεῖν πειρωμένῳ τόν οἰονοῦν τύπον ἀφείς. Διά δέ τῶν λευκῶν ἱματίων τήν τε ἐν τοῖς κτίσμασιν ἀναλόγως τοῖς καθ' οὓς γεγένηται λόγοις μεγαλουργίαν καί τήν ἐν τοῖς ῥήμασι τῆς ἁγίας Γραφῆς κατά τό νοούμενον μυσταγωγίαν ἐν ταύτῳ καί ἅμα θεοπρεπῶς ἐδιδάσκοντο, οἷα τῆ ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ συναναφαινομένης τῆς τε γραφικῆς κατά τό πνεῦμα δυνάμεως καί τῆς ἐν τοῖς κτίσμασι κατ' αὐτό σοφίας καί γνώσεως, δι' ὧν πάλιν αὐτός ἀναλόγως ἐκφαίνεται. Διά δέ Μωϋσέως καί Ἡλίου τῶν ἐκατέρωθεν αὐτῷ συνόντων (τοῦτο γάρ εἰς τήν ἐξέτασιν τῆς θεωρίας λείπεται), πολλούς κατά πολλάς ἐπινοίας, ὧν τύποι προεβέβληντο μυστηρίων δι' ἀληθοῦς θεωρίας γνωστικούς ὑπεδέχοντο τρόπους.

ΜΑ (41). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΩΨΣΗΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΗΛΙΑΝ

(=1161=) Θεωρία εἰς τόν Μωϋσῆν καί τόν Ἡλίαν.

Α'. Καί πρῶτον μὲν τήν περί τοῦ δεῖν πάντως συνεῖναι τῷ Λόγῳ καί Θεῷ τόν τε νομικόν καί τόν προφητικόν λόγον διά Μωϋσέως καί Ἡλίου εὐσεβεστάτην ἐλάμβανον ἔννοιαν, ὡς ἐξ αὐτοῦ καί περί αὐτοῦ καί ὄντας καί ἀπαγγέλοντας, καί περί αὐτόν ἰδρυμένους.

Β'. Εἶτα σοφίαν καί χρηστότητα συνοῦσαν αὐτῷ διά τῶν αὐτῶν ἐπαιδεύοντο, τήν μὲν ὅτι κατ' αὐτήν διαγορευτικός ἐστὶ τῶν ποιητέων ὁ λόγος, καί ἀπαγορευτικός τῶν οὐ ποιητέων, ἧς τύπος ὑπῆρχε Μωϋσῆς (σοφίας γάρ τήν τῆς νομοθεσίας εἶναι πιστεύομεν χάριν), τήν δέ ὅτι κατ' αὐτήν προτρεπτικός ἐστὶ καί ἐπιστρεπτικός πρός τήν θείαν ζωὴν τῶν αὐτῆς ἀπολισθησάντων, (14Δ_204 > ἧς τύπος ὑπῆρχεν Ἡλίας, δι' ἑαυτοῦ ὄλον τό προφητικόν δηλῶν χάρισμα. Χρηστότητος γάρ θείας ἴδιον γνῶρισμα, τῶν πεπλανημένων ἢ μετὰ φιλανθρωπίας ἐπιστροφή, ἧς κήρυκας τούς προφήτας γινώσκομεν.

Γ'. Ἡ γνῶσιν καί παιδείαν, τήν μὲν ὅτι καλοῦ τε καί κακοῦ τῆς εἰδήσεως τοῖς ἀνθρώποις ὑπάρχει παρεκτικός. Δέδωκα γάρ, φησί, πρό προσώπου σου τήν ζωὴν καί τόν θάνατον, ἐφ' ᾧ τήν μὲν ἐλεῖν αἰρεῖσθαι, τόν δέ φυγεῖν, καί μὴ ὡς καλῶ περιπεσεῖν ἐξ ἀγνοίας τῷ χεῖρονι, ὅπερ Μωϋσῆς πεπραχῶς ἀνηγόρευται, προτυπῶν ἐν ἑαυτῷ τῆς ἀληθείας τά σύμβολα· τήν δέ ὅτι τῶν τοῖς ἐναντίοις ἀνέδην χρωμένων κατά τόν Ἰσραήλ, οὐ παιδευτήν Ἡλίας ὁ μέγας ἐγένετο, καί μιγνύντων ἀδιακρίτως τά ἄμικτα, τῆς ἀδιαφορίας ἐστὶ κολαστικός, καί τῶν παντελῶς τῷ κακῷ προστεθειμένων τήν ἄνοιαν καί τήν πώρωσιν εἰς ἔννοιαν ἄγων, ὡς λόγος, καί αἴσθησιν.

Δ'. Ἡ πρᾶξιν καί θεωρίαν, τήν μὲν ὡς κακίας ἀναιρετικήν, καί κόσμου δι' ἐπιδείξεως ἀρετῶν τούς δι' αὐτῆς ἀγομένους παντελῶς κατά διάθεσιν τέμνουσαν, ὡς Μωϋσῆς τῆς Αἰγύπτου τόν Ἰσραήλ, καί θείοις νόμοις τοῦ Πνεύματος εὐπειθῶς παιδεύουσαν ἄγεσθαι· τήν δέ ὡς ὕλης καί εἶδους ἀρπάζουσαν, ὡς τόν Ἡλίαν τό ἐκ πυρός ἄρμα, καί Θεῷ διά γνώσεως προσάγουσάν τε καί συνάπτουσαν ὑπό σαρκός μηδ' ὀτιοῦν βαρουμένους, διά τήν τοῦ κατ' αὐτήν νόμου ἀθέτησιν, ἢ ἐπάρσει καθ' ὀτιοῦν ἐπὶ τοῖς κατορθώμασι φλεγόμενους, διά τήν συνημμένην ταῖς ὄντως ἀρεταῖς δρόσον τῆς πτωχείας τοῦ πνεύματος.

Ε'. Ἡ πάλιν τά κατά τόν γάμον καί τήν ἀγαμίαν μυστήρια παρά τῷ Λόγῳ εἶναι μανθάνοντες διά Μωϋσέως, τοῦ διά τόν γάμον τῆς θείας ἐραστοῦ γενέσθαι

δόξης μή κωλυθέντος, καί διά (14Δ_206 > Ἡλίου, τοῦ παντελῶς γαμικῆς συναφείας καθαροῦ διαμείναντος, οἷα τοῦ Λόγου καί Θεοῦ τούς λόγῳ ταῦτα ἰθύνοντας, κατὰ τούς θειωδῶς περί αὐτῶν κειμένους νόμους, ἑαυτῷ μυστικῶς εἰσποιεῖσθαι κηρύττοντος.

Σ'. Ἡ ζωῆς καί θανάτου διά τῶν αὐτῶν κύριον πιστῶς ὄντα τόν Λόγον πληροφοροῦμενοι.

(=1164=) Ζ'. Ἡ καί τό πάντας ζῆν τῷ Θεῷ καί μηδένα παντελῶς παρ' αὐτῷ νεκρόν εἶναι διά τῶν αὐτῶν μανθάνοντες, πλήν τοῦ ἑαυτόν τῇ ἀμαρτίᾳ νεκρώσαντος, καί τῇ ἔκουσίῳ πρός τά πάθη ῥοπή τοῦ Λόγου ἑαυτόν ἀποκόψαντος.

Η'. Ἡ πάλιν τόν Λόγον ὡς ἀλήθειαν ὄντα κατ' ἀναφοράν εἶναι τε καί ὑπάρχειν τούς τύπους τῶν μυστηρίων, καί εἰς αὐτόν συνάγεσθαι, τῆς τε νομικῆς καί τῆς προφητικῆς πραγματείας ὡς ἀρχήν καί τέλος, ἐφωταγωγοῦντο.

Θ'. Ἡ τά μετά Θεόν πάντα καί ἐκ Θεοῦ γεγονότα, τουτέστι τήν φύσιν τῶν ὄντων καί τόν χρόνον, παρά τῷ Θεῷ ὄντα συνεκφαίνεσθαι ἀληθῶς φαινομένῳ, κατὰ τό ἐφικτόν, ὡς αἰτίῳ καί ποιητῇ. Ἦν τοῦ μέν χρόνου τύπος ἄν εἴη Μωϋσῆς, οὐ μόνον ὡς χρόνου καί τοῦ κατ' αὐτόν ἀριθμοῦ διάσκαλος (οὗτος γάρ πρῶτος τόν κατά τήν γένεσιν τοῦ κόσμου χρόνον ἠρίθμησε), καί ὡς χρονικῆς γενόμενος λατρείας καθηγητής, ἀλλά καί ὡς μή συνεισερχόμενος ἐκείνοις σωματικῶς εἰς τήν κατάπαυσιν ὣν πρός τῆς θείας καθηγήσατο εὐαγγελίας· τοιοῦτον γάρ ἔχει ὁ χρόνος, οὐ φθάνων ἢ συνεισερχόμενος κατά τήν κίνησιν ἐκείνοις οὐς πρός τήν θείαν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ζωῆν πέφυκε παραπέμπειν. Ἰησοῦν γάρ ἔχει τόν παντός ὄντα καί χρόνου καί αἰῶνος διάδοχον· κἄν εἰ ἄλλως οἱ λόγοι τοῦ χρόνου ἐν τῷ Θεῷ διαμένωσιν, ὡς δηλοῖ μυστικῶς ἢ τοῦ ἐν ἐρήμῳ δοθέντος νόμου διά Μωϋσέως τοῖς τήν γῆς λαβοῦσι τῆς κατασχέσεως συνείσοδος.

(14Δ_208 > Αἰών γάρ ἐστίν ὁ χρόνος, ὅταν σῆ τῆς κινήσεως, καί χρόνος ἐστίν ὁ αἰών, ὅταν μετρήται κινήσει φερόμενος, ὡς εἶναι τόν μέν αἰῶνα, ἵνα ὡς ἐν ὄρω περιλαβῶν εἴπω, χρόνον ἐστερημένου κινήσεως, τόν δέ χρόνον αἰῶνα κινήσει μετρούμενον. Τῆς δέ φύσεως Ἡλίας, οὐ μόνον ὡς τούς καθ' ἑαυτόν ἀλωβήτους φυλάξας λόγους, καί τό ἐπ' αὐτοῖς κατά γνώμην φρόνημα τροπῆς τῆς ἐκ πάθους ἐλευθέρου, ἀλλά καί ὡς ἐν κρίσει παιδεύων, οἷόν τις φυσικός νόμος, τούς παρά φύσιν τῇ φύσει χρωμένους. Τοιοῦτον γάρ καί ἡ φύσις, τούς αὐτήν παραφθείρειν ἐπιχειροῦντας τοσοῦτον κολάζουσα, ὅσον τοῦ παρά φύσιν ζῆν ἐπιτηδεύουσι, τῷ μή ὄλην αὐτῆς φυσικῶς ἔτι κεκτῆσθαι τῆς φύσεως τήν δύναμιν, μειωθέντας ἤδη τῆς κατ' αὐτήν ἀρτιότητος καί διά τοῦτο κολαζομένους, ὡς ἑαυτοῖς ἀβούλως τε καί ἀφρόνως διά τῆς πρός τό μή ὄν νεύσεως τοῦ εἶναι παρεχομένων τήν ἔλλειψιν.

Ι'. Ἴσως δέ καί τήν νοητήν καί τήν αἰσθητήν κτίσιν ἔχεσθαι τοῦ Δημιουργοῦ Λόγου τις εἰπὼν διά τοῦ Μωϋσέως καί Ἡλίου, τῆς ἀληθείας οὐ διαμαρτάνει. Ἦν τῆς μέν αἰσθητῆς Μωϋσῆς λόγον ἐπέχει, ὡς ὑπό γένεσιν καί φθοράν γενόμενος, καθὼς ἢ περί αὐτοῦ ἱστορία δηλοῖ, τήν γένεσιν καί τόν θάνατον αὐτοῦ καταγγέλλουσα. Τοιοῦτον γάρ καί αἰσθητή κτίσις, ἀρχήν ἐγνωσμένην γενέσεως ἔχουσα (=1165=) καί διαφθορᾶς ὠρισμένον τέλος ἐλπίζουσα. Τῆς δέ νοητῆς Ἡλίας, ὡς οὔτε γένεσιν αὐτοῦ τῆς περί αὐτοῦ μηνυούσης ἱστορίας, κἄν εἰ γεγέννηται, οὔτε μήν τήν διά θανάτου φθοράν ἐλπίζεσθαι ὀριζομένης, κἄν εἰ τεθνήξεται. Τοιοῦτον γάρ καί ἡ νοητή κτίσις, οὔτε ἀρχήν γενέσεως ἀνθρώποις κατάδηλον ἔχουσα, κἄν εἰ γεγέννηται καί ἦρκται καί ἐκ τοῦ μή ὄντος εἰς τό εἶναι παρήκται, οὔτε τέλος τοῦ εἶναι διά φθορᾶς ὠρισμένον ἐκδέχεται. Τό γάρ ἀνώλεθρον φυσικῶς ἔχει λαβοῦσα παρά Θεοῦ, τοῦ οὕτως αὐτήν δημιουργῆσαι θελήσαντος.

ΜΒ (42). ΑΛΛΗ ΣΥΝΕΚΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ

(14Δ_210 >

Ἄλλη συνεκτική θεωρία εἰς τήν Μεταμόρφωσιν.

Εἰ δέ τῶ μή περιεργότερος τοῦ δέοντος εἶναι δοκῶ, καί ἕτερον μέγα τε καί θεῖον, ὡς οἶμαι, ἐκ τῆς θείας Μεταμορφώσεως μυστήριον ἡμῖν ἀναφαίνεται, καί τῶν εἰρημένων λαμπρότερον. Οἶμαι γάρ τούς καθόλου δύο τῆς θεολογίας τρόπους μυστικῶς ὑψηγεῖσθαι τά ἐπί τοῦ ὄρους κατά τήν Μεταμόρφωσιν, θεοπρεπῆ δραματουργήματα, τόν τε προηγούμενόν φημι καί καί ἀπλοῦν καί ἀναίτιον, καί διά μόνης καί παντελοῦς ἀποφάσεως τό θεῖον ὡς ἀληθῶς καταφάσκοντα, καί τήν ὑπεροχήν αὐτοῦ δι' ἀφασίας δεόντως σεμνύνοντα, καί τόν ἐπόμενον τούτῳ καί σύνθετον, διά καταφάσεως μεγαλοπρεπῶς ἐκ τῶν αἰτιατῶν ὑπογράφοντα· οἷς, κατά τό δυνατόν ἀνθρώπους εἰδέναι, ἢ περί Θεοῦ τε καί τῶν θείων ἐπαιωρουμένη γνώσις διά τῶν προσφυῶν ἡμῖν συμβόλων πρὸς ἀμφοτέρους ἡμᾶς ἄγει τούς τρόπους, δι' εὐσεβοῦς τῶν ὄντων κατανοήσεως ἀμφοτέρων ἡμῖν ἐφιστῶσα τούς λόγους, καί τοῦ μὲν προτέρου πᾶν τό ὑπέρ αἴσθησιν σύμβολον εἶναι διδάσκουσα, τοῦ δέ δευτέρου τά κατ' αἴσθησιν ἀθροιστικά εἶναι παιδεύοντα μεγαλουργήματα. Ἐκ γάρ τῶν ὑπέρ αἴσθησιν συμβόλων τήν ὑπέρ λόγον καί νοῦν ἀλήθειαν εἶναι μόνον πιστεύομεν, περί τοῦ τί καί πῶς καί ὁποῖαν εἶναι καί ποῦ καί πότε μῆδ' ὄλως τολμῶντες σκοπεῖν ἢ ἐννοεῖν ἐνεχόμενοι, τῆς ἐγχειρήσεως τό ἀσεβές παραιτούμενοι· ἐκ δέ τῶν κατ' αἴσθησιν, ὡς ἡμῖν ἐστι δυνατόν, κατ' ἔννοιαν μόνον ἰσχνῶς τῆς περί Θεοῦ γνώσεως τὰς εἰκασίας λαμβάνοντες πάντα αὐτόν εἶναί φαμεν ὅσα ἐκ τῶν αὐτοῦ ποιημάτων ὡς αἴτιον ἐγνωρίσαμεν.

ΜΓ (43). ΟΤΙ ΚΑΙ ΕΑΥΤΟΥ ΤΥΠΟΣ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΕΓΟΝΕΝ...

Ὅτι καί ἑαυτοῦ τύπος ὁ Κύριος γέγονεν κατά τήν ἑαυτοῦ διά σαρκός οἰκονομίαν.

Σκοπήσωμεν δέ εἰ μή καλῶς ἐκάστῳ τῶν εἰρημένων (14Δ_212 > τρόπων κατά τήν θεῖαν ἐκείνην τοῦ Κυρίου Μεταμόρφωσιν καί σοφῶς ἐνυπάρχει τό σύμβολον. Εἶδει γάρ αὐτόν καθ' ἡμᾶς ἀτρέπτως κτισθῆναι δι' ἄμετρον φιλανθρωπίαν καταδεξάμενον ἑαυτοῦ γενέσθαι τύπον καί σύμβολον, καί παραδειξάσαι ἐξ ἑαυτοῦ συμβολικῶς ἑαυτόν, καί δι' ἑαυτοῦ φαινομένου πρὸς ἑαυτόν ἀφανῶς πάντη κρυπτόμενον χειραγωγῆσαι τήν ἅπασαν κτίσιν καί τῆς ἀφανοῦς καί πάντων ἐπέκεινα κρυφιομύστου καί ὑπ' οὐδενός τῶν ὄντων οὐδενί τό σύνολον τρόπῳ νοηθῆναι ἢ λεχθῆναι (=1168=) δυναμένης ἀπειρίας τὰς ἐκφανεῖς διά σαρκός θεουργίας ἀνθρώποις παρέχειν φιλανθρώπως μηνύματα.

ΜΔ (44). ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΑΣΤΡΑΨΑΝΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Θεωρία τοῦ ἀστράψαντος προσώπου τοῦ Κυρίου.

Τό τοίνυν φῶς τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου τό νικῆσαν τῆς ἀνθρωπίνης μακαρίας ἀποστόλοις τῆς κατ' ἀπόφασιν μυστικῆς θεολογίας, καθ' ὃ ἡ μακαρία καί ἁγία θεότης κατ' οὐσίαν ἐστίν υπεράρρητος καί υπεράγνωστος καί πάσης ἀπειρίας ἀπειράκις ἐξηρημένη, οὐδ' ἴχνος ὄλως καταλήψεως κᾶν ψιλόν τοῖς μετ' αὐτήν καταλείψασα, οὐδέ τήν πῶς κᾶν πόσως ἢ αὐτή καί μονάς ἐστι καί τριάς ἔννοιαν ἐφιεῖσά τινα τῶν ὄντων, ἐπειδή μῆδέ χωρεῖσθαι κτίσει τό ἄκτιστον πέφυκε, μῆδέ περινοεῖσθαι τοῖς πεπερασμένοις τό ἄπειρον.

ME (45). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΑ ΦΑΝΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΑ

Θεωρία εἰς τὰ φανὰ τοῦ Κυρίου ἐνδύματα.

Τόν δέ καταφατικόν τρόπον εἶς τε τόν κατ' ἐνέργειαν πρόνοιάν τε καί κρίσιν διαιρούμενον· τόν μὲν κατ' ἐνέργειαν, τόν ἐκ καλλονῆς καί μεγέθους τῶν κτισμάτων τήν περί (14Δ_214 > τοῦ δημιουργόν εἶναι τῶν ὄλων τόν Θεόν εἰσηγούμενον δήλωσιν, διά τῶν λαμπρῶν ἐσθημάτων τοῦ Κυρίου δηλοῦσθαι, ἅπερ εἰς τὰ φαινόμενα κτίσματα προεκλαβών ὁ Λόγος ἀπέδειξεν.

MS (46). ΘΕΩΡΙΑ ΑΛΛΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΩΨΗΝ

Θεωρία ἄλλη εἰς τόν Μωϋσῆν.

Τόν δέ κατά πρόνοιαν τρόπον διά τοῦ Μωϋσέως σημαίνεσθαι, ὡς πλάνης φιλανθρώπως ἐξαιρουμένην τούς κακία συνειλημμένους, καί τούς τρόπους σοφῶς τοῖς ἀνθρώποις διαποικίλλουσαν τῆς πρὸς τὰ θεῖα καί ἄϋλα καί ἀσώματα ἀπό τῶν ὑλικῶν καί φθαρτῶν καί σωματικῶν ἐκδημίας, καί τοῖς θείοις νόμοις ἐπιστημόνως ἐρείδουσα.

MZ (47). ΘΕΩΡΙΑ ΑΛΛΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΛΙΑΝ

Θεωρία ἄλλη εἰς τόν Ἥλιαν.

Τόν δέ τῆς κρίσεως τρόπον διά τοῦ Ἥλιου μηνύεσθαι, ὡς λόγῳ τε καί ἔργῳ τούς μὲν κατ' ἀξίαν τιμωρουμένης, τούς δέ περιεπούσης διά τοῦ κατά τήν ὑποκειμένην ὕλην τε καί ποιότητα τῆς ἀρετῆς ἢ τῆς κακίας ἐκάστῳ προσφόρως αὐτήν ἀρμόζεσθαι. Ταῦτα γάρ πάντα τὰ προθεωρηθέντα κατά τόν παρόντα τῆς ἀγίας Γραφῆς τόπον Μωϋσῆς τε καί Ἥλιος, ὡς ἐνήν μάλιστα τούς τὰ θεῖα τυπικῶς δι' ἑαυτῶν ὑπογράφοντας πράγματα, ἐν τοῖς καθ' ἑαυτόν ἐκάτερος χρόνοις καθ' ἱστορίαν εἰργάσαντο, ἐμπερῶς ἔχοντα πρὸς τὰ εἰρημένα κατά τόν τῆς θεωρίας τρόπον.

MH (48). ΘΕΩΡΙΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ ΔΙΑΛΕΞΕΩΣ...

Θεωρία περί τῆς πρὸς τόν Κύριον κατά τήν Μεταμόρφωσιν διαλέξεως Μωϋσέως καί Ἥλιου.

Ἐκ δέ τοῦ συλλαβεῖν αὐτοῦς τῷ Κυρίῳ, καί τήν (=1169=) ἕξοδον λέγειν ἦν ἔμελλε πληροῦν ἐν Ἱερουσαλήμ, οὐ μόνον τήν ἐπ' (14Δ_216 > αὐτῷ διά νόμου καί προφητῶν προκεκηρυγμένην τῶν μυστηρίων ἔκβασιν ἐδιδάσκοντο, ἀλλ' ἴσως καί τό μή ληπτόν εἶναι μηδενί καθόλου τῶν ὄντων τό πέρασ τῆς ἀρρήτου περί τό πᾶν βουλής τοῦ Θεοῦ καί τῶν ἐπ' αὐτῇ θείων οικονομιῶν, πλήν τῆς μεγάλης αὐτοῦ προνοίας καί κρίσεως, δι' ὧν εἰς τό μόνῳ τῷ Θεῷ προεγνωσμένον τέλος τό πᾶν εὐτάκτως ἐπέιγεται, ὅπερ πάντες μὲν ὁμοίως ἠγνόησαν κατά τό τί ποτε εἶναι καί πῶς καί ποῖον καί πότε, μόνοι δέ ἀληθῶς μόνον ἐπέγνωσαν ἔσεσθαι οἱ τήν ψυχὴν ἀρεταῖς ἐκκαθάραντες ἅγιοι, καί πρὸς τὰ θεῖα τήν ῥοπήν αὐτῆς ὄλην τήν νοεράν ὀλικῶς μετεγκλίναντες, αὐτῆς, ὡς εἰπεῖν, τῆς καθόλου τῶν ὄρατῶν φύσεως, δι' ὧν συνίστασθαι πέφυκε τρόπων, τό τέλος τῆς παρουσίας αὐτῆς εὐκοσμίας, μονονουχί διαρρήδη βώσης, ἀκούσαντες.

ΜΘ (49). ΘΕΩΡΙΑ ΦΥΣΙΚΗ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΕΛΟΣ ΕΞ ΑΝΑΓΚΗΣ ΕΧΕΙΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

Θεωρία φυσική περί τοῦ τέλους ἐξ ἀνάγκης ἔχειν τόν κόσμον.

Περιοθήσαντες γάρ, ὡς ἐνήν μάλιστα, ἐπιστημόνως τόν παρόντα κόσμον, καί τῶν ἐν αὐτῷ ποικίλως ἀλλήλοις συνηρμοσμένων σωμάτων, τόν συνεπτυγμένον κατ' ἐννοιαν σοφῶς ἐξαπλώσαντες λόγον εὔρον τά μὲν αὐτῶν αἰσθητά καί ἀντιληπτικά καί καθολικά, πάντα δέ πᾶσι περιεχόμενά τε καί περιτρεπόμενα τῇ ἐπαλλαγῇ τῆς περί ἕκαστον ποιᾶς ιδιότητος. Τοῖς μὲν γάρ αἰσθητοῖς περιέχεται κατὰ φύσιν τά αἰσθητικά, τά δέ αἰσθητά τοῖς αἰσθητικοῖς κατ' αἴσθησιν, ὡς ἀντιληπτά. Καί πάλιν τά μὲν καθόλου τοῖς μερικοῖς κατὰ ἀλλοίωσιν, τά δέ μερικά τοῖς καθόλου κατὰ ἀνάλυσιν περιτρεπόμενα φθείρεται. Καί τῶν μὲν διά τῆς τῶν ἄλλων γενέσεως ἢ φθορά ἐπιγίνεται. Τῶν γάρ καθόλου ἢ πρός ἄλληλα σύνοδος τῶν μερικῶν ποιουμένη τήν γένεσιν ἀλλήλων τῇ ἀλλοίωσει ἐστί φθορά, καί τῶν αὖ μερικῶν ἢ κατὰ διάλυσιν (14Δ_218 > τῆς συνδέσεως πρός τά καθόλου ἀνάλυσιν τήν φθοράν ἐπεισάγουσα τῶν καθόλου ἐστί διαμονή καί γένεσις. Καί ταύτην εἶναι μαθόντες τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου τήν σύστασιν, τήν εἰς ἄλληλα τῶν ἐν αὐτῷ σωμάτων ἐξ ὧν καί ἐν οἷς ὑφέστηκε δι' ἀλλήλων φθοράν καί ἀλλοίωσιν, ἀκολουθῶς διά τῆς κατὰ φύσιν ἀστάτου καί ἀλλοιωτῆς καί ἄλλοτε ἄλλως φερομένης τε καί περιτρεπομένης καθόλου τῶν ἐξ ὧν συνέστηκε σωμάτων ιδιότητος τήν ἐξ ἀνάγκης καθ' εἰρμόν γενησομένην αὐτοῦ συντέλειαν ἐπαιδεύθησαν οὐκ εἶναι δυνατόν, οὔτε μὴν λογικῆς συνέσεως ἄϊδιον φάναι τό μή ὡσαύτως ἔχον ἀεὶ, δίχα τροπῆς καί τῆς οἴασου ἀλλοιώσεως, ἀλλά μυρίοις σκεδαννύμενον τρόποις καί περιτρεπόμενον, ὀρθῶς λογισάμενοι.

Ν (50). ΘΕΩΡΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ, ΑΙΩΝΟΣ, ΚΑΙ ΤΙ ΤΟ ΧΑΣΜΑ...

Θεωρία σύντομος περί τοῦ μέλλοντος, αἰῶνος, καί τί τό χάσμα ἐστί τό μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων, καί τί ὁ Λάζαρος καί ὁ κόλπος τοῦ πατριάρχου.

Ἐντεῦθεν τῶν ὀρωμένων ὑπεράνω γενόμενοι (=1172=) μεγαλοφυῶς τοῦ πάντως ἐσομένου τῶν ὄλων κατεστοχάσαντο πέρατος, ἐν ᾧ τι τῶν ὄντων οὐκέτι φέρον ἐστί καί φερόμενον, οὐδέ τις οὐδενός τό σύνολον κίνησις παγιότητος ἀρρήτου, τήν τῶν φερομένων τε καί κινουμένων φοράν τε ὀρισμένης καί κίνησιν. Πρός ὃ γενέσθαι κατὰ νοῦν ἐπιθυμήσαντες, ἔτι τήν ὑπό φθοράν περικείμενοι σάρκα ἐμφρόνως τό μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων χάσμα διέβησαν, σαρκός καί κόσμου κατὰ τήν σχέσιν ἐκουσίως ἀπογενόμενοι. Χάσμα γάρ ὡς ἀληθῶς φοβερόν τε καί μέγα μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων ἐστίν ἢ πρός τό σῶμα καί τόν κόσμον τοῦτον στοργή καί διάθεσις. Ὡν γενναίως τήν στέρησιν χαίρων στέρξας ὁ Λάζαρος (ὡς δηλοῖ ἢ τε νόσος καί ἡ πενία, ἢ μὲν τήν πρός τόν κόσμον, ἢ δέ τήν πρός τό σῶμα ποιουμένη αὐτῷ ἀλλοτριώσιν) (14Δ_220 > τήν ἐν κόλποις Ἀβράαμ κατηξιώθη λαβεῖν ἀνάπαυσιν, τόν τούτοις προστετηκότα πλούσιον ἔξω ἀφείς τῆς ἀνέσεως, μηδέν ἄλλο τῆς διά σαρκός ὠφελθέντα ζωῆς, πλὴν τοῦ ἐπ' αὐτῇ ἀπεράντως κολάζεσθαι, ὡς οὔτε τήν παροῦσαν ζωὴν ἔχοντα, ἢν ποθήσας μόνην ἠσπάζετο, ἀκράτητον φύσει κατὰ τήν ρεῦσιν ὑπάρχουσαν, οὔτε τῆς μελλούσης μεταλαχεῖν δυνάμενον, πρός ἣν ἀργός παντάπασι διέμεινε καί ἀνέραστος, μόνοις ἐκείνοις συμφύεσθαι τοῖς αὐτήν ὀλοσχερῶς ἀγαπήσασιν πεφυκίας, καί τοῦ πρός αὐτήν εἶνεκα πόθου πάντα τά ἀλγεινά προθύμως μεθ' ἡδονῆς ὑπομείνασι.

Κόλπους δέ Ἀβράαμ ἀκούοντας τόν ἐκ σπέρματος Ἀβράαμ τόν κατὰ σάρκα ἡμῖν ἐπιφανέντα νοήσομεν Θεόν, τόν ὄντως πάντων χορηγικόν καί πᾶσι τοῖς ἀξίοις τῆς χάριτος ἀναλόγως τῇ κατ' ἀρετήν ἐκάστου ποιότητί τε καί ποσότητι, οἷόν τινας

διαφόρως νομάς ἀμερῶς ἑαυτὸν ἐπιμερίζοντα καί τοῖς μετέχουσιν οὐδ' ὀπωσοῦν συνδιατεμνόμενον, διά τήν κατά φύσιν ἄτμητον ὄντοτητα τῆς ἐνότητος, κάμπαλιν διά τήν διάφορον ἀξίαν τῶν μετεχόντων ταῖς μετοχαῖς παραδόξως καθ' ἔνωσιν ἄρρητον ἀφοριστικῶς ἐπιφαινόμενον (οἶδεν ὁ λόγος) , πρὸς ὃν οὐδεὶς διαβῆναι δυνήσεται θρύψει χαίρων σαρκός, καί τῆς αὐτοῦ μακαρίας δόξης τῆ τοῦ κόσμου ἀπάτη πλέον ἠδόμενος, οὐδέ στήσεται μετὰ τοῦ τόν κόσμον νικήσαντος ὁ τῷ κόσμῳ ἠττηθείς καί ἐπ' αὐτῷ κακῶς εἰδῶς ἀγαλλόμενος. Οὐκ εἶναι γάρ ἄξιον ἔκρινεν ἡ θεία δικαιοσύνη, τούς τῆ ζωῆ ταύτη τά κατά τόν ἄνθρωπον περιγράφοντας, καί πλούτῳ καί ὑγείᾳ σώματος καί τοῖς ἄλλοις ἀξιώμασιν ἀβρυνόμενους, καί τοῦτο μόνον μακάριον κρίνοντας, τά δέ τῆς ψυχῆς ἀγαθὰ παρ' οὐδέν τιθεμένους, τῶν θείων καί αἰώνιων μεταλαχεῖν ἀγαθῶν, ὧν οὐδ' ὄλως ἐφρόντισαν, διά τήν πολλήν περί τά ὑλικά σπουδήν ἀγνοήσαντας (14Δ_222 > ὅσον πλούτου καί ὑγείας καί τῶν ἄλλων προσκαίρων ἀγαθῶν αἱ ἀρεταὶ ὑπερέχουσιν.

NA (51). ΘΕΩΡΙΑ ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΩΝ

Θεωρία περί ἀρετῶν.

Μόνοι γάρ καί σύν τοῖς ἄλλοις αἱ ἀρεταὶ μακάριον ποιοῦσιν τόν ἄνθρωπον. Μετά μὲν τῶν ἄλλων, κατά πλάτος, ὡς τις ἔφη τῶν τά θεῖα σοφῶν, μόναι δέ καί καθ' ἑαυτάς, κατά περιγραφὴν νοεῖται, ὡς δίπηχυ, τά δέ κατά πλάτος, ὡς σωρός. Σωροῦ γάρ κἄν δύο μεδίμνους ἀφέλης, τό λειπόμενον μένει σωρός· καί τῆς δέ κατά πλάτος μακαριότητος ἄν ἀφέλης τά τοῦ σώματος καί τῶν ἐκτός ἀγαθὰ, καταλίπης δέ μόνας τάς ἀρετάς, μένει καί οὕτως ἀνελλιπές τό μακάριον. Αὐτάρκης γάρ καθ' ἑαυτήν τῷ ἔχοντι πρὸς εὐδαιμονίαν ἡ ἀρετή. Πᾶς οὖν κακός ἄθλιος, κἄν πάντα συλήβδην ἔχη τά λεγόμενα τῆς γῆς ἀγαθὰ, τῶν ἀρετῶν ἐστερημένος· καί πᾶς ἀγαθός μακάριος, κἄν πάντων ἐστέρηται τῶν ἐπί γῆς ἀγαθῶν, ἔχων τῆς ἀρετῆς τήν λαμπρότητα, μεθ' ἧς Λάζαρος τήν ἐν κόλποις Ἀβράαμ ἀνάπαυσιν ἔχων ἀγάλλεται.

NB (52). ΑΛΛΗ ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ, «ΕΑΝ ΣΤΑΥΡΩΘΗΣ ΩΣ ΛΗΣΤΗΣ»

"Ἄλλη θεωρία εἰς τό, "Ἐάν σταυρωθῆς ὡς ληστής».

Κἄν αὐθις ληστής ἐστίν εὐγνώμων ὁ καταξιωθείς συσταυρωθῆναι Χριστῷ διά τῆς παντελοῦς καί ὀλοκλήρου τῶν παθῶν ἐκκρούσεως, καί δεξιῶς αὐτῷ συσταυρούμενος, τουτέστι μετὰ λόγου καί γνώσεως πᾶσαν διεξιὼν ἀρετήν, καί ἀπρόσκοπον πᾶσιν ἀνθρώποις τόν βίον διατηρῶν, καί μηδεμίαν ἔχων τό παράπαν τῆς τοῦ λόγου πραότητος ἀπάδουσαν δι' αὐστηρότητα κίνησιν, ἀγνώμων δέ ληστής ἐστίν ὁ δόξης ἔνεκεν ἢ λημμάτων (14Δ_224 > ἀδροτέρων τοῖς φαινομένοις τρόποις ὑπόυλως τόν κατ' ἀρετήν βίον ὑποκρινόμενος, καί ἕνα καί μόνον πρὸς τούς ἔξω τόν κόλακα λόγον ἀντί πάσης ἀρετῆς τε καί γνώσεως μετερχόμενος, πρὸς δέ τούς συνήθεις σκολιός τις τήν γνώμην τῶν παντάπασιν ὧν καί δυσάντητος, ὃν δεῖ μάλα γε τήν ὁδόν τοῦ Θεοῦ βλασφημοῦντα μετὰ συνέσεως ἐπιστομίζειν. Ἴσως γάρ παύσεται τοῦ διαβάλλειν διά τῆς οἰκείας ἀναστροφῆς τόν λόγον, τῆ παραινέσει τοῦ ἐπιπλήσσαντος, ὡσπερ ἐπί τοῦ σταυροῦ πέπονθεν ὁ τήν βλασφημίαν ἀδεῶς προσενέγκας ληστής. Τό γάρ μή ἀντιφθέγξασθαι τῷ ἐπιπλήξαντι σημεῖον ἔχει τῆς τοῦ ῥηθέντος ἀποδοχῆς λόγου τήν σιωπήν. Καθ' ἦντινα γοῦν τῶν εἰρημένων τῷ Χριστῷ συσταυρούμεθα, σπουδάσωμεν, ὡς ἐσμεν ἐνταῦθα, τόν συσταυρούμενον ἡμῖν ἰλεώσασθαι Λόγον, καί τήν ἀψευδῆ δέξασθαι κατά συνείδησιν καταρθεῖσαν τῶν πλησόντων αὐτήν νοημάτων τῆς ἀναπαύσεως ἐπαγγελίαν, εἴπερ ἡ σήμερον τήν ἐνεστῶσαν τούτου τοῦ αἰῶνος ἡμέραν ἐνδείκνυται (Σήμερον γάρ, φησί, ἔση μετ'

έμοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ), ἡ δὲ αὔριον τὴν τοῦ μέλλοντος, καθ' ἣν οὐδεμίαν μὲν ἄφεισιν ἀμαρτημάτων ἐκδέχεσθαι χρή μόνην δὲ τῆς ἐκάστῳ πρεπούσης κατ' ἀξίαν ἀμοιβῆς τῶν βεβιωμένων ἀντίδοσιν.

ΝΓ (53). ΑΛΛΗ ΘΕΩΡΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟΡΟΥΝΤΑΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ... «ΥΨΗΛΗΣ ΥΨΗΛΟΤΕΡΑ, ΚΑΙ ..».

(=1176=) Ἄλλη θεωρία πρὸς τοὺς ἀποροῦντας περὶ τοῦ ῥητοῦ τοῦ ἐν τῷ λόγῳ τῶν Ἐγκαινίων τοῦ λέγοντος, «Υψηλῆς ὑψηλότερα, καὶ θαυμασίας θαυμασιωτέρα».

Καὶ αὐθις τὴν μὲν πρώτην Κυριακὴν τῆς μελλούσης φυσικῆς ἀναστάσεως καὶ ἀφθαρσίας εἶναι σύμβολον, τὴν δὲ δευτέραν τῆς κατὰ χάριν μελλούσης θεώσεως φέρειν εἰκόνα. Εἰ τοίνυν (14Δ_226 > τῆς μὲν καθαρευούσης κακῶν ἕξως ἢ τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσις ἐστὶ τιμιωτέρα, τῆς δὲ κατ' ἀρετὴν ὑγιῶς προαιρέσεως ἢ ἕξις τῆς κατὰ τὴν ἀληθῆ γνῶσιν τελειότητος, καὶ τῆς φυσικῆς ἀφθαρσίας ἢ ἐν χάριτι πρὸς τὸν Θεὸν κατὰ τὴν θέωσιν μεταποιήσις, ὧν ἢ μὲν πρώτη Κυριακὴ φέρει τύπον, ἢ δὲ δευτέρα τυγχάνει σύμβολον, εἰκότως ὑψηλῆς ὑψηλότεραν ἀγόμενος Πνεύματι τὴν καινὴν ὁ διδάσκαλος ἔφη Κυριακὴν.

ΝΔ (54). ΘΕΩΡΙΑ ΦΥΣΙΚΗ, ΔΙ' ΗΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΚ ΤΩΝ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΕΔΙΔΑΣΚΟΝΤΟ

Θεωρία φυσικὴ, δι' ἣς τὸν Θεὸν ἐκ τῶν κτισμάτων οἱ ἅγιοι ἐδιδάσκοντο.

Οὕτω μὲν οὖν τὴν κτίσιν κατανοήσαντες θεωρία οἱ ἅγιοι, καὶ τὴν εὐκοσμίαν αὐτῆς καὶ τὴν ἀναλογίαν καὶ τὴν χρεῖαν, ἣν ἕκαστον παρέχεται τῷ παντί, καὶ ὡς τέλεια πάντα σοφῶς τε καὶ προνοητικῶς καθ' ὃν δεδημιούργηται λόγον δεδημιουργημένα, καὶ ὡς οὐχ οἷόν τε ἄλλως γε καλῶς ἔχειν τὰ γενόμενα παρ' ὃ νῦν ἔχει, προσθήκης ἢ ἀφαιρέσεως πρὸς τό καλῶς ἄλλως ἔχειν μὴ δεόμενα τὸν Δημιουργόν ἐκ τῶν αὐτοῦ ποιημάτων ἐδιδάχθησαν· οὕτω δὲ τὴν διαμονήν, τὴν τε τάξιν καὶ τὴν θέσιν τῶν γεγονότων, καὶ τὴν διεξαγωγὴν, καθ' ἣν πάντα κατὰ τό οἰκεῖον ἕκαστα εἶδος ἔστηκεν ἀσύγχυτα καὶ παντός ἐλεύθερα φυρμού, τὴν τε τῶν ἄστρον φορὰν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον γινομένην, μηδὲν μηδέποτε διαλλάττουσαν, καὶ τὸν κύκλον τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὴν τῶν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ἀποκατάστασιν εὐτάκτως γινόμενον, τῶν τε νυκτῶν καὶ τῶν ἡμερῶν τὴν κατ' ἔτος ἰσότητα, παρὰ μέρος ἑκατέρας ἀξανομένης τε καὶ μειουμένης, οὔτε πλείονι οὔτε ἐλάττονι μέτρῳ τῆς αὐξήσεως αὐταῖς ἢ τῆς μειώσεως ἐπιγινόμενης, προνοητὴν ἠπίστησαν εἶναι τῶν ὄντων, ὃν καὶ Θεὸν καὶ Δημιουργόν τῶν ὄλων ἐπέγνωσαν.

ΝΕ (55). ΘΕΩΡΙΑ ΦΥΣΙΚΗ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΡΧΗΝ ΕΧΕΙΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΚΑΙ ΓΕΝΕΣΙΝ...

(14Δ_228 >

Θεωρία φυσικὴ περὶ τοῦ ἀρχὴν ἔχειν τὸν κόσμον καὶ γένεσιν, καὶ πᾶν ἄλλο μετὰ Θεόν.

Τίς γάρ τό κάλλος καὶ τό μέγεθος τῶν τοῦ Θεοῦ κτισμάτων θεώμενος οὐκ εὐθύς αὐτὸν γενεσιουργόν ἐννοήσει, ὡς ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῶν ὄντων καὶ Ποιητὴν, καὶ πρὸς αὐτὸν μόνον ἀναδραμεῖται τῇ διανοίᾳ, ταῦτα ἀφείς κάτω, ὅτι μηδὲ πέφυκε τῆς διανοίας χωρεῖν τὸν ὄλην διάβασιν, λαβεῖν παθῶν ἀμέσως ὃν διὰ μέσων τῶν ἔργων ἐγνώρισε, καὶ τὴν περὶ τοῦ ἀναρχον εἶναι τὸν κόσμον ἑαυτοῦ πλάνην (=1177=) ἐτοίμως ἀπώσεται, λογιζόμενος ἀληθῶς ὅτι πᾶν κινούμενον πάντως καὶ ἤρξατο τῆς κινήσεως. Πᾶσα δὲ κίνησις οὐκ ἀναρχος, ἐπειδὴ οὐδὲ ἀναίτιος. Ἀρχὴν

γάρ ἔχει τό κινουῦν, καί αἰτίαν ἔχει τό καλοῦν τε καί ἔλκον πρός ὃ καί κινεῖται τέλος. Εἰ δέ πάσης κινήσεως παντός κινουμένου τό κινουῦν ἐστίν ἀρχή, καί τέλος ἢ πρός ἣν φέρεται τό κινούμενον αἰτία (οὐδέν γάρ ἀναιτίως κινεῖται), οὐδέν δέ τῶν ὄντων ἀκίνητον, εἰ μή τό πρώτως κινουῦν (τό γάρ πρώτως κινουῦν πάντως ἀκίνητον, ὅτι καί ἄναρχον), οὐδέν ἄρα τῶν ὄντων ἐστίν ἄναρχον, ὅτι μή καί ἀκίνητον. Πάντα γάρ κινεῖται τά ὁπωσοῦν ὄντα, δίχα τῆς μόνης καί ἀκινήτου καί ὑπέρ πάντα αἰτίας, τά μὲν νοερά τε καί λογικά, γνωστικῶς τε καί ἐπιστημονικῶς, ὅτι μή αὐτογνώσις ἢ αὐτοεπιστήμη ἐστίν. Οὔτε γάρ οὐσία αὐτῶν ἢ γνῶσις αὐτῶν ἐστι καί ἡ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἔξεις τῆ αὐτῶν οὐσία ἐπιθεωρούμεναι, ἐκ τῆς κατά νοῦν καί λόγον (τάς συστατικὰς αὐτῶν λέγω δυνάμεις) ὀρθῆς κρίσεως ἐπιγενόμεναι.

NS (56). ΘΕΩΡΙΑ ΠΕΡΙ ΣΥΣΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΣΤΟΛΗΣ ΟΥΣΙΑΣ, ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΗΤΟΣ...

Θεωρία περί συστολῆς καί διαστολῆς οὐσίας, ποιότητός (14Δ_230 > τε καί ποσότητος, καθ' ἣν ἄναρχοι εἶναι οὐ δύνανται.

Ἀλλά καί αὕτη ἡ ἀπλῶς λεγομένη οὐσία οὐ μόνον ἢ τῶν ἐν γενέσει καί φθορᾷ κατά γενεσιν κινεῖται καί φθοράν, ἀλλά καί ἢ τῶν ὄντων ἀπάντων καί κεκίνηται καί κινεῖται τῷ κατά διαστολήν καί συστολήν λόγῳ τε καί τρόπῳ. Κινεῖται γάρ ἀπό τοῦ γενικωτάτου γένους διὰ τῶν γενικωτέρων γενῶν εἰς τά εἶδη δι' ὧν καί εἰς ἃ διαιρεῖσθαι πέφυκε, προϊούσα μέχρι τῶν εἰδικωτάτων εἰδῶν οἷς περατοῦται ἢ κατ' αὐτήν διαστολήν, τό εἶναι αὐτῆς πρός τά κάτω περιγράφουσα, καί συναγεται πάλιν ἀπό τῶν εἰδικωτάτων εἰδῶν διὰ τῶν γενικωτέρων ἀναποδίζουσα μέχρι τοῦ γενικωτάτου γένους, ὧς περατοῦται ἢ κατ' αὐτήν συστολήν, πρός τό ἄνω τό εἶναι αὐτῆς ὀρίζουσα, καί λοιπόν διχόθεν περιγραφομένη, ἄνωθεν τε λέγω καί κάτωθεν, ἀρχήν καί τέλος ἔχουσα δείκνυται, τόν τῆς ἀπειρίας οὐδ' ὅλως ἐπιδέξασθαι δυναμένη λόγον.

Ὡσαύτως δέ καί ἡ ποσότης, οὐ μόνον ἢ τῶν ἐν γενέσει καί φθορᾷ παντί τρόπῳ ὧς πέφυκε θεωρεῖσθαι κατ' αὐξήσιν κινεῖται καί μείωσιν, ἀλλά καί ἢ πᾶσα καί πάντων τῷ κατ' ἄνεσιν καί ἐπίτασιν λόγῳ κινουμένη καί ταῖς κατά μέρος διαφοραῖς κατά διαστολήν εἰδοποιουμένη περιγράφεται, τό ἄπειρον χεῖσθαι οὐκ ἔχουσα, καί συναγεται πάλιν ἀναποδίζουσα, τό κατ' αὐτάς, ἀλλ' οὐ τό συμφυές εἶδος ἀπολύουσα. Ὅμοίως δέ καί ἡ ποιότης, οὐ μόνον ἢ τῶν ἐν γενέσει καί φθορᾷ κινεῖται κατ' ἀλλοίωσιν, ἀλλά καί ἢ πᾶσα καί πάντων, τῷ τρεπτῷ τε καί σκεδαστῷ τῆς κατ' αὐτήν διαφορᾶς κινουμένη, διαστολήν καί συστολήν ἐπιδέχεται. Οὐδεῖς δέ (=1180=) τό πεφυκός σκεδάννυσθαι τε καί συναγεσθαι λόγῳ ἢ ἐνεργείᾳ εἴποι ἄν εὐφρονῶν ἀκίνητον εἶναι παντάπασιν. Εἰ δέ μή ἀκίνητον, οὐδέ ἄναρχον· εἰ δέ μή ἄναρχον, οὐδέ ἀγένητον δηλονότι, ἀλλ' ὥσπερ οἶδεν ἠργμένον κινήσεως τό κινούμενον, οὕτως καί τῆς πρός τό εἶναι γενέσεως (14Δ_232 > ἦρχθαι τό γεγενημένον ἐπίσταται, καί ἐκ τοῦ μόνου καί ἐνός ἀγενήτου τε καί ἀκινήτου τό εἶναι τε καί τό κινεῖσθαι λαβόν. Τό δέ κατά τήν τοῦ εἶναι γενεσιν ἠργμένον οὐδαμῶς ἄναρχον εἶναι δύναται.

NZ (57). ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΤΟΥ, «ΠΑΝ ΟΤΙΟΥΝ ΑΝΕΥ ΘΕΟΥ ΠΑΝΤΩΣ ΕΝ ΤΟΠΩ, ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ...».

Ἀπόδειξις τοῦ, Πᾶν ὀτιοῦν ἄνευ Θεοῦ πάντως ἐν τόπῳ, καί διὰ τοῦτο ἐξ ἀνάγκης καί ἐν χρόνῳ, καί ὅτι τό ἐν τόπῳ πάντως κατά χρόνον καί ἦρκται τοῦ εἶναι.

Ἴνα δέ εἰσὼ λέγειν ὅτι καί αὐτό τό εἶναι τῶν ὄντων, τό πῶς εἶναι ἔχον, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς, ὅπερ ἐστὶ πρῶτον εἶδος περιγραφῆς, ἰσχυρόν τε καί μέγα πρός ἀπόδειξιν

τοῦ ἦρχθαι κατ' οὐσίαν καί γένεσιν τά ὄντα, τίς ἀγνοεῖ ὅτι παντός τοῦ ὀπωσοῦν ὄντος, πλὴν τοῦ θεοῦ καί μόνου, τοῦ καί ὑπέρ αὐτό τό εἶναι κυρίως ὑπάρχοντος, προεπινοεῖται τό ποῦ, ὧ πάντη τε καί πάντως ἐξ ἀνάγκης συνεπινοεῖται τό πότε. Οὐ γάρ τοῦ ποτέ διωρισμένον κατὰ στέρησιν δυνατόν ἐστιν ἐπινοῆσαι τό ποῦ (τῶν γάρ ἅμα ταῦτά ἐστιν, ἐπειδή καί τῶν οὐκ ἄνευ τυγχάνουσιν) ἢ δέ τοῦ ποῦ τό ποτέ, ὧ συνεπινοεῖσθαι πέφυκεν, οὐδαμῶς διώριστα κατὰ στέρησιν. Ὑπό τό ποῦ δέ πάντα, ὡς ἐν τόπῳ ὄντα, δείκνυται. Οὐ γάρ ὑπέρ τό πᾶν αὐτό τό πᾶν τοῦ παντός (τοῦτο γάρ πως καί ἄλογον καί ἀδύνατον αὐτό τό πᾶν ὑπέρ τό ἑαυτοῦ πᾶν θεσπίζειν), ἀλλ' ὑφ' ἑαυτοῦ ἐν ἑαυτῷ τήν περιγραφὴν ἔχον, μετὰ τήν πάντα περιγράφουσαν τοῦ παναιτίου ἄπειρον δύναμιν, αὐτό τό πέρασ ἑαυτοῦ τό ἐξώτερον. Ὅπερ καί τόπος ἐστί τοῦ παντός, καθὼς καί ὀρίζονται τινες τόν τόπον λέγοντες, Τόπος ἐστίν ἡ ἕξω τοῦ παντός περιφέρεια, ἢ ἡ ἕξω τοῦ παντός (14Δ_234 > θέσις, ἢ τό πέρασ τοῦ περιέχοντος ἐν ὧ περιέχεται τό περιεχόμενον.

Καί ὑπό τό ποτέ, ὡς ἐν χρόνῳ πάντως ὄντα, συναποδειχθήσεται, ἐπειδή μὴ ἀπλῶς, ἀλλὰ πῶς τό εἶναι ἔχουσι, πάντα ὅσα μετὰ Θεόν τό εἶναι ἔχει. Καί διὰ τοῦτο οὐκ ἄναρχα. Πᾶν γάρ ὅπερ καθ' ὅτιοῦν τόν τοῦ πῶς ἐπιδέχεται λόγον, κἂν εἰ ἔστιν, ἀλλ' οὐκ ἦν. Ὅθεν τό Θεῖον εἶναι λέγοντες οὐ τό πῶς εἶναι λέγομεν· καί διὰ τοῦτο καί τό " Ἔστι" καί τό " ἦν" ἀπλῶς καί ἀορίστως καί ἀπολελυμένως ἐπ' αὐτοῦ λέγομεν. Ἀνεπίδεκτον γάρ παντός λόγου καί νοήματος τό Θεῖον ἐστί, καθ' ὃ οὔτε κατηγοροῦντες αὐτοῦ τό εἶναι λέγομεν αὐτό εἶναι. Ἐξ αὐτοῦ γάρ τό εἶναι, ἀλλ' οὐκ αὐτό τό εἶναι. Ὑπέρ γάρ ἐστί καί αὐτοῦ τοῦ εἶναι, τοῦ τε πῶς καί ἀπλῶς λεγομένου τε καί νοουμένου. Εἰ δέ πῶς, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς, ἔχει τά ὄντα τό εἶναι, ὡσπερ ὑπό τοῦ ποῦ εἶναι διὰ τήν θέσιν καί τό πέρασ (=1181=) τῶν ἐπ' αὐτοῖς κατὰ φύσιν λόγων, καί ὑπό τό ποτέ πάντως εἶναι διὰ τήν ἀρχήν ἐπιδέξεται.

ΝΗ (58). ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΤΟΥ ΜΗ ΔΥΝΑΣΘΑΙ ΑΠΕΙΡΟΝ ΕΙΝΑΙ, ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΟΥΤΕ ΑΝΑΡΧΟΝ ΠΑΝ...

Ἀποδείξεις τοῦ μὴ δύνασθαι ἄπειρον εἶναι, καί διὰ τοῦτο οὔτε ἄναρχον πᾶν, εἶ τι κατὰ τήν ἐν πλήθει ποσότητα ἔχει τό εἶναι.

Καί πάλιν εἰ ἡ πάντων οὐσία πολλῶν ὄντων τῶν πάντως ἄπειρος εἶναι οὐ δύναται (πέρασ γάρ ἔχει αὐτῶν τῶν πολλῶν ὄντων τήν ἐν πλήθει ποσότητα, περιγράφουσαν αὐτῆς τόν τε τοῦ εἶναι καί τοῦ πῶς εἶναι λόγον, οὐ γάρ ἄφετος ἡ πάντων οὐσία), οὐδέ ἡ τοῦ καθ' ἕκαστον δῆλον ὑπόστασις ἔσται δίχα περιγραφῆς, (14Δ_236 > ἀλλήλαις τῷ ἀριθμῷ καί τῇ οὐσίᾳ κατὰ λόγον περιγεγραμμένα. Εἰ δέ περιγραφῆς οὐδέν τῶν ὄντων ἐλεύθερον, πάντα τά ὄντα δηλονότι ἀναλόγως ἑαυτοῖς καί τό ποτέ εἶναι καί τό "ποῦ εἶναι" εἴληφε. Τούτων γάρ ἄνευ τό παράπαν οὐδέν εἶναι δυνήσεται, οὐκ οὐσία, οὐ ποσότης, οὐ ποιότης, οὐ σχέσις, οὐ ποιήσις, οὐ πάθος, οὐ κίνησις, οὐχ ἕξις, οὐχ ἕτερόν τι τῶν οἷς τό πᾶν περικλείουσιν οἱ περί ταῦτα δεινοί. Οὐδέν οὖν τῶν ὄντων ἄναρχον, ὧ τι ἕτερον προεπινοεῖσθαι, οὐδέ ἀπερίγραφον ὧ τι ἕτερον συνεπινοεῖσθαι δύναται. Εἰ δέ τῶν ὄντων οὐδέν ἄναρχον ἢ ἀπερίγραφον, ὡς ἔδειξε ἀκολούθως τῇ φύσει τῶν ὄντων ἐπόμενος ὁ λόγος, ἦν πάντως ποτέ ὅτε τι τῶν ὄντων οὐκ ἦν· εἰ δέ οὐκ ἦν, πάντως γέγονεν, εἴπερ οὐκ ἦν. Οὐ γάρ ἄμφω ἐνδέχεται καί εἶναι καί γίνεσθαι χωρὶς τροπῆς καί ἀλλοιώσεως. Εἰ γάρ ἦν καί γέγονεν, ἐτράπη, εἰς ὅπερ οὐκ ἦν μεταχωρήσαν κατὰ τήν γένεσιν, ἢ ἡλλοιώθη, προσθήκη οὐ ἑστέρητο κάλλους ἐπιδεξάμενον. Πᾶν δέ τρεπόμενον, ἢ ἀλλοιούμενον, ἢ ἑλλιπές εἶδος, αὐτοτελές εἶναι οὐ δύναται. Τό δέ μὴ ὄν αὐτοτελές, ἑτέρου πάντως προσδεηθήσεται, τοῦ παρέχοντος αὐτῷ τήν τελειότητα, καί ἐστί τέλειον μὲν τό τοιοῦτον, ἀλλ' οὐκ αὐτοτελές, διὰ τό μὴ φύσει, μεθεξεί δέ τό τέλειον

ἔχειν. Τό δέ ἑτέρου προσδεόμενον πρός τελείωσιν καί πρός αὐτό τό εἶναι πολλῶ μαλλον προσδεηθήσεται.

Εἰ γάρ εἶδους κρείττων, ὡς φασιν, ἡ οὐσία καθέστηκε, ταύτην δέ ἑαυτῷ παρασχεῖν ἢ ἀπλῶς ἔχειν δεδύνηται ἐκεῖνο τό ὄν, ὅπερ αὐτοῖ φάναι βούλονται, πῶς πρός τό ἔχειν ἀπλῶς ἢ παρασχεῖν ἑαυτῷ τό ἦττον, φημί δέ τό εἶδος, οὐκ ἐπήρκεσε; Εἰ δέ πρός τό παρασχεῖν ἑαυτῷ τό ἦττον, ἢ ἀπλῶς ἔχειν ἐκεῖνο τό ὄν, ὅπερ εἴ τε οὐσίαν, εἴ τε ὕλην καλεῖν βούλονται οἱ τό ἄναρχον τοῖς μετά Θεόν καί ἐκ Θεοῦ προσάπτειν τολμῶντες (οὐ γάρ περί τούτου διαφερόμεθα) οὐκ ἐπήρκεσε, πῶς τό κρείττον, αὐτό τό εἶναι (14Δ_238 > φημι, ἢ ἀπλῶς ἢ παρ' ἑαυτοῦ ἔχειν δεδύνηται, τό πρός τό ἔχειν τό ἦττον ἀδυνατήσαν; Εἰ δέ παρ' ἑαυτῆς ἢ ἀπλῶς ἔχειν τό ἦττον οὐδαμῶς ἢ ὕλη δεδύνηται, πολλῶ μαλλον (=1184=) αὐτό τό εἶναι ἀπλῶς, ἢ πῶς παρ' ἑαυτῆς ἔχειν οὐ δυναθήσεται. "Αρ' οὖν ἢ πρός τό ἔχειν, ὡς δέδεικται, τό ἦττον, λέγω δέ τό εἶδος, ἀτονήσασα οὐδέ τό κρείττον, αὐτό τό εἶναι φημι, κἄν ὀπωσοῦν ἔχειν δυναθεῖη ποτέ. Εἰ δέ τοῦτο, πάντως ἐκ Θεοῦ τό εἶναι τοῖς οὐσι καί τό εἶδος δεδώρηται, ἐπεὶπερ εἰσίν· εἰ δέ ἐκ Θεοῦ πᾶσα οὐσία, καί ὕλη καί εἶδος ἅπαν ἐστίν, οὐδεῖς ἄν μή πάντη σῶφρονος λογισμοῦ ἐστερημένος εἰπεῖν ἀνάσχοιτο ἄναρχον ἢ ἀγένητον τήν ὕλην, Θεόν εἰδῶς τῶν ὄντων ποιητήν καί δημιουργόν.

ΝΘ (59). ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΟΤΙ ΠΑΝ ΚΙΝΟΥΜΕΝΟΝ ... ΑΠΕΙΡΟΝ ΕΙΝΑΙ ΟΥ ΔΥΝΑΤΑΙ...

Ἀπόδειξις ὅτι πᾶν κινούμενον, ἢ ἄλλω διαφόρῳ κατά τήν οὐσίαν ἐξ αἰδίου συνθεωρούμενον, ἄπειρον εἶναι οὐ δύναται, καί ὅτι ἡ δυάς οὔτε ἀρχή ἐστίν, οὔτε ἄναρχος, καί ὅτι ἡ μονάς μόνη κυρίως ἀρχή καί ἄναρχος.

Καί πάλιν, εἰ ἦν, ὡς τινές φασιν, ἡ ὕλη, οὐ γέγονε δηλονότι, εἰ δέ μή γέγονεν, οὐδέ κινεῖται, εἰ δέ μή κινεῖται, οὔτε τοῦ εἶναι ἤρξατο, εἰ δέ τοῦ εἶναι μή ἤρξατο, πάντως ἄναρχον, εἰ δέ ἄναρχον, καί ἄπειρον, εἰ δέ ἄπειρον, πάντως καί ἀκίνητον (ἀκίνητον γάρ πάντως τό ἄπειρον, οὐ γάρ ἔχει ποῦ κινηθῆναι τό μή ὀριζόμενον), εἰ δέ τοῦτο, δύο πάντως τά ἄπειρα καί ἄναρχα καί ἀκίνητα, Θεός καί ὕλη, ὅπερ εἶναι ἀμήχανον. Δυάς γάρ οὔτε ἄπειρος, οὔτε ἄναρχος, οὔτε ἀκίνητος, οὔτε μή ἀρχή καθόλου τινός εἶναι δυναθήσεται, καθ' ἕνωσίν τε καί διαίρεσιν περιγραφόμενη, καθ' ἕνωσιν μὲν ὡς ὑπαρξιν ἔχουσα τῶν μονάδων τήν σύνθεσιν, ὑφ' ὧν ὡς μερῶν περιέχεται καί εἰς ἅς ὡς μέρη τέμνεσθαι (14Δ_240 > δύναται (οὐδέν δέ διαιρετόν ἢ διαιρούμενον, ἢ σύνθετον ἢ συντιθέμενον, κατά φύσιν ἢ θέσιν ἢ ἄλλον τινά ἐπινοηθῆναι δυνάμενον τρόπον, ἀλλ' οὐδέ αὐτή ἢ ἀπλῶς λεγομένη διαίρεσις ἢ σύνθεσις, ἄπειρον εἶναι δυναθήσεται, ὅτι μή καί ἀπλοῦν καί μόνον, καί μή ἀριθμητόν ἢ ἀριθμούμενον ἢ συναριθμούμενον, ἢ πάσης ἀπλῶς ἐλεύθερον τῆς οἰασδήποτε σχέσεως· πάντα γάρ ταῦτα ἐν σχέσει θεωρεῖται, τό δέ ἄπειρον ἄσχετον, οὐ γάρ ἔχει τι κατά σχέσιν συνημμένον παντάπασι), κατά διαίρεσιν δέ ὡς ἀριθμῶ κινουμένη, ἐξ οὔπερ ἤρξατό τε καί ὑφ' οὗ περιέχεται, ἐπεὶπερ οὐ φύσει τό εἶναι καί ἄσχετον ἔχει. Ἀριθμῶ γάρ πᾶσα δυάς καί πᾶσα μονάς εἰς μέρος αὐτῆς συντελοῦσα εἶναι καθέστηκε, καθ' ὄν ἀλλήλων αἰ κατ' αὐτήν μονάδες, ἀφαιροῦνται τό ἀπερίγραφον.

Οὐδεῖς δέ μεμοιραμένος καί ὀπωσοῦν τοῦ λογίζεσθαι εἴποι ἄν ἄπειρον εἶναι ὧ ἐξ αἰδίου συνθεωρεῖται τι ἢ συνεπιθεωρεῖται κατ' οὐσίαν διάφορον, εἰδῶς διαπεσεῖσθαι πάντως αὐτῷ τόν περί τοῦ ἀπίρου λόγον οὕτω φρονοῦντι. Τό γάρ ἄπειρον κατά πάντα καί λόγον καί τρόπον ἐστίν ἄπειρον, κατ' οὐσίαν, κατά δύναμιν, κατ' ἐνέργειαν, κατ' ἄμφω τά πέρατα, τό ἄνω τε λέγω καί τό κάτω, τουτέστι κατά τήν ἀρχήν καί τό τέλος. Ἀχώρητον γάρ κατά τήν οὐσίαν, καί ἀπερινόητον κατά τήν δύναμιν, καί κατά τήν (=1185=) ἐνέργειαν ἀπερίγραφον, καί ἄναρχον ἄνωθεν, καί ἀτελεύτητον κάτωθεν ἐστι τό ἄπειρον, καί ἀπλῶς εἰπεῖν ἀληθέστερον, καί πάντα

άοριστον, ὡς οὐδενός τό παράπαν καθ' ἓνα τῶν ἀπριθμημένων τρόπων συνεπινοηθῆναι αὐτῷ δυναμένου. Καθ' ὃν γάρ ἄν εἴποιμεν λόγον ἢ τρόπον δύνασθαι τι ἕτερον αὐτῷ κατ' οὐσίαν διάφορον παραβάλλεσθαι, τόν ὅλον τῆς ὅλης ἀπειρίας αὐτῷ συναφαιρούμεθα λόγον. Εἰ δέ ἄπειρόν τι εἶναι οὐ δύναται ᾧ ἐξ αἰδίου συνυπάρχει ἕτερόν τι κατ' οὐσίαν διάφορον, ἄπειρον εἶναι οὐδαμῶς ἐνδέχεται δυάδα. Αἱ γάρ κατ' αὐτήν μονάδες ἀλλήλαις κατά παράθεσιν συνυπάρχουσαι (14Δ_242 > ἀλλήλας ὀρίζουσιν, οὐδετέρας τήν ἑτέραν ἀορίστως ὀραῖσθαι συγχωρούσης, παρακειμένην, ἀλλ' οὐχ ὑπερβαίνουσιν ἐχούσης, καί τόν τῆς ἀπειρίας εἰκότως ἀλλήλων συναφαιροῦνται λόγον.

Εἰ δέ ἄπειρον, ὡς δέδεικται, μή ἐνδέχεται εἶναι δυάδα, οὔτε ἄναρχον δηλονότι, ἀρχή γάρ πάσης δυάδος μονάς· εἰ δέ μή ἄναρχον οὐδέ ἀκίνητον, κινεῖται γάρ τῷ ἀριθμῷ ἐκ μονάδων κατ' ἔνωσιν, καί εἰς αὐτά κατά διαίρεσιν τό εἶναι λαμβάνουσα· εἰ δέ μή ἀκίνητον, οὐδέ ἄλλου τινός ἀρχήν εἶναι. Τό γάρ κινούμενον οὐκ ἀρχή, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς, δηλαδή τοῦ κινουῦντος. Μονάς δέ μόνη κυρίως ἀκίνητος, ὅτι μήτε ἀριθμός ἐστί, μήτε ἀριθμητόν ἢ ἀριθμούμενον (οὔτε γάρ μέρος ἢ ὅλον ἢ σχέσις ἐστίν ἢ μονάς), καί κυρίως ἄναρχος, ὅτι μηδέτερον ἑαυτῆς ἔχει πρεσβύτερον, ἐξ οὗ κινουμένη δέχεται τό εἶναι μονάς, καί ἄπειρον κυρίως, ὅτι μηδέν ἔχει συνυπάρχον ἢ συναριθμούμενον, καί ἀρχή κυρίως, ὅτι παντός καί ἀριθμοῦ καί ἀριθμουμένου καί ἀριθμητοῦ αἰτία τυγχάνει, ὡς πάσης σχέσεως καί παντός μέρους καί ὅλου ἐξηρημένη, καί κυρίως καί ἀληθῶς, πρώτως δέ καί μόνως καί ἀπλῶς, ἀλλ' οὕτως, πρώτη τε μονάς ὑπάρχουσα καί μόνη. Καί τοῦτο λέγοντες οὐκ αὐτήν ὡς ἔστι σημαίνομεν τήν μακαρίαν θεότητα, ἀπείρως κατά πάντα καί λόγον καί τρόπον καί νῶ καί λόγῳ παντί καί ὀνόματι ἀπρόσιτον οὔσαν παντελῶς καί ἀπροσπέλαστον, ἀλλ' ἑαυτοῖς ὄρον τῆς εἰς αὐτήν πίστεως παρέχομεν βάσιμον καί ἡμῖν ἐφικτόν τε καί πρόσφορον.

Οὐ γάρ ὡς παραστατικόν πάντως τοῦτο, φημί δέ τό τῆς μονάδος ὄνομα, τῆς θείας καί μακαρίας οὐσίας ὁ θεῖος διαγορεύει λόγος, ἀλλ' ὡς ἐνδεικτικόν τῆς παντελοῦς αὐτῆς ἀπλότητος τῆς ἐπέκεινα πάσης ποσότητός τε καί ποιότητος, καί τῆς οἰασδήποτε σχέσεως, ἵνα γινῶμεν ὅτι μή ὅλον τί ἐστίν ὡς ἐκ μερῶν τινῶν, μηδέ τι μέρος ἐστίν ἐξ ὅλου τινός. Ὑπεράνω γάρ πάσης διαιρέσεως τε καί συνθέσεως καί μέρους καί ὅλου ἢ θεότης, (14Δ_244 > ὅτι ἄποσον, καί πάσης τῆς κατά θέσιν ὑπάρξεως καί τῆς πῶς εἶναι αὐτήν ὀριζομένης ἐννοίας ἀπωκισμένη, ὅτι ἄποιον, καί τῆς πρὸς ἄλλο πᾶν πάσης συναφείας τε καί οἰκειότητος ἐλευθέρα καί ἄφετος, ἄσχετον γάρ τό πρό αὐτῆς ἢ μετ' αὐτῆς ἢ μετ' αὐτήν οὐκ ἔχουσα, ὡς πάντων ἐπέκεινα, καί μηδενί τῶν ὄντων (=1188=) κατ' οὐδένα λόγον ἢ τρόπον συντεταγμένη.

Καί τοῦτο τυχόν ἐννοήσας ὁ μέγας καί θεῖος Διονύσιος φησι· "Διό καί μονάς ὑμνουμένη καί τριάς, ἢ ὑπέρ πάντα θεότης, οὐκ ἔστιν οὔτε μονάς, οὔτε τριάς, ἢ πρὸς ἡμῶν ἢ ἄλλου τινός διεγνωσμένη, ἀλλ' ἵνα καί τό ὑπερηνωμένον αὐτῆς καί τό θεογόνον ἀληθῶς ὑμνήσωμεν, τῇ τριαδικῇ καί ἐνιαίᾳ θεοουμῖα τήν ὑπερώνυμον ὀνομάσαμεν, καί τοῖς οὔσι τήν ὑπερούσιον." Οὐδαμῶς οὖν τις δυάδα ἢ πλῆθος ἄναρχον, ἢ ἀρχήν τό σύνολόν τινος εἶναι λέγειν δυνήσεται, ζῆν εὐσεβῶς δι' ἀληθείας βεβουλημένος. Εἷς γάρ διά πάσης τῆς κατά λόγον καί νοῦν θεωρητικῆς δυνάμεως καί ἐπιστήμης αὐτῷ Θεός ἀναφανήσεται, πάσης ἀπειρίας ὑπάρχων ἐπέκεινα, καί μηδενί καθόλου τῶν ὄντων καθ' ὅτιοῦν, πλήν τοῦ διά πίστεως μόνον γινώσκεισθαι, καί τοῦτο ἐκ τῶν αὐτοῦ ποιημάτων ὅτι ἐστίν, οὐχ ὅτι ποτέ ἐστί διεγνωσμένος, καί παντός αἰῶνος καί χρόνου καί πάντων τῶν ἐν αἰῶνι καί χρόνῳ ποιητής τε καί δημιουργός, οὐδέν τό παράπαν ἐξ αἰδίου καθ' ὄντιναοῦν τρόπον αὐτῷ συνεπινοῶν, εἰδῶς ὅτι μηδέτερον τῶν ἅμα κατά τήν ὑπαρξιν ἀλλήλοις ἐξ αἰδίου

συνόντων είναι δύναται τοῦ ἑτέρου ποιητικόν. Ἄσυλλόγιστον γάρ τοῦτο παντάπασι καί ἀνένδεκτον, καί τοῖς νοῦν ἔχουσι καταγέλαστον ἐπὶ τῶν ἐχόντων ἅμα τό εἶναι ποιεῖσθαι ἄλλο ἄλλου ποιητικόν. Ἄλλ' ἐκ Θεοῦ τοῦ ἀεὶ ὄντος τά πάντα ἐκ τοῦ μή ὄντος γενέσθαι παντελῶς τε καί ὀλικῶς, ἀλλ' οὐ μερικῶς τε καί ἀτελῶς, ὡς ἐξ αἰτίας ἀπειρογνώστου καί ἀπειροδυνάμου σοφῶς (14Δ_246 > παρηγγμένα, δέξεται, καί ἐν αὐτῷ συνεστηκέναι τά πάντα, ὡς ἐν παντοκρατορικῷ πυθμένι φρουρούμενά τε καί διακρατούμενα, καί εἰς αὐτόν τά πάντα ἐπιστρέφεσθαι, καθάπερ εἰς οἰκεῖον ἕκαστα πέρας, ὡς που φησιν ὁ μέγας Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος.

Ξ (60). ΘΕΩΡΙΑ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΑ ΦΥΣΙΝ ΕΠΙ ΠΑΝΤΩΝ ΤΗΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΠΡΟΝΟΙΑΝ

Θεωρία ἀποδεικτική τοῦ εἶναι κατά φύσιν ἐπὶ πάντων τήν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν.

Καί προνοητήν αὐτόν εἶναι πεισθήσεται τῶν ὄντων, δι' ὧν ὅτι καί Θεός ἐστιν ἐδιδάχθη, δίκαιον εἶναι κρίνων καί εὐλογον, μή ἄλλον εἶναι φύλακα καί ἐπιμελητήν τῶν ὄντων ἢ μόνον τόν τῶν ὄντων δημιουργόν. Αὕτη γάρ ἡ τῶν ὄντων διαμονή καί ἡ τάξις καί ἡ θέσις καί ἡ κίνησις, καί ἡ ἐν ἀλλήλοις τῶν ἄκρων διά τῶν μέσων συνοχή, μηδέν κατά τήν ἐναντιότητα λυμαιομένων ἀλλήλοις, ἢ τε τῶν μερῶν πρὸς τά ὅλα σύννευσις, καί τῶν ὄλων πρὸς τά μέρη δι' ὅλου ἔνωσις, καί αὐτῶν πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν (=1189=) ἡ ἄμικτος διάκρισις κατά τήν ἰδιάζουσαν ἐκάστου διαφοράν, καί ἀσύγχυτος ἔνωσις κατά τήν ἀπαράλλακτον ἐν ὅλοις ταυτότητα, καί ἡ πάντων πρὸς πάντα, ἵνα μή τά καθ' ἕκαστον λέγω, σύγκρισίς τε καί διάκρισις, καί ἡ πάντων καί ἐκάστου κατ' εἶδος διαδοχή ἀεὶ φυλαττομένη, μηδενός τό παράπαν τοῦ οἰκεῖου τῆς φύσεως λόγου παραφθειρομένου καί πρὸς ἄλλο συγχεομένου τε καί συγχέοντος, δείκνυσι σαφῶς τά πάντα τῇ προνοίᾳ συνέχεσθαι τοῦ πεποικηκότος Θεοῦ. Οὐ γάρ οἶόν τέ ἐστιν ἀγαθόν ὄντα τόν Θεόν μή καί εὐεργετικόν πάντως εἶναι, μηδέ εὐεργετικόν ὄντα μή καί προνοητικόν πάντως εἶναι, καί διά τοῦτο τῶν ὄντων θεοπρεπῶς ἐπιμελούμενον σοφῶς αὐτοῖς ὥσπερ τό εἶναι καί τήν κηδεμονίαν χαρίζεσθαι. Πρόνοια γάρ ἐστι κατά τούς θεοφόρους Πατέρας ἢ ἐκ Θεοῦ εἰς τά ὄντα γινομένη ἐπιμέλεια. Ὅρίζονται δέ αὐτήν καί οὕτως, Πρόνοιά ἐστι βούλησις Θεοῦ δι' ἣν πάντα τά ὄντα τήν πρόσφορον διεξαγωγήν (14Δ_248 > λαμβάνει. Εἰ δέ Θεοῦ βούλησις ἐστιν, ἵνα αὐτοῖς τῶν διδασκάλων χρήσωμαι τοῖς λόγοις, πᾶσα ἀνάγκη κατά τόν ὀρθόν λόγον γίνεσθαι τά γινόμενα, τήν κρείττω μή ἐπιδεχόμενα τάξιν, αὐτόν οὖν εἶναι προνοητήν ἐκ παντός τρόπου εἰπεῖν ἐναχθήσεται ὁ τήν ἀλήθειαν ὀδηγόν ἔχειν ἐλόμενος, ὃν καί ποιητήν ἔγνω τῶν ὄντων ἀληθῶς, ἢ τοῦ πεποικηκότος τά ὄντα, εἶπερ κἂν τοῖς ζώοις, ὅταν ταῖς κατά λόγον ἐφόδοις τοῖς οὖσιν ἐμβαλόντες ἡμῶν τό νοερόν εὐρίσκομεν ἔμφασιν, οὐκ ἀγενῶς τά ὑπέρ λόγον εἰκάζουσιν.

Ἐκεῖνά τε γάρ ὀρῶντες κατά γένος τῶν ἐξ αὐτῶν φυσικῶς ἐπιμελούμενα, θαρρόυντες καί ἡμεῖς τόν περί τοῦ προνοητήν μονώτατον εἶναι τόν Θεόν πάντων τῶν ὄντων μετ' εὐσεβοῦς παρρησίας εὐσεβῶς ἑαυτοῖς λόγον διοριζόμεθα, καί οὐ τῶν μὲν, τῶν δέ οὐ, καθάπερ τινές τῶν τά ἔξω φιλοσοφησάντων, ἀλλά πάντων ὁμοῦ, κατά μίαν τῆς ἀγαθότητος καί ἀπαράλλακτον βούλησιν, τῶν τε καθόλου καί τῶν καθ' ἕκαστον, εἰδότες ὡς τῶν κατά μέρος πάντων τῷ μή προνοίας τυγχάνειν καί φυλακῆς τῆς πρεπούσης διαφθειρομένων καί τά καθόλου συνδιαφθαρήσεται (ἐκ γάρ τῶν κατα μέρος τά καθόλου συνίστασθαι πέφυκε), τήν περί τούτου λογικήν ἀπόδειξιν, διά τῆς εὐλόγου ἀντιστροφῆς πρὸς τήν ἀλήθειαν ὀρθῶς ποδηγοῦσαν, ἑαυτοῖς προβαλλόμενοι. Εἰ γάρ τά καθόλου ἐν τοῖς κατά μέρος ὑφέστηκεν, οὐδαμῶς τό παράπαν τόν τοῦ καθ' αὐτά εἶναί τε καί ὑφεστάναι λόγον ἐπιδεχόμενα τῶν κατά

μέρος διαφθειρομένων παντί που δηλόν ἐστιν ὡς οὐδέ τὰ καθόλου στήσεται. Τά μέρη γάρ ἐν ταῖς ὀλόγησι, καί αἱ ὀλόγητες ἐν τοῖς μέρεσι καί εἰσὶ καί ὑφεστήκασιν. Καί οὐδεὶς ἀντερεῖ λόγος· πλὴν ὅτι ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὡσπερ δεσμούμενοι ἄκοντες καί αὐτοὶ τῆς προνοίας τὴν δύναμιν ἐξαγγέλλουσι καί διὰ πάντων διήκειν κατασκευάζουσι δι' ὧν αὐτοῖς κατεσπούδασαν. Λέγοντες γάρ ὑπὸ τῆς προνοίας ἄγεσθαι μόνα τὰ καθόλου, λελήθασιν ἑαυτοὺς καί τῶν κατα μέρος εἶναι πρόνοιαν λέγοντες, ἐξ ἀνάγκης πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἢν φεύγειν σπουδάζουσιν, ὑπαγόμενοι. Εἰ γάρ χάριν (=1192=) διαμονῆς τὰ καθόλου (14Δ_250 > προνοίας ἀξιούσθαι φασί, ταύτης πολλῶ πρότερον ἀξιούσθαι τὰ κατά μέρος εἰσάγουσιν, ἐν οἷς ἡ τῶν καθόλου διαμονή καί ὑπόστασις. Συνεισάγεται γάρ ἀλλήλοις ταῦτα διὰ τὴν κατά φύσιν ἀδιάλυτον πρὸς ἄλληλα σχέσιν, καί θατέρου πρὸς διαμονὴν συντητουμένου, μηδέ τό ἕτερον ταύτης εἶναι τῆς φυλακῆς ἀλλότριον, καί ἐνός πάλιν τῆς πρὸς διαμονὴν φυλακῆς διαπίπτοντες μηδέ τό ἄλλο ταύτης τυγχάνειν λέγει ἀκόλουθον.

Ἄλλως τε δέ κατά τρεῖς τρόπους τό μή πάντων τῶν ὄντων προνοεῖν τόν Θεόν λέγεται. Ἡ γάρ ἀγνοεῖν αὐτόν λέγουσι τῆς προνοίας τὴν μέθοδον, ἢ μή βούλεσθαι, ἢ μή δύνασθαι. Ἄλλα μὴν κατά τὰς κοινὰς πάντων ἐννοίας ἀγαθός ὢν καί ὑπεράγαθος ὁ Θεός αἰεὶ πάντως τὰ καλά βούλεται καί πᾶσι, καί σοφός ὑπάρχων καί ὑπέροσος, μᾶλλον δέ πάσης σοφίας πηγὴ, γινώσκει πάντως τὰ συμφέροντα, καί δυνατός ὢν, μᾶλλον δέ ἀπειροδύναμος, ἐνεργεῖ πάντως θεοπρεπῶς ἐν πᾶσι τὰ ἐγνωσμένα αὐτῷ καί βεβουλημένα καλῶς καί συμφέροντα, ὡς ἀγαθός καί σοφός καί δυνατός, δεικνύμενος διὰ πάντων τῶν τε ὄρατῶν καί τῶν ἀοράτων, καί τῶν καθόλου καί τῶν μερικῶν, καί τῶν μικρῶν καί τῶν μεγάλων, καί πάντων τῶν κατά πᾶσαν τὴν οἴανου ὀυσίαν τό εἶναι ἐχόντων, μηδέν ὑφείεις τῆς κατά τὴν ἀγαθότητα καί τὴν σοφίαν καί τὴν δύναμιν ἀπειρίας, καί πάντα κατά τόν ἐκάστων τοῦ εἶναι λόγον πρὸς τε ἑαυτὰ καί ἄλληλα κατά τὴν ἀδιάλυτον πάντων σχετικὴν ἀρμονίαν τε καί διαμονὴν συντηρῶν.

Τί δέ, αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν οὐ κατανοοῦμεν τὴν φύσιν περὶ τοῦ εἶναι τὴν ἐπὶ πάντα τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν σαφῶς οὔσαν διδάσκαλον; Τεκμήριον γάρ οὐ μικρόν τοῦ φυσικῶς ἡμῖν ἐνεσπάρθαι τὴν τῆς προνοίας γνῶσιν ἢ φύσιν αὐτῆς δίδωσιν, ὀπηνίκα ἂν ἡμᾶς ἀδιδάκτως ὡσπερ ὠθοῦσα πρὸς τόν Θεόν διὰ τῶν εὐχῶν ἐν ταῖς ἐξαίφνης περιστάσεσιν ἐκεῖθεν ζητεῖν τὴν σωτηρίαν παρασκευάζει. Ὑπ' ἀνάγκης γάρ ἄφνω συλληφθέντες ἀπροαιρέτως, πρὶς τινὰ καί σκέψασθαι, τόν Θεόν ἐπιβώμεθα, ὡς ἂν (14Δ_252 > τῆς προνοίας αὐτῆς πρὸς ἑαυτὴν καί λογισμῶν χωρὶς ἐλκούσης ἡμᾶς, καί τό τάχος τῆς ἐν ἡμῖν νοεῖας νικώσης δυνάμεως, καί πάντων ἰσχυροτέραν τὴν θεῖαν προδεικνυούσης βοήθειαν. Οὐκ ἂν δέ ἡμᾶς ἦγεν ἀπροαιρέτως ἢ φύσιν ἐπὶ τό μή φύσιν ἔχον γίνεσθαι. Πᾶν δέ τό ὄτωσιν φυσικῶς ἐπόμενον, ὡς πᾶσιν ἄδηλον, ἰσχυράν ἔχει καί ἀκαταμάχητον κατά τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας τὴν δύναμιν. Εἰ δέ ὅτι ἀκατάληπτος ἡμῖν τῆς τῶν κατά μέρος προνοίας ὁ λόγος, ὡσπερ οὖν καί ἔστι κατά τό, Ὡ ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καί ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ, διὰ τοῦτο φαῖεν μηδέ πρόνοιαν εἶναι, οὐκ ὀρθῶς ἐροῦσι κατά τόν ἐμόν λόγον.

Εἰ γάρ πολλή τις ἐστὶν ἡ διαφορὰ καί ἀκατάληπτος τῶν ἀνθρώπων ἐκάστου πρὸς ἕκαστον καί ἢ πρὸς ἑαυτόν ἐκάστου ἐναλλαγὴ, ἐν τε βίοις καί ἡθεσι καί γνώμασι καί προαιρέσεσι καί ἐπιθυμίαις, ἐπιστήμασι τε καί (=1193=) χρεῖαις καί ἐπιτηδεύμασι καί αὐτοῖς τοῖς κατά ψυχὴν λογισμοῖς ἀπείροις οὔσι σχεδόν, καί πᾶσι τοῖς καθ' ἐκάστην ἡμέραν καί ὥραν ἐπισυμβαίνουσι συμμεταβαλλομένου (ἀγχίστροφον γάρ τοῦτο τό ζῶον ὁ ἄνθρωπος, ὀξέως τοῖς καιροῖς καί ταῖς χρεῖαις συμμεταβαλλόμενον), ἀνάγκη πᾶσα καί τὴν πρόνοιαν, προγνωστικῶς πάντα συνειληφυῖαν κατά περιγραφὴν τὰ καθ' ἕκαστα, διάφορόν τε καί ποικίλην φαίνεσθαι καί πολυσιδῆ, καί τῆ τῶν πεπληθυσμένων ἀκαταληψία συνεκτεινομένην ἐκάστω

προσφόρως καθ' ἕκαστον καί πρᾶγμα καί νόημα, μέχρι καί τῶν ψιλῶν κινήματων τῶν κατά ψυχὴν καί σῶμα συνισταμένων, ἀρμόζεσθαι.

Εἰ οὖν τῶν κατά μέρος ἀκατάληπτος ἔστιν ἡ διαφορὰ, καί τῆς ἀρμοζούσης αὐτοῖς εἰκότως προνοίας ἄπειρος ὁ λόγος, ἀλλ' οὐκ, ἐπειδή ἄπειρός τε καί ἄγνωστος ἡμῖν τῆς τῶν κατά μέρος προνοίας ὁ λόγος τυγχάνει, τὴν ἰδίαν ἄνοιαν ἀναίρεισιν ποιῆσθαι τῆς πανσόφου τῶν ὄντων κηδημονίας ὀφείλομεν, πάντα δέ καί ἀνεξετάστως, θεοπρεπῶς τε καί συμφερόντως, τὰ (14Δ_254 > τῆς προνοίας ἐφουμνεῖν ἔργα καί ἀποδέχεσθαι, καί καλῶς γίνεσθαι τὰ γινόμενα πιστεύειν, κἄν ἡμῖν ὁ λόγος ἔστιν ἀνέφικτος. Πάντα δέ λέγων τὰ τῆς προνοίας φημί, οὐ γάρ τὰ κακῶς ὑφ' ἡμῶν κατά τόν τοῦ ἐφ' ἡμῖν λόγον γινόμενα· ταῦτα γάρ τοῦ κατά τὴν πρόνοιαν λόγου παντελῶς ἀλλότρια. Τόν μὲν οὖν σημαίνομενον τρόπον περὶ τῆς τῶν ἀγίων κατά τόν λόγον καί τὴν θεωρίαν δυνάμεως τε καί χάριτος ὑπὸ τοῦ μεγάλου τούτου διδασκάλου κατά τό δυνατόν στοχαστικῶς, ἀλλ' οὐκ ἀποφαντικῶς (πολλῶ γάρ ἀπολείπεται τῷ μέτρῳ τῆς κατ' αὐτόν ἀληθείας ὁ ἡμέτερος νοῦς), διὰ τῶν εἰρημένων ὑποδραμῶν τῷ λόγῳ, καί ὡσπερ ἰχνηλατήσας, τοιόνδε καθ' ὑπόνοιαν μόνον φημί.

ΞΑ (61). ΘΕΩΡΙΑ ΔΙΑΦΟΡΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΒΑΘΕΙΣΗΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΥΛΙΚΗΣ ΔΥΑΔΟΣ...

Θεωρία διάφορος τῆς διαβαθείσης ὑπὸ τῶν ἀγίων ὑλικῆς δυάδος, καί τίς ἡ ἐν τῇ Τριάδι νοουμένη ἐνότης.

Διὰ δέ τοῦ ὑπὲρ τὴν ὑλικὴν δυάδα γενέσθαι, διὰ τὴν ἐν τῇ Τριάδι νοουμένην ἐνότητα, τό ὑπὲρ τὴν ὕλην γενέσθαι καί τό εἶδος, ἐξ ὧν τὰ σώματα, τοὺς ἀγίους λέγειν ὑπονοῶ αὐτόν, ἢ τὴν σάρκα καί τὴν ὕλην, ἄσπερ διασχόντας ἔφη Θεῶ συγγενέσθαι καί τῷ ἀκραιφνεστάτῳ κραθῆναι φωτὶ καταξιοθῆναι, τουτέστι τὴν πρὸς τὴν σάρκα τῆς ψυχῆς σχέσιν, καί διὰ τῆς σαρκός πρὸς τὴν ὕλην, ἢ καθόλου εἰπεῖν, πάσης τῆς αἰσθητικῆς οὐσίας πρὸς τὴν αἰσθητὴν ἀποθεμένους φυσικὴν οἰκειότητα, τῆς δέ θείας μόνης γνησίως ἐπιλαβομένους ἐφέσεως, διὰ τὴν, ὡς ἔφην, νοουμένην ἐν Τριάδι ἐνότητα. Μέσην γάρ κειμένην Θεοῦ καί ὕλης τὴν ψυχὴν ἐγνωκότες, καί τὰς πρὸς ἄμφω ἐνοποιοὺς δυνάμεις ἔχουσαν, τόν νοῦν λέγω πρὸς τόν Θεόν καί πρὸς τὴν ὕλην αἴσθησιν, τὴν μὲν αἴσθησιν μετὰ τῶν αἰσθητῶν παντελῶς ἀπετινάξαντο, κατά τὴν ἐν διαθέσει σχετικὴν ἐνέργειαν, κατά δέ τόν νοῦν μονώτατον ἀρρήτως (=1196=) αὐτὴν τῷ Θεῷ προσωκείωσαν, (14Δ_256 > πρὸς ὃν ὄλον ἀγνώστως ἐνωθεῖσαν ὄλην ὡς ἀρχετύπου εἰκόνα κατά νοῦν καί λόγον καί πνεῦμα, ὡς ἐφικτόν καθ' ὁμοίωσιν ἔχουσαν τό ἐμφορές θεασάμενοι, τὴν ἐν τῇ Τριάδι νοουμένην ἐνότητα μυστικῶς ἐδιδάχθησαν.

Τυχόν δέ καί τόν θυμόν καί τὴν ἐπιθυμίαν ὑλικὴν δυάδα προσηγόρευσεν ὁ διδάσκαλος, διὰ τό προσύλους καί τοῦ παθητικοῦ τῆς ψυχῆς μέρους αὐτάς εἶναι δυνάμεις, καί πρὸς τόν λόγον στασιαζούσας, καί εἰς πολλά σκεδάσαι τόν νοῦν δυναμένας, εἰ μὴ ἐξ ἀρχῆς ἐπιστημόνως ἄγχων ἑαυτῷ ὑποζευξείεν. Ὡν εἴ τις κρατήσῃ καί ἐφ' ἃ δεῖ πρεπόντως φέρεσθαι πείσειε, δουλικῶς ὑποζευγμένας τῇ δυναστείᾳ τοῦ λόγου, ἢ καί παντελῶς αὐτάς ἀπολιπῶν ἀπολίποι, καί μόνος τῆς ἀρρεποῦς κατ' ἀγάπην γνωστικῆς διὰ λόγου καί θεωρίας ἔχεται θέλξεως, καί πρὸς μίαν καί μόνην ἐκ τῶν πολλῶν καθαρὰν τε καί ἀπλὴν καί ἀδιαίρετον τῆς κατ' ἔφεσιν ἀρρενωτάτης δυνάμεως κίνησιν συνεστάλη, καθ' ἣν περὶ Θεόν ἀκαταλήκτως ἐν ταυτότητι τῆς κατ' ἔφεσιν ἀεικινήσιας ἑαυτῷ φιλοσόφως ἐπήξατο τὴν μονιμότητα, μακάριος ὄντως ἐστὶ τῆς ἀληθοῦς τε καί μακαρίας τυχῶν οὐ μόνον ἐνώσεως τῆς πρὸς τὴν ἁγίαν Τριάδα, ἀλλὰ καί ἐνότητος τῆς ἐν τῇ ἁγίᾳ Τριάδι νοουμένης, ὡς ἀπλοῦς καί ἀδιαίρετος καί μονοειδῆς κατά τὴν δύναμιν πρὸς τὴν

ἀπλῆν καί ἀδιαίρετον κατά τήν οὐσίαν γεγενημένος, καί κατά τήν ἕξιν τῶν ἀρετῶν τήν ὡσαύτως ἔχουσαν ἀγαθότητα κατά τό ἐφικτόν ἐκμιμούμενος, καί τήν ιδιότητα τῶν κατά φύσιν μεριστῶν δυνάμεων διά τήν τοῦ ἐνωθέντος Θεοῦ χάριν ἀποθέμενος.

ΕΒ (62). ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΥΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΩΝ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΝ...

Ἐξηγήσις περί τοῦ παθητικοῦ τῆς ψυχῆς, καί τῶν αὐτοῦ καθολικῶν διαιρέσεων τε καί ὑποδιαιρέσεων.

Διαιρεῖται γάρ, ὡς φασι, τό παθητικόν τῆς ψυχῆς εἰς τε τό ἐπιπειθέδες λόγῳ, καί τό μή πειθόμενον λόγῳ. Καί τό μέν λόγῳ (14Δ_258 > μή πειθόμενον διαιροῦσιν εἰς τό θρηπτικόν, ὃ καλοῦσι φυσικόν, καί εἰς τό φυσικόν, ὃ καλοῦσι ζωτικόν, ὧν οὐδέτερον λόγῳ πειθόμενον ἄγεται· οὐκ ἐπιπειθέδες δέ λόγῳ καλεῖται, ἐπειδή μή πέφυκεν ἄγεσθαι λόγῳ. Τό γάρ ἀυξάνειν, ἢ ὑγιαίνειν, ἢ ζῆν, οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. Τό δέ ἐπιπειθέδες λόγῳ διαιρεῖται εἰς δύο, τό τε ἐπιθυμητικόν καί τό θυμικόν. Ἐπιπειθέδες δέ λόγῳ καλοῦσιν αὐτό, διότι λόγῳ πέφυκεν ἐν τοῖς σπουδαίοις ἄγεσθαι τε καί ὑποτάσσεσθαι. Πάλιν δέ τό ἐπιθυμητικόν διαιροῦσιν εἰς ἡδονήν καί λύπην. Ἐπιτυγχάνουσα γάρ ἐπιθυμία ἡδονήν ἐργάζεται, ἀποτυγχάνουσα δέ λύπην. Καί πάλιν καθ' ἕτερον τρόπον φασι τήν ἐπιθυμίαν διαιρουμένην τέσσαρα σύν ἑαυτῇ τά πάντα εἶδη ποιεῖν, ἐπιθυμίαν, ἡδονήν, φόβον, καί λύπην. Καί ἐπειδή τῶν ὄντων τά μέν ἐστιν ἀγαθά, τά δέ φαῦλα, ταῦτα δέ ἢ παρόντα ἢ μέλλοντά ἐστι, προσδοκώμενον μέν ἀγαθόν ἐπιθυμίαν ἐκάλεσε, παρόν δέ ἡδονήν, καί πάλιν προσδοκώμενον κακόν φόβον, παρόν δέ λύπην· ὡς εἶναι τε καί θεωρεῖσθαι (=1197=) περί μέν τά καλά, εἴτε τά ὄντως ὄντα, εἴτε τά νομιζόμενα, τήν ἡδονήν καί τήν ἐπιθυμίαν, περί δέ τά φαῦλα τήν λύπην καί τό φόβον.

Πάλιν δέ τήν λύπην διαιροῦσιν εἰς τέσσαρα, εἰς ἄχος, εἰς ἄχθος, εἰς φθόνον, εἰς ἔλεον. Καί τό μέν ἄχος εἶναι φασι λύπην ἀφωνίαν ἐμποιοῦσαν οἷς ἄν ἐγγένηται, διά τήν εἰς βάθος πάροδον τοῦ λογιστικοῦ· τό δέ ἄχθος λύπην βαροῦσάν τε καί διοχλοῦσαν ἐπ' ἀβουλήτοις συμβάσει· τόν δέ φθόνον λύπην ἐπ' ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς· τό δέ ἔλεος λύπην ἐπ' ἀλλοτρίοις κακοῖς. Κακόν δέ πᾶσαν λύπην ἔφασαν τῇ ἑαυτῆς φύσει. Κἄν γάρ ὁ σπουδαῖος ἐπ' ἀλλοτρίοις λυπῆται κακοῖς, ὡς ἐλεήμων, ἀλλ' οὐ προηγουμένως κατά πρόθεσιν, ἀλλ' ἐφεπομένως κατά περίστασιν. Ὁ δέ θεωρητικός κἄν τούτοις ἀπαθῆς διαμένει, συνάψας ἑαυτόν τῷ Θεῷ, καί τῶν τῆδε παρόντων ἀλλοτριώσας.

Τόν δέ φόβον πάλιν διαιροῦσιν εἰς ἕξ, εἰς ὄκνον, εἰς αἰδῶ, εἰς αἰσχύνην, εἰς κατάπληξιν, εἰς ἔκπληξιν, εἰς ἀγωνίαν. Καί (14Δ_260 > τόν μέν ὄκνον εἶναι φασι, φόβον μελλούσης ἐνεργείας, τήν αἰδῶ δέ φόβον ἐπί προσδοκία ψόγου, τήν δέ αἰσχύνην φόβον ἐπ' αἰσχυρῶ πεπραγμένῳ, τήν δέ κατάπληξιν, φόβον μεγάλης φαντασίας, τήν δέ ἔκπληξιν φόβον ἐκ μεγάλων ἀκουσμάτων τήν αἴσθησιν ἀφαιρούμενον, τήν ἀγωνίαν δέ φόβον διαπτώσεως, τουτέστιν ἀποτυχίας. Φοβούμενοι γάρ ἀποτυχεῖν ἀγωνιῶμεν. Καλοῦσι δέ τινες αὐτήν καί δειλίαν.

Τόν δέ θυμόν πάλιν εἶναι λέγουσι ζέσιν τοῦ περικαρδίου αἵματος δι' ὄρεξιν ἀντιλυπήσεως. Διαιροῦσι δέ καί τοῦτον εἰς τρία, εἰς ὀργήν, ἣν τινες ἐκάλεσαν χολήν καί χόλον, καί εἰς μῆνιν, καί εἰς κότον. Καί τήν μέν ὀργήν εἶναι φασι θυμόν πρὸς ἐνέργειαν ἀρχήν καί κίνησιν ἔχοντα, ἢ θυμόν ἐνεργούμενον· τήν δέ χολήν τήν δι' ἄλλου ἄμυναν τοῦ λυπήσαντος· τό δέ χόλον τήν δι' ἑαυτοῦ τοῦ λυπηθέντος ἐπεξέλευσιν εἰς τόν λυπήσαντα· τήν δέ μῆνιν θυμόν εἰς παλαιώσιν (εἴρηται δέ παρά τό μένειν καί τῇ μνήμῃ παρακατέχεσθαι), τόν δέ κότον θυμόν ἐπιτηροῦντα καιρόν εἰς τιμωρίαν· εἴρηται δέ παρά τό κείσθαι καί οὔτος. Διαιροῦσι δέ καί τούτων ἕκαστον

εις ἄλλα πολλά. Ἄπερ εἰ βουλευθεῖη τις δι' ἀκριβοῦς ἐξετάσεως παραδοῦναι γραφή, πολὺν ἀθροίσει λόγον καὶ χρόνον δαπανήσει, ὡς μηδέ ἀνεκτόν εἶναι τοῖς ἐντυγχάνουσι διὰ τό πλήθος.

Μέγα οὖν καὶ θαυμαστόν ὄντως ἐστὶ καὶ πολλῆς δεόμενον προσοχῆς τε καὶ σπουδῆς, καὶ πρό τούτων τῆς θείας ἐπικουρίας, τό δυναθῆναι πρῶτον μὲν τῆς ὑλικῆς δυάδος τῶν ἐμφύτων κρατῆσαι δυνάμεων, θυμοῦ λέγω καὶ ἐπιθυμίας, καὶ τοῦ κατ' αὐτάς μερισμοῦ, καὶ μακάριος ὅς ἄγειν ἐτοίμως ταύτας ὅποι τῷ λόγῳ δοκεῖ δεδύνηται, μέχρις ἂν τοῖς πρακτικοῖς διὰ τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας τῶν προτέρων καθαίρηται λογισμῶν.

ΕΓ (63) ... ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΔΕΙΝ ... ΤΩ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΝΟΜΩ ΤΟΝ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΛΟΓΟΝ ΣΥΝΑΠΤΕΙΝ...

(14Δ_262 >

Θεωρία ἐκ τῆς Γραφῆς περὶ τοῦ μὴ δεῖν τόν γνωστικόν τῷ τῆς φύσεως νόμῳ τόν τῆς σοφίας λόγον συνάπτειν, καὶ τίς ἡ προσθήκη τοῦ ἄλφα στοιχείου εἰς τό ὄνομα τοῦ Ἀβραάμ.

Ἐπειτα δέ καὶ ὑπέρ αὐτάς γενέσθαι καὶ παντελῶς ἀπόσασθαι, ὡς τὴν Ἄγαρ καὶ τόν Ἰσμαήλ, ὁ Ἀβραάμ ἐκεῖνος ὁ μέγας, τοῦ λογιστικοῦ ἤδη περὶ τὰ θεῖα κατὰ τόν Ἰσαάκ ἐκείνον γυμνασθῆναι δυναμένου θεάματα, ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν γνώσιν φερομένης θείας φωνῆς διδασκόμενος, μὴ δύνασθαι τό κατὰ νοῦν θεῖον τῆς ἐλευθέρας κατὰ πνεῦμα γνώσεως γέννημα, τῷ δουρικῷ τῆς σαρκός ἐπισυνημμένον σπέρματι, τῆς μακαρίας τυχεῖν ἐπαγγελίας, ἣτις ἐστίν ἡ κατ' ἐλπίδας προκειμένη τοῖς ἀγαπῶσι τόν Κύριον τῆς θεώσεως χάρις, ἣν ἤδη τυπικῶς ὑπῆρχε προειληφώς, τῷ περὶ μονάδος λόγῳ διὰ πίστεως μυστικῶς συναφθεῖς, καθ' ὃν ἐνοειδῆς γενόμενος, μᾶλλον δέ ἐκ πολλῶν εἰς, μόνος πρός μόνον δ' ὄλου τόν Θεόν μεγαλοπρεπῶς συνήχηθη, μηδένα τό παράπαν τῆς οἰασοῦν περὶ τι ἄλλο τῶν σκεδαστῶν γνώσεως τύπον ἐαυτῷ συνεπιφερόμενος, ὅπερ οἶμαι δηλοῦν τὴν τοῦ δοθέντος εἰς προσθήκην τοῦ ὀνόματος ἄλφα γράμματος δύναμιν. Διό καὶ πατήρ τῶν διὰ πίστεως προσαγομένων Θεῶν κατὰ στέρησιν πάντων τῶν μετὰ Θεόν ἐχρημάτισεν, ὡς τοὺς αὐτούς κατὰ πίστιν ἐν πνεύματι τύπους τῷ πατρὶ τῶν τέκνων ἐμπερῶς ἔχειν δυναμένων.

ΕΔ (64). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΩϋΣΗΝ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΦΑΙΡΟΥΜΕΝΩΝ ΥΠΟΔΗΜΑΤΩΝ

Θεωρία εἰς τόν Μωϋσῆν περὶ τῶν ἀφαιρουμένων ὑποδημάτων.

Τοῦτο τυχόν ἐν ἀρχῇ τῆς γνωστικῆς ἀγωγῆς καὶ ὁ μέγας Μωϋσῆς ἐκεῖνος διδασκόμενος ὑπὸ τῆς θείας φωνῆς ἐπαιδεύετο, ἠνίκα προσῆγεν ἰδεῖν τό ἐν τῇ βάτῳ μυστικῶς φανταζόμενον (14Δ_264 > φῶς φασκούσης, Λύσον τὰ ὑποδήματα ἀπὸ τῶν ποδῶν σου, ὁ γάρ τόπος ἐν ᾧ ἔστηκες γῆ ἁγία ἐστὶ, τό δεινῶς, οἶμαι, τῶν σωματικῶν ἀπάντων ἀπολελύσθαι κατὰ διάθεσιν τὴν ψυχὴν, μέλλουσαν τὴν διὰ θεωρίας πρός τὴν τῶν ὑπερκοσμίων νόησιν γνωστικὴν ποιεῖσθαι πορείαν καὶ τελείαν τοῦ ἐν σχέσι σαρκός προτέρου βίου ἀλλοτριώσιν διὰ τῆς τῶν ὑποδημάτων ἔχειν ἀποθέσεως.

ΕΕ (65). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΤΩΝ ΘΥΣΙΩΝ

Θεωρία εἰς μέρη τῶν θυσιῶν.

Τοῦτο πάλιν ἴσως ὁ αὐτός θειότατος Μωϋσῆς ἐν ταῖς τῶν θυσιῶν διατάξει παρεδήλου τῶν ἱερείων ἀφαιρεῖν τό στέαρ, καὶ τοὺς νεφρούς, καὶ τό στηθύνιον, καὶ

τόν λοβόν τοῦ ἥπατος, ἐπιτάσσω, τό δεῖν αὐτάς τε τάς γενικάς τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν δυνάμεις, τόν θυμόν λέγω καί τήν ἐπιθυμίαν, τήν ὄντως ὑλικήν δυάδα, καί τάς ἐνεργείας αὐτῶν ἀφαιρεῖν, καί τῷ θεῷ πυρί τῆς κατά γνώσιν μυστικῆς ἐκτῆξις δυνάμεως, τῆς μέν ἐπιθυμίας διά τῶν νεφρῶν, τῆς δέ ἐνεργείας αὐτῆς, τουτέστι τῆς ἡδονῆς, διά τοῦ λίπους, ἦτοι τοῦ στέατος δηλουμένης, καί τοῦ θυμοῦ (=1201=) διά τοῦ στηθυνίου, τῆς δέ κατ' αὐτόν ἐνεργείας, διά τοῦ λοβοῦ τοῦ ἥπατος, ἐν ᾧ ἡ πικρά καί δριμυτάτη πέπηγε χολή, σηματομενώνων.

ΕΣ (66). ΘΕΩΡΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟΝ ΔΙΑΦΟΡΟΝ ΛΕΠΡΑΝ

Θεωρία σύντομος εἰς τήν κατά νόμον διάφορον λέπραν.

Τοῦτο πάλιν κἀν τῷ περί λέπρας τόπῳ σοφῶς οἶμαι παρεμφαίνειν δι' αἰνιγματῶν συμβολικῶν, τήν ἀφήν τῆς λέπρας εἰς τέσσαρα γένη μερίσαντα, εἰς λευκόν καί χλωρόν καί ξανθόν καί ἀμαυρόν, δι' ὧν τό τε θυμικόν καί τό ἐπιθυμητικόν εἰς τά (14Δ_266 > ὑπ' αὐτά εἶδη διαιρούμενα δείκνυται, τῆς μέν ἐπιθυμίας διά τοῦ λευκοῦ καί χλωροῦ, εἰς ἡδονήν καί λύπην μερίζεσθαι δηλουμένης, τοῦ δέ θυμοῦ διά τοῦ ξανθοῦ καί τοῦ ἀμαυροῦ εἰς ὀργήν καί μῆνιν καί τήν κεκρυμμένην κακουργίαν τῆς ὑποκρίσεως τεμνομένου. Ταῦτα γάρ πρῶτα γένη τῶν ὑπ' αὐτά παθῶν, ὡς φασι, καί πάντων ἀρχηγικώτερα τῶν τοῦ θυμοῦ καί τῆς ἐπιθυμίας γεννήματα, οἷς τήν νοσηλευομένην ψυχὴν οὐχ οἶόν τε, ἕως ὑπό τούτων κατέστικται, τοῖς τῆς θείας ἡξιωμένοις παρεμβολῆς ἐναρίθμιον εἶναι.

ΕΖ (67). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΙΝΕΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΝΑΙΡΕΘΕΝΤΑΣ ΥΠ' ΑΥΤΟΥ

Θεωρία εἰς τόν Φινεές καί τοῦ ἀναιρεθέντα ὑπ' αὐτοῦ.

Τοῦτο καί τόν θαυμαστόν οἶμαι Φινεές ἐκεῖνον τῷ καθ' ἑαυτόν ζήλω παραινίττεσθαι. Τήν γάρ Μαδιανίτην τῷ Ἰσραηλίτῃ συγκαταιχμάσας, μυστικῶς διά τοῦ δόρατος τήν ὕλην τῷ εἶδει, καί τῷ θυμῷ τήν ἐπιθυμίαν, καί τήν ἀλλόφυλον ἡδονήν τῷ ἐμπαθεῖ λογισμῷ διά τῆς τοῦ ἀρχιερέως λόγου δυνάμεως συναπωθεῖσθαι χρῆν παντάπασι τῆς ψυχῆς ἐνέφαινε. Εἶδος γάρ πρὸς ὕλην τρόπον ἐπέχει, ὃ τε θυμός πρὸς τήν ἐπιθυμίαν, τῷ προσεγγισμῷ διδούς αὐτῇ κίνησιν, καθ' ἑαυτήν οὔσαν ἀκίνητον, ὃ τε λογισμός πρὸς τήν ἡδονήν, εἰδοποιεῖν αὐτήν πεφυκώς, ἀνείδεον καί ἄμορφον κατά τόν ἴδιον λόγον ὑπάρχουσαν. Δηλοῖ δέ τοῦτο καί αὐτῇ τῶν ὀνομάτων ἡ δύναμις. Χασβή γάρ ἡ Μαδιανίτις ὀνομάζεται, ὅπερ ἐστὶ Γαργαλισμός μου, καί Ζαμβρί ὁ Ἰσραηλίτης, ὅπερ ἐστὶν Ἄσμα μου, τουτέστι μετεωρισμός μου. Ἐπειδὴν οὖν τῆς θείας ἀπονεῦσαν μελέτης τε καί ἐνατενίσεως τό λογιστικόν τῆς ψυχῆς καί μετεωρισθέν τῷ ὑλικῷ τῆς σαρκὸς γαργαλισμῷ συμπλακῆ κατά τήν κάμινον τῆς ἀμαρτίας, τοῦ ζηλωτοῦ πάντως δεῖται ἀρχιερέως λόγου, πρὸς ἀναίρεσιν μέν τῶν οὕτω κακῶς ἀλλήλοις συμπεπλεγμένων, ἀποστροφὴν δέ τῆς φερομένης θείας ἀναγκακτῆσεως.

ΕΗ (68). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ, «ΜΗ ΔΩΤΕ ΤΑ ΑΓΙΑ ΤΟΙΣ ΚΥΣΙ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ, ΜΗΤΕ ΡΑΒΔΟΝ..».

(14Δ_268 >

Θεωρία εἰς τό, "Μὴ δώτε τὰ ἅγια τοῖς κυσί, καί εἰς τό, μήτε ράβδον μήτε πήραν μήτε ὑποδήματα χρῆναι τοὺς ἀποστόλους βαστάζειν».

Τοῦτο καί ὁ Κύριος αὐτός, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, τυχόν παρεδήλου, τοῦτο μέν ἐν οἷς φησι, Μὴ δώτε (=1204=) τό ἅγιον τοῖς κυσί, μηδέ βάλλετε τοὺς μαργαρίτας

ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, ἅγιον ἴσως καλῶν τό ἐν ἡμῖν νοερόν, ὡς θείας ἀπεικόνισμα δόξης, ὅπερ μή κακῶς ἔᾶν ὑπό τῶν θυμικῶν κινήματων καθυλακτούμενον ἐκταράσσεσθαι παρηγγύησε, μαργαρίτας δέ τά θεῖα καί λαμπρά τούτου νοήματα, οἷς τίμιον ἅπαν κοσμεῖσθαι πέφυκεν, ἅπερ διαφυλάττειν ἀμόλυντα καί τῶν ἀκαθάρτων τῆς ὑλικῆς ἐπιθυμίας παθῶν ἐλεύθερα δεῖν παρεκελεύσατο· τοῦτο δέ ἐν οἷς πρός τούς ἀγίους αὐτοῦ μαθητάς ἀποστελλομένους ἐπί τό κήρυγμα περί τοῦ πῶς εὐσταλεῖς αὐτούς εἶναι καί ἀπερίττους διατυπῶν καί τοῦτο πρός τοῖς ἄλλοις φησί, Μή δέ πήραν αἴρετε εἰς τήν ὁδόν, μήτε ράβδον, μήτε ὑποδήματα εἰς τούς πόδας ὑμῶν, ὡς δέον τόν τῆς ὑψηλῆς κατά τήν γνώσιν πορείας ἐπειλημμένον παντός μὲν ὑλικοῦ βάρους ἐλεύθερον εἶναι, πάσης δέ τῆς κατ' ἐπιθυμίαν καί θυμόν ἐμπαθοῦς διαθέσεως καθαρόν, ὡς δηλοῖ ἢ τε πήρα καί ἢ ράβδος, ἢ μὲν τήν ἐπιθυμίαν, ἢ δέ τό θυμόν ἐπισημαίνουσα, μάλιστα δέ τῆς καθ' ὑπόκρισιν γυμνόν κακουργίας, τῆς οἶον ὑποδήματος δίκην τοῦ βίου τό ἴχνος ἐπικαλυπτούσης, καί τό ἐμπαθές τῆς ψυχῆς ἐπικρυπτούσης ἐπεικειάς πλάσματι· ἦν ὑποδησάμενοι ἀφρόνως οἱ Φαρισαῖοι, μὸρφωσιν εὐσεβείας, ἀλλ' οὐκ εὐσέβειαν ἔχοντες, καί εἰ λαθεῖν ἐνόμιζον, ὑπό τοῦ Λόγου ἐλεγχθέντες ἐδιδάχθησαν.

ΞΘ (69). ΘΕΩΡΙΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΕΛΗΝΙΑΖΟΜΕΝΟΥ

(14Δ_270 >

Θεωρία περί τοῦ σεληνιαζομένου.

Ταύτης τῆς ὑλικῆς δυάδος, τῆς κατά θυμόν λέγω καί ἐπιθυμίαν, πάλιν ὁ Κύριος ἐλευθέρωσεν, ὡς οἶμαι, τόν σεληνιαζόμενον, μᾶλλον δέ τοῦ πυρί τῷ θυμῷ καί ὕδατι τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτόν βουληθέντος ἀπολέσαι πονηροῦ δαίμονος, ἐπέσχε τε καί κατήγγησε τήν μανιώδη λύσσαν (σελήνης γάρ οὐδέν διενήνοχεν ἢ πρός τά γινόμενα καί ἀπογινόμενα σχέσις τῶν ἡττημένων τοῖς ὑλικοῖς ἀνθρώπων)· ἦς ἐπιλαβόμενος ὁ τά πάθη διεγείρων δαίμων ὡσπερ ὕδατι καί πυρί τῇ ἐπιθυμίᾳ καί τῷ θυμῷ ἐμβάλλον τόν νοῦν καί ἐναποπνίγων οὐ παύεται, ἕως τοῦ Θεοῦ Λόγος παραγενόμενος τό μὲν ὑλικόν καί πονηρόν ἀπελάσει πνεῦμα (δι' οὗ ὁ παλαιός τε καί χοϊκός χαρακτηρίζεται ἄνθρωπος), τόν δέ ἐνεργούμενον τῆς πονηρᾶς ἐλευθερώσει τυραννίδος, τήν φυσικήν αὐτῷ σωφροσύνην ἀποδούς καί χαρισάμενος, δι' ἧς ὁ νέος καί κατά Θεόν κτιζόμενος ἄνθρωπος διαδεικνύται.

Οὕτω μὲν οὖν πάντες οἱ ἅγιοι τοῦ θείου καί ἀπλανοῦς Λόγου γνησίως ἐπειλημμένοι τόν αἰῶνα τοῦτον διέβησαν, οὐδενί τῶν ἐν αὐτῷ τερπνῶν τό τῆς ψυχῆς ἴχνος ἐναπερείσαντες. Πρός γάρ τούς ἄκρους τῶν ἀνθρώποις ἐφικτῶν περί Θεοῦ λόγους, τῆς ἀγαθότητός τέ φημι καί τῆς ἀγάπης, μάλα γε εἰκότως ἐνατενίσαντες, οἷς κινήθέντα τόν Θεόν τό εἶναι τε δοῦναι τοῖς οὔσι καί τό εἶναι χαρίσασθαι ἐπαιδευθήσαν (εἶπερ κίνησιν ἐπί Θεοῦ τοῦ μόνον ἀκινήτου (=1205=) θέμις εἶπεῖν, ἀλλά μή μᾶλλον βούλησιν, τήν πάντα κινουῦσάν τε καί εἰς τό εἶναι καί παράγουσαν καί συνέχουσαν, κινουμένην δέ οὐδαμῶς οὐδέποτε), τούτοις καί αὐτοῖ σοφῶς ἑαυτούς ἀπετύπωσαν, τοῦ ἀφανοῦς καί ἀοράτου κάλλους τῆς θείας μεγαλοπρεπείας εὐμιμήτως φέροντες φαινομένην διά τῶν ἀρετῶν τήν ιδιότητα. Διά τοῦτο ἀγαθοί καί φιλόθεοι καί φιλόανθρωποι, εὐσπλαγχοῖ τε καί οἰκτίρμονες (14Δ_272 > γεγόνασι, καί μίαν πρός ἅπαν τό γένος διάθεσιν ἔχοντες ἀγάπης ἐδειχθήσαν, ὑφ' ἧς τό πάντων ἐξαιρετόν εἶδος τῶν ἀρετῶν, τήν ταπεινῶσιν λέγω, διά πάσης αὐτῶν τῆς ζωῆς βεβαίαν κατασχόντες τήν φυλακτικήν μὲν τῶν ἀγαθῶν, φθαρτικήν δέ τῶν ἐναντίων, οὐδενί τό παράπαν ἀλώσιμοι τῶν διοχλούντων γεγόνασι πειρασμῶν, τῶν τε ἐκουσίων καί τοῦ ἐφ' ἡμῖν λόγου, καί τῶν ἀκουσίων καί

οὐκ ἐφ' ἡμῶν, τῷ τοῖς μὲν δι' ἐγκρατείας ἀπομαραίνειν τὰς ἐπαναστάσεις, τῶν δὲ δι' ὑπομονῆς τὰς προσβολὰς ἀποσεῖσθαι.

Διχόθεν γὰρ βαλλόμενοι, ὑπὸ τε δόξης καὶ ἀτιμίας, διέμενον ἄσειστοι, πρὸς ἄμφω ἀκινήτως ἔχοντες, μήτε ὕβρεσι τιτρωσκόμενοι διὰ τὴν ἐκουσίαν ὕφειν, μήτε δόξαν προσιέμενοι, δι' ὑπερβάλλουσαν πτωχείας οἰκείωσιν, ὅθεν οὐ θυμός, οὐ φθόνος, οὐκ ἔρις, οὐχ ὑπόκρισις, οὐ δόλος, οὐκ εἰρωνευτική τις καὶ ἐπίκλοπος τῷ φαινομένῳ πλάσματι δι' ἀπάτης ὑποσύρουσα πρὸς ἄλλο στοργή, τὸ πάντων παθῶν ὀλεθριώτατον, οὐκ ἐπιθυμία τῶν κατὰ τὸν βίον δοκούντων εἶναι λαμπρῶν, οὔτε τι ἕτερον τῆς πονηρᾶς τῶν παθῶν πληθύς, οὐκ ἀπειλαί παρ' ἐχθρῶν ἐπανατεινόμεναι, οὐδέ τις θανάτου τρόπος αὐτῶν ἐκυρίευσεν. Διὸ καὶ μακάριοι δικαίως παρά τε Θεῷ καὶ ἀνθρώποις ἐκρίθησαν, ὅτι τῆς φανησομένης ἀρρήτου καὶ περιφανοῦς δόξης κατὰ τὴν χάριν τοῦ μεγάλου δώρου Θεοῦ ἐμφανεῖς εἰκόνας ἑαυτοῦς κατέστησαν, ἵνα χαίροντες ὡς γνωρίμοις τοῖς λόγοις τῶν ἀρετῶν, μᾶλλον δὲ Θεῷ, ὑπὲρ οὗ καὶ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκοντες διεκατέρησαν, ἐνωθῶσιν, ἐν ᾧ πάντων οἱ λόγοι τῶν ἀγαθῶν, ὡσπερ πηγῇ ἀειβλύστῳ, προὔφεσθήκασί τε κατὰ μίαν, ἀπλήν καὶ ἐνιαίαν τῶν πάντων περιοχὴν, καὶ πρὸς ὃν ἔλκουσι πάντας τοὺς καλῶς καὶ κατὰ φύσιν ταῖς ἐπὶ τούτῳ δοθείσαις χρωμένους δυνάμεσι.

Ο (70). ΕΚ ΤΟΥ ΜΒ' ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΠΕΡΙ ὨΝ ΕΜΝΗΣΘΗ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΙΩΒ...

(14Δ_274 >

Ἐκ τοῦ μβ' λόγου τοῦ Θεολόγου περὶ ὧν ἐμνήσθη τοῦ μακαρίου Ἰώβ, εἰς τό, "Τὰ δὲ ἐξῆς μικρά, καὶ μικρῶν ἔνεκεν οἰκονομηθέντα. "

Τῇ γενομένη παρά τοῦ Θεοῦ τῷ Ἰώβ ἀναρρήσει, ὡς οἶμαι, συγκρίνων τὰ μετὰ τοὺς ἀγῶνας τῶν πειρασμῶν δοθέντα σωματικά μικρά προσηγόρευσεν, ὡς κατ' οὐδένα τρόπον ταῖς αἰωνίοις δυνάμενα παραβάλλεσθαι. Μικρῶν δὲ ἔνεκεν οἰκονομηθέντα φησί, τῶν περὶ διάνοιαν γνωστικὴν δηλονότι μικρῶν τῶν εὐχερῶς ἐν τοῖς περὶ προνοίας καὶ κρίσεως λόγοις σκανδαλιζομένων, καὶ περὶ αὐτὴν τὴν (=1208=) εὐσέβειαν σαλευομένων. Περὶ ὧν οἶμαι τὸν Κύριον ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις φάναι, Ὁ σκανδαλίζων ἓνα τῶν μικρῶν τούτων· οἱ ὅταν ἴδωσι δίκαιον ἀσθενοῦντα, ἢ πτωχεύοντα, ἢ ἄλλως κακουχούμενον (καὶ σχεδόν οἶγε ἀσθενέστεροι ἄδειαν τοῦ παντός κατακρίνουσι, πόσω μᾶλλον ἐν τῇ ἀθρόᾳ μεταβολῇ τοῦ Ἰώβ, ὡμολογημένως δίκαιον πᾶσιν ὑπειλημμένου;) εἶχον τοῦτο παθεῖν, εἰ μὴ πρὸς τὸ ἀρχαῖον αὐτῷ σωματικῶς κατὰ τὸ διπλάσιον ἐπανῆλθε τὸ περιφανές καὶ ἐπίδοξον. Περὶ τούτων οὖν εἴρηται τῷ διδασκάλῳ, Μικρῶν ἔνεκεν οἰκονομηθέντα.

ΟΑ (71). ΕΚ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΥ, ΕΙΣ ΤΟ, «ΚΑΘΑΙΡΕΙ ΜΕΝ ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΤΩΝ ΘΕΟΚΑΠΗΛΩΝ..».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Καθαίρει μὲν τὸ ἱερόν τῶν θεοκαπήλων καὶ χριστεμπόρων, πλήν ὅσον οὐ φραγελλίῳ πλεκτῷ, λόγω δὲ πιθανῶ τοῦτο ἐργάζεται».

Οὔτε στυπτικώτερον ἐν τούτοις, ὡς τινες ὑπειλήφασιν, τοῦ μακαρίου πατρός Ἀθανασίου τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεόν ἀποδείκνυσιν ὁ αἰίδιμος οὗτος διδάσκαλος, μὴ γένοιτο, οὔτε μὴν καταχαρίζεται τῷ ἀγίῳ Ἀθανασίῳ τῷ τὸν μὲν φραγελλίῳ, τὸν δὲ λόγω χρησάμενον, καθαίρειν τὸ ἱερόν τῶν θεοκαπήλων εἰπεῖν. (14Δ_276 > Ὡς ἀνάγκη ἐκ τούτων εἶναι, κατὰ τοὺς λέγοντας, δυοῖν θάτερον ὑποληφθῆναι, ἢ τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεόν τὴν προσηνεστέραν ἡγνοηκέναι μέθοδον τῆς ἰατρείας, ἢ τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον μὴ γινώσκοντα τῆς πνευματικῆς ἐπιμελείας τοὺς τρόπους

φιλανθρωπίαν ἄκαιρον μετιέναι. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ διαγνωστικός λόγος ὧν πεπράχαμεν ἐν ἡμῖν ἀνακινούμενος, οἷον ἱερῶ τινι ἐμψύχω τε καὶ ζῶντι, ἀναλογοῦσαν τοῖς πλημμεληθεῖσι μεταμέλειαν ἐργάζεται, δι' ἧς Χριστός ὁ Θεός καὶ Λόγος ἀεὶ τύπτει ἡμᾶς ἀμαρτάνοντας, πλεκτόν ὡσπερ ἔχων φραγέλλιον, αὐτὴν ἡμῶν τὴν ἐξ ἀτόπων ἐννοιῶν συμπεπλεγμένην καὶ ἔργων συνείδησιν, ὁ δὲ ἅγιος Ἀθανάσιος ἠπίως τοὺς πταίοντας ἐνήγε πρὸς διόρθωσιν, ὡς καὶ αὐτὸς ἀσθενείας σάρκα περικεείμενος, τούτου χάριν τῷ τρόπῳ τούτῳ τῷ λόγῳ χρῆσθαι τὸν θεόφρονα τοῦτον οἶμαι διδάσκαλον.

ΟΒ (72). ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΘΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΕΥΝΟΜΙΑΝΟΥΣ ΛΟΓΟΥ...

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ σχεδιασθέντος πρὸς Εὐνομιανούς λόγου, εἰς τό, «Εἰσί τινες οἱ τὴν ἀκοὴν κνηθόμενοι καὶ τὴν γλῶτταν».

Φασὶν οἱ περὶ λόγους ἐσχολακότες καὶ τὰς αὐτῶν ἀκριβεῖς σημασίας γινώσκειν, κλέος οὐ τό τυχόν ποιησάμενοι, καὶ ἐκάστῳ πράγματι φωνὴν πρόσφορον δεῖν ἀπονέμεσθαι, παραστατικὴν τῆς πρὸς ὀτιοῦν ἄλλου τοῦ σημανομένου, καθ' ὄντινα τρόπον τύχοι λεγόμενον, ἀμιγυῶς ἰδιότητος, καλῶς ἔχειν ἀποφηνάμενοι, κνηθόμενοι δὲ τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν γλῶσσαν εἶναι τοὺς καινότερόν τι μανθάνειν ἢ λέγειν ἐθέλοντας, καὶ ἀεὶ ταῖς καινοτομίαις χαίροντας, καὶ ὄρια μετατιθεμένους, γραφικῶς εἰπεῖν, ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες αὐτῶν καὶ τοῖς προσφάτοις καὶ ξένοις ἠδομένους, καὶ τῶν συνήθων (=1209=) καὶ πάλαι γνωρίμων καὶ ὡσαύτως ἐχόντων ὡς ἐώλων καὶ πεπατημένων καὶ μηδενός ἀξίω, κατεξανισταμένους, καὶ μᾶλλον τὰ νεαρῶτερα προσδεχομένους (14Δ_278 > ἀσπασίως, κᾶν ψευδῆ τύχοιεν ὄντα, καὶ μηδεμίαν εἰς ψυχὴν διαβαίνουσιν ὡφέλειαν ἔχοντα. Ὑπὲρ ἧς μάλιστα πᾶς εὐσεβῆς λόγος καὶ πόνοσ σωτήριος ἄδεταί τε καὶ γράφεται καὶ ἐπιτηδεύεται, ὁ μὲν κατὰ τῆς ἀγνωσίας, ὁ δὲ κατὰ τῆς ἠδονῆς ὀπλιζόμενος, ὁ μὲν ἵνα τῆς ἀγνοίας ἐκτεμῶν τὰ πηρώματα τῆς ψυχῆς οἰκειώσῃ Θεῶ διὰ γνώσεως τὴν ἀλήθειαν ἔχοντας, τοὺς διὰ τοῦτο τοῖς μαθήμασι χαίροντας, καὶ τῶν ὀρωμένων τε καὶ νοουμένων ὑπεράνω τὸν νοῦν παραπέμψας θέλξῃ τῷ ἀρρήτῳ τῆς θείας καλλονῆς ἔρωτι, καὶ προσηλώσῃ τῷ πόθῳ μηδαμοῦ φέρεσθαι δυνάμενον, μᾶλλον δὲ δυνηθῆναι μὴ ἀνεχόμενον· ὁ δὲ ἵνα τῆς καθ' ἠδονὴν σχέσεως τοὺς ἡλούς ἐκκρούσῃται οἷς ὁ περὶ Θεόν τῆς ψυχῆς πόθος τε καὶ τόνος ἐκ τῆς ἀρχαίας παρακοῆς πρὸς τὴν ὕλην ἐνεπάγη καὶ τὰ φθειρόμενα, καὶ ἀπαλλάξῃ κακίας τοὺς ἐνεσχημένους, καὶ ἀρετῆς ποιήσῃ φοιτητὰς γνησίους, καὶ ἄσειστον πρὸς πάντα τὰ κωλύειν δοκοῦντα τῆς ψυχῆς τὴν πρὸς τό καλόν οἰκειώσῃ ἀπεργάσῃται, διδάξας πρὸς μὲν ἀποστροφὴν ἠδονῆς, διὰ τῶν ἐφ' ἡμῖν ἀτόπων ἀπατηλῶς σαινούσης καὶ μαλασσοῦσης τό στερρόν τῆς γνώμης, καὶ πειθούσης προαιρεῖσθαι τὰ παρόντα τῶν μελλόντων, καὶ τὰ ὀρώμενα τῶν νοουμένων, ἐγκράτειαν, πρὸς δὲ φόβου καὶ δειλίας ἀπόθεσιν, δι' αὐτῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν τὰ ἀνήκεστα καὶ ἀνθρωπίνης εἶναι δοκοῦντα κρεῖττονα δυνάμεως ὑποτιθεμένων, καὶ βία κραττεῖν διὰ τῆς τῶν φοβερῶν ἐπαγωγῆς τοῦ σώφρονος λογισμοῦ μηχανωμένων, ὑπομονὴν καὶ τὴν ἐκ τούτων συμπληρουμένην ἀνδρείαν, τὴν πρὸς πᾶσαν ἠδονὴν τῶν ἐφ' ἡμῖν καὶ ὀδύνην τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἀνένδοτον καὶ ἀήττητον ἔξιν.

Κνηθόμενοι δὲ τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν γλῶσσαν ἐκάλεσεν ὁ διδάσκαλος τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος, ἐπειδὴ πᾶς λόγος διὰ γλώσσης καλεῖσθαι τε καὶ προφέρεσθαι καὶ δι' ἀκοῆς ἀκούεσθαι (14Δ_280 > τε καὶ μανθάνεσθαι πέφυκεν. Εἰ δὲ καὶ κατ' ἄλλην ἐπιβολὴν ἐκδέχεσθαι θελήσομεν τό λεγόμενον, Κνηθόμενοι τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν γλῶσσαν, τυχόν οἱ μόνον πρὸς ψόγον καὶ τῆς κατ' ἄλλων διαβολῆς ἢ λοιδορίας ἀκούειν τε καὶ καλεῖν προθυμούμενοι, καὶ τό κατὰ παντός ἀμαθῶς ἐπαίρεσθαι λόγου

τε καί ἀνδρός σεμνολόγημα κρίνοντες, καί πρό τοῦ τι φάναι τόν ὑποπτον αὐτοῖς καί φθονούμενον σφαδάζοντες τῷ πνεύματι καί οἶον τήν ψυχὴν προωθοῦντες καί τήν ἀκοὴν ἐτοιμάζοντες καί τήν γλῶσσαν πρὸς θήραν τινός συλλαβῆς ἢ λέξεως, οὐχ ἵνα εὐθυμῶσιν, ἀλλ' ἵνα κακίσωσι καί ὕλην ἔχωσι τῆς κατ' αὐτοῦ γλωσσοαλγίας.

Ὅπερ ἐποιοῦντο τῷ ἀγίῳ τούτῳ ἀνδρὶ οἱ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῆς ἀληθείας ἐχθροί, προπηδῶντες, καί προεξανιστάμενοι, καί πρὶν λεχθῆναι, τῶν λεγομένων· καθάπερ τῶν ἵππων τούς πολεμιστηρίους τε καί ἀμιλλητηρίους, οἱ καί πρό τῶν ἀγώνων καί τῆς σάλπιγγος εὐθυτενῆ τά ὦτα (=1212=) ποιοῦσι, καί τούς πόδας τῆ γῆ προσαράσσουσι, καί προσκνήθονται ταύτην ταῖς ὄπλαϊς, καί πρὸς δρόμον ἑαυτοῦς διεγείρουσι, καί τήν ὠθοῦσαν πολλακίς προλαμβάνοντες μάλιστα· πλὴν ὅτι τῶν ἵππων οὐδεὶς ἄπτεται ψόγος ὑπὸ τῆς φυσικῆς ἀλογίας, μὴ ἀναμενόντων τούς εὐθέτους τῶν ἀγώνων καιρούς, οὐς διασημαίνει ἢ τε φωνὴ τῆς σάλπιγγος καί ἡ τῆς μάλιστα πληγῆ, τοῖς δέ τοιούτοις ἀνδράσιν οὐδεὶς ἐστὶν ὁ πρὸς ἀξίαν τῶν αὐτῶν κακίας ἐπινοηθῆναι δυνάμενος ψόγος. Ἔργον ἔχουσι καί σπούδασμα τήν μελέτην τοῦ ψεύδους, καί τήν κατὰ τῆς ἀληθείας ἔνστασιν. Εἰκότως οἱ τοιοῦτοι κνηθόμενοι τήν ἀκοὴν καί τήν γλῶτταν λεγέσθωσαν, διότι καθάπερ τις χυμός δριμύτατός τε καί παχύτατος, τῷ βάθει τοῦ σώματος ἐμφωλεύων, πολλακίς διὰ τοῦ κνήθεσθαι πρὸς τήν ἐπιφάνειαν ἐρεθιζόμενος ἐκδίδεται, οὕτως καί τούς ἐπηρεστάς τῶν καλῶς λεγομένων ἐρεθίζει λαβομένους ἀφορμῆς μάλιστα δημοσιεύειν τήν κατὰ ψυχὴν κακουργίαν ἢ κεκρυμμένη διάθεσις, ἣτις τοσοῦτον τό βάθος κατέχειν πέφυκε μᾶλλον, ὅσον κενοῦσθαι (14Δ_282 > τῆ προόδῳ κατὰ τό εἶκος ἔδοξεν. Οὐ γάρ ἐξίσταται τοῦ βάθους προφερομένη διὰ τῶν ἔργων ἢ τῶν μοχθηρῶν ἀνθρώπων διάθεσις, ἀλλά καί τά ἐκτός πάντα μανικῶς ἐπινέμεται, καί τῆς κατὰ ψυχὴν οὐδαμῶς ἐξίσταται χώρας.

ΟΓ (73). ...ΑΩΡΟΝ, ... ΓΥΝΑΙΞΙ ΚΟΣΜΟΣ ΑΝΔΡΕΙΟΣ ἢ ΑΝΔΡΑΣΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ...ΠΕΝΘΕΙ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ»

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Ὡπερ ἄνθος ἐν χειμῶνι παντελῶς ἄωρον, καί γυναιξί κόσμος ἀνδρεῖος ἢ ἀνδράσι γυναικεῖος, ἢ πένθει γεωμετρία».

Τὴν ἐπὶ παντός λόγου τε καί πράγματος εὐταξίαν, καθ' ἣν τῆς ἐκάστου καί πάντων εὐπρεπείας ὁ λόγος ἀναφαίνεσθαι πέφυκεν ἀκραιφνῆς, διὰ τῆς τῶν ἀπεμφαινόντων ἀπαριθμήσεως εἰσηγούμενος, ταῦτά φησιν ὁ διδάσκαλος, ἵνα διὰ τούτων εὐτάκτους εἶναι καί εὐλαβεῖς τούς θρασεῖς καί ἀτάκτους καί μηδεμίαν τάξιν εἰδότας, οὐδενός μὲν, μάλιστα δέ τῆς περὶ Θεοῦ διαλέξεως, ἀλλά πάντα τολμηρῶς ἀλλήλοις παμμιγῶς τά διεστῶτα φύροντάς τε καί συγχέοντας διδάξειεν. Εἰ γάρ τῶν οὐκ ἐχόντων φύσιν ἐστί, καί διὰ τοῦτο οὐδέ τάξιν, τό τε ἄνθος ἐν χειμῶνι ὀρώμενον, καί γυναιξί κόσμος ἀνδρεῖος ἐπιβεβλημένος, καί ἀνδράσι γυναικεῖος, καί πένθει συνημμένην γεωμετρίαν λέγειν (τό μὲν γάρ καινοτομεῖ τόν χρόνον καί τῆς ἰδίας ἐξίσταται θέσεως, ὁ δέ παραχαράττειν τήν φύσιν ἐναλλάξ, ἀνδρὶ τε καί γυναικί ἐπιφαινόμενος, καί τήν αὐτοῖς προσοῦσαν ἐκ φύσεως τάξιν ἐξίστησιν, ἡ δέ τά μηδέπω συνυπάρχειν ἀλλήλοις δυνάμενα, χαράν τέ φημι καί πένθος, εἰς ἓν ἀγαγεῖν βιαζομένη φύρει πάντως καί ἀφανίζει), οὐ πολλῷ μᾶλλον ὁ περὶ Θεοῦ λόγος, ὡς ἔτυχε καί ὑπὸ τοῦ τυχόντος, καί ἡνίκα καί οὐ μὴ καθῆκον ἔτι προφερόμενος, ἀειδῆς ἔσται καί ἀπρεπῆς, καί οὐδ' ὅλως ἀκουσθῆναι περὶ Θεοῦ ἄξιος, ἐφ' οὗ μᾶλλον τοσοῦτον τιθέναι δεῖν οἶμαι τό εὔκαιρον (14Δ_284 > τούς νοῦν ἔχοντας, ὅσον πάντων ἀσυγκρίτως προβεβλημένων,

Πένθει δέ γεωμετρίαν ἀνάρμοστόν φησιν (=1213=) ὁ διδάσκαλος. Ὁ δέ μᾶλλον ἀπορεῖν ὑμᾶς πεποίηκεν, ὡς οἶμαι, κατὰ τοιούσδε τρόπους, ἢ ὅτιπερ οἱ

χώρας τινός διά στρατιωτικῆς κρατήσαντες χειρός γεωμετρία ταύτην καταδαιροῦνται, ἡνίκα βασιλείας νόμῳ κρατεῖν ἐθέλωσι, χαρᾶς δέ καί χρῆμα μέγιστον, χαρᾶς, τοῖς μόνα τά παρόντα μεταδιώξουσιν ἀγαθά, καί τό νικητάς αὐτούς γενέσθαι, καί πλοῦτον ἀθρόον κτήσασθαι, οἷς τό οἰονοῦν πένθος συνεῖναι ἀμήχανον· ἢ ἐπειδή φασιν οἱ περί ταῦτα δεινοί τούς ἀναγκαστικούς ἰδίως συλλογισμούς ἀνῆφθαι τῇ γεωμετρίας, φορτικός τις εἰκότως ὀφθήσεται, καί τό καθῆκον μή συνορῶν, τόν πενθοῦντα συλλογιζόμενος καί ἀλόγως αὐτόν πενθοῦντα δεῖξαι πειρώμενος· ἢ τυχόν καί αὐτῷ τῷ πενθοῦντι φαίη τις ἀνάρμοστον εἶναι τό συλλογίζεσθαι, πιθανότητι λόγων ἑαυτόν μηχανώμενος πείθειν ὡς οὐ πέπονθε τήν ἔργῳ καί πράγματι συμβᾶσαν αὐτῷ συμφοράν, ἢ καί αὐτῷ τῷ πένθει, ἤτοι τῇ τούτου φύσει, παντελῶς ἐναντίον. Ἐκκρούεται γάρ ὡσπερ τό πένθος ὁ πενθῶν συλλογιζόμενος, οὕτω καί τό πένθος τοῦ εἶναι πένθος ἐκπίπτει, πρὸς συλλογισμόν μετατιθέμενος. Ἀπολαβὼν γάρ τις τόν εἰς ὃν τὰς ἐλπίδας εἶχε τῆς διαδοχῆς, περιττά λοιπόν ἡγεῖται τά τῆδε πάντα. Καί κατά τοῦτον ἴσως τόν τρόπον οὐκ ἔξω λόγου φαίη τις εἶναι τά θεωρηθέντα, γνούς μή δύνασθαι συμβαίνειν ἀλλήλοις κατά τό αὐτό τήν χαράν καί τό πένθος, τῆς ἐκατέρου ποιητικῆς αἰτίας οὐκ ἐκ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν ἐχούσης δηλονότι τὰς ἀφορμάς.

Καί τούτων μάρτυς ἐχέγγυος ὁ ἅγιος καί θεόφρων Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, οὕτως διεξιὼν περί τῆς ἀγγελικῆς εἰκονογραφίας· "Τὰ δέ γεωμετρικά καί τεκτονικά σκευῆ, τό θεμελιωτικόν καί οἰκοδομικόν καί τελειωτικόν, καί ὅσα ἄλλα τῆς ἀναγωγῆς καί ἐπιστρεπτικῆς ἐστὶ τῶν δευτέρων προνοίας». Ταῦτα δέ πάντα φαιδράν ἐνδείκνυται διαγωγῆν, ἢτινι πάντως ([14Δ_286](#) > τό πένθος ἐναντίον, καί διά τοῦτο ἀνάρμοστον. Εἰ δέ καί ἄλλως ἔστιν ἐκλαβεῖν τόν τόπον, οὐκ ἄκαιρον εἶναι νομίζω, καί τό τοῦ Σιράχ Ἰησοῦ προσθεῖναι τοῖς εἰρημένοις. Ἔστι δέ τοῦτο· Μουσικά ἐν πένθει, ἄκαιρος διήγησις. Ὡς οὖν τῆς μουσικῆς πάσας περιεχούσης τὰς παιδεύσεις, ὧν μίαν φασί τήν γεωμετρίαν οἱ περί ταῦτα τήν σπουδῆν ἐσχηκότες, τούτου χάριν, ὡς οἶμαι, συμφερόμενος τῷ τήν προρρήθηθῆσαν ἐκθεμένῳ ῥῆσιν ὁ διδάσκαλος ἀνάρμοστον ἔφη τῷ πένθει τήν γεωμετρίαν. Εἰ δέ τις φαίη. Τί δήποτε τὰς λοιπὰς παρεῖς παιδεύσεις ταύτην μόνην ὡς ἀνάρμοστον τῷ πένθει παρείληφε; φαμέν ὅτι ταύτην ἐσκόπησε κατάλληλον εἶναι πάσαις ταῖς προλεχθείσαις ἐπιβολαῖς. Ἐπειτα δέ καί διά ταύτης τῆς μιᾶς καί αἱ λοιπαὶ συνεκδοχικῶς συμπαρελήφθησαν.

Ταῦτα μὲν, κατ' ἐμέ φάναι, λελέχθω. Εἰ δέ τις τό κρεῖττον ἐξεύροι, ὁμολογήσω χάριν τῶν ἡγνοημένων παρ' αὐτοῦ τήν γνῶσιν λαβῶν.

ΟΔ (74). ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΕΚ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΥ, ΕΙΣ ΤΟ, «ΤΟΥ ΜΕΝ ΓΑΡ ΕΙΝΑΙ ΘΕΟΝ ΚΑΙ..».

(=1216=) Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ μεγάλου θεολογικοῦ, εἰς τό, «τοῦ μὲν γάρ εἶναι Θεόν καί τῶν πάντων ποιητικὴν τε καί συνεκτικὴν αἰτίαν, καί ὅψις διδάσκαλος καί ὁ φυσικός νόμος, ἢ μὲν τοῖς ὀρωμένοις προσβάλλουσα καί πεπηγόσι καλῶς καί ὀδεύουσι, καί ἀκινήτως, ἴν' οὕτως εἶπω, κινουμένοις τε καί φερομένοις, ὁ δέ διά τῶν ὀρωμένων καί τεταγμένων τόν ἀρχηγόν τούτων συλλογιζόμενος».

Ὁ τό μέγεθος τῶν ὀρωμένων ὡς ἔχει κάλλους καί φύσεως, σύν λόγῳ κατά τήν αἴσθησιν ἐπελθῶν, μή συγχωρῶν αὐτῇ παντελῶς καθ' ἑαυτὴν γενομένην ἐνεργεῖν τοῦ ἡνιοχοῦντος αὐτῆν λόγου ἐχωρισμένην οὐδέν, μηδέ τόν λόγον αὐτόν τῆς τοῦ νοῦ ἀπλότητος ἄφετον, καθ' ὃν τῆς μὲν αἰσθήσεως τὰ τε εἶδη ([14Δ_288](#) > καί τὰ σχήματα διά μέσης τῆς κατά τόν λόγον δυνάμεως εἰς λόγους παντοδαπούς ἄγεσθαι πέφυκε, τῆς δέ τοῦ λόγου δυνάμεως ἢ κατά τήν διαφορὰν ποικιλία τῶν ἐν τοῖς οὔσι παντοδαπῶν λόγων εἰς ἐνοειδῆ καί ἀπλῆν καί ἀδιάφορον συνάγεσθαι

νόησιν, καθ' ἣν ἡ ἀμερῆς λεγομένη καὶ ἄποσος καὶ ἐνιαία γνῶσις συνέστηκεν, οὗτος ἀληθῶς διὰ τῶν ὀρωμένων καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς εὐταξίας τὸν ποιητὴν τούτων καὶ συνοχέα καὶ ἀρχηγόν, ὡς ἀνθρώπῳ δυνατόν, ἀνετυπώσατο, καὶ ἔγνω Θεόν, οὐ κατὰ τό τί ποτε τὴν οὐσίαν εἶναι καὶ τὴν ὑπόστασιν (τοῦτο γὰρ ἀμήχανον καὶ ἀνεπιχείρητον), ἀλλὰ κατ' αὐτό τό μόνον εἶναι μαθῶν.

Καί ταῦτα μετὰ πᾶσαν τὴν κατ' αἴσθησιν ἐν σχήματι θέσεώς τε καὶ μορφῆς καὶ τυπώσεως καὶ φαντασίας διάβασιν, καὶ εἰ μὴ τῷ περιττός εἶναι δοκῶ, καὶ αὐτῆς ἔξω παντελῶς τῆς ἐν τοῖς λόγοις τῶν ὄντων διαφορᾶς γενόμενος, καὶ οἶον μεθόριον ἑαυτὸν παρενθείς Θεοῦ τε καὶ πάντων τῶν μετὰ Θεόν, τὸν μὲν ὡς ὑπερέχοντος καὶ ἀψαύστου δι' ὅλου μένοντος καὶ μηδεμίαν φθάνουσαν αὐτὸν ἔχοντος νόησιν, τῶν δὲ καταλελειμμένων καὶ τῆς περιουσίας τῆς κατὰ νοῦν γνώσεως διαβαθέντων καὶ κατωτέρων ἐννοίας φανέντων τῷ τί ποτε εἶναι βεβαίως ὑπὲρ αὐτὰ καὶ ἀληθῶς ἐννοῆσαι, ταῦτά μοι δοκεῖ διὰ τῆς ὄψεως καὶ τοῦ φυσικοῦ νόμου κατὰ τὴν ἀποδοθεῖσαν αἰτίαν ὁ διδάσκαλος παραινίττεσθαι, ἀλλ' οὐ ταῦτόν τίθεσθαι, καθὼς τινες ὠήθησαν, τὴν ὄψιν τε καὶ τὸν φυσικὸν νόμον. Ἄμφω γὰρ περὶ τὰ αὐτὰ τὴν ἐνέργειαν ἔχοντα τὴν ἀπ' ἀλλήλων δύναται κατ' ἐπίνοιαν δέχεσθαι διάκρισιν, τῷ τὴν μὲν ἀλόγως τῆ προσψαύσει τῶν ὀρατῶν μόνον στηρίζεσθαι περαιτέρω βαίνειν οὐκ ἔχουσαν, τὸν δὲ τῷ τε συνημμένῳ λόγῳ ταῦτα πολυπραγμονεῖν καὶ τῷ νῶ καλῶς τε καὶ σοφῶς ὑπερβαίνειν, καθ' ὃ μάλιστα τὴν περὶ τοῦ εἶναι Θεόν ἐννοίαν τε καὶ πίστιν ὁ φυσικός διὰ τῆς ὄψεως εἰσαγήοχε νόμος.

Ὅψιν οὖν ἐκάλεσε τὴν ἀπλῶς, ἀλλ' οὐ τὴν πῶς, πρὸς τὰ (14Δ_290 > αἰσθητὰ τῆς αἰσθήσεως προσβολὴν (οὐ γὰρ αἰσθήσεως ἀπλῶς τό ἕκ τινος ἕτερόν τι συλλογίζεσθαι κατέστηκεν ἴδιον) , νόμον δὲ φυσικὸν τὴν διὰ τῆς αἰσθήσεως γινομένην κατὰ νοῦν καὶ λόγον φυσικὴν ἐνέργειαν, (=1217=) καθ' ἣν ἡ πρὸς τό κρεῖττον μετ' ἐμμελοῦς ἐξετάσεως καθ' ὁδὸν ἀπὸ τῶν ἠττόνων ἀνάβασις γίνεται. Ἀκινήτως δὲ κινεῖσθαι τε καὶ φέρεσθαι τὰ ὀρώμενα εἴρηται τῷ διδασκάλῳ τῷ μὲν λόγῳ, ᾧ γέγονε ταῦτα, κατὰ τε φύσιν καὶ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν, τάξιν τε καὶ διαμονὴν ἀμεταστάτως ἔχειν, καὶ μὴ ἐξίστασθαι καθ' ὅτι οὖν τῆς φυσικῆς ιδιότητος καὶ μεταβάλλειν εἰς ἄλλο καὶ φύρεσθαι, κινεῖσθαι δὲ πάλιν τῷ κατὰ ῥοὴν καὶ ἀπορροὴν λόγῳ, αὐξήσει τε τῆ περὶ τό ποσόν καὶ μειώσει καὶ τῆ περὶ τό ποιόν ἀλλοιώσει, καὶ κυρίως εἰπεῖν, τῆ ἐξ ἀλλήλων διαδοχῆ, ὑπεξισταμένων ἀεὶ τοῖς ἐπιγνομένοις τῶν προειληφόντων. Καὶ ἀπλῶς ἵνα συνελὼν εἴπω, πάντα τὰ ὄντα καθ' ὄν μὲν ὑπέστησάν τε καὶ εἰσὶ λόγον, στάσιμά τε παντελῶς εἰσι καὶ ἀκίνητα, τῷ δὲ τῶν περὶ αὐτὰ θεωρουμένων λόγῳ, καθ' ὄν ἡ τοῦ παντός τούτου σαφῶς οἰκονομία συνέστηκε τε καὶ διεξάγεται, πάντα κινεῖται δηλονότι καὶ ἀστατεῖ.

Οὐ ταῦτόν δὲ φασιν εἶναι τῆ φορᾶ τὴν κίνησιν. Τὴν μὲν γὰρ κίνησιν μᾶλλον εἶναι φασὶ τῶν ὑπὸ γένεσιν καὶ φθοράν, ὡς ἐπιδεχομένων τοῖς περὶ αὐτὰ θεωρουμένοις τό μᾶλλον καὶ τό ἦττον (κᾶν ἐπὶ πάντων ὁμοῦ τῶν γενητῶν κυρίως λέγεσθαι δυνατόν), τὴν δὲ φορᾶν τῆς κατὰ κύκλον κινουμένης οὐσίας καὶ ἀκαμάτως τὴν περιδίνησιν. Οὐκ οἶδα πότερον θαρρήσαντι περὶ τό πᾶν φυσικῶς ἐνεργούσης λέγειν ἐστὶν ἀσφαλές ἢ ἐνεργουμένης, πλὴν ὅτι κυρίως εἰπεῖν ἐστὶν ἐνεργουμένης τό φέρεσθαι. Οὐδέν γάρ τῶν ὄντων παντελῶς ἐστὶν αὐτενέργητον, ὅτι μηδὲ ἀναίτιον, τό δὲ μὴ ἀναίτιον, κινεῖται πάντως δι' αἰτίαν, ἐνεργούμενον (14Δ_292 > δηλονότι τό κινεῖσθαι φυσικῶς ὑπὸ τῆς αἰτίας, δι' ἣν καὶ πρὸς ἣν ποιεῖται τὴν κίνησιν. Ἀναίτιως γὰρ οὐδαμῶς κινεῖται καθ' οἰονδήτινα τρόπον τῶν κινουμένων οὐδέν.

Ἀρχὴ δὲ πάσης κινήσεως φυσικῆς ἐστὶν ἡ τῶν κινουμένων γένεσις, ἀρχὴ δὲ τῆς τῶν κινουμένων γενέσεως ὁ Θεός, ὡς γενεσιουργός. Τῆς δὲ τῶν γεγενημένων φυσικῆς γενέσεως τέλος ἡ στάσις ἐστὶν, ἣν ποιεῖ πάντως μετὰ τὴν διάβασιν τῶν

πεπερασμένων ή άπειρία, έν ή διά τό μή εΐναι διάστημα πᾶσα ποιείται κίνησης τῶν φυσικῶν κινουμένων, οὐκ ἔχουσα λοιπόν ὅποι τε καί πῶς καί πρός τί κινήθηναί, ὡς τόν ὀρίζοντα καί αὐτήν τήν πάσης ὀριστικήν κινήσεως άπειρίαν Θεόν τέλος ὡς αΐτιον ἔχουσα. Πάσης οὖν γενέσεώς τε καί κινήσεως τῶν ὄντων, ἀρχή καί τέλος ἐστίν ὁ Θεός, ὡς ἐξ αὐτοῦ γεγενημένων καί δι' αὐτοῦ κινουμένων, καί εἰς αὐτόν τήν στάσιν ποιησομένων. Πάσης δέ φυσικῆς τῶν ὄντων κινήσεως προεπινοεΐται ή γένεσις, πάσης δέ στάσεως προεπινοεΐται κατά φύσιν ή κίνησης. Εἰ οὖν κινήσεως προεπινοεΐται κατά φύσιν ή γένεσις, κινήσεως δέ μετεπινοεΐται κατά φύσιν ή στάσις, γένεσις δηλονότι καί στάσις εΐναι τῶν ἅμα κατά τήν ὑπαρξιν ἀμήχανον, ἀλλήλων αὐτάς φυσικῶς διείργουσαν ἔχουσαι κατά τό μέσον τήν κίνησης. Οὐ γάρ φυσική ἐνέργεια τῆς γενέσεως τῶν κινουμένων ή στάσις ἐστίν, ἀλλά τέλος τῆς κατ' αὐτήν δυνάμεως ή ἐνεργείας, ή ὅπως ἄν τις ἐθέλει τοῦτο λέγειν. (=1220=) Ἐπ' ἐνεργεία γάρ τά γενόμενα γέγονε, πᾶσα δέ ἐνέργεια πρός τι τέλος ἐστίν, ἵνα μή ἀτελής. Τό γάρ τέλος μή ἔχον τῶν κατά φύσιν ἐνεργειῶν οὐδέ τέλειόν ἐστι, τέλος δέ τῶν κατά φύσιν ἐνεργειῶν, ή τῆς πρός τό αΐτιον τῶν γεγενημένων κινήσεως στάσις.

Οἷον ἵνα ἐξ ἑνός τόν ἐπί πάντων τῶν ὄντων κατανοήσωμεν τῆς κινήσεως τρόπον, ή ψυχή, οὐσία νοερά τε καί λογική ὑπάρχουσα, καί νοεΐ καί λογίζεται, δύναμιν ἔχουσα τόν νοῦν, κίνησης δέ τήν νόησιν, ἐνέργειαν δέ τό νόημα. Πέρας γάρ τοῦτο τῆς τε τοῦ νοοῦντος καί τοῦ νουμένου νοήσεώς ἐστίν, ὡς περιοριστικόν (14Δ_294 > τῆς πρός ἄλληλα τῶν ἄκρων ὑπάρχον σχέσεως. Νοοῦσα γάρ ή ψυχή ἴσταται τοῦ νοεῖν ἐκεῖνο τό νοηθέν μετά τήν αὐτοῦ νόησιν. Τό γάρ νοηθέν κυρίως ἅπαξ, οὐκ ἔτι τήν πρός τό νοηθῆναι πάλιν ἐκκαλεΐται τῆς ψυχῆς δύναμιν, καί καθ' ἕκαστον νόημα οὕτω στάσιν δέχεται τῆς ποίας ἐπί τῷ νοήματι τοῦ νοηθέντος νοήσεως. Ἡνίκα οὖν πάντα τά νοήματα τῶν νοουμένων πάντων αἰσθητῶν τε καί νοητῶν κατά τήν νόησιν παρέλθη, παύεται, ὡσπερ τῶν νοουμένων ἀπάντων, οὕτω καί τῆς ὄλης νοήσεώς τε καί σχέσεως πρός τά σχετικά πάντα καί νοητά, οὐκ ἔχουσα λοιπόν τί νοῆσαι τό παράπαν, μετά τήν τῶν νοηθῆναι φυσικῶς δυναμένων νόησιν, μεθ' ἣν ὑπέρ νοῦν καί λόγον καί γνῶσιν ἀνοήτως, ἀγνώστως τε καί ἀφράστως κατά ἀπλήν προσβολήν ἐνωθήσεται τῷ Θεῷ, οὐ νοοῦσα παντάπασιν, οὔτε μήν τόν Θεόν λογιζομένη.

Οὐ γάρ ἐστὶ τι τῶν νοουμένων, ἵνα κατά τινα σχέσιν ή ψυχή τήν αὐτοῦ δύνηται νόησιν ἔχειν, ἀλλά κατά τήν ἀπλήν, ὡς ἄσχετον, καί ὑπέρ νόησιν ἔνωσιν, καί τινα λόγον ἄρρητόν τε καί ἀνερμήνευτον, ὄν μόνος οἶδεν ὁ τήν ἄφατον ταύτην χάριν τοῖς ἀξίοις δωρούμενος Θεός, καί οἱ ταύτην ὕστερον πείσεσθαι μέλλοντες, ήνίκα πάντα τροπῆς ἐλεύθερα καί ἀλλοιώσεως ἔσται πάσης, τῆς καθ' ὅτι οὖν περί τι κινήσεως τῶν ὄντων παντελῶς πέρας λαβούσης τήν περί Θεόν άπειρίαν, έν ή τά κινούμενα πάντα δέχεται στάσιν. Περί Θεόν γάρ, ἀλλ' οὐ Θεός, ή άπειρία, ὅστις καί ταύτης ἀσυγκρίτως ὑπέρκειται. Δικαίως γοῦν, οἶμαι, μέμψεως ἄξιος πλείστης ὁ τήν προὔπαρξιν τῶν ψυχῶν δογματίζων ἐστὶ, καί τήν ἀκίνητον καθόλου τῶν λογικῶν ἐνάδα θεσπίζων, φύρων ἐλληνικῶς τά μή φυρόμενα, καί λέγων ἅμα κατά τήν ὑπαρξιν εΐναι τῆ γενέσει τῶν λογικῶν τήν στάσιν. Οὐ γάρ συμβαίνει τῷ ἀληθεῖ λόγῳ τήν γένεσιν προεπινοεῖσθαι τῆς στάσεως, ἀκίνητον φύσει κατ' αὐτόν ὑπάρχουσαν, οὔτε μετεπινοεῖσθαι στάσιν ἀκινήτου γενέσεως, οὔτε μήν συνεπινοεῖσθαι τῆ γενέσει τήν στάσιν. Οὐ γάρ δύναμις τῆς γενέσεως (14Δ_296 > ή στάσις ἐστίν, ἵνα συνεπινοηθῆ τῆ γενέσει τῶν γεγενημένων, ἀλλά τῆς κατά δύναμιν ἐνεργείας τῆς τῶν γεγενημένων γενέσεως τέλος ὑπάρχει, καί ἀπλῶς, ἵνα συνελών εἶπω, τῶν πρός τι οὔσα ή στάσις, οὐ πρός γένεσιν, ἀλλά πρός κίνησης λέγεται, πρός ἣν και ἀντιδιαστολήν ἐπιδέχεται, οὐδαμῶς τήν πρός γένεσιν ἀναφοράν ἔχουσα, πρός ἣν

διαστολήν οὐκ ἐπιδέχεται. Ἔως δ' ἄν οὖν στάσιν ἀκούω, παῦλαν μόνον μανθάνω κινήσεως.

Εἰ δέ τῶν ἅμα κατά τήν ὕπαρξιν οὐκ ἔστι (=1221=)γένεσις καί στάσις, ἄρα παραχαράττει, σαφῶς τόν τῆς ἀληθείας λόγον ὁ τοῦτο θεσπίζων, καί τήν ἀκίνητον ἅμα τῇ γενέσει προϋπάρχουσαν ἐνάδα τῶν λογικῶν δογματίζων. Εἰ δέ τις λέγοι, Καί πῶς ἐπί Θεοῦ λέγεται στάσις, μή ἔχουσα προεπινοουμένην κίνησιν; φημί πρῶτον μὲν, Οὐ ταυτόν Κτίστης καὶ κτίσις, ἴν' ὅπερ ἐνὶ δυνατὸν προσεῖναι, κατ' ἀνάγκην τῷ ἑτέρῳ ὡσαύτως ἐπιθεωρηθῆναι δύνηται, ἐπεὶ οὕτωγε οὐδαμῶς τό κατά φύσιν διάφορον τούτων ἔσται καταφανές· ἔπειτα κυρίως εἰπεῖν, ὁ Θεός οὔτε κινεῖται παντελῶς οὔτε ἴσταται (τοῦτο γάρ τῶν κατά φύσιν πεπερασμένων καί ἀρχὴν τοῦ εἶναι ἐχόντων ἐστὶν ἴδιον), οὔτε μὴν τι ποιεῖ παντάπασιν, οὔτε πάσχει τῶν ὅσα ἐπ' αὐτοῦ δι' ἡμᾶς καὶ νοεῖται καὶ λέγεται, διὰ τό κατά φύσιν ὑπὲρ πᾶσαν εἶναι κίνησιν τε καὶ στάσιν, καί μηδενὶ λόγῳ τοῖς καθ' ἡμᾶς ὑποβάλλεσθαι τρόποις.

Ταῦτα παρεκβατικῶς εἰρήσθω περὶ τοῦ μηδὲν χρῆναι λέγειν τῶν ὄντων κατά φύσιν ἀπολελυμένως ἐνεργεῖν, ἵνα μή ἀναίτιόν τι τῶν μετὰ Θεόν ἀφρόνως εἰσάγωμεν, ἐνεργεῖσθαι δέ φυσικῶς τό ἐνεργεῖν τοῦθ' ὅπερ ἐνεργούμενον πέφυκεν ἐνεργεῖν.

ΟΕ (75). ..»...ΑΛΛ' ΕΙ ΑΣΩΜΑΤΟΝ, ΟΥΠΩ ΜΕΝ ΟΥΔΕ ΤΟΥΤΟ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΟΝ, ..».

Τοῦ αὐτοῦ λόγου εἰς τό, «Ἄλλ' εἰ ἀσώματον, οὔπω μὲν οὐδέ τοῦτο τῆς οὐσίας παραστατικόν, ὡσπερ οὐδέ τό ἀγέννητον, (14Δ_298 > καί τό ἄναρχον, καί τό ἀναλλοίωτον, καί ἀφθαρτον, καί ὅσα περὶ Θεοῦ ἢ περὶ Θεόν εἶναι λέγεται».

Πρὸς τοὺς ἀνόμοιον μάλιστα τῷ Πατρὶ τόν Υἱόν κακούργως εἰσάγοντας, διὰ τοῦ νομίζειν οὐσίαν εἶναι τοῦ Πατρός τό ἀγέννητον, ὡς οἶμαι, τόν λόγον ποιούμενος, καί ἐκ τῶν ὁμοίων τό δέον αὐτοῦ ἐπιγνῶναι διδάσκων, ταῦτά φησιν ὁ διδάσκαλος, ἴν' ὑπὸ τῆς ἀληθείας πρὸς τήν εὐσεβειαν συνελαυνόμενοι εὐπειθῶς σὺν ἡμῖν τό μή ἔχειν γένεσιν τόν Πατέρα μόνον δηλοῦν τό ἀγέννητον ὁμολογήσωσι, συνειδότες ὡς εἴπερ οὐσίαν Θεοῦ τό ἀγέννητον εἶναι βιάσαιντο, οὐσίαν Θεοῦ καί τό ἀσώματον ἐξ ἀνάγκης, καί τό ἄναρχον, καί τό ἀθάνατον, καί τό ἀναλλοίωτον, καί τό ἀφθαρτον, καί ὅσα διὰ τῆς στερητικῆς ἀναιρέσεως διὰ τήν ὑπεροχὴν ὁ Θεός εἶναι λέγεται, λέγειν εἰκότως, ἑαυτοῖς γοῦν στοιχοῦντες, ἐκβιασθήσονται, καί οὕτω πολλάς οὐσίας Θεοῦ, καί οὐ μίαν, μᾶλλον δέ, κυριώτερον εἰπεῖν καί ἀληθέστερον, πολυθεΐαν ἑλληνικὴν νοσοῦντες ἐλεγχθήσονται, ὅπερ ὡς ἀσεβές εἰπεῖν αἰσχυνόμενοι τῆς ἀπονοίας πάντως ἀφέξονται καί μή βουλόμενοι. Τά γάρ στερητικά ἢ ἀναιρετικά περὶ τι θεωρούμενα οὐκ αὐτό ἐκεῖνο τυγχάνει ὄντα τό περὶ ὃ θεωροῦνται, ἐπεὶ πάντως ἔσονται τῶν σημαινόντων τό τί ἐστίν, ὡς ἐκεῖνο αὐτό ὄντα, ἀλλ' οὐ τό τί οὐκ ἔστιν αὐτό ἐκεῖνο σημαίνοντα· εἰ δέ τοῦτο, ὄρος ἐκείνου τοῦ (=1224=) περὶ ὃ λέγονται εἶναι ταῦτα δειχθήσεται, ὅπερ ἄτοπον καί ἀδύνατον. Οὐ γάρ ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἔστι τῶν πραγμάτων οἱ ὄροι συνάγονται, ἀλλ' ἐκ τῶν ὧν ἄ ἔστιν, ἐξαπλοῦντα τήν σύντομον τῶν πραγμάτων περίληψιν, ἥτις ὀνομασία τούτων ὑπάρχει. Οὐδέν οὖν τό σύνολον τῶν περὶ Θεοῦ ἢ περὶ Θεόν εἶναι λεγομένων οὐσία εἶναι Θεοῦ πώποτε δύναται, ὅτι μηδέ θέσιν, μόνην καί μόνω Θεῷ ἀρμόζουσας, ἄσχετον, καί τῆς περὶ τι παντάπασιν ἐνεργείας ἄφετον αὐτό ἐκεῖνο κατά τό τί ποτε εἶναι ἐμφῆναι δύναται.

OS (76). ...».... ΩΣ ΓΑΡ ΟΥΚ ΑΡΚΕΙ ΤΟ ΣΩΜΑ ΕΙΠΕΙΝ, ... ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙ Ο ΤΑΥΤΑ ΠΑΡΑΣΤΗΣΑΙ ΤΕ ...».

(14Δ_300 >

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Ὡς γάρ οὐκ ἀρκεῖ τό σῶμα εἰπεῖν, ἢ τό γεγεννησθαι, πρός τό καί περί ὃ ταῦτα παραστήσαι τε καί δηλῶσαι, ἀλλά δεῖ καί τό ὑποκείμενον τούτοις εἰπεῖν, εἰ μέλλοι τελείως καί ἀποχρώντως τό νοούμενον παραστήσασθαι· ἢ γάρ ἄνθρωπος ἢ βοῦς ἢ ἵππος τοῦτο τό ἐν σώματι καί φθειρόμενον».

Ἐπεὶπερ ἑώρα τούς αἰρετικούς ὁ ἅγιος ἕνα μόνον ἔχοντας ἀγῶνα, τήν ὑπερούσιον ἑαυτοῖς ἀνοήτως συγκαταβάλλειν φύσιν, καί τεχνικαῖς μεθόδοις περιλήψει τῆς κατ' αὐτούς γνώσεως κρατεῖν ἐπιχειροῦντας, ὡς ᾤοντο, τήν ἀκράτητον δύναμιν, καί πάση τῇ κτίσει κατά τό ἴσον ἀχώρητον, δι' ὅλου τοῦ λόγου τάς στερήσεις τε καί τάς ἀποφάσεις προὔτιμησεν ἐπί Θεοῦ λέγειν, μηδεμίαν παντελῶς ἀνασχόμενος θέσεως ἢ καταφάσεως, ἵνα μή ταύτης λαβόμενοι ὡς ἀναιδεῖς κύνες δήγματι τούς ἰοβόλους ὀδόντας μανικῶς τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας ἐμβάλλωσιν, ἀφορμῆν τοῦ ὀπωσοῦν προτείνειν καί παραλογίζεσθαι, καί τό οἰκεῖον εἰς πέρας ἀγαγεῖν δυνηθῆναι σπούδασμα, τήν ὅποιαν οὖν περί Θεοῦ δοθεῖσαν αὐτοῖς τοῦ λόγου θέσιν ποιούμενοι. Διά τοῦτο οὔτε σῶμα, οὔτε αἶψον σῶμα, οὔτε ἀσώματον παντελῶς, οὔτε ἐν τῷ παντί, οὔτε ἐν τινι τοῦ παντός, οὔτε ὑπέρ τό πᾶν, καί ἀπλῶς εἰπεῖν, οὐδέν τό παράπαν καί ἐν οὐδενί καθ' οἰονδήποτε τρόπον, ὡς ἔστιν ἀληθές, τῶν ὀρομένων ἢ χωρουμένων ἢ λεγομένων ἢ νοουμένων ἢ γνωσθεῖναι καθ' ὅτι οὖν δυναμένων, εἶναι τόν Θεόν ἀποφαίνεται, πάσης αὐτούς τῆς περί Θεοῦ καταληπτικῆς κατά τό τί ποτε εἶναι τήν οὐσίαν ἐννοίας ἀπορῥαπίζων.

Ἐπειτα δυσωπητικώτερον αὐτούς ἐνάγων πρός εὐσέβειαν, καί ἐκ τῆς περί τά δεύτερα καί μακράν ἀσυγκρίτως ἀπό Θεοῦ ἐρεύνης τό καθόλου περί Θεοῦ τολμηρῶς μηδέ ἐννοεῖν, μήτιγε λέγειν, εἶναι τινι θεμιτόν δεῖξαι βουλόμενος, ταῦτά φησι. Καί μὴν (14Δ_302 > καί πρός σύστασιν τῶν ἤδη πρός αὐτούς κατά στερησίαν τε καί ἀπόφασιν εἰρημένων, ὥστε αὐτούς συνειδόμενος ἐντεῦθεν, ὡς καί ἡ τῶν ἐσχάτων ἐν τοῖς ποιήμασιν ἀκριβῆς κατάληψις τῆς καθ' ἡμᾶς λογικῆς ἐνεργείας ὑπερβαίνει τήν δύναμιν, τῆς περί τά πολλῶ μείζω θρασύτητος τόν ἀλόγιστον δυνηθῆναι φοράν ἐπισχεῖν, ἐν τοῖς μικροῖς τό ἀσθενές μαθόντας τῆς φύσεως. (=1225=) Εἰ γάρ ἐξετάζουσιν ἡμῖν στοιχεῖόν τι, φέρε εἰπεῖν ἢ ἄνθρωπον ἢ ἵππον ἢ βοῦν, οὐκ ἀρκεῖ πρός τελείαν κατάληψιν τό σῶμα λέγειν τό στοιχεῖον, ἢ γεννητόν μόνον ἢ φθαρτόν τόν ἄνθρωπον ἢ τόν βοῦν ἢ τόν ἵππον, ἀλλά δεῖ παραστήσαι καί τό τούτοις ὑποκείμενον, ὅπερ γεννᾶται καί φθείρεται καί πεποίωται. Σῶμα δέ ἢ γέννησις ἢ φθορά, οὐδαμῶς ὑπάρχον, ἐπεὶ ἔσται κατά τοῦτο ἀνάγκης ἀκολουθία, εἴ τι σῶμα, καί στοιχεῖον εἶναι, καί εἴ τι γεννητόν ἢ φθαρτόν, ἢ ἄνθρωπος εἶναι ἢ βοῦς ἢ ἵππος. Οὐ γάρ εἴ τι σῶμα, πάντως ἐξ ἀνάγκης καί στοιχεῖον ἢ ἄνθρωπος ἢ βοῦς ἢ ἵππος.

Εἴ τι μὲν γάρ στοιχεῖον, πάντως ἐξ ἀνάγκης καί σῶμα, οὐκ εἴ τι δέ σῶμα, πάντως ἐξ ἀνάγκης καί στοιχεῖον. Οὔτε εἴ τι σῶμα ἢ γεννητόν ἢ φθαρτόν, πάντως ἐξ ἀνάγκης καί ἄνθρωπος, ἐπεὶ οὕτω γε καί ἄνθρωπος ἔσται πάντως ἐξ ἀνάγκης πᾶν εἴ τι σῶμα, καί πᾶν εἴ τι γεννώμενον ἔστιν ἢ φθειρόμενον. Εἴ τι μὲν γάρ ἄνθρωπος, πάντως ἐξ ἀνάγκης καί σῶμα καί γεννώμενον καί φθειρόμενον, οὐκ εἴ τι δέ σῶμα ἢ γεννητόν ἢ φθαρτόν, πάντως ἐξ ἀνάγκης καί ἄνθρωπος. Οὔτε γάρ ἔπεται πάντως, ἐπεὶ ἔσται ὁ ἄνθρωπος, ἐξ ἀνάγκης καί στοιχεῖον καί βοῦς καί ἵππος, καί πᾶν εἴ τι ἄλλο ἐνσώματον καί γεννώμενον καί φθειρόμενον. Οὐ γάρ κατηγορεῖται ποτε τά μερικά κατά τῶν καθόλου, οὔτε τά εἶδη τῶν γενῶν, οὔτε τῶν περιεχόντων τά περιεχόμενα, καί διά τοῦτο (14Δ_304 > οὐδέ ἀντιστρέφει τά καθόλου τοῖς ἐπί

μέρους, οὐδέ τὰ γένη τοῖς εἶδεσιν, οὐδέ τὰ κοινά τοῖς ἰδιάζουσιν, οὐδέ συνελόντα φάναι, τοῖς περιεχομένοις τὰ περιέχοντα.

Οὕτως οὖν κατὰ τὸν ἀποδοθέντα λόγον καὶ ἐπὶ βοός καὶ ἵππου καὶ παντός τοῦ ὀτιοῦν ἑτέρου ληπτέον. Εἰ τοίνυν οὐκ ἄρκει πρὸς τελείαν γνῶσιν τῶν πραγμάτων τὸ πλῆθος τῶν περὶ αὐτὰ θεωρουμένων εἰπεῖν, λέγω δὴ τὸ σῶμα καὶ τὸ γεννᾶσθαι καὶ τὸ φθειρεσθαι, καὶ ὅσα τοιαῦτα περὶ τὸ ὑποκείμενόν ἐστιν, ἀλλὰ δεῖ πάντως καὶ τὸ ὑποκείμενον τούτοις, θεμελίου τρόπον ἐφ' ᾧ ταῦτα βέβηκε, τί ἐστιν ἐνδείξασθαι, εἰ μέλλοιμεν τελείως καὶ ἀπαραλείπτως τὸ νοούμενον παριστάναι. Ἡ γὰρ ἄνθρωπον ἔχομεν εἰπεῖν ἢ βοῦν ἢ ἵππον, ταῦτα δὴ τὰ μὴ ὄντα αὐτοῦ τοῦτο σῶμα, ἀλλ' ἐνσώματα, καὶ μὴ ὄντα αὐτοῦ τοῦτο γεννήσεις καὶ φθοράς, ἀλλὰ γεννώμενα καὶ φθειρόμενα, ὡς εἶναι ταῦτα, σῶμά φημι καὶ γέννησιν καὶ φθοράν, δηλαδή περὶ τὰ ζῶα, ἀλλ' οὐ τὰ ζῶα ταῦτα ὑπάρχειν, σῶμα λέγω καὶ γέννησιν καὶ φθοράν.

Εἰ τοίνυν οὐδέν τὸ σύνολον τῶν ὄντων ἐστὶ κατ' αὐτὸ τὸ εἶναι ὅπερ ἐστὶ καὶ λέγεται τὸ ἄθροισμα τῶν ἡμῖν περὶ αὐτὸ νοουμένων τε καὶ λεγομένων, ἀλλ' ἕτερόν τι παρά ταῦτα, τὸ περὶ ὃ ταῦτά ἐστι, συνεκτικόν μὲν τούτων, αὐτὸ δέ τούτοις οὐδαμῶς συνεχόμενον (οὐδέ γάρ ἐστιν ἐκ τούτων, ἢ ταῦτα, ἢ τι τούτων, ἢ ἕκ τινων, ἢ τινος αὐτῶν, ἢ ἐν τούτοις, ἢ τισιν, ἢ τινι τούτων, τὸ περὶ ὃ ταῦτα καὶ ἔστι καὶ λέγεται), παυσάσθω πάσα ψυχὴ παντὶ λόγῳ τῶν περὶ Θεοῦ θρασέως ἐπιπηδᾶν εἰθισμένη τοῦ διακενῆς ἀσεβεῖν, καὶ ἐν τοῖς μικροῖς μαθοῦσα τὴν οἰκείαν (=1228=) ἀσθένειαν, καὶ σιγῇ σεβέσθω μόνον τὴν ἄρρητόν τε καὶ ὑπὲρ νόησιν καὶ πάσης ἐπέκεινα γνώσεως τῆς θείας οὐσίας ὄντοτητα. "Οὐδέ αὐτὴ γὰρ κατὰ μικρόν, ὡς προλαβὼν ἐδίδαξεν ὁ ἅγιος, ἢ τῆς κτίσεως (14Δ_306 > ἀκριβῆς κατανόησις" κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον ὑπὸ τῆς ἡμῶν περιέχεται γνώσεως, ἵνα κἀγὼ μικρόν τι προσδιατρίψω τῷ λόγῳ, καὶ τῆς ὑπὲρ πάντα σοφίας θαυμάσω τὸ ἀνεξιχνίαστον.

Τίς γάρ τῶν ἄγαν σοφῶν ταῖς λογικαῖς πιστεύων ἐφόδοις καὶ ταῖς οὐκ οὔσαις θαρρῶν ἀποδείξει μετὰ λόγου τὴν τῶν ὄντων ἐπελθὼν μεγαλειότητα δυνήσεται γνῶναι, εἰπεῖν τε καὶ παραστήσαι; Τίνες οἱ ἐκάστῳ τῶν ὄντων τῇ ὑπάρξει πρώτως ἐγκαταβληθέντες λόγοι, καθ' οὓς καὶ ἔστι καὶ πέφυκε τῶν ὄντων ἕκαστον, καὶ εἰδοπεποιήται, καὶ ἐσημάτισται, καὶ συντέθειται, καὶ δύναται, καὶ ἐνεργεῖ, καὶ πάσχει, ἵνα μὴ λέγω τὴν ἐν τῷ ποσῷ τε καὶ τῷ ποιῷ, καὶ τῇ σχέσει, καὶ τῷ τόπῳ, καὶ τῷ χρόνῳ, καὶ τῇ θέσει, τῇ τε κινήσει καὶ ἔξει, διαφορὰν καὶ ἰδιότητα, πρὸς ἃ καὶ ἢ καθ' ἡμᾶς μεγαλοφυῶς λογικὴ πέφυκεν ἰσαρίθμως πλατύνεσθαι δύναμις εἰς νοῦν, καὶ νόησιν, καὶ ἔννοιαν, καὶ διάνοιαν, καὶ σύννοιαν, καὶ τὸν ἐνδιάθετον λόγον, τὸν τε κατὰ προφοράν καὶ τὸν γεωνότα, τουτέστι φωνὴν καὶ κραυγὴν, καὶ αὔθις συνάγεσθαι, χωρὶς τῆς κατ' ἐπιστήμην καὶ τέχνην, ὥσπερ ἐν ποσῷ τε καὶ ποιῷ καὶ τοῖς λοιποῖς, καθὼς ἀπηρίθμηται, τούτου διαφορᾶς τε καὶ ἰδιότητος;

Τίς ὁ γινώσκων τοὺς λόγους τῶν ὄντων καθὼς καὶ εἰσίν, ὡς εἶπον, καὶ διαφέρουσι, καὶ στάσιν ἔχουσιν ἀκίνητον τὴν κατὰ φύσιν καὶ πρὸς ἄλληλα μηδαμῶς μεταπίπτουσιν κίνησιν, ἐν τῇ κινήσει τὴν στάσιν, καὶ ἐν τῇ στάσει τὸ παραδοξότατον τὴν κίνησιν ἔχοντα; τίς πρὸς ἄλληλα τῶν ἐναντίων εἰς ἐνός κόσμου σύστασιν ὁ δεσμός, καὶ τῆς εὐτάκτου τε καὶ ἀφύρτου κινήσεως τε καὶ διοικήσεως ὁ τρόπος; τίς πάλιν τῶν καθ' ἡμᾶς σωμάτων ἢ τῶν ἐναντίων κατὰ τὴν κρᾶσιν διὰ συνθέσεως συμπλοκή, τὰ διεστῶτα κατὰ τὴν φύσιν εἰς φιλικὴν συνοικίαν ἐνάγουσα καὶ τῇ μεσότητι τὸ ἐν τοῖς ἄκροις αὐστηρόν τιθασσεύουσα, καὶ χωρεῖν δι' ἀλλήλων ἀλυμάντως παρασκευάζουσα καὶ ταύτην ποιούμενη τῶν συνθέτων συντήρησιν, τὴν τῶν ἄκρων κατὰ τὴν κρᾶσιν εἰς ἄλληλα περιχώρησιν, καὶ πῶς ἕκαστον τούτων ἐστὶ, καὶ τί ἐστι, (14Δ_308 > καὶ ποῦ φέρον ἢ φερόμενον καὶ ἐπὶ τίνι γεγένηται ἢ φέρει ἢ φέρεται, οὐ μόνον, ὡς εἴρηται, οἷς προηγουμένως ὑπάρχουσι ταῦτα λόγοις, ἀλλὰ καὶ

οἷς πρὸς ἑαυτὰ τε καὶ πρὸς ἄλληλα μυρίοις κατ' ἐπίνοιάν τε καὶ ἐνέργειαν διαιροῦνται τε καὶ ἐνοῦνται τρόποις;

Καὶ αὐθις τίς ὁ λόγος τῆς τοῦ καθ' ἕκαστον οὐσίας, φύσεως, εἴδους, σχήματος, συνθέσεως, δυνάμεως, ἐνεργείας, πάθους; τίς δέ πάλιν ὁ καθόλου τοῖς ἄκροις κατὰ τὸ ἐκάστου πέρασ διὰ τοῦ μέσου τὴν πρὸς ἄλληλα συνάφειαν ἐνεργῶν λόγος, ἵνα τὸν τε νοῦν καὶ τὸ νοούμενον διὰ τῆς μέσης νοήσεως, σχέσεως οὐσης ἐνωτικῆς τῶν διηρημένων περὶ τὸ ἐξ ἀμφοῖν νόημα, συναφθῆ καὶ περιληφθῆ ἀλλήλοις ἐκάτερα, καὶ μηδέν τὸ παράπαν (=1229=) κατὰ τοῦτο δειχθῆ τῶν μετὰ Θεὸν περιγραφῆς ὑπάρχον ἐλεύθερον; ὡσπερ καὶ τὰ αἰσθητὰ πάντα καὶ τὰ αἰσθανόμενα, ἴγουν αἰσθητικά, διὰ τῆς μέσης αἰσθήσεως, σχέσεως οὐσης κοινῆς τῶν διηρημένων ἄκρων, τῶν μὲν ὡς δι' αὐτῆς ἀντιλαμβανομένων τῶν αἰσθητῶν, τῶν δέ δι' αὐτῆς ὑποπιπτόντων τοῖς αἰσθανομένοις, περὶ τὸ αἰσθητήριον, ἐν ᾧ τὸ πέρασ τῆς ἐκάστου κατὰ τὴν σχέσιν δυνάμεως ὑπάρχον καθέστηκε, καὶ περὶ ὃ ἀλλήλοις τὰ ἄκρα διὰ τῆς μέσης σχέσεως ἐνοῦσθαι πέφυκε.

Τούτων, ἢ τινος τούτων ἐρευνᾶν ἐπιχειροῦντες τοὺς λόγους, ἄτονοι παντελῶς καὶ ἄφωνοι περὶ τὸν λόγον μένομεν, οὐκ ἔχοντες ᾧ τινι τὸν νοῦν ἀκριβῶς ἐπερεισόμεθα, πλὴν τῆς θείας δυνάμεως. Καὶ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον, ὡς οἶμαι, τῷ ἀγίῳ, γυμνάζοντι τὸν ἡμέτερον νοῦν πρὸς εὐσέβειαν, " Κατὰ μικρὸν γοῦν, οὐδέ ἡ τῆς κτίσεως ἀκριβῆς κατανόησις». Τό δέ, " Ἀλλά πολὺ πρό τούτων ἢ ὑπὲρ ταῦτα καὶ ἐξ ἧς ταῦτα φύσις, ἀληπτός τε καὶ ἀπερίληπτος», κατὰ κοινοῦ θετέον τῆς κτίσεως καὶ τῆς ὑπὲρ ταῦτα καὶ ἀφ' ἧστινος ταῦτα, δηλαδή τὰ κτίσματα, φύσεως τὸ " Ἀληπτός τε καὶ ἀπερίληπτος». Τό δέ, "Οὐχ ὅτι ἔστιν, ἀλλ' (14Δ_310 > ἦτις" ἐστίν, ἐνεχθέν προκατάληψίς ἐστίν ἀνθυποφορᾶς. Ἴνα γάρ μὴ καταδράμη αὐτοῦ πρὸς ὃν ὁ λόγος, φάσκων, Οὐκοῦν εἰ ἀληπτον πάντη τὸ σέβας ἡμῶν, κενόν ἄρα τὸ Χριστιανῶν κήρυγμα, κενὴ δέ καὶ ἡ πίστις, κατ' οὐδενός στηριζομένη, ταῦτά φησι προλαμβάνων τὸν ἐπηρεαστὴν λόγον ἢ ἄνθρωπον. Οὐκ ἔφην ἀληπτον εἶναι ταύτην τὴν φύσιν, περὶ ἧς ὁ λόγος, ὅτιπερ ὑπάρχει, ἀλλά τί ὑπάρχει, καὶ προσεπάγει πρὸς τὴν τοῦ λόγου βεβαίωσιν τὸ, "Πολὺ γάρ διαφέρει τοῦ εἶναι τι πεπεῖσθαι τὸ τί ποτέ ἐστι τοῦτο εἰδέναι», τουτέστι, πολλὴ πρόσεστιν ἡ διαφορὰ τοῦ πεπεῖσθαι περὶ τινος ὅτιπερ ὑπάρχει πρὸς τὸ εἰδέναι τὴν ἀκριβῆ τῆς οὐσίας τούτου κατάληψιν. Μὴ οὖν, φησίν, εὐγνωμόνως ἡμῶν εἰπόντων ἀληπτον εἶναι τὴν θεϊαν οὐσίαν, κακούργως τὸν λόγον μεταβιβάσης, εἰς τὸ δῆθεν εἰσάγειν ἡμᾶς ἀληπτον αὐτὴν, εἰς αὐτὴν τὴν ὑπαρξιν, κάκ τούτου συνάξεως ἀθεΐαν ἡμᾶς πάντη πρεσβεύειν.

Καὶ μετὰ τινά φησιν, Τί γάρ ὑπολήψη τὸ Θεῖον, εἴπερ ὅλως ταῖς λογικαῖς πιστεύσεις ἐφόδοις (τουτέστιν, εἰ οἶει τῷ λόγῳ περιτρέχων ἐναποκλείειν γνώσει τινὶ δύνασθαι τὸ ζητούμενον); " Πότερον σῶμα (τουτέστιν, Ἄρα σῶμα); Καὶ πῶς τὸ ἄπειρον καὶ ἀόριστον καὶ ἀσχημάτιστον καὶ ἀναφές καὶ ἀόρατον;" ἵνα σαφηνιζόμενον νοηθῆ, οὕτως τῶν κοινῶν ἐννοιῶν κεκτρατηκυῶν, ἄπειρον εἶναι τὸ Θεῖον, ὅπερ ἐστὶ πέρασ μὴ ἔχειν. Τοῦτο γάρ τοῦ τέτρασι διειλημμένου πέρασιν ἴδιον, κέντρῳ καὶ γραμμῇ, ἐπιφανείᾳ καὶ στερωῷ, (=1229=) προσέτι δέ καὶ διαστήμασι τρισί, μήκει καὶ πλάτει καὶ βάθει, καὶ αὐτοῖς ἐξ διειλημμένοις πέρασιν, ἐκάστου δηλονότι δυσὶ περιγραφόμενου, οἷον τὸ μὲν μήκος τῷ ἄνω τε καὶ τῷ κάτω, τὸ δέ πλάτος τῷ δεξιῷ καὶ τῷ ἀριστερῷ, τὸ δέ βάθος τῷ ἐμπρός πέρατι καὶ τῷ ὀπίσω. Καὶ πάλιν, τῶν αὐτῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἀόριστον τὸν Θεὸν εἰσαγούσων, τουτέστι μὴ ἐπιδεχόμενον διεξοδεύουσας ἀνάπτυξιν, ἐκ τίνων συνέστηκε τὸ ὑποκείμενον, μήτε μὴν τὴν ἐν τόπῳ θέσιν, ἢ τὴν ἐν χρόνῳ ἀρχὴν ἢ τέλος, (14Δ_312 > προσέτι καὶ ἀσχημάτιστον, οἷον ὅτι οὐ σφαιροειδές ἢ τετράγωνον ἢ ὄρθιον ἢ κάτω νενευκός, ναί μὴν καὶ ἀναφές καὶ ἀόρατον, ὡς αἰσθήσει μὴ ὑποπίπτον (ταῦτα γάρ σωμάτων ἴδια),

παράλογον ἐκ τῶν ἀνασκευασθέντων ὑπειληφέναι τό θεῖον εἶναι σῶμα καί ἀνάγκην ἔχειν εἰς τοσαῦτα μερίζεσθαι εἰς ὅσα πάλιν ὡς σῶμα συνάγεται.

Ἄμερές γάρ πάντη τό θεῖόν ἐστιν, ὅτι καί παντελῶς ἄποσον, ἄποσον δέ παντελῶς, ὅτι καί πάντη ἀπλοῦν, ἀπλοῦν δέ πάντη, ὅτι καί ἀδιάστατον πάντη, ἀδιάστατον δέ πάντη ὅτι καί πάντη ἄπειρον, ἄπειρον δέ πάντη, ὅτι καί πάντη ἀκίνητον (οὐ κινεῖται γάρ πάντη πώποτε τό μή ἔχον τοῦ κινήθῃναι), ἀκίνητον δέ πάντη, ὅτι καί παντελῶς ἄναρχον (οὐ γάρ ἔχει τι πρό αὐτοῦ καί μείζον, οὔτε τι σύν αὐτῷ καί ἴσον, οὔτε τι μετ' αὐτό, καί παραμετρεῖσθαι καί χωρεῖν αὐτό δυνάμενον), ἄναρχον δέ πάντη, ὅτι καί ἀγέννητον πάντη, ἀγέννητον δέ πάντη, ὅτι καί παντελῶς ἕν καί μονώτατον, ἕν δέ πάντη καί μονώτατον, ὅτι καί παντελῶς ἄσχετον, καί διά τοῦτο παντάπασιν ἄρρητόν τε καί ἄγνωστον, καί πάσης τῆς τῶν ἐπ' αὐτό καλῶς τε καί ἄγνωστον, καί πάσης τῆς τῶν ἐπ' αὐτό καλῶς τε καί θεοπρεπῶς κινουμένων γνώσεως πέρας μονώτατον, μονωτάτην γνῶσιν ἔχον ἀληθῆ τό μή γινώσκεσθαι.

ΟΖ (77). ...»... ΕΙ ΓΑΡ ΤΟ ΜΗ ὄΝ ΟΥΔΑΜΟΥ, ΤΟ ΜΗΔΑΜΟΥ ΤΥΧΟΝ ΟΥΔΕ ὄΝ, ΕΙ ΔΕ ΕΣΤΙ ΠΟΥ...».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Εἰ γάρ τό μή ὄν οὐδαμοῦ, τό μηδαμοῦ τυχόν οὐδέ ὄν, εἰ δέ ἔστι που, πάντως, ἐπειπερ ἔστιν, ἤ ἐν τῷ παντί, ἤ ὑπέρ τό πᾶν».

Δι' ἣν αἰτίαν, ἴσως ὁ ἀκούων ἐρεῖ, τήν ἀντιστροφὴν ἀμφίβολον ὁ διδάσκαλος ἔθετο, προσθεῖς τό "τυχόν" ἐπίρρημα, πᾶσι (14Δ_314 > δήλου ὄντος, κατά τάς λογικάς ὑποθέσεις, τοῦ, τό μηδαμοῦ ὄν μηδέν εἶναι, δικαίως παντάπασιν ὁμολογεῖσθαι. Πρός ὄν κατά τό τῆς πτωχῆς ἡμῶν διανοίας ἐπιδεές ἐροῦμεν, ὅτι Εὐνόμιον καί τούς ἀμφ' αὐτόν, λέγοντες εἰδέναι τόν Θεόν ὡς αὐτός ἑαυτόν, τῆς πολλῆς ἐπισχεῖν μανίας βουλόμενος εἰς ἄτοπον δόξαν διά τῶν τοιούτων ἀπήγαγε λόγων. Ἡ γάρ λέγοντας εἰδέναι τόν Θεόν ὡς αὐτός ἑαυτόν, καί τό ποῦ χρή τόν γινωσκόμενον εἶναι προσεπάγειν αὐτούς πάντως ἀνάγκη, πρὸς τελείαν τοῦ γινωσκομένου κατάληψιν, καί οὐδέν οὐδενός τῶν ὄντων τό παράπαν οὕτω γε διενήνοχε (=1233=) κατ' αὐτούς ὁ Θεός, τόπω καί αὐτός περιγραφόμενος, οὐ τί γένοιτ' ἄν ἀτοπώτερον; ἢ μή λέγοντας ποῦ, ἢ μηδέ εἶναι τό σύνολον λέγειν, κατά τήν αὐτοῦ τοῦ λόγου ὑπόθεσιν, οὐ τί γένοιτ' ἄν ἀθεώτερον; (πῶς γάρ καί τί ἄν εἴη τό μή πάντως ποῦ τό εἶναι ἔχον; ἢ πάντως εἶναι ἐξ ἀνάγκης αὐτούς ἢ ἀκολουθία τοῦ λόγου λέγειν βιάζεται καί μηδαμοῦ εἶναι, καί διά τοῦτο εἶναι μέν καί ὑπάρχειν τό θεῖον, τί δέ εἶναι καί ὑπάρχειν μή εἰδέναι. Εἰ γάρ τό ποῦ τό θεῖον εἶναι κατ' αὐτούς ἄγνωστον, πολλῶ μᾶλλον αὐτό τό θεῖον, ὃ τί ποτε κατ' οὐσίαν ἐστίν, ἀγνωστότερον ἔσται. Διό μηδέ που εἶναι τό μή γινωσκόμενον εὐσεβοῦντας αὐτούς ἀνάγκη πάντως ὁμολογεῖν.

Διά ταύτην, ὡς οἶμαι, τήν αἰτίαν συμπεριφερόμενος μέν τοῖς περί Εὐνόμιον ἀμφέβαλε τήν ἀντιστροφὴν ὁ διδάσκαλος, τό "τυχόν" ἐπίρρημα θέμενος, καί ἡμῖν καταλαμπάνων νοεῖν ὅτιπερ οὐ πάντως τό μηδαμοῦ τό μηδαμῆ μηδαμῶς ὄν εἰσάγει. Θεόν γάρ ἡμεῖς εἶναί φαμεν, καί μηδαμοῦ τυγχάνειν, τῷ μή ὡς ἐν τόπω οὐσιωδῶς κατά τήν ὑπαρξιν περιγράφεσθαι, καί πάντως εἶναι, τῷ δεῖσθαι παντελῶς τοῦ παντός τῶν ὄντων πρὸς τό εἶναι, ὧν χωρίς καί ἦν καί ἔστι, καί ἀεὶ εἶναι δυνήσεται, μᾶλλον δέ ἔστιν (14Δ_316 > ἀεὶ. Οὐ γάρ θέσειν ἔχει τά ὄντα ὁ καί πρὶν εἶναι τά ὄντα ὑπάρχων. Εἰ γάρ παρ' ἡμῖν οὐκ ἐν τοῖς τεχνητοῖς πάντως τό εἶναι κατά τήν ὑπαρξιν ὑποστατικῶς ἔχουσιν οἱ τεχνῖται περιγεγραμμένον τό φθειρόμενον τοῦτο πρᾶγμα, καί ἀληθέστερον κυρίως εἰπεῖν μηδέποτε ὄν, τί ἄν τις φαίη περί τῆς ἀρρήτου καί ἀγνώστου καί ἀχωρήτου πᾶσιν ὁμοίως καί ἀεὶ ὡσαύτως ἐχούσης δυνάμεως;

ΟΗ (78). ...».... ΕΙΤΕ ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΤΙΣ ΗΝ ΗΜΕΡΙΝΗ, ΕΙΤΕ ΝΥΚΤΟΣ ΑΨΕΥΔΗΣ ΟΨΙΣ, ...».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Εἶτε φαντασία τις ἦν ἡμερινή, εἶτε νυκτός ἀψευδῆς ὄψις, εἶτε τοῦ ἡγεμονικοῦ τύπως, συγγινομένου τοῖς μέλλουσιν ὡς παροῦσιν».

Ἄκρως καθαρθεῖς τῶν οἷς μολύνεσθαι πέφυκε τῶν ἀνθρώπων ἡ φύσις ὁ μακάριος οὗτος Πατήρ διά τῆς πρακτικῆς φιλοσοφίας, καί τόν νοῦν δι' ὅλου ποιωθεῖς τῷ ἀγίῳ Πνεύματι ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν θείων θεωρημάτων, διά τῆς ἀληθοῦς κατά τήν γνῶσιν μυσταγωγίας, οἷα δὴ τά ἴσα τοῖς ἀγίοις προφήταις παθῶν, τά εἶδη τῆς προφητείας ἐν τούτοις ἡμῖν ἀπηρίθμησεν. Οἷς εἶπερ τό δεῖν ὅλως τολμᾶν οὕτω μεγαλοφυῶς τε καί ἐνθεαστικῶς εἰρημένους, καί πάντων τῶν μή τοιούτων οἷος αὐτός ἦν ὁ διδάσκαλος τήν δύναμιν ὑπερβαίνουσιν, ἐπιβάλλειν οἴομεθα χρήσιμον, στοχαστικῶς, ἀλλ' οὐκ ἀποφαντικῶς τοῦτο ποιητέον. Οἶμαι τοίνυν στοχαστικῶς εἰπεῖν κατά τήν ἐμήν ἀμβλυωπίαν, "φαντασίαν ἡμερινήν" αὐτόν εἰρηκέναι τήν τῶν ἀπροσώπως τοῖς ἀγίοις ὡς δι' αἰσθήσεως ἀκουομένων πνευματικῶς καί φαινομένων λόγων καί πραγμάτων ὄψιν τε καί ἐνήχησιν. Οὐ γάρ δὴ λέγειν θέμις ἐπὶ τῶν θείων τό θαυμαστόν πάντως δεῖν παρεῖναι πρός διατύπωσιν (=1236=) τῆς φαντασίας, ἀλλά παραδόξως τε καί ὑπερφυῶς καί μή παρόντος προσώπου καί φωνῶν αἰσθητῶν μή κτυπούμενων δι' ἄερος τήν φαντασίαν ἐνεργεῖν, ὥστε ἀληθῶς ἀκούειν καί ὄρᾶν τόν τά θεῖα μυσταγωγούμενον. Ἐπειδή γάρ (14Δ_318 > πᾶσα φαντασία ἢ τῶν παρόντων, ἢ τῶν παρελθόντων· τῶν δέ μήπω γενομένων παντάπασιν ἐστίν οὐδαμῶς. Σχέσις γάρ ἔστι τοῖς ἄκροις δι' ἑαυτῆς μεσιτεύουσα. Ἄκρα δέ φημι τό τε φανταστικόν, καί τό φανταστόν, ἐξ ὧν διά μέσης τῆς φαντασίας, σχέσεως οὔσης τῶν ἄκρων, τό φάντασμα γίνεται, πέρας ὑπάρχον ἐνεργείας καί πάθους, ἐνεργείας μὲν τοῦ φανταστικοῦ, πάθους δέ τοῦ φανταστοῦ, τῶν διά μέσης τῆς φαντασίας, σχέσεως αὐτῶν ὑπαρχούσης περί αὐτό, ἀλλήλοις συναπτομένων ἄκρων.

Πάντα γάρ τά κατά τί τινων ἀντιλαμβανόμενα ἐνεργεῖν λέγεται, πάντα δέ κατά τι ἄλλοις ὑποπίπτοντα πάσχειν. Τά οὖν καταλαμβάνοντα φυσικῶς ἐνεργοῦσι, τά δέ καταλαμβάνόμενα φυσικῶς πάσχουσι, πέρας ἔχοντα πάθους καί ἐνεργείας τήν πρός ἄλληλα κατά τό μέσον συνάφειαν. Διά τοῦτο δεῖν ἐπὶ τῶν θείων τό φανταστόν οἶεσθαι μή παρεῖναι νομίζω πρόσφορον, ἐπεὶ οὐκ ἔτι μέλλει παρεῖναι τό καθ' ὑπόστασιν ἰδίαν πραγματειωδῶς ἤδη παρόν, καί ἅμα μηδέ θεῖον εἶναι πιστεύεται, τῆς κατά φύσιν ἀκολουθίας πλέον ἔχον οὐδέν. Εἰ γάρ ἡμεῖς καθ' ὕπνον νύκτωρ φανταζόμενοι καί ὀρῶμεν καί ἀκούομεν, πολλάκις μηδενός ὄντος τοῦ λαλοῦντος ἢ ὀρωμένου, πολλῶ μᾶλλον γρηγοροῦντες ἀληθῶς οἱ ἅγιοι πείσονται τοῦτο, τοῦ Θεοῦ ἐνεργοῦντος αὐτοῖς γρηγοροῦσι κατά παράδοξον χάριν, ὅπερ ἡμεῖς πάσχειν νόμῳ φύσεως κατά τόν ὕπνον εἰώθαμεν.

"Ἀψευδῆ δέ νυκτός ὄψιν" αὐτόν ὑπολαμβάνω λέγειν ἢ τήν ἐν τοῖς ὕπνοις κατά ψυχὴν ἀκριβῆ γινομένην τῶν μελλόντων πραγμάτων κατάληψιν, ὡς ἐπ' Ἴωσηφ καί Δανιήλ, ἢ ὀπτασίαν τινά θείων πραγμάτων διά τήν ἐκ πολλῆς καθαρότητος ἄκραν ἀπάθειαν καί σαρκός ὀφθαλμοῖς ἀγίων ὑποπίπτουσιν. "Τήν δέ (14Δ_320 > τοῦ ἡγεμονικοῦ τύπως: οἶμαι κατ' ἔμφασιν αὐτόν λέγειν τούς μονοτρόπως, ὡς ἐν εἰκόνι, κατά τήν ἀπλήν καί ἀδιάστατον τοῦ νοεροῦ προσβολήν τοῖς ἀγίοις προσφαινομένους τῶν μελλόντων τύπους.

Κάγώ μὲν ταῦτα στοχαστικῶς περί τούτων θαρρήσας εἶπον, τῆς κατ' αὐτά πείρας τήν χάριν οὐκ εἰληφώς, διά τήν τοῦ ἐπιτάξαντος κέλευσιν. Εἰ δέ τις τῶν εἰληφόντων τήν χάριν τούτοις ἐντύχοι, μή με τῆς προπετείας μέμψαιτο, ἀλλά μᾶλλον τῆς εὐπειθείας ἀποδείξατο, κἄν οὐδεμίαν ἐμφαντικὴν δύναμιν τοῦ σκοποῦ τῶν προτεθέντων ὁ παρῶν ἔχη λόγος.

ΟΘ (79). ...»..... ΠΑΥΛΩ ΔΕ ΕΙ ΜΕΝ ΕΚΦΟΡΑ ΗΝ Α ΠΑΡΕΣΧΕΝ Ο ΤΡΙΤΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ...».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Παύλω δέ εἰ μέν ἐκφορά ἦν ἅ παρέσχεν ὁ τρίτος οὐρανός, καί ἡ μέχρις ἐκείνου πρόοδος, ἢ ἀνάβασις, ἢ ἀνάληψις».

Φασίν οἱ τοῖς θείοις σοφῶς ἐμμελετήσαντες λόγοις (=1237=) τῶν ὀνομάτων κατά περίληψιν τά μέν οὐσίας εἶναι, τά δέ σχέσεως, τά δέ χάριτος ἢ ἀπωλείας. Οἶον οὐσίας μέν, ὡς ὅταν λέγωσιν " ἄνθρωπος"· σχέσεως δέ, ὡς ὅταν λέγωσιν "ἀγαθός, " ἢ ἅγιος, " ἢ σοφός ἄνθρωπος», ἢ τό ἐναντίον " πονηρός ἄνθρωπος», ἢ "ἄφρων, " ἢ " ἀκάθαρτος· " (τό γάρ πρὸς τί πως ἔχειν τῶν ἐκ διαμέτρου τοῖς ἐναντίοις διειλημμένων ἕκαστον ἢ σχέσις παριστώσα δικαίως ἐξ ὧν ἔχει τήν προαιρετικήν ἕξιν ἐνδιάθετον προσαγορεύει) χάριτος δέ, ὅταν θεός ὁ ἄνθρωπος τοῖς λόγοις ὀνομάζεται, ὁ δὲ διὰ πάντων ὑπήκοος Θεῷ γενόμενος ἄνθρωπος, κατά τό, Ἐγὼ εἶπα, Θεοί ἐστε, οὔτε κατά φύσιν οὔτε κατά σχέσιν ἔχων τό εἶναι καλεῖσθαι θεός, ἀλλὰ κατά θέσιν καί χάριν γενόμενος τε καί ὀνομαζόμενος· ἡ γάρ χάρις τῆς θέσεως ἄσχετος ἐστὶ παντάπασιν, οὐκ ἔχουσα τήν οἴανούν δεκτικὴν ἑαυτῆς ἐν τῇ φύσει (14Δ_322 > δύναμιν, ἐπεὶ οὐκ ἔτι χάρις ἐστίν, ἀλλὰ τῆς κατά τήν φυσικὴν δύναμιν ἐνεργείας φανέρωσις. Καί οὕτω γε πάλιν οὐκ ἔσται παράδοξον τό γινόμενον, εἰ κατά δεκτικὴν φύσεως δύναμιν ἢ θέωσις ἦν. Φύσεως γάρ ἂν εἰκότως ἔργον, ἀλλ' οὐ θεοῦ δῶρον ἢ θέωσις ἔσται, καί δυνήσεται καί φύσει θεός ὁ τοιοῦτος εἶναι καί κυρίως προσαγορεύεσθαι. Οὐδέν γάρ ἄλλο καθέστηκεν ἢ κατά φύσιν τῶν ὄντων ἐκάστου δύναμις ἢ φύσεως πρὸς ἐνέργειαν ἀπαράβατος κίνησις. Πῶς δέ καί ἐξίστησιν ἑαυτοῦ τόν θεούμενον ἢ θέωσις, εἰ τοῖς ὅροις τῆς φύσεως αὐτῆ περιείληπτο, συνιδεῖν οὐκ ἔχω.

Ἐσαύτως δέ καί ἐκ τοῦ ἐναντίου ἀπώλειαν καί ἄδην, καί υἰοῦς ἀπωλείας, καί τά τοιαῦτα προσαγορεύουσι τοὺς τό μή ὄν κατά διάθεσιν ἑαυτοῖς ὑποστήσαντας, καί τοῖς τρόποις αὐτῶν διὰ πάντων γενομένους παρεμφερεῖς. Οἶμαι τοίνυν τόν ἅγιον τοῦτον καί μέγα διδάσκαλον ἐπὶ νοῦν τά προειρημένα λαβόντα τήν ἐν τούτοις ἀρπαγὴν τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου διασκευάσαι, προσφυῶς ἐκάστῳ τήν ἀρμόζουσαν φωνὴν ἀπονείμαντα. Διό " πρόοδον" μέν αὐτόν ὑπονοῶ λέγειν τήν ἕξω τῆς φυσικῆς ἀνάγκης τόν ἅγιον Ἀπόστολον καταστήσασαν τῆς ἀρετῆς κατά τήν ἕξιν ἀπάθειαν, καθ' ἣν οὐδεμίαν εἴλετο πρὸς τήν φύσιν ἔχειν προαιρέσεως σχέσιν, ὡς καί αὐτῆς τῆς κατ' αἴσθησιν φυσικῆς ἐνεργείας ἕξω γενόμενον μᾶλλον δέ καί ταύτην πρὸς πνευματικὴν ἕξιν μεταβαλόντα· "ἀνάβασιν" δέ τήν τε τῶν αἰσθητῶν πάντων ἀπόλειψιν, οὐκ ἔτι ἐνεργούντων ἢ ἐνεργουμένων παρ' αὐτῶν κατά τήν αἴσθησιν, καί τῆς περὶ αὐτά κατά φύσιν ἐν πνεύματι γνωστικῆς θεωρίας ὑπέρβασιν· "ἀνάληψις" δέ τήν ἐν τῷ Θεῷ γενομένην αὐτῶν μετὰ ταῦτα μονήν τε καί ἴδρυσιν, ἣν προσφόρως "ἀνάληψιν" ὁ διδάσκαλος εἶπεν, ὡς παθόντα μᾶλλον ἢ δράσαντα τόν Ἀπόστολον τήν ἀνάληψιν ἐνδεικνύμενος. Ἡ ἀνάληψις γάρ πάθος ἐστὶ τοῦ ἀναλαμβανομένου, ἐνέργεια δέ τοῦ ἀναλαμβάνοντος. Ἐὼν τοιγαροῦν φυσικῶν τε καί σχετικῶν ὀνομάτων ὑπῆρχε Κύριος ὁ Ἀπόστολος, κατά τε φύσιν καί σχέσιν ὑπερέβη τήν κλήσιν, ὑπὲρ φύσιν καί ἀρετὴν καί γνῶσιν ἀνθρωπίνην γενόμενος. (14Δ_324 > (=1240=) Οὗ δέ μᾶλλον ἀπείρως ἀπέδει θείου ὀνόματος, τούτου κατά χάριν μετέσχε τῆς κλήσεως, θεός ἀντὶ παντός ἄλλου προσόντος ὀνόματος φυσικοῦ τε καί σχετικοῦ τῇ ἀναλήψει καί γενόμενος καί καλούμενος.

Ἡ καί πάλιν οὕτω· "Πρόοδος" μέν ἐστὶν ἡ παντελής κατ' ἀρετὴν τῆς φύσεως ἄρνησις, "ἀνάβασις" δέ ἡ τῶν ἐν οἷς ἐστὶν ἡ φύσις ὑπέρβασις, λέγω δέ τόπον καί χρόνον, ἐν οἷς ἡ τῶν ὄντων ἐστὶν ὑπόστασις, "ἀνάληψις" δέ ἡ πρὸς τόν ἐξ οὗ τά πάντα καί δι' οὗ καί εἰς ὄν, ὡς πρὸς πέρας τῶν ὄλων κατά χάριν ἀποκατάστασις. Καί

ἄλλως δέ φάναι, " πρόοδος" ἔστιν ἡ διά τῆς πρακτικῆς φιλοσοφίας ὡς διδασκάλου τοῦ Ἀποστόλου τῶν αὐτοῦ μαθητῶν εἰς ἀρετὴν προκαθήγησις· δεῖ γάρ ἐν παντί προπορεύεσθαι τῶν μαθητῶν τόν διδάσκαλον, πρὸς τὴν τῶν καθηκόντων ἐνέργειαν· "ἀνάβασις" δέ ἡ διά τῆς φυσικῆς θεωρίας ἐπιστημονικῆ τῶν ἐν τοῖς οὐσι λόγων περίληψις, "ἀνάληψις" δέ ἡ εὐσεβῆς τῆς ἀληθοῦς καὶ θεολογικῆς σοφίας ἄρρητος μῦσις. Τρίτον δέ οὐρανόν κατά στοχασμόν εἶναι νομίζω τούς περιγράφοντας, ὄρους τῆς τε πρακτικῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς φυσικῆς θεωρίας, καὶ τῆς θεολογικῆς μυσταγωγίας τούς ὑψηλοτάτους λόγους, ἥτοι τὰ τούτων πέρατα, ἐπειδὴ μέτρον ἔστί τι καταλήψεως ἀρετῆς καὶ φύσεως καὶ τῆς ἐπ' ἀμφοῖν θεολογίας, ἀναλόγως κατά φύσιν ἐκάστῳ τῶν ὄντων παρά Θεοῦ προσηρμοσμένον, ἐν οἷς ὄροις καὶ πέρασιν ὁ μακάριος Ἀπόστολος τούς τῶν εἰρημένων κατα τό ἐφικτόν παρελθόν λόγους ἐγένετο. Εἰ γάρ περιγραφή τῶν ἐντός διελημμένων κατά φύσιν ἔστιν ὁ οὐρανός, καὶ ὄρος πάντων τῶν ὑπὸ αἴσθησιν, δηλονότι κατά τόν τῆς ἀναγωγῆς λόγον καὶ πᾶσα περιγράφουσα τούς περί τινος ἀρετῆς ἢ γνώσεως λόγους λῆξις, ὡς ὄρος τῶν ὀριζομένων, καὶ πέρασ τῶν περιγεγραμμένων, τροπικῶς οὐρανός ὀνομάζεται.

"Ἡ ἄλιν "τρίτον οὐρανόν" εἶναι τυχόν φησιν ἡ Γραφή τὰς (14Δ_326 > ὑπὲρ ἡμᾶς πρὸς τό ἄνω καθ' εἰρμόν τρεῖς τῶν ἀγίων ἀγγέλων τάξεις, ἅσπερ ἔφθασεν ἴσως ὁ ἅγιος Παῦλος, ταῖς τῶν κατ' αὐτόν γνώσεων ἀποφάσει τῶν κατ' ἐκείνους τὰς καταφάσεις μυσούμενος, καὶ ταῖς καθ' ὑπεροχὴν τῶν οἰκείων στερήσεσι τὰς ἐκείνων ἕξεις μιμούμενος. Πᾶσα γάρ φύσις τῶν λογικῶν κατά τὴν ἑαυτῆς τάξιν καὶ δύναμιν τῆς ὑπὲρ αὐτὴν οὐσίας καὶ τάξεως τὰς γνωστικὰς ἕξεις τε καὶ θέσεις καταφάσεις στερητικῶς ταῖς κατ' αὐτὴν ἀφαιρετικαῖς ἀποφάσει μνεῖται τε καὶ μιμεῖται, καὶ ἔστιν ἡ κατά τὴν γνώσιν τῶν ὑπερκειμένων κατάφασις τῶν ὑποβεβληκῶτων ἀπόφασις, καὶ ἔμπαλιν τῶν ὑποβεβληκῶτων ἢ κατά τὴν γνώσιν ἀπόφασις τῶν ὑπερεχουσῶν κατάφασις, μέχρι τῆς πασῶν καθ' ὑπεροχὴν ἀνωτάτης φύσεως τε καὶ τάξεως ἀποφατικῶς προοδεύουσα, ἢν μετὰ πάσας τάξεις τε καὶ δυνάμεις ἢ ἄμεσος περί Θεόν διαδέχεται κατά τὴν γνώσιν ἀπόφασις, ὑπ' οὐδενός παντελῶς καταφασκομένη τῶν ὄντων, μὴ ὄντος λοιπόν ὄρου τινός ἢ πέρατος τοῦ ταύτην περιλαμβάνοντος τὴν ἀπόφασιν. Ὡσπερ γάρ τῶν αἰσθητῶν κατά φύσιν ἀπόφασις ἔστι τὰ νοητά, οὕτω καὶ ἐν ταῖς συμπληρούσαις τόν ἄνων κόσμον οὐσίαις τε καὶ δυνάμεισιν αἱ τῶν πρώτων κατά τὴν περί Θεόν γνώσιν ὑπεροχαὶ διά τὴν ὑφεσιν ταῖς με' αὐτάς ἀποφάσκονται.

(=1241=) Ὡς γάρ ἅπερ ἡμεῖς νοεῖν οὐ δυνάμεθα, τοῖς ὑπὲρ ἡμᾶς ἀγίοις ἀγγέλοις εἰσὶ νοητά, οὕτω καὶ τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγίοις ἀγγέλοις τὰ μὴ νοούμενα τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγίοις ἀγγέλοις εἰσὶ νοητά, καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς ἀπὸ δυνάμεως εἰς δύναμιν ἀναβαίνων ὁ λόγος καὶ ὑψούμενος, καὶ πάσας τάξεις τε καὶ δυνάμεις διαβαίνων, εἰς τό ἄρρητόν τε καὶ ἀνόητον λήγει καὶ παντελῶς ἄγνωστον. Εἰ τοῖνυν κατά τόν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον αἱ μὲν ἀποφάσεις ἐπὶ τῶν θείων ἀληθεῖς, αἱ δὲ καταφάσεις ἀνάρμοστοι τῇ κρυφίῳ τῶν ἀπορρήτων, εἰκότως ὁ θεσπέσιος Ἀπόστολος πασῶν τῶν κατ' αὐτόν γνώσεως ἀποφάσας τὴν νόησιν, καὶ πάσης ὑπεράνω (14Δ_328 > γενόμενος τῶν ὄντων σχέσεως, οὕτε ἐν σώματι, καθὼς εἶπεν, εἰκότως ἦν, ἐνεργοῦσαν οὐκ ἔχων τὴν αἴσθησιν, οὕτε ἐκτός αὐθις τοῦ σώματος, ἀργοῦσαν ἔχων τὴν νόησιν κατά τόν καιρόν τῆς αὐτῶ γενομένης ἀρπαγῆς, καθ' ἣν ἀφράστως τε καὶ ἀγνώστως τινὰ δεξάμενος κατά μῦσιν ὑπερκόσμιον ῥήματα σιγῇ ταῦτα τιμήσας ἐφύλαξε παντελῶς ἀνέκφορα, ὡς μήτε νοῦ νοῆσαι, μήτε γλώσσης λαλῆσαι, μήτε ἀκοῆς αὐτὰ δέξασθαι δυναμένων.

Ποιεῖ δέ, καθὼς οἱ πεπειραμένοι φασί, τὴν μὲν ἐν τῇ λεχθείῳ "προόδω" τῆς ἀρετῆς τελείαν πρᾶξιν πίστις ὀρθὴ καὶ φόβος εἰς Θεόν ἀνόθευτος, τὴν δὲ κατά τὴν ἀνάβασιν ἄπταιστον φυσικὴν θεωρίαν ἐλπὶς βεβαία καὶ ἀλώβητος σύνεσις, τὴν δέ

κατά τήν "ἀνάληψιν" θέωσιν ἀγάπη τελεία, καί νοῦς τοῖς οὔσι καθ' ὑπεροχὴν πάμπαν ἐκουσίως πεπρωμένος. Καί τῆς μὲν πρακτικῆς φιλοσοφίας πάλιν ἔργον εἶναι φασι πάσης τόν νοῦν ἐμπαθῆ φαντασίας καθαρὸν καταστήσαι, τῆς δέ φυσικῆς θεωρίας τῆς ἐν τοῖς οὔσι καθ' ἣν αἰτίαν ὑπάρχουσιν ἀληθοῦς γνώσεως αὐτόν ἐπιστήμονα δεῖται, τῆς δέ θεολογικῆς μυσταγωγίας ὅμοιον Θεῶ καί ἴσον, ὡς ἐφικτόν, τῇ χάριτι κατά τήν ἕξιν ποιῆσαι, μηδενός τό σύνολον ἔτι τῶν μετὰ Θεόν διὰ τήν ὑπεροχὴν ὄντα νοήμονα.

Π (80). ...»... «ΟΥΔ ΑΝ ΑΥΤΟΝ ΔΥΝΗΘΗΝΑΙ ΧΩΡΗΣΑΙ ΤΟΝ ΚΑΤΩ ΚΟΣΜΟΝ..».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «οὐδ' ἂν αὐτόν δυνηθῆναι χωρῆσαι τόν κάτω κόσμον, Ἰωάννης ὁ τοῦ Λόγου πρόδρομος, ἡ μεγάλη τῆς ἀληθείας φωνή, διωρίζετο».

Εὐκαιρον ἦν κάμῃ πρός τόν ἅγιον τοῦτον καί μέγαν τῆς ἀληθείας διδάσκαλον, τό μέγεθος ὁρῶντα τῆς αὐτῶ παρά Θεοῦ δοθείσης σοφίας, εἰπεῖν ὅπερ Δαβίδ, ὁ τῶν προφητῶν καί βασιλέων ἐπισημότετος, πρός τόν Θεόν, τό ἄπειρον τῆς ἐν πᾶσιν αὐτοῦ (14Δ_330 > μεγαλειότητος καταπλαγεῖς, ἐνθεαστικῶς ἀπεφθέγγετο, λέγων· Ἐθαυμαστώθῃ ἡ γνῶσις σου ἐξ ἐμοῦ, (=1244=) ἐκραταιώθῃ, οὐ μή δύνωμαι πρός αὐτήν, ὡς ἦν δίκαιον, μάλιστα θαύματι μόνῳ περιγράψας τήν ἀπερίγραφον δύναμιν, οὐκ ἔχων ἄλλοθι ποι περί τῶν ἀνεφίκτων τῆς ψυχῆς ἐρεῖσαι τήν πολυκίνητον βάσιν· κάμῃ, ὡς εἶπον, ἀρκεῖσθαι τόν ἐκ τοῦ θαυμάζειν σοφοῦ διδασκάλου σύνεσιν ἀγιασμόν κομίσασθαι, καί μή πολυπραγμονεῖν, πῶς καί τίνι λόγῳ παρ' ἱστορίαν, ἄπερ θεία φωνή τοῖς ἀγίοις μυστικῶς ὀνόματα τέθεικεν, ἀλλήλοις ὁ διδάσκαλος περιτρέπει, τόν υἱόν τῆς βροντῆς Ἰωάννην πρόδρομον ἐνταῦθα προσαγορεύων. Ἐπειδή δέ καί τῆς εὐπειθείας πολὺς ἐστὶ ὁ μισθός, ἐντολῆς μάλιστα τοῖς ἡγουμένοις πείθεσθαι κελευούσης, καί σχολάσαι καί γινῶναι καί ἐρευνᾶν τὰς Γραφάς, καί μελετᾶν τόν θεῖον νόμον ἡμέρας καί νυκτός, ἐν τοῖς εὖ ἔχουσι μάλιστα κείμενον ἔγνω, τοῦ τε ὄκνου καί τῆς ἀπειθείας τόν κίνδυνον ὑφορώμενος, στοχαστικῶς περί τούτων κατά δύναμιν ἐρῶ, ταῖς ὑμῶν θαρρῶν τῶν ἐπιταξάντων εὐχαῖς.

Οἶμαι τοίνυν τό παρ' ἱστορίαν εἰρημένον τῷ θεοφόρῳ τούτῳ διδασκάλῳ, παρατιθεμένῳ τόν τοῦ Χριστοῦ πρόδρομον ἀντί τοῦ τῆς βροντῆς υἱοῦ, μή δύνασθαι ἄλλως ἢ κατά θεωρίαν ὁμαλίζεσθαι. Μόνῃ γάρ αὕτη τῶν κατά τήν ἱστορίαν ἀλλήλοις ἀντικεῖσθαι δοκούντων ἐστὶν ὁμαλισμός, ὡς τήν ἐν ὅλοις ἀλήθειαν ἀπλήν οὔσαν κατά τήν φύσιν ἀσωμάτως ἐμφαίνουσα, μή συμπαχυνομένην ταῖς φωναῖς ἢ τοῖς σώμασιν. Ὡσπερ οὖν ὁ μέγας Βαπτιστής Ἰωάννης ἐρβρέθη πρόδρομος, ὡς πρός τόν ἀληθῶς προσδοκώμενον, καί φωνή πρός λόγον, ὡς τούτου μηνυτικῶς προηγουμένη, καί λύχνος πρός ἥλιον, ὡς τεχνικόν τε καί θετικόν καί πρόσκαιρον φῶς πρός φυσικόν τε καί οὐσιῶδες καί ἀτέχναστον καί αἰώνιον φῶς καί ἄσβεστον, οἶμαι δέ ὅτι καί ὡς μετάνοια, τήν πρό αὐτῆς κατά φύσιν ὑπάρχουσαν δικαιοσύνην μετ' αὐτήν κατ' οἰκονομίαν γενομένην κηρύττουσα, οὕτως οἶμαι κἀνταῦθα τόν θεόφρονα τοῦτον διδάσκαλον διὰ τοῦ παρ' ἱστορίαν (14Δ_332 > εἰπεῖν πρόδρομον τόν μέγαν ἀπόστολον Ἰωάννην παραινίξασθαι, θέλειν, ὅτιπερ καί Ἰωάννης ὁ μέγας εὐαγγελιστής ἐν τῷ κατ' αὐτόν Εὐαγγελίῳ πρόδρομός ἐστὶ τοῦ δι' αὐτοῦ μηνυμένου μυστικωτέρου καί μείζονος Λόγου, καί γράμμασι τυπωθῆναι καί φωνῇ γλώσσης σαρκίνης ῥηθῆναι μὴ δυναμένου.

Στοιχείωσις γάρ ὡς πρός τήν ἐπιγινομένην ἐκάστοτε τοῖς δι' αὐτῶν ὑψουμένοις, καί τό πάχος τοῦ σωματικοῦ φρονήματος πνευματικῶς ἐαυτῶν ἀποξέουσιν, ἢ καί ἐπιγενησομένην ἐς ὕστερον γινῶσιν, μετὰ τήν τῶν κινουμένων συντέλειαν, ἢ τῶν ἀγίων εὐαγγελίων ἐστὶ συγγραφῆ. Ὡσπερ γάρ ὁ νόμος

στοιχείωσις ἦν, κατά τήν τέως ἐμφαινομένην αὐτῷ γνῶσιν, τῶν δι' αὐτοῦ εἰς Χριστόν τόν ἐν σαρκί Λόγον παιδαγωγουμένων, καί τῷ Εὐαγγελίῳ κατά τήν αὐτοῦ πρώτην παρουσίαν συναγομένων· οὕτω καί τό ἅγιον Εὐαγγέλιον στοιχείωσις ἐστὶ τῶν δι' αὐτοῦ εἰς Χριστόν τόν ἐν Πνεύματι Λόγον παιδαγωγουμένων, καί τῷ μέλλοντι κόσμῳ κατά τήν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν συναγομένων· ἐπειδή γάρ σάρξ καί πνεῦμά (=1245=) ἐστὶν ὁ αὐτός κατά τήν ἐκάστῳ τῆς γνώσεως ἀναλογίαν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο γινόμενος, πᾶς γάρ λόγος φωναῖς ὑποπίπτων καί γράμμασι.

Θαρήρῳ δέ εἰπεῖν ὅτι καί πᾶν νόημα, νῶ τυπωθῆναι δυνάμενον, στοιχειώσεως οὐδέν διενήνοχε τά ὑπέρ αὐτήν μηνυούσης. Διό καί τέσσαρα τόν ἀριθμόν ὑπάρχει τά Εὐαγγέλια, ὡς τοῖς ὑπό αἴσθησιν ἔτι καί φθοράν οὔσι τέως χωρητά. Τοσαῦτα γάρ καί τά στοιχεῖα τυγχάνει τοῦ κόσμου τούτου, καί τέσσαρες πάλιν ἀρεταί, ἐξ ὧν ὁ κατά διάνοιαν πνευματικός συνέστηκε κόσμος, ἵνα τόν τέως ἐν ἡμῖν νοητόν κόσμον, καί τόν ἐν ᾧ ἐσμεν, περιγράφη τῆς ἀληθείας ὁ λόγος, καί ἀλλήλοις αὐτούς ἀσυγχύτως καθ' ἑνωσιν συμβάλλῃ, καί ἀλλήλων πάλιν ἀδιαιρέτως διακρίνῃ, ταῖς τῶν συνιστῶντων αὐτούς στοιχείων ὁμοιότησιν. Ὅπερ γάρ ἐστὶν, ὡς φασιν, ὁ αἰθήρ, ἦγουν τό πύρινον στοιχεῖον ἐν τῷ κατ' (14Δ_334 > αἴσθησιν κόσμῳ, τό τε ἐν τῷ κόσμῳ τῆς διανοίας ἐστὶν ἡ φρόνησις, ὡς ἕξις φωτιστική καί τῶν ἐφ' ἐκάστου τῶν ὄντων ἰδίως πνευματικῶν λόγων ἀποδεικτική, τήν ἐν ὅλοις ἀπλανῶς δι' αὐτῶν αἰτίαν ἐκφαίνουσα, καί τῆς κατά ψυχὴν περί τό Θεῖον ἐφέσεως ἐλκτική· καί ὅπερ ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ ὁ ἀήρ, τοῦτο ἐν τῷ κατά διάνοιαν κόσμῳ ἐστὶ ἡ ἀνδρεία, ὡς ἕξις κινητική, καί τῆς ἐμφύτου κατά πνεῦμα ζωῆς συνεκτική τε ἅμα καί δραστική, καί τῆς κατα ψυχὴν περί τό Θεῖον ἀεικινήσιας τομωτική· καί ὅπερ ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ ἐστὶ τό ὕδωρ, τοῦτο ἐν τῷ τῆς διανοίας κόσμῳ ἐστὶν ἡ σωφροσύνη, ἕξις ὑπάρχουσα τῆς ἐν Πνεύματι ζωτικῆς γονιμότητος ποιητική, καί τῆς ἀειβλύστου κατά τήν ἔφεσιν περί τό Θεῖον ἐρωτικῆς θέλξεως γεννητική· καί ὅπερ ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη, ἕξις ὑπάρχουσα κατ' εἶδος γεννητική πάντων τῶν ἐν τοῖς οὔσι λόγων, καί τῆς ἐν Πνεύματι κατά τό ἴσον ἐκάστῳ ζωτικῆς διαδόσεως ἀπονεμητική, καί τῆς οἰκειᾶς ἐν τῷ καλῷ κατά τήν θέσιν βάσεως ἀμετάθετος ἴδρυσις.

Γῆς οὖν καί δικαιοσύνης μυστικῶς λόγον ἐπέχει, τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, ὡς φυσικώτερον τόν λόγον ποιούμενον, ὕδατος δέ καί σωφροσύνην τό κατά Μάρκον, ὡς ἐκ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου καί τῆς κηρυττομένης ὑπ' αὐτοῦ μετανοίας, καθ' ἣν ἡ σωφροσύνη συνέστηκεν, ἀρχόμενον, ἀέρος δέ καί ἀνδρείας τό κατά Λουκᾶν, ὡς περιοδικώτερον καί πλείονι ἱστορίαις πυκνούμενον, αἰθέρος δέ καί φρονήσεως τό κατά Ἰωάννην, ὡς πάντων ἀνώτατον, καί ἀπλῆν μυστικῶς τήν περί Θεοῦ πίστιν εἰσάγον, καί ἔννοιαν. Φασί δέ καί ἄλλως σύμβολον εἶναι τήν τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων τετράδα, πίστεως, καί πρακτικῆς, καί φυσικῆς, καί θεολογικῆς φιλοσοφίας· καί τῆς μέν πίστεως σύμβολον εἶναι τό κατά Ματθαῖον, ὡς ἀπίστους μετά δώρων προσκυνοῦντας εἰσάγον τούς Μάγους, τῆς δέ πρακτικῆς τό κατά Μάρκον, ὡς ἐκ τῆς μετανοίας, καθ' ἣν πᾶσα πρᾶξις ἐστὶν ἐνάρετος, (14Δ_336 > τῆς διδασκαλίας ἀρχόμενον, τῆς δέ φυσικῆς τό κατά Λουκᾶν, ὡς περιοδικωτέραν τοῦ λόγου τήν ἐξήγησιν ἔχον, καί τήν τῆς διδασκαλίας (=1248=) ἱστορίαν τοῖς τρόποις κατάλληλον, τῆς δέ θεολογίας τό κατά Ἰωάννην, ἐξ ἧς καί εἰς ἣν θεοπρεπῶς ἤρξατό τε καί ἔληξε.

Καί πάλιν ὡςπερ ὁ αἰσθητός κόσμος στοιχειωτικός ἐστὶ κατά φύσιν τῶν πέντε αἰσθήσεων ὑποπίπτων αὐταῖς καί πρός τήν ἑαυτοῦ κατάληψιν ὁδηγῶν, οὕτω καί ὁ κατά διάνοιαν κόσμος τῶν ἀρετῶν, ταῖς τῆς ψυχῆς ὑποπίπτων δυνάμει στοιχειοῖ αὐτά πρός τό πνεῦμα, ἐνοειδεῖς ἐργαζόμενος τῷ περί αὐτό μόνον αὐτάς κινεῖσθαι, καί ταῖς αὐτοῦ ἀντιλήψεσιν ἐπερείδεσθαι. Καί αὐτάς δέ τὰς αἰσθήσεις τοῦ σώματος, κατά τόν αὐταῖς ἐμπρέποντα θειότερον λόγον, στοιχειωτικάς εἶναι φασί

τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων, στοιχειούσας αὐτάς ἡρέμα πρὸς ἐνέργειαν, ταῖς δὴ ἑαυτῶν ἀντιλήψεσι τῶν ἐν τοῖς οὖσι λόγων, δι' ὧν ὡς διὰ γραμμάτων τινῶν τοῖς ὀξυωποῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν ὁ Θεὸς Λόγος ἀναγινώσκεται. Ὅθεν καὶ παραδειγματικὰς τῶν ψυχικῶν δυνάμεων εἰκόνας τὰς αἰσθήσεις ἐκάλεσαν, ὡς ἐκάστης αἰσθήσεως μετὰ τοῦ αὐτῆς ὄργανου, ἤγουν αἰσθητηρίου, προηγουμένως ἐκάστη δυνάμει τῆς ψυχῆς ἀναλόγως μυστικωτέρῳ τινὶ λόγῳ κατὰ φύσιν νενεμημένης. Καὶ φασιν εἶναι τῆς μὲν νοερᾶς δυνάμεως ἦτοι τοῦ νοῦ, τὴν ὀπτικήν αἴσθησιν, τῆς δὲ λογικῆς, ἦτοι τοῦ λόγου τὴν ἀκουστικήν, τῆς δὲ θυμικῆς τὴν ὄσφραντικήν, τῆς ἐπιθυμητικῆς δὲ τὴν γευστικήν, τῆς δὲ ζωτικῆς τὴν ἀπτικήν, καὶ ἀπλῶς ἵνα σαφέστερον εἴπω, τοῦ μὲν νοῦ ἐστὶν εἰκὼν ἡ ὄψις, ἤγουν ὁ ὀφθαλμὸς, τοῦ δὲ λόγου ἐστὶν ἡ ἀκοή, ἤγουν τὸ οὖς, τοῦ δὲ θυμοῦ ἐστὶν ἡ ὄσφρησις, ἤγουν ἡ ρίς, τῆς δὲ ἐπιθυμίας ἐστὶν ἡ γεῦσις, καὶ τῆς ζωῆς ἡ ἀφή·

Αἷς ἡ ψυχὴ κατὰ τὸν νόμον τοῦ τὰ πάντα σοφῶς δημιουργήσαντος Θεοῦ κατὰ φύσιν ἐποχουμένη διὰ τῶν αὐτῆς δυνάμεων, καὶ πρὸς τὰ αἰσθητὰ ποικίλως διαβιβαζομένη, εἰ μὲν καλῶς χρήσαιτο ταῖς αἰσθήσεσι διὰ τῶν οἰκείων δυνάμεων τοὺς παντοδαπούς τῶν ὄντων λόγους ἀναλεγόμενη, καὶ δυνηθῆ μεταβιβάσαι (14Δ_338 > πρὸς ἑαυτὴν σοφῶς πᾶν τό ὀρώμενον, ἐν ᾧ κέκρυπται Θεὸς σιωπῆ κηρυττόμενος, κάλλιστον καὶ αὐτὴ κατὰ προαίρεσιν ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ πνευματικόν κόσμον ἐδημιούργησε, τὰς γενικὰς τέσσαρας ἀρετὰς στοιχείων δίκην ἀλλήλαις συνθεῖσα πρὸς σύμπηξιν τοῦ ἐξ αὐτῶν νοητῶς κατὰ πνεῦμα συμπληρουμένου κόσμου, κατὰ συμπλοκὴν μέντοι τῆς πρὸς τὰς αἰσθήσεις τῶν αὐτῆς δυνάμεων ἐνεργείας ἐκάστην ἀρετὴν ὑποστήσασα· οἷον τὴν μὲν φρόνησιν ἐκ τῆς κατὰ συμπλοκὴν τῆς τε νοερᾶς καὶ λογικῆς δυνάμεως πρὸς τὴν ὀπτικήν τε καὶ ἀκουστικήν αἴσθησιν, περὶ τὰ αὐτῶν αἰσθητὰ, γνωστικῆς τε καὶ ἐπιστημονικῆς ἐνεργείας, τὴν δὲ ἀνδρείαν ἐκ τῆς κατὰ συμπλοκὴν τοῦ θυμικοῦ πρὸς τὴν ὄσφρησιν, ἤγουν τὸν μυκτῆρα, ἐν ᾧ τό θυμικόν, ὡς φασιν, ἀλίζεται πνεῦμα, περὶ τό συμφυῆς αἰσθητὸν ἄκρας κατὰ τὴν ἐνέργειαν ὁμαλότητος, τὴν δὲ σωφροσύνην ἐκ τῆς κατὰ συμπλοκὴν τῆς (=1249=) κατ' ἐπιθυμίαν δυνάμεως πρὸς τὴν γευστικήν αἴσθησιν περὶ τό οἰκεῖον αἰσθητὸν μεμετρημένης χρήσεως, τὴν δὲ δικαιοσύνην ἐκ τῆς ἐν ὅλοις διὰ τῆς ἀπτικῆς καὶ περὶ ὅλα σχεδόν τὰ αἰσθητὰ τῆς ζωτικῆς δυνάμεως κατὰ τὴν ἐνέργειαν ἴσης καὶ εὐτάκτου καὶ ἀρμονικῆς διανεμήσεως.

Ἐκ δὲ τούτων αὖθις τῶν γενικῶν τεσσάρων ἀρετῶν δύο γενικωτέρας κατὰ σύνθεσιν ἀρετὰς ποιεῖν ἐκδιδάσκειται, τὴν σοφίαν φημί καὶ τὴν πραότητα, τὴν μὲν σοφίαν, ὡς πέρας οὔσαν τῶν γνωστῶν, τῶν δὲ πρακτῶν, τὴν πραότητα· οἷον ἐκ μὲν τῆς φρονήσεως καὶ τῆς δικαιοσύνης ποιεῖ τὴν σοφίαν, ὡς γνώσεως τῆς κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ τῆς κατὰ τὴν δικαιοσύνην ἐπιστήμης ὑπάρχουσας συνεκτικὴν αἰτίαν, καὶ διὰ τοῦτο πέρας τῶν γνωστῶν, ὡς εἶπον, τυγχάνουσας· ἐκ δὲ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς σωφροσύνης τὴν πραότητα, μηδὲν ἄλλο τυγχάνουσας ἢ θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας παντελῆ πρὸς τὰ παρά φύσιν ἀκινήσιαν, ἣν τινες ἐκάλεσαν ἀπάθειαν, καὶ διὰ τοῦτο τῶν πρακτῶν τέλος ὑπάρχουσας. Ταύτας δὲ πάλιν εἰς τὴν τῶν πασῶν γενικωτάτην ἀρετὴν, φημί δὲ τὴν ἀγάπην, συνάγει, ἐκστατικὴν οὔσαν τῶν ἐξ αὐτῆς καὶ προσαγωγικὴν τῶν δι' αὐτῆς καὶ ἐνοποιητικὴν τῶν εἰς αὐτὴν (14Δ_340 > ἀρξαμένων τε καὶ κινήθεντων καὶ ληξάντων, καὶ διαφερόντως ἐπὶ πᾶσι θεοποιητικὴν.

Οὕτω μὲν οὖν ἡ ψυχὴ κινουμένη τε σοφῶς καὶ ἐνεργοῦσα καθ' ὃν καὶ ἔστι καὶ γεγένηται θεοτελῆ λόγον τῶν μὲν αἰσθητῶν χρησίμως διὰ τῶν αἰσθήσεων ἀντιλαμβάνεται, τοὺς ἐν αὐτοῖς πνευματικὴ λόγους οἰκειουμένη, τὰς δὲ αἰσθήσεις αὐτάς, λογισθεῖσας ἤδη τῇ τοῦ λόγου περιουσίᾳ, ὥσπερ ὀχήματα λογικὰ προσίεται τῶν αὐτῆς δυνάμεων, αὐτάς δὲ τὰς δυνάμεις ταῖς ἀρεταῖς συνάπτει, καὶ ἑαυτὴν διὰ τῶν ἀρετῶν τοῖς ἐν αὐταῖς θειότεροις λόγοις, οἱ δὲ θειότεροι τῶν ἀρετῶν λόγοι τῶ

ἐν αὐτοῖς ἀφανῶς κεκρυμμένῳ πνευματικῷ νῶ, ὁ δὲ πνευματικός νοῦς τῶν ἐν ἀρεταῖς θειοτέρων λόγων, πᾶσαν τῆς ψυχῆς ἦν ἔχει πρὸς τὰ παρόντα φυσικὴν τε καὶ προαιρετικὴν σχέσιν διωθούμενος, ἀπλὴν ὅλην ὄλω δίδωσι τῷ Θεῷ, ὁ δὲ Θεὸς ταύτην δι' ὅλου περιλαβὼν μετὰ τοῦ συμπεφυκότητος αὐτῆ σώματος ἀναλόγως αὐτὰ ἐξομοιοῖ ἑαυτῷ, ὥστε δι' αὐτῆς ὅλης ἀπεριγράφως ὅλον φαίνεσθαι δύνασθαι, τὸν μηδαμῶς τινὶ τῶν ὄντων καθ' ὅτιοῦν ἐξ αὐτοῦ φαίνεσθαι φύσιν ἔχοντα. Καὶ τοῦτο τυχόν ἐστὶν ὅπερ νοήσας ὁ μακάριος οὗτος καὶ μέγας διδάσκαλος ἐν τῷ εἰς Καισάριον τὸν ἀδελφόν Ἐπιταφίῳ ἀναστάσεως ἔφη,

"Μικρόν δὲ ὕστερον καὶ τό συγγενές σαρκίον ἀπολαβοῦσα (περὶ τῆς ψυχῆς δηλονότι φάσκων) ᾧ τὰ ἐκεῖθεν συνεφιλοσόφησε, παρὰ τῆς καὶ δούσης καὶ πιστευθείσης γῆς, τρόπον ὃν οἶδεν ὁ ταῦτα συνδήσας καὶ διαλύσας Θεός, τούτῳ συγκληρονομεῖ τῆς ἐκεῖθεν δόξης, καὶ καθάπερ τῶν μοχθηρῶν αὐτοῦ μετέσχε διὰ τὴν συμφύϊαν, οὕτω καὶ τῶν τερπνῶν ἑαυτῆς μεταδίδωσιν, ὅλον εἰς ἑαυτὴν ἀναλώσασα, καὶ γενομένη σύν τούτῳ ἔν, καὶ πνεῦμα, καὶ νοῦς, καὶ Θεός, καταποθέντος ὑπὸ τῆς ζωῆς τοῦ θνητοῦ τε (=1252=) καὶ ῥέοντος». Ὡς γάρ κατεπόθη διὰ τὴν ἀμαρτίαν ἡ σὰρξ ὑπὸ τῆς φθορᾶς, ὑπὸ δὲ τῆς σαρκὸς ἡ ψυχὴ γνωσθεῖσα ταῖς ἐνεργείαις, ὑπὸ δὲ τῆς ψυχῆς διὰ τῆς παντελοῦς ἀγνωσίας ἡ ἐπίγνωσις (14Δ_342 > τοῦ Θεοῦ, ὡς μηδέ εἰ ἔστι Θεός γινώσκεσθαι, οὕτω δὴ πάντως τῷ καιρῷ τῆς ἀναστάσεως κατὰ τὴν καλῶς γενησομένην ἀντιστροφὴν ἐν Πνεύματι ἀγίῳ διὰ τὴν χάριν τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ καταποθήσεται ἡ σὰρξ ὑπὸ τῆς ψυχῆς ἐν πνεύματι, ἡ δὲ ψυχὴ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, τῆς ὄντως οὔσης ζωῆς, ὡς αὐτὸν μονώτατον διὰ πάντων ὅλον ὅλη προφαινόμενον ἔχουσα, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀντιστρόφως τοῖς παροῦσι, περὶ ἃ νῦν ἐσμέν τε καὶ διεξαγόμεθα, πάντα κατὰ τό μέλλον δείξει τὰ ἡμέτερα ἢ θεοπρεπῆς τῆς ἀναστάσεως χάρις, ἵνα ὡσπερ διὰ τὴν ἀμαρτίαν ἐνταῦθα κατέπιεν ὁ θάνατος ἰσχύσας, οὕτω καταποθήσεται δικαίως ἀσθενήσας ἐκεῖ διὰ τὴν χάριν.

Ταῦτα μὲν εἰ καλῶς, ὡς εἴρηται, χρήσαιτο ταῖς αὐτῆς δυνάμεις, καὶ κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν αἰσθητὸν κόσμον διὰ τῶν ἐν αὐτῷ πνευματικῶν λόγων ἡ ψυχὴ σοφῶς διοδεύσασα πρὸς Θεὸν ἔλθη μετὰ συνέσεως· εἰ δὲ κακῶς χρήσαιτο, παρὰ τὸν δέοντα λόγον τὸν παρόντα διαθρήσασα κόσμον, οὐκ ἄδηλόν πῶς εἰς πάθη ἀτιμίας ἐκπίπτουσα, καὶ τῆς θείας δόξης εἰκότως κατὰ τό μέλλον ἀποριφήσεται, φοβερὰν ἐπ' αἰῶσιν ἀπίροις λαβοῦσα κατάκρισιν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν σχετικὴν ἀλλοτρίωσιν, ἐφ' ἣ τρεχομένη οὐκ ἔχει λέγειν ὡς οὐ δικαίως, τὴν ὑποστήσασαν τό μὴ ὄν διάθεσις κατήγορον ἔχουσα, ἦν ἀγνοῆσαι οὐδέποτε δύναται. Ἄλλ' ἐπὶ τό προκείμενον ἡμῖν ἐπανακτέον τὸν λόγον.

Εἰπὼν γάρ ὁ εὐαγγελιστὴς· Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐάν γράφηται καθ' ἑν, οὐδέ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία, ἐνέφηεν ἡμῖν διὰ τούτων, ὅτι τὰ γραφέντα πρὸς αὐτοῦ προομαλισμὸς τίς ἐστὶ τοῦ τελεωτέρου καὶ τέως ἀχωρήτου Λόγου. Κατὰ ταύτην οὖν ἔννοιαν εἰπὼν τις τὸν ἅγιον εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην πρόδρομον, ἐν ᾧ συνέταξεν Εὐαγγελίῳ προοδοποιοῦντι τὴν διάνοιαν πρὸς παραδοχὴν τοῦ τελεωτέρου Λόγου, τῆς ἀληθείας οὐχ ἀμαρτήσεται. Ταύτη τοι καὶ μεγάλην τῆς ἀληθείας ἀποκαλεῖ φωνὴν ὁ διδάσκαλος (14Δ_344 > τὰ πνευματικὰ βροντήσαντα. Βροντὴ δὲ ἐστὶ φωνὴ μόνον κατάπληξιν τοῖς ἀκούουσιν ἐμποιοῦσα, μηδὲν μέντοι τρανοῦσα, οἷόσπερ ἐστὶν ὁ στοιχειώδης λόγος. Πᾶς γάρ λόγος θεόθεν τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον γραφεὶς πρόδρομὸς ἐστὶ τοῦ δι' αὐτοῦ ἀγράφως ἐν Πνεύματι κατὰ νοῦ μηνυομένου καὶ ἐς ὕστερον φανερομένου τελεωτέρου Λόγου, ὡς ἀλήθειαν μὲν ἔχων ἐν ἑαυτῷ μηνυομένην, οὐ μὴν δὲ αὐτὴν εὐπερικαλύπτως γυμνὴν δεικνύς τὴν ἀλήθειαν.

Οὕτω μὲν οὖν, ὡς οἶμαι, τῆς θείας ὅλης Γραφῆς ὁ νοῦς εὐσεβῶς ὀμαλιζόμενος οὐδὲν δυσχερές ἢ ἀνώμαλον διὰ τῶν καθ' ἱστορίαν δοκουσῶν

έναντιώσεων ἔχων δειχθήσεται. Πᾶς γάρ τῶν ἀνέκαθεν ἀγίων (=1253=) κατά τόν ἀληθῆ λόγον τοῦ δι' αὐτοῦ μηνυομένου τε καί προτυπομένου μυστηρίου πρόδρομος ἦν, δι' ὧν ἔπασché τε καί ἔδρα καί ἔλεγε τά τούτων προκηρύττων ἀρχέτυπα. Διό καί ἀντί ἀλλήλων ἀμέμπτως παραλαμβάνονται, καί πάντων ἅπαντες, καί ἕκαστος ἕκαστου, καί ἀντί τῶν ὑπ' αὐτῶν συγγραφεισῶν βίβλων, καί ἀντί αὐτῶν αἱ βίβλοι παρά τῇ συνηθείᾳ τῆς Γραφῆς προσαγορεύονται. Καί δηλοῖ τοῦτο σαφῶς τόν Βαπτιστήν Ἰωάννην Ἠλίαν καί ποιῶν καί λέγων ὁ Κύριος, εἴτε διά τήν ἴσην τῆς ἀρετῆς ἔξιν, ὡς φασιν οἱ διδάσκαλοι, καί τήν κατά νοῦν διά πάντων καθαρότητα, καί τό τῆς πολιτείας σύντονον, εἴτε διά τήν ἐν ἀμφοτέροις ταυτότητα τῆς ἐν τῇ χάριτι δυνάμεως, εἴτε καθ' ἕτερον λόγον ἀπόκρυφον, αὐτός ἄν εἰδείη ὁ λέγων ὡς Θεός, καί οἱ παρ' αὐτοῦ τά τοιαῦτα μυστήρια σοφίζόμενοι. Καί πάλιν Μωϋσέα τόν νόμον, καί προφήτας τὰς αὐτῶν προφητικὰς βίβλους, καλέσας, ἐν οἷς πρός τόν ἐν γῆ γεένη βασανιζόμενον πλούσιον φήσαντα τόν πατριάρχην εἰσήγαγεν Ἀβραάμ· Ἔχουσι Μωϋσέα καί τούς προφήτας, ἀκουσάτωσαν αὐτῶν, ἀντί τῶν ὑπ' αὐτῶν συγγραφεισῶν θείων βίβλων αὐτούς ἐκείνους παραθέμενος, Μωϋσέα φημί καί τούς προφήτας. Καί θαυμαστόν οὐδέν. Εἰ γάρ εἷς ἐστίν ὁ δι' αὐτῶν καταγγελλόμενος, οἱ πάντες ὡς εἷς ὄν καταγγέλλουσι νοεῖσθαι δύναται, καί ἀντί πάντων ἕκαστος (14Δ_346 > καί πάντες πάντων εὐσεβῶς ἀντιπαραλαμβάνεσθαι, τῶν τε διακονησαμένων τῷ κατά τήν Παλαιάν Διαθήκην μυστηρίῳ καί τῶν πιστευθέντων τό κήρυγμα τῆς κατά τό Εὐαγγέλιον χάριτος.

Οὐκοῦν ὡσπερ εἰς ὅλην τήν Παλαιάν Διαθήκην πρόδρομον οὔσαν τῆς Καινῆς Διαθήκης καί τῆς κατ' αὐτήν λατρείας ὁ μέγας Βαπτιστής Ἰωάννης εὐσεβῶς παραλαμβάνεσθαι δύναται, οὕτω δικαίως εἰς ὅλην τήν Καινήν Διαθήκην καί τήν κατ' αὐτήν λατρείαν, πρόδρομον οὔσαν τῆς ἐν μέλλοντι αἰῶνι μυστικῆς τῶν ἀρρήτων ἀγαθῶν κρυφίότητος, καί Ἰωάννης ὁ μέγας ἀληθῶς εὐαγγελιστής ληφθῆναι δύναται, ὡς πρόδρομος φωνή τοῦ μέλλοντος τρανῶς λαλεῖσθαι θειοτέρου Λόγου, καί εἰκῶν τῆς δειχθησομένης ἀληθείας. Σκιᾶ γάρ καί εἰκόνι καί ἀληθείᾳ τό καθ' ἡμᾶς ὄλον τῆς σωτηρίας σοφῶς ὠκονομήθη μυστήριον. Σκιάν γάρ εἶχεν ὁ νόμος, ὡς φησιν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτήν τήν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, δι' ἧς τούς κατά νόμον οἰκειῶς ἑαυτοῖς κατ' ἀμυδράν τινα τῶν ἀληθῶν ἔμφασιν πρός τήν τοῦ Εὐαγγελίου παραδοχὴν ὁ λόγος ἐπαιδαγωγεῖ. Τό δέ Εὐαγγέλιον εἰκόνα κέκτηται τῶν ἀληθῶν, ὅλους ἔχον τρανῶς ἀπεντεῦθεν ἤδη τούς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ὁμοιότητα κτησαμένους. Ἐτοιμούς ὁ λόγος δι' ἐλπίδος καθίστησι τῇ παραδοχῇ τῆς τῶν ἀληθῶν ἀρχετυπίας ψυχωθῆναι καί γενέσθαι ζώσας εἰκόνας Χριστοῦ, καί ταυτόν αὐτῷ μᾶλλον κατά τήν χάριν ἢ ἀφομοίωμα, τυχόν δέ καί αὐτός ὁ Κύριος, εἰ μή φορτικός ὁ λόγος τισίν εἶναι δοκεῖ. Ὡς Πρόδρομος ἑαυτοῦ πρός τοῦ θεοφόρου διδασκάλου προσηγόρευται νῦν, ὡς ἑαυτόν ἀναλόγως τοῖς ὑποδεχομένοις κατά (=1256=) τε τήν Παλαιάν κατά τε τήν Νέαν Διαθήκην ἐκφαίνων, δι' αἰνιγμάτων τε καί φωνῶν καί τύπων προτρέχων αὐτός ἑαυτοῦ, καί διά τούτων πρός τήν χωρίς τούτων ἄγων ἀλήθειαν, τοῖς αὐτοῦ Κυρίου λόγοις τοῦτο τεκμαιρομένου, δι' ὧν ἔλεγεν, Ἔτι πολλά ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· σημαίνων τήν ὑψηλοτέραν μὲν τῆς προλαβούσης, χθαμαλοτέραν δέ καί αὐτήν τῆς μετ' αὐτήν διά τοῦ (14Δ_348 > θείου Πνεύματος περί αὐτοῦ μέλλουσαν ἔσεσθαι, πρός αὐτοῦς διδασκαλίαν.

Ὅθεν εἰκότως ἐπήγαγεν· Ὅταν δέ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τό Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὀδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάση· ἢ καί δι' ὧν ἐτέρωθί φησιν· Ἰδοῦ, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος· οὐχ ὡς μετὰ τοῦτο παντελῶς οὐκ ἔσομένου μετ' αὐτῶν, ἀλλ' ὡς ὑψηλοτέρου δηλονότι παρ' ὄν τέως ἠπίσταντο χθαμαλωτέρον, ὡς πρός τήν ἑαυτῶν δύναμιν γινώσκεσθαι μέλλοντος. Ὡσαύτως γάρ

ὑπάρχων ἀεὶ δι' ἑαυτόν, καὶ μηδεμίαν παραδεχόμενος ἐξ ἀλλοιώσεως μεταβολήν, οὔτε τό μᾶλλον καὶ ἦττον, πᾶσι πάντα γένηται δι' ὑπερβολήν ἀγαθότητος, ταπεινός τοῖς ταπεινοῖς, ὑψηλός τοῖς ὑψηλοῖς, καὶ τοῖς δι' αὐτόν θεουμένοις ὁ φύσει Θεός, ὡς εἶναι τὰ τοῦ παρόντος αἰῶνος πάντα τῆς περὶ τόν ἄνθρωπον προνοίας εἶδη τε καὶ μυστήρια, κἄν μεγάλα ἦ, προοδοποιήσιν τινὰ καὶ προδιατύπωσιν τῶν μελλόντων. Συγκρινόμενος οὖν καὶ αὐτός ὁ τέως τοῦ Κυρίου χωρητός λόγος πρὸς τόν μέλλοντα τοῖς μαθηταῖς μυστικώτερον ἐπιχορηγεῖσθαι, ἢ τε προτέρα πάλιν αὐτοῦ παρουσία τῆ δευτέρᾳ, πρόδρομός ἐστιν ἑαυτοῦ, παραδείξας μὲν ἀμυδρῶς ἐν ἑαυτῷ πρὸς τὴν τῶν ὑποδεχομένων δύναμιν, οὐ φανερώσας δὲ νῦν ἄπερ ἔχει σεσηγημένως παρ' ἑαυτῷ ἐν ἀποκρύφῳ μυστήρια, διὰ τὸ τῆ κτίσει τέως εἶναι παντελῶς ἀχώρητα. Πᾶν γάρ ὁ γράμμασιν ὑποπίπτει, καθὼς εἴρηται, καὶ φωναῖς πάντως ὅτι καὶ τόν νοούμενον ἐξ αὐτοῦ, κἄν πνευματικόν ἦ, ὅσον πρὸς τὸ μηδὲν γράμμασι, καὶ ἐκφωνήσει προσπίπτων, φωνῆς λόγον ὡς πρὸς τρανόν λόγον ἐπέχει, καὶ διὰ τοῦτο πάντα τὰ διὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ τοῖς μαθηταῖς λαληθέντα πρὸς τόν ἀλάλητον νοῦν ἦτοι νόησιν Ἰωάννην ἴσως ὁ θεσπέσιος οὗτος διδάσκαλος προσηγόρευσε, τὴν πρόδρομον χάριν ἐκ τοῦ δεκτικοῦ καλῶς τε καὶ σοφῶς ὀνομάσας.

ΠΑ (81). ...»... «Ο ΔΕ ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ ΛΟΓΟΣ, ΟΣΩ ΤΕΛΕΩΤΕΡΟΣ, ΤΟΣΟΥΤΩ ΔΥΣΕΦΙΚΤΟΤΕΡΟΣ..».

(14Δ_350 >

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Ὁ δὲ περὶ Θεοῦ λόγος, ὅσω τελεώτερος, τοσοῦτω δυσεφικτότερος, καὶ πλείους τὰς ἀντιλήψεις ἔχων, καὶ τὰς λύσεις ἐργωδεστέρας».

Εἰ πολλά τὰ γεγονότα ἐστί, καὶ διάφορα πάντως τὰ γεγονότα ἐστίν, εἴπερ πολλά. Οὐ γὰρ δυνατόν τὰ πολλά μὴ καὶ διάφορα εἶναι. Καὶ εἰ διάφορα ἐστί τὰ πολλά μὴ καὶ διαφόρους καὶ τούς οἷς κατ' οὐσίαν ὑπάρχουσι λόγους νοητέον, οἷς μᾶλλον δι' οὓς διαφέρουσι τὰ διαφέροντα· οὐ γὰρ ἂν διέφερον ἀλλήλων τὰ διαφέροντα, μὴ τῶν λόγων οἷς γέγονασιν ἐχόντων διαφορὰν. Εἰ τοίνυν ὡσπερ αἱ αἰσθήσεις φυσικῶς (=1257=) ἀντιλαμβάνονται τῶν αἰσθητῶν ἐξ ἀνάγκης κατὰ παραδοχὴν πολλάς ποιοῦνται καὶ διαφόρους τῶν ὑποκειμένων καὶ ὑποπιπτόντων αὐταῖς τὰς ἀντιλήψεις, οὕτω καὶ ὁ νοῦς πάντων φυσικῶς ἀντιλαμβάνόμενος τῶν ἐν τοῖς οὐσίαις λόγων, οἷς ἀπείροις ἐνθεωρῶν ἐνεργείας Θεοῦ πολλάς ποιεῖται καὶ ἀπείρους, εἰπεῖν ἀληθές, τῶν ὧν ἀντιλαμβάνεται θείων ἐνεργειῶν διαφορὰς, ἄτονον εἰκότως ἔξει τὴν δύναμιν καὶ τὴν μέθοδον ἄπορον τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης τοῦ ὄντως ὄντος ἀληθοῦς, οὐκ ἔχων νοῆσαι πῶς ἐν ἐκάστῳ τῶν καθ' ἑαυτό ἐκάστων λόγω καὶ ἐν πᾶσιν ὁμοῦ καθ' οὓς ὑπάρχουσι τὰ πάντα λόγοις ὁ μηδὲν ὧν τῶν ὄντων ἀληθῶς καὶ πάντα κυρίως ὧν καὶ ὑπὲρ πάντα Θεός.

Εἰ γοῦν πᾶσα θεία κατὰ τόν ἀληθῆ λόγον ἐνέργεια τόν Θεόν ἀμερῶς ὅλον δι' ἑαυτῆς ἐν ἐκάστῳ καθ' ὄνπερ τινὰ λόγον ἐστίν ἰδικῶς ὑποσημαίνει, τίς ἀκριβῶς ἐστίν ὁ νοῆσαι τε καὶ εἰπεῖν δυνάμενος, πῶς ἐν πᾶσιν τε κοινῶς ὅλος καὶ ἐν ἐκάστῳ τῶν ὄντων ἰδιαζόντως, ἀμερῶς τε καὶ ἀμερίστως ἐστίν ὁ Θεός, μήτε ποικίλως συνδιαστελλόμενος ταῖς τῶν ὄντων οἷς ἔνεστιν ὡς ὧν ἀπείροις διαφοραῖς, μήτε οὖν συστελλόμενος κατὰ τὴν τοῦ ἑνός (14Δ_352 > ἰδιάζουσαν ὑπαρξιν, μήτε συστέλλων κατὰ τὴν μίαν πάντων ἐνικήν ὀλότητα τὰς τῶν ὄντων διαφορὰς, ἀλλὰ πάντα ἐν πᾶσιν ἐστίν ἀληθῶς, μηδέποτε τῆς οικείας ἀμεροῦς ἀπλότητος ἐξιστάμενος; Καλῶς οὖν ὁ διδάσκαλος ἔφη τὰς ἀντιλήψεις τοῦ περὶ θεότητος λόγου πολλάς εἶναι, ἐξ ὧν ὅτι ἐστί μόνον Θεός διδασκόμεθα, καὶ τὰς λύσεις ἐργωδεστέρας, ἐξ ὧν πάλιν τί οὐκ ἔστι μανθάνομεν· πρὸς τό παῦσαι περιεργίας ἀνωφελοῦς καὶ βλαβεραῖς τούς ληπτόν

οιόμενους τό θεῖον τοῖς διακένοις ἀναπλασμοῖς τῆς αὐτῶν διανοίας, ἧ οὐδέ τό ἔσχατον τῶν ἐν τοῖς οὐσί καθ' ὄν ἐστι καί ὑπάρχει λόγον ἀληθῶς ἐστι ληπτόν.

ΠΒ (82). ..»... «ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΜΟΝΑΣ ΑΠ' ΑΡΧΗΣ ΕΙΣ ΔΥΑΔΑ ΚΙΝΗΘΕΙΣΑ ΜΕΧΡΙ ΤΡΙΑΔΟΣ ΕΣΤΗ»

Ἐκ τοῦ περί Υἱοῦ πρώτου λόγου, εἰς τό, «Διά τοῦτο μονάς ἀπ' ἀρχῆς εἰς δυάδα κινήθαισιν μέχρι Τριάδος ἔσθη».

Πᾶν κατά φύσιν κινούμενον δι' αἰτίαν πάντως κινεῖται, καί πᾶν τό δι' αἰτίαν κινούμενον δι' αἰτίαν πάντως καί ἔστι, πᾶν δέ τό δι' αἰτίαν ὄν καί δι' αἰτίαν κινούμενον ἀρχήν μέν εἶχε πάντως τοῦ εἶναι τήν δι' ἣν ἔστι καί ἐξ ἧς πρός τό εἶναι ἤχθη αἰτίαν, τέλος δέ τοῦ κινεῖσθαι τήν αὐτήν δι' ἣν κινεῖται καί πρός ἣν ἐπέιγεται αἰτίαν. Πᾶν δέ τό δι' αἰτίαν καί ὄν καί κινούμενον καί γενητόν πάντως. Εἰ δέ τοῦ κινουμένου τέλος ἐστίν ἡ δι' ἣν κινεῖται αἰτία, ἡ αὐτή πάντως ἐστίν τῇ δι' ἣν γεγένηται καί ἔστιν αἰτία. Μία οὖν ἄρα πάντως τοῦ ὁπωσοῦν ὄντος καί κινουμένου κατά φύσιν ὡς ἀρχή καί τέλος αἰτία δι' ἣν καί ἔστι καί κινεῖται πᾶν τό ὄν καί κινούμενον. Δραστήριος γάρ ὑπάρχουσα δύναμις καί ποιεῖ τά (=1260=) γινόμενα (14Δ_354 > θεοπρεπῶς ὡς ἀρχή καί προβάλλεται, καί ἔλκει τά κινούμενα προνοητικῶς ὡς τέλος καί ὀρίζει. Εἰ δέ πᾶν κινούμενον καί γενητόν δι' αἰτίαν ἔστι τε καί κινεῖται καί γεγένηται, πᾶν ὃ μή δι' αἰτίαν ἐστίν οὐδέ ποιητόν ἐστίν, οὐδέ κινήτον δηλονότι. Οὐ γάρ κινεῖται τό παντάπασι μή ἔχον τοῦ εἶναι αἰτίαν. Εἰ δέ τό ἀναίτιον πάντως καί ἀκίνητον, ἀκίνητον ἄρα τό Θεῖον, ὡς τοῦ εἶναι μηδεμίαν ἔχον αἰτίαν, καί πάντων τῶν ὄντων ὑπάρχον αἰτίαν.

Πῶς οὖν, ἴσως ἔρει τις, ὁ θαυμαστός οὗτος διδάσκαλος κινούμενον εἰσάγει τό Θεῖον ἐν τοῖς προτεθείσι; Πρός ὄν ἐροῦμεν ὅτι παντός μᾶλλον ἦδει, τό, Ἐκάστης τέχνης συνεκτικός λόγος, ἀκίνητος μένων παντάπασι ἐφ' ἑαυτόν, ἵνα παραδειγματι χρήσωμαι, καθ' ἕκαστον εἶδος τῶν ὑπό τήν αὐτήν τέχνην μορφούμενος, κινεῖσθαι λέγεται τῷ κινεῖν μᾶλλον καθ' ἑαυτόν τό τεχνούμενον ἢ τῷ κινεῖσθαι προφαινόμενος· ἢ, ὡς φῶς πρός τό ὄρα τήν ὄφιν κινῶν λέγεται κινεῖσθαι, κινήτονον ὑπάρχον πάσης ὄψεως κυρίως ἤπερ κινήτονον, οὕτω καί τό Θεῖον ἀκίνητον πάντη καθ' οὐσίαν καί φύσιν ὑπάρχον, ὡς ἄπειρον καί ἄσχετον καί ἀόριστον, οἰονεῖ τις ἐπιστημονικός λόγος ἐνυπάρχων ταῖς τῶν ὄντων οὐσίαις λέγεται κινεῖσθαι, τῷ κινεῖν προνοητικῶς ἕκαστον τῶν ὄντων καθ' ὄν κινεῖσθαι πέφυκε λόγον, καί ὡς αἴτιον πάντα τά κατηγορούμενα κατά τῶν ὄντων ἐστίν αἴτιον ἀπαθῶς ἀναδεχόμενον. Ἄνελεῖται τοῦτο ζητήσας ὁ θεοφάντωρ καί μέγας Ἀρεοπαγίτης ἅγιος Διονύσιος ἐν οἷς φησι· "Τί δήποτε τό Θεῖον οἱ θεολόγοι ποτέ μέν ἔρωτα, ποτέ δέ ἀγάπην, ποτέ δέ ἔραστόν καί ἀγαπητόν ἀποκαλοῦσι; " Συμπεραίνει τόν λόγον οὕτως φάσκων· " Ὅτι περ τῷ μέν κινεῖται, τῷ δέ κινεῖται· καί σαφέστερον εἰπεῖν, Ὡς μέν ἔρωτος ὑπάρχον τό Θεῖον καί ἀγάπη κινεῖται, ὡς δέ ἔραστόν καί ἀγαπητόν κινεῖ πρός ἑαυτό πάντα τά ἔρωτος καί (14Δ_356 > ἀγάπης δεκτικά· καί τρανότερον αὐθις φάνα· Κινεῖται μέν ὡς σχέσιν ἐμποιοῦν ἐνδιάθετον ἔρωτος καί ἀγάπης τοῖς τούτων δεκτικοῖς, κινεῖ δέ ὡς ἐλκτικόν φύσει τῆς τῶν ἐπ' αὐτῷ κινουμένων ἐφέσεως· καί πάλιν· Κινεῖ καί κινεῖται, ὡς διψῶν τό διψᾶσθαι, καί ἐρῶν τό ἐρᾶσθαι, καί ἀγαπῶν τό ἀγαπᾶσθαι.

Κατά τοῦτον τόν τρόπον καί ὁ θεόφρων Γρηγόριος φησι· "Μονάς ἀπ' ἀρχῆς εἰς δυάδα κινήθαισιν μέχρι Τριάδος ἔσθη». Κινεῖται γάρ ἐν τῷ ταύτης δεκτικῷ νῷ, εἴτε ἀγγελικῷ, εἴτε ἀνθρωπίνῳ, δι' αὐτῆς καί ἐν αὐτῇ τάς περί αὐτῆς ἐξετάσεις ποιουμένῳ, σαφέστερον εἰπεῖν, διδάσκει αὐτόν ἀμερίστως ἐν τῇ πρώτῃ προσβολῇ τόν περί μονάδος λόγον, ἵνα μή διαίρεσις τῷ πρώτῳ αἰτίῳ ἐπεισαχθῆ, προβιβάζει δέ αὐτόν καί τήν θείαν καί ἀπόρρητον τούτου γονιμότητα δέξασθαι, λέγουσα μυστικῶς

τε καί κρυφίως αὐτῷ μὴ δεῖν ἄγονον εἶναι πώποτε φρονεῖν τοῦτο τό ἀγαθόν λόγου καί σοφίας, ἢ ἀγιαστικῆς δυνάμεως, ὁμοουσίων τε καί ἐνυποστάτων, ἵνα μὴ σύνθετον ἐκ τούτων ὑποληφθῆ τό Θεῖον ὡς συμβεβηκότων, καί οὐχί ταῦτα ὑπάρχον ἀεὶ πιστευθῆ. Κινεῖσθαι οὖν ἡ Θεότης λέγεται ὡς αἰτία τῆς καθ' ὃν ὑπάρχει τρόπον ἐξετάσεως. Ἄνευ γάρ ἐλλάμψεως (=1261=) ἐπιβάλλειν θεότητα τῶν ἀμηχάνων ἐστί. Λέγεται δέ κινεῖσθαι πάλιν καί διά τήν κατά μέρος φανέρωσιν τοῦ περι αὐτῆς τελεωτέρου Λόγου κατά τήν ἀγίαν Γραφήν, ἀπό τοῦ Πατέρα ὁμολογεῖν ἀρχομένου, καί εἰς Υἱόν συνομολογεῖν Πατρί προβαίνοντος, καί Πατρί καί Υἱῷ συμπαραδέχεσθαι τό Πνεῦμα τό ἅγιον, καί συμπροσκυνεῖν τούς διδασκομένους ἐνάγοντος Τριάδα τελείαν μονάδι τελεία, ἡγουν μίαν οὐσίαν καί θεότητα καί δύναμιν καί ἐνέργειαν ἐν τρισίν ὑποστάσεσιν.

ΠΓ (83). ...».... «ΑΛΛ ἘΤΕΡΟΝ, ΟἶΜΑΙ, ΘΕΛΩΝ ΚΑΙ ΘΕΛΗΣΙΣ, ΓΕΝΝΩΝ ΚΑΙ ΓΕΝΝΗΣΙΣ, ..».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό " Ἄλλ' ἕτερον, οἶμαι, θέλων καί θέλησις, γεννῶν καί γέννησις, λέγων καί λόγος, εἰ μὴ μεθύμεν· τά μὲν ὁ κινούμενος, τά δέ οἶον ἢ κίνησις. Οὐκ οὖν θελήσεως (14Δ_358 > τό θεληθέν, οὐδέ τό γεννηθέν γεννήσεως (οὐδέ γάρ ἔπεται πάντως), οὐ δέ τό ἀκουσθέν ἐκφωνήσεως, ἀλλά τοῦ θέλοντος καί τοῦ γεννῶντος καί τοῦ λέγοντος. Τά τοῦ Θεοῦ δέ καί ὑπέρ πάντα ταῦτα, ᾧ γέννησις ἐστίν ἴσως ἢ τοῦ γεννῶν θέλησις».

Πρός τούς Ἀρειανούς πάντα κινῶντας τρόπον πρὸς τό εὐεπίβατον αὐτοῖς εἶναι τήν κατά τοῦ Μονογενοῦς βλασφημίαν, καί λέγοντας θελήσεως, ἀλλ' οὐ Πατρός Υἱόν εἶναι τόν μονογενῆ Υἱόν, ταῦτα φησιν ὁ σοφός διδάσκαλος, εὐδιάλυτον οὖσαν δεικνύς πᾶσαν αὐτῶν ἐντεῦθεν τήν κατά τῆς ἀληθείας μηχανήν. Εἰ γάρ τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, ἅς ἴσως φαίη τις εἶναι συμπληρωτικὰς τῆς οὐσίας αὐτῆς, δύνασθαι μὲν ταύτας ἐνεργεῖν λέγομεν ἐν ἧ συνείσιν οὐσία, μὴ μέντοι καί κινεῖσθαι πάντως κατ' ἐνέργειαν ἀποτελεσματικὴν χωρὶς τῆς τοῦ θέλοντος ἐπινεύσεως δύνασθαι. Εἰ δέ καί δοθείη καθ' ὑπόθεσιν τό ἴδιον ἐθέλειν αὐτάς ἐνεργεῖν ἐκ τῆς φυσικῆς κινήσεως, χωρὶς τῆς τοῦ ταύτας, ἴν' οὕτως εἴπω, κεκτημένου ῥοπῆς μηδὲν ἰσχεῖν αὐτάς καθάπαξ ἀποτελεσματικῶς ἐνεργεῖν τῆς ἰδίας ὀρμῆς. Οὐ γάρ ἀκολουθεῖ πάντως τῇ δυνάμει τό ἔργον, μὴ ἐχούση τήν τοῦ οὐ ἐστὶ δύναμις ῥοπήν, συνεισφέρουσαν αὐτῇ τό κατ' ἐνέργειαν ἐν πράγματι τέλος, καθ' ἑαυτήν οὐση ἀνυποστάτω. Μάτην τήν θέλησιν προεβάλλοντο, μὴ οὖσαν τινος ἀποτελεσματικὴν, χωρὶς τοῦ αὐτῆν ἔχοντός τε καὶ θέλοντος. Καί τοῦτό ἐστίν ὃ φησιν ὁ διδάσκαλος. Οὐδέ γάρ ἔπεται πάντως δηλονότι τῇ θελήσει τό θεληθέν, καί ταῖς λοιπαῖς ὡσαύτως τά λοιπά, χωρὶς τῆς τοῦ ταύταις ὑποκειμένου ἐν ᾧ καί εἰσὶ συνεισφορᾶς.

Εἰ τοίνυν ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς παραδειγμάτων τεκμαίρεσθε τά θεῖα, ᾧ οὗτοι, δέξασθε ταῖς ὑμῶν γοῦν αὐτῶν στοιχοῦντες (14Δ_360 > ὑποθέσει τῶν ἅμα πάντως εἶναι τά κατά τήν μέσην σχέσιν ἀλλήλοις συνόντα, λέγω δὴ τόν θέλοντα καί τό θεληθέν, τόν γεννῶντα καί τό γεννηθέν, κατά τήν σχέσιν, (=1264=) φημί δέ τήν θέλησιν καί τήν γέννησιν, ἀλλήλοις συνόντα. Ὡς γάρ τοῦ ὀρῶντος καί τοῦ ὀρωμένου χωρὶς οὐκ ἔστιν ὄρασις, οὔτε τοῦ νοῦντος καί τοῦ νοουμένου νόησις, οὕτως οὐδέ τοῦ γεννῶντος καί τοῦ γεννωμένου γέννησις, οὐδέ τοῦ θέλοντος καί τοῦ θελομένου θέλησις, ὅτι μηδέ ἔπεται θελήσει τό θεληθέν, ὡς ἐδείχθη, χωρὶς τῆς τοῦ θέλοντος συνεισφορᾶς. Εἰ δέ τῶν ἅμα ταῦτά ἐστι κατά τήν σχέσιν, ἀκίνητος γάρ ἢ ἐπ' ἀμφοῖν σχέσις, ἅμα ἦν ἄρα τῷ γεννῶντι Πατρί, ἀεὶ ὄντι Πατρί, διά γεννήσεως, καί καθ' ὑμᾶς ὁ γεννώμενος Υἱός, μὴ παραδεχόμενος καθ' οἷονδὴποτε τρόπον μεταξύ

αὐτοῦ καί τοῦ γεννῶντος Πατρός παρενθήκην χρόνου, καί οὐκ ἔτι θελήσεως ἐστὶν Υἱός ὁ Υἱός, ἀλλά τοῦ γεννῶντος Πατρός.

Καί ταῦτα, φησὶν, ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς παραδειγμάτων εἰρήσθω, τά δέ τοῦ Θεοῦ καί ὑπὲρ πάντα ταῦτα, ᾧ γέννησις ἴσως ἐστὶν ἢ τοῦ γεννᾶν θέλησις. Ἀμφέβαλε δέ τοῦτο διὰ τοῦ " Ἴσως" ἐπιβλήματος διὰ τό καί ὑπὲρ θέλησιν εἶναι τήν ἐκ τοῦ Πατρός τοῦ Υἱοῦ γέννησιν. Οὐ γάρ μεσάζεται θελήσει ἐκ τοῦ Πατρός ὁ Υἱός, οὐδέ προεπινοεῖται τοῦ Υἱοῦ καθ' ὅτιοῦν ἢ τοῦ Πατρός θέλησις, ὅτι μηδέ προῦπῆν ὁ Πατήρ τοῦ Υἱοῦ, ὡσπερ οὐδέ νοῦς λόγου τοῦ ἐξ αὐτοῦ, οὔτε φῶς τοῦ ἀπαυγάσματος. Ἄμα γάρ τό εἶναι ἔχοντες καί θέλησιν μίαν ἔχουσιν ὅ τι Πατήρ καί ὁ ἐξ αὐτοῦ ἀνάρχως γεννηθεὶς Υἱός, ἀπλῆν τε καί ἀδιαίρετον, ὡσπερ οὖν καί οὐσίαν μίαν καί φύσιν.

ΠΑ (84). ...»... «ΕΠΕΙ ΤΙ ΚΩΛΥΕΙ ΚΑΜΕ ΤΑΥΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΙΝ ΠΟΙΗΣΑΜΕΝΟΝ...».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό· "Ἐπεὶ τί κωλύει κάμῃ ταύτην πρότασιν ποιησάμενον τήν ὅτι, Ὁ Πατήρ μείζων τῆ φύσει, (14Δ_362 > ἔπειτα προσλαβόντα τό, Φύσει δέ οὐ πάντως μείζων, οὐδέ Πατήρ, συναγαγεῖν, Τό μείζων οὐ πάντως μείζων, ἢ, Ὁ Πατήρ οὐ πάντως Πατήρ».

Ἐπειδήπερ μείζονα τῷ αἰτίῳ τοῦ Υἱοῦ τόν Πατέρα σοφῶς ὁ διδάσκαλος, ὡς τοῦ Πατρός ὄντος τοῦ Υἱοῦ, ἀλλ' οὐκ ἐκ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Πατρός ὑπάρχοντος, διωρίζετο, προσλαβόντες οἱ Ἀρειανοὶ τήν τό αἴτιον φύσει πρότασιν συνῆγον αὐτῷ κακούργως τό φύσει μείζων. Πρῶτον μὲν ἐπιλύεται γενναίως τό παραλελογισμένως ὑπ' αὐτῶν συναχθέν εἰπών· " Οὐκ οἶδα πότερον ἑαυτοὺς παραλογίζονται, ἢ τοὺς πρὸς οὓς ὁ λόγος». Οὐ γάρ ἀπλῶς ὅσα κατὰ τινος λέγεται, ταῦτα καί κατὰ τοῦ ἀποκειμένου τούτῳ ρηθήσεται· ἀλλά δῆλον κατὰ τίνος καί τίνα τοῦτ' ἔστιν. Οὐ γάρ ὅσα κατὰ τοῦ αἰτίου ὡς αἰτίου, φησί, λέγεται, ταῦτα καί κατὰ τοῦ φύσει ρηθήσεται. Οὐκ ἔστι γάρ λόγου τά κατὰ τινος φέρε εἰπεῖν σοφοῦ ἢ βασιλέως ὡς σοφοῦ ἢ ὡς βασιλέως λεγόμενα καί κατὰ τοῦ ὑποκειμένου τούτοις ρηθῆναι, ὡς ἀνθρώπων, καί συμπαραλαμβάνειν ἀθέσμως τῷ τῆς οὐσίας ὄρω τῶν ὑποκειμένων τά κατὰ τῆς σοφίας ὡς σοφίας, καί τά κατὰ τῆς βασιλείας ὡς βασιλείας λεγόμενα, τά μηδὲν καθόλου τῷ λόγῳ τῆς οὐσίας ἐπικοινωνοῦντα ὡς συστατικὰς διαφορὰς αὐτῆς καί συμπληρωτικὰς (=1265=) τοῦ κατ' αὐτήν ὄρου παραλαμβάνειν.

Ἐπειτα σοφώτερον συμπλέξας αὐτοῖς ἐκ τῆς αὐτῶν προτάσεως συλλογισμόν περιτρέπει αὐτοὺς ἑαυτοῖς. Ἔχει δέ οὕτως· Ἐπεὶ τί κωλύει κάμῃ ταύτην πρότασιν ποιησάμενον τήν ὅτι, Ὁ Πατήρ μείζων τῆ φύσει, ἔπειτα προσλαβόντα τό, Φύσει δέ οὐ πάντως μείζων οὐδέ Πατήρ, ἐντεῦθεν συναγαγεῖν, Τό μείζων οὐ πάντως μείζων, ἢ, Ὁ Πατήρ οὐ πάντως Πατήρ. Πρὸς δέ τό σαφέστερον ἡμῖν γενέσθαι καί συνεκτικώτερον διαγράψωμεν, εἰ δοκεῖ, σχήματι τό λεγόμενον, ἐκ μὲν τῆς τῶν ἐναντίων ἐπιχειρήσεως (14Δ_364 > ἀρχόμενοι, εἰς δέ τήν τοῦ Πατρός καταπαύοντες διδασκαλίαν.

Πρότασις Ἀρειανῶν, ἡγουν Εὐνομιανῶν·

«Εἰ φύσει αἴτιος ὁ Πατήρ τοῦ Υἱοῦ, μείζων δέ ὁ Πατήρ τοῦ Υἱοῦ, μείζων ἄρα τῆ φύσει ὁ Πατήρ τοῦ Υἱοῦ».

Ἐπίλυσις τοῦ ἀγίου Πατρός ἡμῶν Γρηγορίου διὰ τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς περιτρέποντος τοὺς ἐναντίου·

«Εἰ φύσει μείζων καθ' ὑμᾶς ὁ Πατήρ τοῦ Υἱοῦ, τό δέ φύσει οὐ πάντως μείζων ἢ Πατήρ. τό μείζων ἄρα οὐ μείζων, ἢ ὁ Πατήρ οὐ πάντως Πατήρ».

Οὕτω περιτρέπονται τοῖς οἰκείοις ἐλακότες μηχανήμασιν οἱ τήν ἀλήθειαν ἀπαναινόμενοι, κενοὶ κενῶς τῆς εὐσεβείας ἐκτιναχθέντες. Ἐπί γάρ τῶν τοιούτων λόγων τά συμπεράσματα τῶν προτάσεων εἰσι συστατικὰ, τῶν δέ συμπερασμάτων αἰ

προτάσεις υπάρχουν οριστικά, οἷς περιπτώκασιν ἐκ πολλῆς ἀμαθίας οἱ ἑαυτοὺς οἰόμενοι σοφοὺς.

ΠΕ (85). ΕΣΤΩ ΔΕ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, ΕΙ ΔΟΚΕΙ, ΟΥΔΕ ΟΥΤΩΣ ΗΜΑΣ ΑΙΡΗΣΕΤΕ...».

Ἔστω δέ καί ἐνεργείας, εἰ δοκεῖ, οὐδέ οὕτως ἡμᾶς αἰρήσετε. Αὐτό δέ τοῦτο ἐνεργηκῶς ἂν εἴη τό ὁμοούσιον, εἰ καί ἄτοπος ἄλλως ἢ τῆς περί τοῦτο ἐνεργείας ὑπόληψις».

Ἐπειδή οἱ τήν γλῶσσαν ὡσεὶ ξυρόν κατά τῆς ἀληθείας ἠκονημένην ἔχοντες ἔλεγον δῆθεν ἐρωτῶντες· Ὁ Πατήρ οὐσίας ἐστίν, ἢ ἐνεργείας ὄνομα εἶναι τό, Πατήρ, ἐντεῦθεν συναγάγῃσι τό ἑτερούσιον εἶναι τῷ Πατρί τόν Υἱόν, ὡς τῆς αὐτῆς οὐσίας δύο μή ἐπιδεχομένης καί διάφορα κυρίως ὀνόματα (εἰ γάρ τό Πατήρ οὐσίας ἐστίν ὄνομα, οὐκ ἂν ποτε (14Δ_366 > τῆς αὐτῆς ὄνομα εἴη τό Υἱός)· εἰ δέ ἐνεργείας, σαφῶς τοῦ Πατρός ποιήμα τόν Υἱόν ὁμολογοῦντας δεῖξωσιν, ὡς ἐνέργημα, μετά τό τήν κυριολεξίαν ἀντιθετικῶς διελεθῆν εὐθέως πρός αὐτούς τόν διδάσκαλον εἰρηκότα οὔτε οὐσίας εἶναι τό Πατήρ ὄνομα, οὔτε ἐνεργείας, ἀλλά σχέσεως, καί τοῦ πῶς ἔχει πρός τόν Υἱόν ὁ Πατήρ, ἢ ὁ Υἱός πρός τόν Πατέρα, συμπεριφορικῶς ἐνήγαγεν εἰπών· " Ἔστω καί ἐνεργείας, εἰ τοῦτο δοκεῖ», καί ἐπιφέρει· "Αὐτό δέ τοῦτο ἐνεργηκῶς ἂν εἴη τό ὁμοούσιον». Πῶς οὖν ἐνεργεῖ τό ὁμοούσιον; ζητήσαι τις ἂν τυχόν τῶν ἄγαν ἐξεταστικῶν καί μηδέν τῶν συμφερόντων ἀγνοεῖν ἀνεχομένων. Τοῦτο δέ κατά τοιόνδε τρόπον ὁμαλισθήσεται.

Δύο καθόλου τάς ἐνεργείας εἶναι φασιν ἐν τοῖς οὔσι, (=1268=) μίαν μὲν τήν προάγουσαν ἐκ τῶν ὄντων φυσικῶς τά ὁμογενῆ καί ὁμοούσια καί ἑαυτοῖς πάντη ταυτά. Καθ' ἣν συμπεριενεχθεῖς τοῖς λογολέσχαις ἐπιεικῶς πρός τό μικρόν γοῦν ἐπισχεῖν αὐτούς τοῦ βλασφημεῖν φησιν ὁ διδάσκαλος. " Ἔστω δέ καθ' ὑμᾶς», κατά τόν ἀποδοθέντα σκοπόν τοῦ λόγου, " καί ἐνεργείας ὄνομα ὁ Πατήρ. Οἷς ἐπάγει· "Αὐτό δέ τοῦτο ἐνεργηκῶς ἂν εἴη ὁ Πατήρ», δηλονότι τό ὁμοούσιον, ὡς ἐνέργειαν οὐσιωδῶς ὑφεστῶσαν καί ζῶσαν, ὡσπερ οὖν ἀμέλει καί λόγον ζῶντα καί δύναμιν καί σοφίαν ἀθυπόστατον τόν μονογενῆ Θεοῦ Λόγον καί Υἱόν τοῦ Πατρός εἰρήκασιν οἱ θεόφρονες τῆς ἀληθείας διδάσκαλοι. Τήν δέ ἐτέραν ἐνέργειάν φασιν εἶναι τῶν ἐκτός ἀπεργαστικῆν, καθ' ἣν περί τι τῶν ἔξωθεν καί ἑτερούσιων ἐνεργῶν τις ἕτερόν τι τῆς ἰδίας οὐσίας ἀλλότριον ἐκ προϋποκειμένη ὕλης τινός κατασκευάζει. Ταύτην δέ τήν ἐνέργειαν ταῖς τέχναις ἐπιστημονικῶς συγκεῖσθαι φασι. Περί ἧς ὁ θεόφρων διδάσκαλος φησι, "Εἰ καί ἄτοπος ἄλλως», παρ' ὃν ἐλήφθη δηλονότι τρόπον, " Ἡ τῆς περί (14Δ_368 > τοῦτο ἐνεργείας ὑπόληψις», καί μάλιστα ἐπί Πατρός καί Υἱοῦ λαμβανομένης, ἐφ' ὧν οὐδέ τήν πρώτην κυρίως δέξασθε ὁ εὐσεβῆς ἀνέχεται νοῦς, διά τό καί ὑπέρ ταύτην εἶναι τήν ἐκ τοῦ Πατρός καί ἅμα τῷ Πατρί καί ἐν τῷ Πατρί ἄφραστον καί ἀπερινόητον ὑπαρξιν τοῦ Μονογενοῦς.

ΠΙΣ (86). ...»... «...ΗΜΩΝ ΓΑΡ ΚΥΡΙΩΣ ΘΕΟΣ Ο ΘΕΟΣ, ΟΥ ΚΥΡΙΩΣ ΔΕ ΠΑΤΗΡ»

Ἐκ τοῦ β' περί Υἱοῦ λόγου, εἰς τό· " Θεός δέ λέγοιτο ἂν οὐ τοῦ Λόγου, τοῦ ὀρωμένου δέ. Πῶς γάρ εἴη τοῦ κυρίως Θεοῦ Θεός; ὡσπερ καί Πατήρ οὐ τοῦ ὀρωμένου, τοῦ Λόγου δέ. Καί γάρ ἦν διπλοῦς, ὥστε τό μὲν κυρίως ἐπ' ἀμφοῖν, τό δέ οὐ κυρίως· ἐναντίως δέ ἐφ' ἡμῶν ἔχει. Ἡμῶν γάρ κυρίως Θεός ὁ Θεός, οὐ κυρίως δέ Πατήρ».

Τό μὲν κυρίως ἐπ' ἀμφοῖν θετέον, τοῦ, Πατήρ, καί τοῦ, Θεός, ὡς ἀμφοῖν ἐπί Χριστοῦ κυρίως λέγεσθαι δυναμένων διά τήν μίαν ὑπόστασιν. Χριστοῦ γάρ Πατήρ κυρίως ἐστίν ὁ Θεός, ὡς Υἱοῦ καί Θεοῦ Λόγου καί ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος ὑπάρχοντος

καί μετά τήν σάρκωσιν, καί Θεοῦ τοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ πάλιν κυρίως ἐστίν, ὡς ἀνθρώπου κατά ἀλήθειαν ὄντος διά τήν σάρκα, καί ἑνός τῶν ἀνθρώπων χρηματίζοντος· τά γάρ τῶν μερῶν τοῦ ἐξ αὐτῶν ὄλου κυρίως κατηγορεῖται, ὡς ἐπιδεχομένου πάντα κυρίως τά φυσικῶς προσόντα τοῖς μέρεσιν, ἐξ ὧν καί ὑφέστηκε. "Τό δέ οὐ κυρίως ὡσαύτως ἐπ' ἀμφοῖν" ληπτέον, τοῦ, Θεός, καί τοῦ, Πατήρ ὡς ἀμφοῖν ἐπί Χριστοῦ κυρίως λεχθῆναι μή δυναμένων, διά τήν φυσικήν διαφοράν τῶν ἐξ ὧν καί ἐν αἷς συνέστηκε φύσεων. Τά γάρ τῶν κατά σύνθεσιν ὄλων προσόντα θατέρου τῶν ἑαυτοῦ μερῶν οὐδέποτε κυρίως κατηγορηθήσεται.

" Ἐναντίως" δέ " ἡ ἐφ' ἡμῶν ἔχει», τουτέστιν ἔμπαλιν καθὼς ἐφ' ἡμῶν ἔχει. Ἡνίκα γάρ τήν (=1269=) διαφοράν θεωρῶ τῶν φύσεων, (14Δ_370 > καί τήν αὐτῶν κατ' ἐπίνοιαν ποιῶμαι διάκρισιν, οὐ δύναμαι τό ἐπ' ἀμφοῖν κυρίως τιθέναι, τοῦ, Πατήρ, φημί καί τοῦ, Θεός. Οὐ γάρ κυρίως τοῦ Λόγου Θεός ἐστίν ὁ Πατήρ, οὐ δέ κυρίως Πατήρ τῆς σαρκός ἐστίν ὁ Θεός. " Ἐναντίως δέ», τουτέστιν ἔμπαλιν δέ, ἡ ἀντιστρόφως δέ, τοῦ τε "κυρίως" δηλονότι καί "οὐ κυρίως», ἐπί τε τῆς ἐνώσεως καί τῆς μίας ὑποστάσεως, ἐπί τε τῆς διαφορᾶς τῶν φύσεων καί τῆς κατ' ἐπίνοιαν αὐτῶν διακρίσεως λαμβανομένων, ὡς τῆς μὲν μίαν ὑποστάσεως κυρίως Θεόν καί Πατέρα λεγόμενον, ὡς ἑνός Χριστοῦ, τόν Θεόν ἐπιδεχομένης, κατά τήν ἀποδοθεῖσαν αἰτίαν, τῆς δέ κατ' οὐσίαν διαφορᾶς τῶν φύσεων ἔμπαλιν τό μή κυρίως ἐπιδεχομένης, καθὼς ἐφ' ἡμῶν ἔχει. Ἡμῶν γάρ κυρίως μὲν Θεός ὁ Θεός, ὡσπερ καί τῆς τοῦ Λόγου σαρκός, οὐ κυρίως δέ Πατήρ, ὡσπερ οὐδέ τῆς τοῦ Λόγου σαρκός. Ἐνηλλαγμένως οὖν τά τοῦ ὄλου τοῖς μέρεσι, καί τῶν ὄλων τά τῶν οἰκείων μερῶν ἐκφωτητέον, καί ἔσται ῥαδίᾳ καί σαφῆ ἡ τοῦ προκειμένου κατάληψις.

Καί ἵνα σαφέστερον γένηται τό λεγόμενον, ἡνίκα μὲν ὡς ὑπόστασις ὁ Χριστός θεωρεῖται, τό " κυρίως ἐπ' ἀμφοῖν», τοῦ, Θεός, λέγω καί τοῦ, Πατήρ, θετέον, ἡνίκα δέ διά τήν ἀσύγχυτον ὑπαρξίν τῶν ἐν οἷς καί ἐξ ὧν ἐστίν αἱ τοῦ Χριστοῦ φύσεις θεωροῦνται, τό " ἔμπαλιν" θετέον, ὅπερ ἐστὶ τό μή κυρίως, καθὼς ἐφ' ἡμῶν ἔχει. Καί δηλοῖ τοῦτο σαφῶς λέγων ὁ διδάσκαλος διά τοῦ ἐπαγαγεῖν, " Καί τοῦτο ποιεῖ τοῖς αἰρετικοῖς τήν πλάνην, ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίζευξις, ἐπαλλατομένων τῶν ὀνομάτων διά τήν σύγκρασιν». Σημεῖον δέ, ἡνίκα αἱ φύσεις δίστανται ταῖς ἐπινοίαις, συνδιήρηνται καί τά ὀνόματα. Τουτέστιν, ἕως ὑπόστασιν μίαν σκοπεῖς τόν Χριστόν, ἡ κατ' ἐπαλλαγὴν τῶν ὀνομάτων ἐπίζευξις ἐστίν ἀδιαίρετος, ἐπειδάν δέ ταῖς ἐπινοίαις διαστήσης τάς συμπλούσας τήν μίαν ὑπόστασιν τοῦ Χριστοῦ φύσεις, συνδιεῖλε ταῖς φύσεσι καί τά ὀνόματα· ἡ πάλιν, ἐπεὶ τήν φύσιν διπλοῦς ὁ Χριστός, ἄμφω κατηγορεῖται αὐτοῦ, τό Θεός καί Πατήρ, (14Δ_372 > κυρίως μὲν ἡνίκα συνεκφωνεῖται καταλλήλως ταῖς φύσεσι τά ὀνόματα, οὐ κυρίως δέ ὅταν ἡ κατά φύσιν ἑκατέρου τῶν ἐξ ὧν ἐν οἷς τε καί ἄπερ ἐστὶ θατέρω διά τήν μίαν ὑπόστασιν ἐπηλλαγμένως ἀντιδίδεται κτῆσις. Ὅπερ ποιεῖν μή γινώσκοντες, ἡ κυριώτερος εἰπεῖν μή ἀνεχόμενοι, οἱ τότε καί οἱ νῦν αἰρετικοὶ τόν μονογενῆ Θεόν Λόγον βλασφημεῖν οὐ παραιτοῦνται, οἱ μὲν εἰς κτίσμα κατάγοντες διά τά ἀνθρώπινα, οἱ δέ τήν οἰκονομίαν συγγέοντες διά τήν ἄρνησιν τῶν ἐξ ὧν ἐστὶ φύσεων.

"Ἄλλος δέ πάνυ τά θεῖα σοφός τοῦτον ἐρωτηθεὶς παρ' ἐμοῦ τόν τόπον ἔφη· Τό μὲν "κυρίως», τό δέ "οὐ κυρίως ἐπ' ἀμφοῖν», τῆς αὐτῆς ἐστὶ κατηγορίας τῆς σχετικῆς, εἴτε τῆς Πατήρ, εἴτε τῆς Θεός, ἡ καί ἑκατέρας, ὡς ἐφ' ἑνός Χριστοῦ τιθεμένης, τοῦ συνεστώτος ἐκ δυοῖν τῶν ἐναντίων, "κυρίως" καί "οὐ κυρίως". Εἰ μὲν Θεός ὁ Πατήρ τοῦ Χριστοῦ λεχθεῖη κατά τήν ἐπίνοιαν τῶν δύο φύσεων, "κυρίως" μὲν τοῦ κτίσματος ἂν λέγοιτο, "οὐ κυρίως" δέ τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ὁμοίως δέ καί ἐκ τῶν ἐναντίων Πατήρ " κυρίως" τοῦ Λόγου, (=1272=) τοῦ δέ κτίσματος "οὐ κυρίως», καθά καί ἐφ' ἡμῶν ἔχει ταῦτα λεγόμενα. Ἡμῶν γάρ " κυρίως " μὲν Θεός, "οὐ

κυρίως" δέ Πατήρ. Ταύτην ἀποδεξάμενος ἐγώ τοῦ σοφοῦ τήν ἐπιβολήν ὡς καλῶς ἔχουσιν συνεῖδον ἐνταγῆναι τῷ γράμματι.

ΠΖ (87). ...»ΛΑΜΒΑΝΕΙΝ ΑΥΤΟΝ, ΔΗΛΑΔΗ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ, ΖΩΗΝ, Ἡ ΚΡΙΣΙΝ..».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, " λαμβάνειν αὐτόν, δηλαδή τόν Χριστόν, ζωήν, ἢ κρίσιν, ἢ κληρονομίαν ἐθνῶν, ἢ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἢ δόξαν, ἢ μαθητάς, ἢ ὅσα λέγεται», καί τούτοις ἐπαγαγεῖν τόν διδάσκαλον ὅτι, " Καί τοῦτο τῆς ἀνθρωπότητος, εἶτα προσεπαγαγεῖν», " Εἰ δέ καί τῷ Θεῷ δοίης, οὐκ (14Δ_374 > ἄτοπον. Οὐ γάρ ὡς ἐπίκτητα δώσεις, ἀλλ' ὡς ἐξαρχῆς συνυπάρχοντα, καί λόγῳ φύσεως, ἀλλ' οὐ χάριτος».

Πρός ἑμαυτόν περί τούτου πολλάκις διαπορήσας, πῶς καί τίνι λόγῳ, καθῶς φησιν ὁ διδάσκαλος, ὃ κατά φύσιν ἔχει λαμβάνειν ὁ Θεός λέγεται, καί μή δυνηθεῖς ἑμαυτόν πληροφορηῖσαι, τέλος καλῶς ἔχειν ἔρεσθαι γέροντα σοφόν διέγνω, ὅστις τόν περί τούτου λόγον ἐπιστημόνως μάλα διίθυνεν οὕτως λέγων, ὅτιπερ καθ' ὑπόθεσιν εἰδῶμέν τινα σαφηνίζοντά τισι τάς τῶν ὄντων φύσεις, ἔρεῖν πρός αὐτούς· Δῶμεν τῷ Θεῷ τῷ παντοδύναμον, τό σοφόν, τό ἀγαθόν, τό δίκαιον· ὡσαύτως τῇ κτίσει τό δοῦλον, τό ὑπήκοον, τό περιγραπτόν, τό ἐκ μή ὄντων ὑποστῆναι, καί τά τούτοις ἀκόλουθα, ὡς τῆς φύσεως ἐκάστου ἐν ταῖς κοιναῖς ἐννοίαις ἀπαιτούσης τά ἴδια. Φάσκων οὖν ὁ τυχόν τό "Δῶμεν τῷ Θεῷ», οὐχί τό μή προσόν αὐτῷ παρεῖχεν, ἀλλ' ὅπερ ἡ φύσις ἔχει. Τοῦτο γάρ τό "Δῶμεν" σημαίνει οἷον τό διορίζειν τήν φύσιν διά τῶν αὐτῇ προσόντων ἀπό τῶν μή τοιούτων. Τόν αὐτόν τρόπον κάνταῦθα λέγοντα τόν διδάσκαλον εὐσεβῶς ἐκδέχου, "Εἰ δέ καί τῷ Θεῷ δῶμεν», τουτέστι τῆς φύσεως τό προσόν αὐτῇ πρός τῶν διευκρινούντων τά πράγματα λαμβανούσης.

ΠΗ (88). ...»ΩΣ ΓΑΡ ΑΔΥΝΑΤΟΝ ΕΙΝΑΙ ΛΕΓΟΜΕΝ ΠΟΝΗΡΟΝ ΕΙΝΑΙ ΘΕΟΝ..».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό· " Ὡς γάρ ἀδύνατον εἶναι λέγομεν πονηρόν εἶναι Θεόν, ἢ μή εἶναι».

Καί τοῦτο τόν προλεχθέντα σοφόν ἐρωτήσας γέροντα ἔφη μή ἠρτῆσθαι τό "μή εἶναι" τῷ προλεχθέντι, ἵνα μή συναχθῆ τό εἶναι τόν Θεόν πονηρόν· " Ὡς γάρ ἀδύνατον εἶναι λέγομεν πονηρόν εἶναι Θεόν, ἢ μή εἶναι" πονηρόν, ἀλλ' εἶναι πονηρόν, κατά κοινοῦ τοῦ " πονηρόν" κειμένου. Δύο γάρ ἀρνήσεις μίαν συγκατάθεσιν ἐπάγουσιν. Ἔστιν οὖν ἀρνητικόν τό "ἀδύνατον», συμπλεκόμενον (14Δ_376 > δέ τῷ "μή εἶναι πονηρόν», συνάγει τό πονηρόν εἶναι. Ὅπερ οὐχ οὕτως ἔχει, μή γένοιτο. Ἄλλ' ἕκαστον (=1273=) ἀπό ἰδίας ἀρχῆς ἔχει τόν εἰρμόν, ἵνα ἢ τό κῶλον οὕτως ὁμαλιζόμενον, " Ὡς γάρ ἀδύνατον εἶναι λέγομεν πονηρόν εἶναι Θεόν», καί στίξαι καί πάλιν ἄρξασθαι νοήματος ἐτέρου καί προσεπαγαγεῖν, " Ἡ μή εἶναι», ἀντί τοῦ ἀνυπάρκτου εἶναι.

ΠΘ (89). ...»ΕΧΕΙΣ ΤΑΣ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΠΡΟΣΗΓΟΡΙΑΣ, ΒΑΔΙΖΕ ΔΙ ΑΥΤΩΝ..».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, "Ἐχεις τάς τοῦ υἱοῦ προσηγορίας, βάδιζε δι' αὐτῶν, ὅσαι ὑψηλαί, θεϊκῶς, καί ὅσαι σωματικά, συμπαθῶς, μᾶλλον δέ ὄλον θεϊκῶς, ἵνα γένη Θεός κάτωθεν ἀνελθών διά τόν κατελθόντα δι' ἡμᾶς ἄνωθεν».

Ὁ τόν νοῦν διά τῆς ὑψηλῆς θεωρίας κατά τήν ἐκάστου τῶν θείων ὀνομάτων ἐπίνοιαν καταφωτίσας καί πρός τόν ἀρχικόν ἐκάστου καί πνευματικόν λόγον ἀναγαγών τε καί μεταποιήσας, καί τοῖς ὑπέρ ἀρετῆς πόνοις τό φρόνημα τῆς σαρκός καθυποτάξας τῷ πνεύματι, ὑπήκοός τε μέχρι θανάτου γενόμενος, οὗτος ἀληθῶς

βάδιζε "διά τῶν θείων προσηγοριῶν" ἀμέπτως κατά τε πνεῦμα καί σάρκα, τήν θείαν καί πρὸς Θεόν ἄγουσαν πορείαν ποιούμενος, "ὑψηλῶς" μὲν κατά τήν μυστικήν θεωρίαν διά τῶν ὑψηλῶν ὀνομάτων, "συμπαθῶς" δέ κατά τήν πρακτικήν φιλοσοφίαν, διά τῶν σωματικῶν πρὸς τήν ἄνω λήξιν ἐπειγόμενος, "μᾶλλον δέ τό ὄλον θεϊκῶς», ὡς θεωρητικῆς οὔσης καί τῆς πράξεως καί λογικῆς χάριτος μή ἀμοιρούσης· ἀλλ' ὅτου χάριν τήν πρὸς τήν σάρκα γνωμικήν ἀλλοτρίωσιν διά τῆς τελείας περιτομῆς τῶν αὐτῶν φυσικῶν κινήματων εἴλετο σαφῶς ὑπαγορεύων ὅτιπερ, ἵνα γένηται καί αὐτός χάριτι Θεός, ὑπέρ τήν ὕλην κατά σάρκα διά τῆς πράξεως, καί κατά νοῦν διά θεωρίας ὑπέρ τό εἶδος, ἐξ ὧν ἡ τῶν ὄντων ὑπαρξίς ὑφέστηκεν, ἑαυτὸν καταστήσας, καί τό ὄλον εἰπεῖν, κατά τήν ἕξιν τῆς ἀρετῆς καί τῆς (14Δ_378 > γνώσεως ἄυλος καί ἀνείδεος πάντη γενόμενος, διά τόν δι' ἡμᾶς ἐν ὕλη καί εἶδει καθ' ἡμᾶς ἀληθῶς ἐξ ἡμῶν γενόμενον Θεόν Λόγον, τόν κατά φύσιν κυρίως ἄυλον καί ἀνείδεον. Ἦ καί πάλιν τό· "Μᾶλλον δέ ὄλον θεϊκῶς», διά τήν ἐγγενομένην αὐτῷ κατορθώσαντι τήν ἐφικτήν ἀνθρώποις ἀρετήν καί γνῶσιν, ἐκ τῆς πρὸς τόν Θεόν καί τόν πλησίον συμπαθείας, ἀπάθειαν, ὑπέρ τῆς τῶν ἄλλων ὀφειλῆς πάσχειν καί τήν ψυχὴν ἐτοιμῶς προῖεσθαι, ὡς κηλίδων παντάπασιν ὑπάρχων ἐλεύθερος.

f (90). ...».**NOMOI ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑΛΥΟΝΤΑΙ· ΠΛΗΡΩΘΗΝΑΙ ΔΕΙ ΤΟΝ ἌΝΩ ΚΟΣΜΟΝ..».**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τά Γενέθλια λόγου, εἰς τό, «Νόμοι φύσεως καταλύονται· πληρωθῆναι δεῖ τόν ἄνω κόσμον. Χριστός κελεύει· μή ἀντιτείνωμεν».

Κατά ἀλήθειαν οἱ νόμοι τῆς φύσεως καταλυθέντες τήν τοῦ ἄνω κόσμου πλήρωσιν εἰργάσαντο. (=1276=) Δηλονότι μή καταλυθέντων ἑλλιπῆς ἄν ὁ ἄνω κόσμος διέμεινε καί ἀπλήρωτος. Τίνες δέ οἱ καταλυόμενοι νόμοι τῆς φύσεως εἰσιν; Ἦ διά σπορᾶς σύλληψις καί ἡ διά φθορᾶς ἐστίν, ὡς οἶμαι, γέννησις, ὧν οὐδέτερον τήν ἀληθινήν τοῦ Θεοῦ σάρκωσιν καί τελείαν ἐνανθρώπησιν παντελῶς ἐχαρακτήρισε. Σπορᾶς γάρ ἀληθῶς ἡ σύλληψις, καί φθορᾶς γέγονε πάμπαν ἡ γέννησις, καθαρὰ καί ἀνέπαφος, καί διά τοῦτο Παρθένος καί μετὰ τόν τόκον τοῦ γεννηθέντος ἡ Μήτηρ, διά τοῦ τοκετοῦ μᾶλλον ἀπαθῆς διαμείνασα, ὃ καί παράδοξον καί πάντα φύσεως νόμον τε καί λόγον ἐκβεβηκός, καί Θεός ὁ ἐξ αὐτῆς σαρκί γεννηθῆναι καταξιώσας, διασφίγζας αὐτῇ μᾶλλον ὡς μητρί τά τῆς παρθενίας δεσμά διά τῆς γεννήσεως. Τό θαυμαστόν ὄντως καί πρᾶγμα καί ἄκουσμα, γέννησιν γενέσθαι βρέφους καί πρόοδον, τῶν γεννητικῶν κλείθρων τῆς τεκούσης μή ἀνοιγόντων. Ἔδει γάρ ὄντως, ἔδει τόν ποιητήν τῆς φύσεως δι' ἑαυτοῦ τήν φύσιν ἐπανορθούμενον πρῶτους καταλύσαι τούς νόμους τῆς φύσεως, (14Δ_380 > οἷς ἡ ἁμαρτία διά τῆς παρακοῆς τήν αὐτήν τοῖς ἀλόγοις ζώοις τούς ἀνθρώπους ἔχειν τῆς ἐξ ἀλλήλων διαδοχῆς ιδιότητα κατεδίκασε, καί οὕτω τῆς πρώτης καί ὄντως θείας δημιουργίας τούς νόμους ἀνανεώσασθαι, ἵνα ὅπερ ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἀπροσεξίας ὡς ἀσθενῆς ἠφάνισε, τοῦτο διά φιλανθρωπίαν ὁ Θεός ὡς δυνατός ἐπανορθώσῃται.

Εἰ τοίνυν οἱ διά τήν ἁμαρτίαν νόμοι τῆς φύσεως ἐν Χριστῷ κατελύθησαν, καί πᾶσα δουλοπρεπῆς τῶν παθῶν ἐπανάστασις διά τῆς παρουσίας τοῦ λόγου παντελῶς ἀπεγένετο, πληρωθῆναι δεῖ πάντως τόν ἄνω κόσμον, ὡς φησιν ὁ διδάσκαλος. Καί πρὸς τοῦτο μή ἀντιτείνωμεν. Εἰ γάρ ὁ παλαιός ὑπό τήν ἁμαρτίαν Ἀδάμ ψιλός ἄνθρωπος ὧν τούς πρῶτους ἐν πνεύματι νόμους τῆς φύσεως διά τῆς παρακοῆς καταλύσας τόν κάτω κόσμον ἐπλήρωσε τῶν κατ' αὐτόν σαρκί γεννηθέντων εἰς φθοράν, τῷ ὁμοιώματι τῆς αὐτοῦ παραβάσεως γενόμενος ἀρχηγός, καί οὐδεὶς ἀντερεῖ, πολλῶ μᾶλλον ὁ ἀναμάρτητος νέος, ὁ Ἀδάμ Χριστός ὁ Θεός τούς διά τήν ἁμαρτίαν ἐπεισαχθέντας τῆ φύσει νόμους τῆς ἀλογίας καταλύσας, ὡς Λόγος, τόν

ἄνων κόσμον πληρώσειεν ἄν δικαίως τῶν κατ' αὐτόν εἰς ἀφθαρσίαν πνεύματι γεννωμένων, τῷ ὁμοιώματι τῆς αὐτοῦ ὑπακοῆς γενόμενος ἀρχηγός. Καί ἀπιστεῖτω μηδεὶς τῶν κἄν μικρός ἐψηθημένων τῆς τοῦ Θεοῦ δυναστείας καί τό μέγεθος αὐτῆς μή ἀγνοούντων. Οὕτω μὲν οὖν ὁ ἄνω κόσμος πληροῦται τῶν κατὰ Χριστόν ἐν πνεύματι γεννωμένων, καί οὕτω πέρας δέχεται πρόσφορον ὁ κατὰ σάρκα νόμος καί τῆς κάτω γεννήσεως, καί πρὸς τόν ἄνω κόσμον πάντα ἀναρρυθμίζεται.

fA (91). ΑΛΛΗ ΕΠΙΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΟ ΑΥΤΟ

Ἄλλη ἐπιβολή εἰς τό αὐτό.

Ἐπειδή δέ καί ἄλλον νοῦν πρὸς τούτοις ὁ τοῦ διδασκάλου λόγος ἔχων μοι φαίνεται, λεκτέον καί τοῦτον ὡς καθ' ἡμᾶς ἐστὶ (14Δ_382 > δυνατόν, Θεοῦ τόν λόγον ἰθύνοντος ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις. Ἡ μόνη τῶν ὄλων αἰτία (=1277=) καί Θεός Ἰησοῦς ὁ ἐμός ἐν παραβολαῖς κρυφίως διδάσκων πρόβατον θείας ἑκατοντάδος ἀποφοιτήσαν, καί δραχμὴν θείας δεκάδος παραπολομένην, καί υἰόν ἄσωτον ἀφραδῶς τοῦ πατρός ἀποπηδήσαντα καί ἀδελφικῆς θείας δυάδος τήν ὁμόνοιαν λύσαντα τόν ἄνθρωπον ἐκάλεσε πρόβατον μὲν ὡς προνοητόν, οἶμαι, καί ἀγόμενον, καί ταττόμενον, καί τριῶν χρειωδῶν τῷ κεκτημένῳ παρεκτικόν, μαλοῦ καί ἀμνοῦ γάλακτος, ὡς τρεφόμενόν τε καί τρέφοντα, τῷ λόγῳ τε καί τῷ τρόπῳ τῆς φυσικῆς θεωρίας, καί ἐνδύομενον καί ἐνδύοντα τῷ τρόπῳ τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας, καί πλουτοῦντα καί πλουτίζοντα κατὰ τήν τοῦ ὁμοίου γέννησιν τῷ μυστηρίῳ τῆς ἀληθοῦς ἐποψίας· δραχμὴν δέ, ὡς λαμπρόν καί βασιλικόν, καί τῷ τῆς εἰκόνας λόγῳ χαρακτηριστικόν τῆς θείας ἀρχετυπίας, καί ὄλης ὑπάρχοντα τῆς θεϊκῆς ὠραιότητος ὡς ἐφικτόν δεκτικόν· υἰόν δέ, ὡς κληρονόμον τῶν πατρικῶν ἀγαθῶν καί ἰσότιμον τῷ πατρὶ κατὰ τήν ἐκ χάριτος δωρεάν.

Τοῦτον δέ τόν ἄνθρωπον ὡς μὲν πρόβατον πλανηθέντα ὁ προνοητῆς Θεός ζητήσας ὡς ποιμὴν εὔρε, καί τοῖς οἰκείοις ὤμοις ἐπιθείς πρὸς τήν τῶν συννόμων ἐπανήγαγε μάνδραν· ὡς δέ εἰκόνα συγχωσθεῖσαν τοῖς πάθεσι καί τό ἀρχικόν κάλλος ἀχρειώσαντα ὡς σοφία τήν ἑαυτοῦ σάρκα λύχνου τρόπον ἐξάψας τῷ φωτὶ τῆς ἑαυτοῦ θεότητος ὁ Λόγος εὔρε, καί χαρᾶς ὑπόθεσιν μεγάλης ποιεῖται τήν εὕρεσιν, δι' ἧς τῆς θείας δεκάδος τήν ἔλλειψιν ἀνεπλήρωσεν. Ὡς δέ υἰόν νεκρωθέντα τῇ ἁμαρτίᾳ καί ἀπολλόμενον τῇ περὶ τόν Θεόν ἀγνωσίᾳ ὡς Πατὴρ ἀγαθός ἐπιστρέφοντα προσήκατο, καί τῆς προτέρας ἀξίας ἐπιτίθησι πάλιν ἀνελλιπῶς τὰ γνωρίσματα, καί τό δὴ μέγιστον πάντων καί μυστικώτατον, τόν μόσχον θύει τόν σιτευτόν, ὅστις ποτέ ἦν ὁ μόσχος οὗτος καί ἡ τούτου παράδοξος θυσία (οἶμαι δέ ὅτι ὁ ἀκρότατός ἐστὶ τοῦ κατὰ τήν θείαν καί ἄρρητον πρόνοιαν ἀπερινοήτου (14Δ_384 > καί ἀγνώστου τρόπου κρυφιώτατός τε καί ἀγνωστότατος Λόγος, καί ἡ τούτου θεοπρεπῆς τοῖς οὔσι μετάδοσις), καί χαρᾶς ἀρρήτου ποιεῖται κεφάλαιον τοῦ υἱοῦ τήν ἐπάνοδον, πληρώσασαν μεγαλοφυῶς τῶν υἱῶν τήν διάδα, ἣτις ποτέ ἐστὶν αὕτη, καί ἡ πρό αὐτῆς δεκάς τῶν δραχμῶν, καί ἡ πρό ἐκείνης τῶν προβάτων ἑκατοντάς.

Περὶ ὧν νῦν λέγειν, εἰ δοκεῖ, παραλείψωμεν, εὐκαιρότερον ἐν ἄλλοις μετ' ἐμμελοῦς ἐξεργασίας τόν ἐφ' ἐκάστῳ ἀριθμῷ μυστικῶς Θεοῦ διδόντος συνοψόμενοι λόγον.

Εἰ τοίνυν ὡς μὲν πρόβατον ὁ καλὸς ποιμὴν τοῖς ὤμοις ἐπιθείς πρὸς τὰ σύννομα τόν ἄνθρωπον ἐπανήγαγε, καί ὡς δραχμὴν διὰ τῆς εἰκόνας τήν βασιλικὴν ἐκτύπωσιν ἔχοντα τόν ἄνθρωπον ὡς σοφία τοῦ Θεοῦ καί Πατρός καί δύναμις διὰ τῆς σαρκώσεως εὔρεν ὁ Κύριος καί Σωτὴρ, καί ὡς υἰόν ἐπιστρέφοντα προσήκατο ὁ ἀγαθός καί πανοικτίρμων Πατὴρ, καί ταῖς κατ' οὐρανόν δυνάμεσι συναριθμήσας ἐγκατέταξεν, ἐκάστου τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀριθμοῦ πληρώσας τήν ἔλλειψιν διὰ τοῦ

σωθέντος (=1280=) ανθρώπου, δηλον ὡς τόν ἄνω κόσμον ἐπλήρωσε Χριστός ὁ Θεός, τήν πάντων ἐν ἑαυτῷ θεοπρεπῶς αὐτουργήσας σωτηρίαν.

JB (92). ΑΛΛΗ ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΑΥΤΟ

Ἄλλη θεωρία εἰς τό αὐτό.

Καί ἄλλως δέ, εἰ δοκεῖ, θεωρήσωμεν τό προκείμενον ἄπορον. Φασίν οἱ τῶν ὄντων τήν φύσιν ἀκριβῶς διαθήσαντες νόμον εἶναι φύσεως ἐκάστης τήν τοῦ καθ' ὄν ἐστι καί γεγένηται λόγου ἀρρέπεῖ καί ἀναλλοίωτον μονιμότητα, καί καλῶς ἄν ἔχειν οὕτω τόν ὄρον τοῦ νόμου τῆς φύσεως, ὡς οἶμαι, πᾶς λόγου μετεληφῶς ἀκούων συνθήσεται. Εἰ δέ τοῦτό ἐστιν ἀληθές, δηλονότι ὁ νόμος τῆς φύσεως ἐξ ἀνάγκης ὡσπερ τόν λόγον ἀπαράβατον φυλάττει τῆς φύσεως, οὕτω καί τόν αὐτῆς κατά τήν θέσιν (14Δ_386 > πάντως διατηρεῖ τόπον ἀμετάθετον. Ἄλλ' ὁ νόμω καί λόγω καί φύσει σοφῶς διορίσας καθ' ἕκαστον εἶδος τήν τῶν ὄντων ὑπόστασιν, ὑπέρ φύσιν καί νόμον καί νοῦν καί λόγον καί τόπον καί κίνησιν ὑπάρχων, κατ' οὐδέν τῶν κατά φύσιν ἐνεργεῖ τοῖς ὑπό φύσιν, ἀλλ' ἑαυτῷ προσφυῶς ὑπέρ φύσιν τά κατά φύσιν τῶν ὑπό φύσιν μετερχόμενος δρᾷ τε καί πάσχει, ἀμφοῖν φυλάττων ἑαυτῷ τε πάσχοντι καί τοῖς δρωμένοις παραδόξως κατά φύσιν ἀκραιφνές τό ἀμετάβολον. Οὕτω τε κάτω πρὸς ἡμᾶς αὐτός κινηθεῖς ἀληθῶς τῇ καθ' ἡμᾶς ἐκφάνσει ἄνθρωπος γέγονε τέλειος, μή κινηθεῖς ἑαυτοῦ τό παράπαν καί τῆς ἐν τόπῳ περιγραφῆς μηδαμῶς πείραν λαβῶν, καί ἡμᾶς ἐθέωσε τελείως, μηδέν ἡμῶν τῆς φύσεως παντάπασι κατ' ἀλλοίωσιν ὑφελόμενος, ὅλον τε δούς ἀνελλιπῶς ἑαυτόν καί ὅλον κατά τήν ἄφραστον καί ἀλώβητον ἔνωσιν πλήρη τόν ἄνθρωπον εἰληφῶς οὐδέν τῆς κατ' ἕτερον ἐμείωσε τελειότητος, καί ἔστιν ἀληθῶς ὅλος Θεός ὁ αὐτός, καί ὅλος ἄνθρωπος ὁ αὐτός, τῇ κατ' ἄμφω τῶν ἐν οἷς ἀληθῶς ἐστι τελειότητι μαρτυρῶν ἑαυτῷ τό κατ' ἄμφω ἄτρεπτόν τε καί ἀναλλοίωττον. Οὕτω λύει τούς νόμους τῆς φύσεως, ὑπέρ φύσιν ἐν τοῖς κατά φύσιν τῇ φύσει χρώμενος, ὁ Θεός.

JB (93). ΑΛΛΗ ΘΕΩΡΙΑ, ΕΙΣ ΤΟ· «ΠΛΗΡΩΘΗΝΑΙ ΔΕΙ ΤΟΝ ΑΝΩ ΚΟΣΜΟΝ»

Ἄλλη θεωρία, εἰς τό· " Πληρωθῆναι δεῖ τόν ἄνω κόσμον».

Εἰ τοίνυν ἀπαρχή τῆς καθ' ἡμᾶς φύσεως, ὡς ἄνθρωπος, ἐστίν ὁ Χριστός πρὸς τόν Θεόν καί Πατέρα, καί οἷον ζύμη τοῦ ὄλου φυράματος, ἔστι δέ πρὸς τόν Θεόν καί Πατέρα κατά τήν ἐπίνοϊαν τῆς ἀνθρωπότητος ὁ μηδέποτε τῆς ἐν τῷ Πατρὶ ἐκστάς μονιμότητος, ὡς λόγος, μή ἀπιστήσωμεν ἔσεσθαι, κατά τήν αὐτοῦ πρὸς τόν Πατέρα αἴτησιν, ἔνθα αὐτός ἐστιν (14Δ_388 > ἡ ἀπαρχή τοῦ ἡμετέρου γένους. Ὡς γάρ γέγονε κάτω δι' ἡμᾶς ἀναλλοιώτως καί ἄνθρωπος καθ' ἡμᾶς χωρὶς μόνης ἀμαρτίας, λύσας ὑπερφυῶς τούς νόμους τῆς φύσεως, οὕτω καί ἡμεῖς κατά τό ἀκόλουθον ἄνω δι' αὐτόν γενησόμεθα, καί θεοὶ κατ' αὐτόν τῷ τῆς χάριτος μυστηρίῳ, μηδέν τό παράπαν ἀλλοιοῦντες τῆς φύσεως. Καί οὕτω πληροῦται πάλιν κατά τόν σοφόν διδάσκαλον ὁ ἄνω κόσμος, πρὸς τήν κεφαλὴν τῶν μελῶν τοῦ σώματος κατ' ἀξίαν συναγομένων, ἐκάστου δηλονότι μέλους (=1281=) τῇ κατ' ἀρετὴν ἐγγύτητι τήν πρέπουσαν αὐτῷ θέσιν διὰ τῆς ἀρχιτεκτονίας τοῦ πνεύματος ἑναρμονίως λαμβάνοντος καί συμπληροῦντος τοῦ τά πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου τό σῶμα τό πάντα πληροῦν ἐκ πάντων πληρούμενον.

Εἴτε οὖν, ὡς εἴρηται, κατά τήν πνευματικὴν ἀναγέννησιν τῶν κατά Χριστόν γεννωμένων, εἴτε κατά τήν ἐν Χριστῷ καί διὰ Χριστοῦ γεγεννημένην τῶν τοῖς οὐρανοῖς μυστικῶν ἀριθμῶν ἀναπλήρωσιν, τῆς τε θείας φημί τῶν λογικῶν προβάτων ἑκατοντάδος, καί τῆς τῶν νοερῶν δραχμῶν μυστικῆς δεκάδος, καί τῆς

τῶν υἱῶν τιμίας δυάδος, εἴτε κατά τήν τῶν μελῶν τοῦ σώματος πρὸς τήν οἰκείαν κεφαλὴν καὶ πρὸς τήν ἰδίαν ἀπαρχὴν τοῦ φυράματος ἐπισυναγωγὴν, ὁ ἄνων κόσμος πληρωθήσεται πάντως κατά τόν διδάσκαλον, πληρωθεὶς μὲν ἤδη ἐν Χριστῷ, πληρωθησόμενος δὲ ἐν τοῖς κατά Χριστόν αὐθις ὕστερον, ἠνίκα σύμφυτοι γενήσονται καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ οἶγε τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ διὰ τῶν αὐτῶν παθημάτων ἤδη γεγονότες.

fΔ (94). ..»ΠΑΙΔΙΟΝ ΕΓΕΝΝΗΘΗ ΗΜΙΝ ΥΙΟΣ ΚΑΙ ΕΔΟΘΗ ΗΜΙΝ, ΟΥ Η ΑΡΧΗ ΕΠΙ..».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό· «Παῖδιον ἐγεννήθη ἡμῖν Υἱός καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ· τῷ γάρ σταυρῷ συνεπαίρεται».

Ὅλος διὰ τοῦ λόγου τῷ πρώτῳ λόγῳ προσθέμενος κατά λόγον τόν περί τοῦ Λόγου λόγον ὃν μέγας προφήτης Ἡσαΐας ([14Δ_390](#) > ποιεῖται περί τοῦ σαρκωθέντος Λόγου, μυστικῶς φήσας, Οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, συνοπτικῶς, ὡς ἔθος αὐτῷ ἐστὶ, τίνα τήν ἀρχὴν ταύτην δεῖν οἶσθαι θέμις διετράνωσεν ὁ μέγας οὗτος διδάσκαλος, εἰπών· "Τῷ γάρ σταυρῷ συνεπαίρεται». Ἄλλ' ἐπειδὴ πολλάς ὁ σταυρός ταῖς περί αὐτόν ἐπινοίαις ἐπιδέχεται θεωρίας, ἄξιόν ἐστὶ ζητῆσαι κατά ποίαν ἐπινοίαν τόν σταυρόν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρχὴν ὁ διδάσκαλος εἶπε. Θεωρεῖται γάρ ὁ σταυρός κατά σχῆμα, κατά σύνθεσιν, κατά τήν τῶν μερῶν ιδιότητα, καὶ κατ' ἐνέργειαν καὶ κατ' ἄλλας πολλάς ἐπινοίας, αἱ τοῖς τῶν θείων φιλοθεάμοσιν εἰσὶν ὄραταί.

Κατά σχῆμα μὲν, ὡς ὅταν τήν τά ὄλα, τά τε ἄνω καὶ τά κάτω ἐφ' ἐκάτερα, τοῖς καθ' αὐτά πέρασι διαλαμβάνουσιν ὁ σταυρός θεωρούμενος, ὑποσημαίνῃ δύναμιν· κατά σύνθεσιν δέ, ὡς ὅταν οὐσίαν καὶ πρόνοιαν καὶ κρίσιν, ἡγουν τὰς τούτων ἐκφάνσεις, σοφίαν φημί καὶ γνῶσιν καὶ ἀρετὴν τῆς τό πᾶν διεπούσης ἐμφαίνῃ δυνάμει, τήν μὲν οὐσίαν καὶ τήν σοφίαν ὡς ποιητικὴν διὰ τῆς ὑψιτενοῦς γραμμῆς, τήν δὲ πρόνοιαν καὶ τήν γνῶσιν ὡς περιποιητικὴν διὰ τῆς ἐγκαρσίας, τήν δὲ κρίσιν καὶ τήν ἀρετὴν ὡς κακίας ἀναιτερικὴν, καὶ τῆς τῶν πεπονημένων καὶ περιποιημένων πρὸς τήν ἰδίαν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν συνδετικὴν διὰ τοῦ ὄλου· κατά δὲ τήν τῶν μερῶν ιδιότητα, ὅταν διὰ μὲν τῆς (=1284=) ὑψιτενοῦς γραμμῆς τόν ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντα καὶ τῆς οἰκείας μονιμότητος οὐδαμῶς ἐξιστάμενον διὰ τήν σταθεράν καὶ ἀμετακίνητον ἴδρυσιν Θεόν ὁ σταυρός δηλοῖ, διὰ δὲ τῆς ἐγκαρσίας τήν ἅπασαν κτίσιν Θεοῦ παντελῶς ἡρτημένην ὑποφαίνῃ, ἄλλας ἀρχὰς τοῦ εἶναι Θεοῦ χωρὶς ἢ βάσιν οὐκ ἔχουσιν· κατ' ἐνέργειαν δέ, ὅταν τῶν ὑπ' αὐτῷ πηγνυμένων τήν ἀπραξίαν δηλοῖ καὶ τήν νέκρωσιν, καθ' ὄντινα τρόπον θεωρίας νῦν, ὡς οἶμαι, τον προφητικόν ὁ διδάσκαλος ἐξεῖληφε λόγον.

Ὡσπερ οὖν ἐκάστης ἀρχῆς (καλόν γάρ τοῖς καθ' ἡμᾶς παραδείγμασι τῶν ὑπὲρ ἡμᾶς πραγμάτων ἐνδείξασθαι τήν ἀλήθειαν) ([14Δ_392](#) > εἰσὶ σήμαντρά τινά δι' ὧν οἱ λαμβάνοντες ἔκδηλοι πᾶσι γίνονται ὅτι ὁ μὲν τήνδε ἀρχὴν παρά τοῦ βασιλέως εἴληφεν, οἷον ὁ ἄρχων τοὺς λεγομένους κωδικίλλους, ὁ δὲ διὰ τοῦ ξίφους τήν λεγομένην δοκιανὴν, καὶ ἄλλος ἄλλην διὰ τινος ἐτέρου συνθήματος, καὶ παρά μὲν τοῦ βασιλέως αὐτοῖς δέχονται καὶ φέρουσι τοῦτο ταῖς ἰδίαις χερσίν, ἐξεληθόντες δὲ τοῖς οἰκείοις διδῶσι τοῦτο κομίζειν, τοῦτον τόν τρόπον καὶ ὁ Δεσπότης ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός κατά τήν ἐπινοίαν τῆς ἀνθρωπότητος τὰ σύμβολα τῆς ἰδίας ἀρχῆς τόν αὐτοῦ σταυρόν δεξάμενος ἐπὶ τῶν ὤμων ἐξῆλθεν ἔχων, πρῶτος αὐτός βαστάσας, ἔπειτα τοῦτο ἐτέρῳ δούς, διὰ τούτων ἐμφαίνων ὅτι δεῖ τόν ἀρχὴν ἐγχειριζόμενον πρῶτον καθηγεῖσθαι τῶν δι' αὐτῆς ἀγομένων καὶ ἀντέχεσθαι τῶν ὑπ' αὐτῆς ὑπαγορευμένων (οὕτω γάρ ἂν εὐπαράδεκτος ἐν ταῖς ὑποθηκαῖς γενήσεται), καὶ τότε προστάσσειν τοῖς ἐγχειρισθεῖσιν αὐτῷ τήν ταυτότητα δρᾶν. Εἰ δὲ τό σήμαντρον τῆς

τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀρχῆς ἐστὶν ὁ σταυρός, ὃν ἐπὶ τῶν ὤμων φέρων ἐκόμισε, γινῶναι προσῆκε τί διά τούτων ἐμφῆναι βουλόμενος μυστικῶς οὕτω ταῦτα διέθηκέ τε καὶ ὑπέμεινε. Φασὶν οἱ τῶν συμβόλων ἐπιστήμονες τὸν μὲν ὤμον πράξεως εἶναι τεκμήριον, τὸν δὲ σταυρὸν ἀπαθείας, οἷα νέκρωσιν ἐμποιοῦντα.

Διὰ τούτων οὖν τῶν αἰνιγμάτων ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεός, ἀμφοτέρωθεν διεξελθὼν τῶν ὧν εἰσι τὰ αἰνίγματα (πράξεώς τε φημι καὶ τελείας ἀπαθείας), ὥστε μὴ παραφθεῖρεσθαι διὰ κενοδοξίας τὴν πράξιν, ἔδειξε δι' ὧν αὐτὸς κατεπράξατο, τοῖς ὑπηκόοις, μονονουχί διαπρυσίως βοῶν ὅτι, "Τοῦτο σύμβολον ὑπάρχει τῆς ἀρχῆς μου." πᾶς οὖν ὅστις ἐξ ὑμῶν ἐπιθυμητικῶς ἔχει πρὸς ταύτην τὴν ἀρχὴν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι, τουτέστιν τὴν νέκρωσιν τῶν παθῶν πράξιν, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὸ τῆς ἀφθονίας καλόν, διὰ τούτων ἐμφαίνων ὅτι γλίχεται πάντας ὁμοίως ἑαυτῷ ταύτην μεταχειρίζεσθαι (14Δ_394 > τὴν ἀρχὴν. Τό γάρ εἰπεῖν τὸν θεοφόρον διδάσκαλον ὅτι "Τῷ σταυρῷ συνεπαίρεται», οἶμαι διὰ τούτων ἔμφασιν ἡμῖν τοιάνδε παρέχειν, ὅτι τῆς λογικῆς φύσεως τῶν ἀνθρώπων διὰ πράξεως καὶ τῆς αὐτῆς συνεζευγμένης ἀπαθείας ὑψουμένης αὐτός (=1285=) ὁ Χριστός δηλονότι συνυψοῦσθαι λέγεται, τουτέστιν ἢ ἐν ἀνθρώποις Χριστοειδῆς κατάστασις, καθ' εἰρμόν καὶ τάξιν ὑψουμένη, διὰ πράξεως ἀπαθοῦς εἰς θεωρίαν τῆς φύσεως γνωστικὴν καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς θεολογικὴν μυσταγωγίαν κινουμένη.

Ὅπερ μάλιστα μοι φαίνεται δηλῶν ὁ ἅγιος Ἀρεοπαγίτης μέγας Διονύσιος ἐν οἷς φησιν. " Ἄλλ' ἐπεὶ εὐταξίας ἐστὶν ἀρχὴ τὸ θεῖον ἱεράς, καθ' ἣν ἑαυτῶν ἐπιγνώμονες οἱ ἱεροὶ γίνονται νόες, ὁ πρὸς τὸ οἰκεῖον τῆς φύσεως ὀρατὸν ἀνατρέχων ἐν ἀρχῇ μὲν ὅστις ποτέ ἐστὶν αὐτὸς ὄψεται, καὶ λήψεται πρῶτον ἐκ τῆς πρὸς τὸ φῶς ἀνανεύσεως ἱερὸν δῶρον· ὁ δὲ τὰ οἰκεῖα καλῶς ἀποσπαθέσιν ὀφθαλμοῖς ἐπισκοπήσας, τῶν ἀλαμπῶν μὲν ἀποφοιτήσῃ τῆς ἀγνοίας μυχῶν, τῆς δὲ Θεοῦ τελεωτάτης ἐλλάμψεως καὶ μεθέξεως ἀτελής ὧν αὐτὸς οὐκ αὐτόθεν ἐπιθυμήσει, κατὰ βραχὺ δὲ διὰ τῶν αὐτοῦ πρώτων ἐπὶ τὰ ἔτι πρότερα, καὶ τελειωθείς ἐπὶ τὴν ἀκροτάτην θεαρχικὴν ἐν τάξει καὶ ἱερώς ἀναχθήσεται κοινωνίαν».

Οὕτω μὲν οὖν συνεπαίρεται τῷ σταυρῷ κατὰ τὸν μέγαν καὶ θεόφρονα τοῦτον διδάσκαλον δι' ἡμῶν ἐν Πνεύματι κατ' αὐτὸν ὑψουμένων ὁ μόνον ὑψιστος, διὰ πράξεως καὶ τῆς αὐτῆς συνημμένης ἀπαθείας εἰς γνῶσιν ἐναγομένων, καὶ δι' ἐκείνης ἐν αὐτῷ τῷ νῷ πρὸς τὴν μυστικὴν ὑψουμένων τῶν θείων θεωρίαν τε καὶ μύησιν, προσθήσω δὲ θαρρῶν ὅτι καὶ μετουσίαν.

JE (95). ΕΚ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΕΙΣ ΤΟ· «Ο ΛΟΓΟΣ ΠΑΧΥΝΕΤΑΙ»

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου εἰς τὸ· «Ὁ Λόγος παχύνεται».

Παχύνεσθαι ὁ Λόγος εἴρηται τῷ θεοφόρῳ διδασκάλῳ κατὰ (14Δ_396 > τὴνδε, ὡς οἶμαι, τὴν ἔννοιαν, ἢ ὅτι Λόγος ὧν ἀπλοῦς τε καὶ ἀσώματος, καὶ πάσας καθεξῆς πνευματικῶς τρέφων τὰς ἐν οὐρανῷ θείας δυνάμεις, κατηξίωσε καὶ διὰ τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ παρουσίας ἐξ ἡμῶν δι' ἡμᾶς καθ' ἡμᾶς ἀμαρτίας χωρὶς παχυνθῆναι, καὶ ἡμῖν προσφυῶς φωναῖς τε καὶ παραδείγμασι τὴν περί τῶν ἀπορρήτων καὶ παντός λόγου δύναμιν ὑπερβαίνουσας ἐκθέσθαι διδασκαλίαν (διὰ παραβολῶν γάρ εἴρηται πάντα λελαληκέναι, καὶ χωρὶς παραβολῆς μηδὲν διεξιέναι· φίλον οὕτω τοῖς διδασκάλοις χρῆσθαι, ἐπὶ οἱ ἀκροαταὶ μὴ παρακολουθῶσι τοῖς πρωτοτύπως λεγομένοις, καὶ εἰς συναίσθησιν αὐτοῦ ἄγειν τῶν λεγομένων)· ἢ ὅτι τοῖς τῶν ὄντων ἑαυτὸν δι' ἡμᾶς ἀπορρήτως ἐγκρύψας λόγοις ἀναλόγως δι' ἑκάστου τῶν ὀρωμένων ὡς διὰ τινων γραμμάτων ὑποσημαίνεται, ὅλος ἐν ὅλοις ἅμα πληρέστατος, καὶ τὸ καθ' ἕκαστον ὁλόκληρος, ὅλος καὶ ἀνελάττωτος, ἐν τοῖς διαφόροις ὁ ἀδιάφορος καὶ

ὡσαύτως αἰεὶ ἔχων, ἐν τοῖς συνθέτοις ὁ ἀπλοῦς καὶ ἀσύνθετος, καὶ ἐν τοῖς ὑπὸ ἀρχὴν ὁ ἄναρχος, καὶ ὁ ἀόρατος ἐν τοῖς ὀρωμένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπτοῖς ὁ ἀναφής· ἢ ὅτι δι' ἡμᾶς, τούς παχεῖς τὴν διάνοιαν, σωματωθῆναι τε δι' ἡμᾶς καὶ γράμμασι καὶ (=1288=) συλλαβαῖς καὶ φωναῖς τυπωθῆναι κατεδέξατο, ἵνα ἐκ πάντων τούτων ἡμᾶς ἐπομένους αὐτῷ κατὰ βραχὺ πρὸς ἑαυτὸν συναγάγη, ἐνοποιηθέντος τῷ Πνεύματι, καὶ εἰς τὴν ἀπλήν περὶ αὐτοῦ καὶ ἄσχετον ἔννοιαν ἀναγάγοι, τοσοῦτον ἡμᾶς δι' ἑαυτὸν πρὸς ἔνωσιν ἑαυτοῦ συστείλας, ὅσον αὐτός δι' ἡμᾶς ἑαυτὸν συγκαταβάσεως λόγῳ διέστειλεν.

fS (96). ...».ΟΥΚ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΥΤΟΝ, ΑΛΛ' ΕΚ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΝ, ΑΛΛΗΣ ΕΞ ΑΛΛΟΥ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ...».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό· «Οὐκ ἐκ τῶν κατ' αὐτόν, ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ αὐτόν, ἄλλης ἐξ ἄλλου φαντασίας συλλεγομένης, εἰς ἓν τι τῆς ἀληθείας ἴνδαλμα».

Ἐκ τῶν κατὰ τὴν οὐσίαν, τουτέστι ἐκ τῆς οὐσίας αὐτῆς, ὁ Θεὸς οὐδέποτε τι ὑπάρχων γινώσκειται. Ἀμήχανος γάρ καὶ παντελῶς (14Δ_398 > ἄβρατος πάση τῇ κτίσει, ὀρατῆ τε καὶ ἀοράτῳ κατὰ τό ἴσον, ἢ περὶ τοῦ τί καθέστηκεν ἔννοια, ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ τὴν οὐσίαν μόνον ὅτι ἔστι, καὶ ταῦτα καλῶς τε καὶ εὐσεβῶς θεωρουμένων, τοῖς ὀρώσιν ὁ Θεὸς ἑαυτὸν ὑπενδίδωσι. Πάντα δέ τὰ περὶ τὴν οὐσίαν οὐ τό τί ἐστιν, ἀλλὰ τί οὐκ ἔστιν ὑποδηλοῖ, οἷον τό ἀγένητον, τό ἄναρχον, τό ἄπειρον, τό ἀσώματον, καὶ ὅσα τοιαῦτα περὶ τὴν οὐσίαν εἰσὶ, καὶ τό τι μὴ εἶναι, οὐχ ὅτι δέ τό τι εἶναι αὐτὴν παριστῶσιν· ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς προνοίας καὶ τῆς κρίσεως λόγοι, καθ' οὓς τό πᾶν σοφῶς διεξάγεται, μεθ' ὧν καὶ ἡ ἐναρμόνιος τῆς φύσεως θεωρία περὶ Θεοῦ εἶναι λέγεται, τὸν δημιουργὸν ἑαυτῆς ὅτι ἔστι μόνον ἀναλόγως δεικνύουσα. Ἐναντίως οὖν ταῖς καταφάσεσι κειμένων τῶν ἀποφάσεων, ἐναλλάξ ἀλλήλαις περὶ Θεὸν φιλικῶς συμπλέκονται καὶ ἀλλήλων ἀντιπαραλαμβάνονται· οἷον αἱ μὲν ἀποφάσεις τό μὴ τι εἶναι, ἀλλὰ τι μὴ εἶναι σημαίνουσαι τό Θεῖον, περὶ τό τί εἶναι τό τοῦτο μὴ ὄν, ἐνοῦνται ταῖς καταφάσεσιν, αἱ δέ καταφάσεις τό μόνον ὅτι ἔστι, τίποτε δέ τοῦτο ἐστὶ μὴ δηλοῦσαι, περὶ τό τι μὴ εἶναι τό τοῦτο ὄν ἐνοῦνται ταῖς ἀποφάσεσι, πρὸς μὲν ἀλλήλας δεικνύουσαι τὴν ἐξ ἀντιθέσεως ἐναντιότητα, περὶ δέ τὸν Θεὸν τῷ εἰς ἀλλήλα τῶν ἄκρων κατὰ περιπτῶσιν τρόπῳ τὴν οἰκειότητα.

fZ (97). ...».ΕΠΕΙ ΔΕ ΟΥΚ ΗΡΚΕΙ ΤΗ ΑΓΑΘΟΤΗΤΙ ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΚΕΙΝΕΙΣΘΑΙ ΜΟΝΟΝ...».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου· «Ἐπεὶ δέ οὐκ ἤρκει τῇ ἀγαθότητι τοῦτο τό κινεῖσθαι μόνον τῇ ἑαυτῆς θεωρίᾳ, ἀλλ' ἔδει χεθῆναι τό ἀγαθόν καὶ ὀδεῦσαι ὡς πλέονα εἶναι τὰ εὐεργετούμενα».

Τὸν πολλάκις εἰρημένον ἐρωτήσας περὶ τούτου μέγαν καὶ σοφὸν γέροντα δηλοῦν ἔφη διὰ τούτων τὸν μέγαν καὶ θεοφόρον (14Δ_400 > Γρηγόριον τό τὸν αὐτόν Θεὸν ἐν ἑαυτῷ μόνον, οἷα δὴ ἓνα κυρίως ὄντα, μηδὲν ἑαυτῷ τό παράπαν συνεπινοούμενον ἔχοντα κατὰ τὴν φύσιν διάφορον, ἐν ἑαυτῷ τε μόνον ἔχοντα τὴν ἀπερινόητον ἄναρχόν τε καὶ ἄπειρον καὶ ἀκατάληπτον μονιμότητα, ἐξ ἧς κατὰ ἀπειρόδωρον χύσιν ἀγαθότητος τὰ ὄντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παραγαγεῖν τε καὶ (=1289=) ὑποστήσασθαι, θελῆσαι καὶ ἑαυτὸν ἀναλόγως τοῖς ὄλοις καὶ τῷ καθ' ἕκαστον ἀχράντως μεταδοῦναι τὴν πρὸς τό εἶναι καὶ διαμένειν ἐκάστῳ χαριζόμενον δύναμιν, κατὰ τὸν ἅγιον καὶ θεοεἰκελον μέγαν Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην φάσκοντα, τό ἐν ὑμνητέον ὑπὸ Θεοῦ, τῷ πάντων ὑπεξαιρεῖσθαι, εἰς τό εἶναι ἀγαθότητι παραγαγόντα τὴν τε τῶν νοητῶν πᾶσαν διακόσμησιν καὶ τὴν τῶν ὀρατῶν εὐπρέπειαν, ἀναλόγως ἐκάστῳ τῶν κτισμάτων κατὰ τινὰ λόγον ἀπόρρητον σοφίας ἀμειώτως ἐνυπάρχειν,

καί μηδενί λόγῳ ἢ τρόπῳ τό σύνολον πάλιν κατέχεσθαι, τοῖς μέν κατά περιττήν ἀγαθόδωρον χύσιν, τοῖς δέ μέσῳ, τοῖς δέ τό κατά τι γοῦν ἐξεικονίζεῖν αὐτόν δύνασθαι. Καί τοῦτο ἄν εἴη τυχόν, κατά τήν ἐμήν ἀφροσύνην, τό χεῖσθαι τό ἀγαθόν καί ὀδεύειν, τό τόν ἕνα Θεόν ἀναλόγῳ πρὸς τά δεκτικά τῆ μεταδόσει τῶν ἀγαθῶν πληθύνεσθαι».

fH (98). ..»ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΚΟΙΝΩΝΕΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ, ΠΟΛΥ ΤΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΣ ΠΑΡΑΔΟΞΟΤΕΡΑΝ»

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Δευτέραν κοινωνεῖ κοινωνίαν, πολύ τῆς προτέρας παραδοξοτέραν».

Οὐκ ἦν θαυμαστόν, ὡς οἶμαι, τοσοῦτο, καίπερ ὄν τηλικούτο, τό κατά τήν πρώτην πλάσιν καθαρὰν οὔσαν τήν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἄτε δὴ χειρὶ Θεοῦ τιμηθεῖσαν, πρὸς κοινωνίαν ἑαυτοῦ διὰ τῆς ἐμπνεύσεως ἀγαγεῖν τόν Θεόν, τῷ ὁμοίῳ μεταδιδόντα τῆς κατ' εἰκόνα θείας ὠραιότητος, ὅσον τό ῥυπωθεῖσαν ταύτην (14Δ_402 > καί Θεοῦ δραπετεύσασαν, δι' ὧν ἀνεμάξατο παθῶν, ταύτη προσομιλήσαι καταδέξασθαι, καί τοῦ χείρονος μετασχεῖν, καί τῷ πάντῃ τῶν πραγμάτων ἀμίκτῳ τῆ παραδόξῳ ἐνώσει προσεπιτεῖναι τό θαῦμα. Πρότερον μὲν γάρ κατ' οὐδέν τρόπον ἢ λόγον οὐσίας ἢ ὑποστάσεως, τῶν ἐν οἷς τά ὄντα πάντα καθολικῶς θεωρεῖται, τό ἐν πρὸς τόν Θεόν ἢ φύσιν εἰλήφει, νῦν δέ τό καθ' ὑπόστασιν ἐν πρὸς αὐτόν διὰ τῆς ἀφράστου ἐνώσεως ἔλαβε, τόν οἰκεῖον δηλαδή κατά τήν οὐσίαν ἀναλλοιώτως πρὸς τήν θεῖαν οὐσίαν διάφορον διαφυλάττουσαν λόγον, πρὸς ἣν ἔχει διὰ τῆς ἐνώσεως τό καθ' ὑπόστασιν ἐν καί διάφορον, ἵνα τῷ μέν τοῦ εἶναι λόγῳ, καθ' ὄν γεγένηται καί ἔστι, διαμένοι τό ἑαυτῆς ὄν κυρίως ἔχουσα κατά πάντα τρόπον ἀμείωτον, τῷ δέ τοῦ πως εἶναι λόγῳ τό ὑφεισθῆναι θεϊκῶς λαβοῦσα τῆς περὶ τι ἄλλο κινήσεως τήν ῥοπήν παντελῶς μήτε γινώσκει, μήτε προσίηται. Ταύτη γοῦν πολύ τῆς προτέρας παραδοξοτέραν τήν πρὸς τήν φύσιν τῶν ἀνθρώπων ὁ Λόγος ἐποίησατο κοινωνίαν, αὐτήν τήν φύσιν οὐσιωδῶς ἑαυτῷ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσας.

fΘ (99). ..».... ΚΑΙ ΕΙ ΜΗ ΩΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΠΟ ΓΑΣΤΡΟΣ, ΑΛΛ' ΩΣ ΔΑΒΙΔ ΕΠΙ ΤΗ ΚΑΤΑΠΑΥΣΕΙ ΤΗΣ ΚΙΒΩΤΟΥ»

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, εἰς τό, «Νυνὶ δέ μοι δέξαι τήν κύησιν, καί προσκίρτησον, καί εἰ μή ὡς Ἰωάννης ἀπό γαστροῦ, ἀλλ' ὡς Δαβίδ ἐπὶ τῆ καταπαύσει τῆς κιβωτοῦ».

Ἰωάννης ὁ μέγας οὐ μόνον μετανοίας καί τῆς (=1292=) κατά τήν πρακτικὴν φιλοσοφίαν ἀπαθείας καί γνωστικῆς θεωρίας ἐστὶν εἰκῶν, τῆς μέν ὡς κῆρυξ καί βαπτιστής, τῆς δέ ὡς ἐρημίτης καί τοῦ κόσμου πάντῃ κεχωρισμένος, τῆς δέ ὡς Λευίτης καί ἱερεὺς καί Θεοῦ Λόγου πρόδρομος, ἀλλὰ καί τῆς ἐν τούτοις κατά τήν ἕξιν ἀτρεψίας σύμβολον, ὡς ἀπό γαστροῦ καί μέχρι θανάτου τόν ἐν τούτοις τῆς ψυχῆς τόνον ἐμείλικτον διατηρήσας. Ὁ δέ Δαβίδ (14Δ_404 > ἐξομολογήσεως πράξεώς τε καί θεωρίας καί αὐτός ἐστὶν εἰκῶν, ὡς τῆς ἰουδαϊκῆς φυλῆς καί ποιμὴν πρότερον καί ὕστερον βασιλεὺς, καί τῶν ἀλλοφύλων ἀναιρέτης, οὐ μὴν δέ καί τῆς τούτων κατά τήν ἕξιν ἀτρεψίας σύμβολον. Παρέπεσε γάρ μετὰ τήν ἐπίγνωσιν, ἀνθρώπινόν τι παθῶν, καί τήν ἕξιν τῆς ἀρετῆς καί τῆς γνώσεως οὐκ ἐφύλαξεν ἄτρεπτον. Διὸ τυχόν οὐδέ ἀπό γαστροῦ τοῦ Λόγου προσκίρτησαι γέγραπται κατά τόν μέγαν Ἰωάννην, ἀλλὰ μετὰ τήν τῶν ἀλλοφύλων τελείαν ἀναίρεσιν καί τήν τῆς κιβωτοῦ ἀποκατάστασιν, τουτέστι μετὰ τήν τῶν παθῶν ὑποχώρησιν καί τήν τῆς γνώσεως αὔθις ἐπάνοδον.

Τύπος οὖν ἐστὶν ὁ μὲν Ἰωάννης πάντων τῶν κατ' ἀρετὴν καὶ γνῶσιν διὰ μετανοίας ἐν πνεύματι γεννωμένων, καὶ μέχρι τέλους διὰ προκοπῆς τὴν ἐν τούτοις ἔξιν ἄτρεπτον διατηρούντων, ὁ δὲ Δαβὶδ πάντων τῶν μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν παραπιπτόντων, καὶ πάλιν διὰ μετανοίας τὸ κατ' ἀρετὴν καὶ γνῶσιν ἐπαναγόντων τῆς ψυχῆς τῆς θείας χαρᾶς ἀγαλλίαμα. Σύντομος οὖν ὑπάρχων, καὶ τῷ πνεύματι τὴν εἰς πλάτος τοῦ Λόγου δύναμιν νοερῶς συστείλας ὁ μέγας διδάσκαλος, Ἰωάννη καὶ Δαβὶδ τοῖς μεγάλοις παρείκασε διὰ τῆς καθ' ἑκάτερον ἕξεως τούτων θείων λογίων ἀκροατάς, ὡς ἐνὶ πάντως τούτων, καθάπερ οἶμαι, κατὰ τὸν ἐφ' ἑκάστῳ καλῶς ἀποδοθέντα τρόπον, ἑκάστου τῶν κατ' εὐσέβειαν ζώντων ἐνισχημένου, οἰονεὶ διαρρήδη βωῶν ὅτιπερ Πάντες ὅσοι τὸν θεῖον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς γνώσεως ἐν ἑαυτοῖς διὰ μετανοίας κυϊσκόμενον ἐδέξασθε Λόγον, ἢ κατὰ τὸν μέγαν Ἰωάννην ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους διὰ προκοπῆς τὸ ἐπ' αὐτῷ τῆς ψυχῆς κατὰ τὴν ἔξιν ἀτρέπτως θεῖον διατηρήσατε σκίρτημα, μηδενὶ τὸ παράπαν ὑπαγόμενοι κακίας εἶδει καὶ ἀγνωσίᾳ, ἢ κατὰ τὸν μακάριον Δαβὶδ, κἄν εἰ συμβέβηκε τι κατὰ τὸν θεῖον δρόμον ὑμῖν ἀβούλητον, φιλοπόνως διὰ μετανοίας σπουδάζεται πρὸς ἑαυτοὺς τὴν ἀρετὴν ἐπαναγαγεῖν καὶ τὴν γνῶσιν ὑπομονῆς τόνοις καὶ λόγων θείων ἀσκήμασι, καὶ μὴ τῇ ῥαθυμίᾳ τοῖς πάθεσιν ἔκδοτον (14Δ_406 > ταύτην τὴν ἐν ὑμῖν θείαν, τῆς ἀρετῆς λέγω καὶ τῆς γνώσεως, ἔασαντες κιβωτόν τὸ τοῦ ἱερέως Ἦλει ὑπομένητε πάθος, καὶ ὀπισθίως πεσόντες περὶ τὰς πύλας τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν Σηλῶμ ἀποθάνητε, τὸν ὦμον τῆς πράξεως συντριβέντες.

Ὅπερ, ὡς οἶμαι, σαφέστερον διδάσκων ὁ μακάριος οὗτος Πατὴρ ἐν τῷ εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν λόγῳ φησὶ " Αἰδεῖν δὲ τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινὸν κελευόμεθα, εἴτε οἱ εἰς Βαβυλῶνα καὶ τὴν πονηρὰν (=1293=) σύγχυσιν κατασυρέντες ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας, ἔπειτα πρὸς Ἱερουσαλὴμ ἀνασωθέντες, κἀκεῖ μὲν οὐ δυνάμενοι τὴν θείαν ἄδειν ὠδὴν ὡς ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας, ἐνταῦθα δὲ νέαν ὠδὴν καὶ πολιτείαν ἰστάμενοι, εἴτε οἱ μείναντες ἐν τῷ καλῷ καὶ προκόπτοντες, καὶ τὸ μὲν κατωρθώκοτες ἤδη, τὸ δὲ κατορθοῦντες παρά τοῦ καινοποιοῦ Πνεύματος. "Ταῦτα στοχαστικῶς κατὰ τὴν ἐμὴν ἀφροσύνην νενοηκότα τὸν διδάσκαλον φάναι νομίζω»· Νυνὶ δέ μοι δέξαι τὴν κύησιν καὶ προσκίρτησον, εἰ καὶ μὴ ὡς Ἰωάννης ἀπὸ γαστροῦ, ἀλλ' ὡς Δαβὶδ ἐπὶ τῇ καταπαύσει τῆς κιβωτοῦ, τῷ κατ' ἀξίαν καὶ γένος τῆς θεωρίας τρόπῳ συνηρηκότα τὴν τῶν εἰρημένων θεωρίαν.

Φασὶ γάρ οἱ τῶν τοιούτων ἀκριβεῖς ἐπιμεληταὶ μυστηρίων καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς πνευματικῶν λόγων ἐρασταὶ καὶ φιλοθεάμονες, τὸν καθόλου τῆς Γραφικῆς θεωρίας λόγον, ἕνα τυγχάνοντα, δεκαχῶς πλατυνόμενον θεωρεῖσθαι, τόπῳ, χρόνῳ, γένει, προσώπῳ, ἀξίᾳ, ἤγουν ἐπιτηδεύματι, πρακτικῇ, φυσικῇ, θεολογικῇ, φιλοσοφίᾳ, ἐνεστῶτι, καὶ μέλλοντι, ἤγουν τύπῳ καὶ ἀληθείᾳ, καὶ αὐθις συναγόμενον τοὺς πέντε τρισὶ περιγράφειν τρόποις, καὶ πάλιν δυσὶ τοὺς τρεῖς, καὶ τοὺς δύο ἐνὶ συγκλείειν παντελῶς μὴ ἀριθμουμένῳ λόγῳ· οἷον τοὺς κατὰ χρόνον καὶ τόπον καὶ γένος καὶ πρόσωπον καὶ ἀξίαν, πέντε τυγχάνοντες, εἰς τρεῖς συνάγειν τοὺς τῆς πρακτικῆς καὶ φυσικῆς καὶ θεολογικῆς, τούτους δὲ πάλιν τρεῖς ὄντας, εἰς δύο, τοὺς τὸ παρὸν τε καὶ τὸ μέλλον σημαίνοντας, καὶ τούτους εἰς τὸν τελεστικὸν καὶ ἀπλοῦν, ὡς φασι, καὶ (14Δ_408 > πάντων περιεκτικὸν ἄρρητον Λόγον, ἐξ οὗ κατὰ πρόοδον γέγονεν ἡ καθολικὴ τῶν ὑπὸ θεωρίαν τῆς Γραφῆς τρόπων δεκάς, καὶ εἰς ὃν ὡς ἀρχὴν κατὰ περιγραφὴν ἡ αὐτὴ δεκάς ἀνατατικῶς εἰς μονάδα πάλιν συνάγεται.

Καὶ κατὰ μὲν χρόνον ὁ τῆς Γραφῆς θεωρεῖται λόγος, ἡνίκα τὸ Ποτέ, τὸ Ἦν, τὸ Ἔστι, τὸ Ἔσται, τὸ Πρό τοῦδε, τὸ Παρὸν, τὸ Μετὰ τόδε, καὶ Ἐπὶ τοῦδε, καὶ Ἀπ' ἀρχῆς, τὸ Παρελθόν, τὸ Μέλλον, ἐνιαυτούς τε καὶ καιρούς καὶ μῆνας καὶ ἐβδομάδας καὶ ἡμέρας καὶ νύκτας καὶ τὰ τούτων μέρη, καὶ ἀπλῶς ὅσα ἐμφαντικὰ χρόνου, δηλοῖ· κατὰ δὲ τόπον, ὅταν οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ ἀέρα καὶ θάλασσαν, οἰκουμένην, πέρατα,

χώρας, νήσους, πόλεις, ναούς, κόμας, ἀγρούς, ὄρη, φάραγγας, ὁδούς, ποταμούς, ἐρήμους, ληνοῦς, ἄλωνα, ἀμπελῶνας, καί ἀπλῶς ὅσα τόπον χαρακτηρίζει δύναται, σημαίνει· κατά γένος δέ, καθολικῶς μὲν ὁπότεν ἀγγέλους, ἢ ὅσα τῆς ἐν οὐρανοῖς ἔστι τῶν νοερῶν οὐσιῶν διακοσμῆσεως, πρὸς δέ καί ἥλιον καί σελήνην, ἀστέρας, πῦρ, καί ὅσα ἐν ἀέρι, ἐν γῆ, ἐν θαλάσῃ τυγχάνει ὄντα, ἢ ζῶα, ἢ ζωόφυτα, ἢ φυτά, καί ὅσα ἐκ γῆς μεταλλεύεται καί τέχναις ἀνθρώπων ὑποπίπτει, καί ὅσα ἕτερα τοιαῦτα, δηλοῖ, ἰδιοτρόπως δέ πάλιν, ὅταν ἀνθρώπους, ἔθνη, λαούς, γλώσσας, φυλάς, πατριάς, καί ὅσα τοιαῦτα, σὺν ἀριθμῶ ἢ ἀριθμοῦ χωρὶς ὀνομάζῃ· κατά πρόσωπον δέ, ὅταν τόνδε τὸν ἄγγελον, ἢ τόνδε τὸν ἀρχάγγελον, ἢ Σεραφίμ, ἢ ὅσα τῶν ἐν οὐρανοῖς διαιτωμένων νοερῶν οὐσιῶν, ἐξ ὀνόματος καλῆ, ἢ Ἀβραάμ, ἢ Ἰσαάκ, ἢ Ἰακώβ, ἢ ἕτερον τινα τῶν ἐν ἐπαίνῳ ἢ ψόγῳ τῇ Γραφῇ κειμένων, δι' ὀνόματος (=1296=) παραδηλοῖ· κατ' ἀξίαν δέ, ἡνίκα βασιλείαν, ἢ βασιλέα, ἢ ποιμένα, ἢ ποιμνην, ἢ ἱερέα, ἢ ἱερωσύνην, ἢ γεωργόν, ἢ στρατηγόν, ἢ ἀρχιτέκτονα, καί ἀπλῶς εἶ τι ἄλλο τῶν οἷς διήρηται τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐπιτηδεύμασι.

Ταῦτα γὰρ πάντα ὅσα τοῖς πέντε περιεχόμενα τρόποις ἔδειξεν ὁ λόγος, οὐσία καί δυνάμει καί ἐνεργεία, ταῖς περὶ αὐτὰ πρώταις διαιρέσεσι, συνιστάμενα, ἢ κινεῖ πάντως ἢ κινεῖται, ἢ (14Δ_410 > ἐνεργεῖται ἢ ἐνεργεῖ, ἢ θεωρεῖ ἢ θεωρεῖται, ἢ λαλεῖ ἢ λαλεῖται, ἢ διδάσκει ἢ διδάσκεται, ἢ ἐπιτροπὴν ἢ ἀποτροπὴν δέχεται, καί ἀπλῶς ἵνα συνελών εἶπω, ἢ ποιοῦντα ἢ πάσχοντα τὴν πρακτικὴν καί τὴν φυσικὴν καί τὴν θεολογικὴν κατὰ συμπλοκὴν δι' ἀλλήλων ποικίλως ἡμῖν εἰσηγοῦνται φιλοσοφίαν, ἐκάστου δηλαδὴ τῶν ὀνομασμένων πολυτρόπως ταῖς περὶ αὐτὸ κατὰ τὴν θεωρίαν ἐπινοίαις ἐπαινετῶς ἢ ψεκτῶς λαμβανομένου, καί τούς ἐπ' αὐτῷ ποιητέους ἢ οὐ ποιητέους, ἢ φυσικούς ἢ ἀφυσικούς, ἢ νοητούς ἢ ἀνοήτους λόγους ἐκφαίνοντος. Διττός γάρ, ὡς ἔφην, ὁ ἐφ' ἐκάστῳ λόγῳ τρόπος ἐστί, κατὰ τὸ δυνατόν τῷ ποιουμένῳ τὴν ἐπ' αὐτοῖς συνετῶς τῆς θεωρίας ἐξέτασιν, ἵνα ἔκ τε τῆς τῶν ποιητέων καί φυσικῶν καί νοητῶν λόγων θέσεως, καί ἐκ τῆς τῶν οὐ ποιητέων καί ἀφυσικῶν καί ἀνοήτων φαντασιῶν ἀφαιρέσεως, ἢ πρακτικὴ καί ἢ φυσικὴ καί ἢ θεολογικὴ περιποιηθῇ τοῖς εὐσεβέσι φιλοσοφία, ταυτόν δέ ἐστὶν εἰπεῖν, φιλοθεΐα.

Καί αὗται δέ πάλιν τῷ τε παρόντι καί τῷ μέλλοντι διαιροῦνται, ὡς σκιάν ἔχουσαι καί ἀλήθειαν, καί τύπον καί ἀρχετυπίαν. Ὡς δ' ἂν ὑπερφυῶς τε καί ὑψηλῶς δυνατόν ἐστὶ κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἀκρότατον φθάσαντες μέτρον τῆς ἀρετῆς καί τῆς γνώσεως καί τῆς σοφίας περιγενέσθαι τὴν τῶν θείων ἐπιστήμην, ἐν τύπῳ καί εἰκόνι τῶν ἀρχετύπων ἐστί. Τύπος γάρ ἐστὶν ὡς ἀληθῶς πᾶσα παρ' ἡμῶν νῦν εἶναι νομιζομένη ἀλήθεια, καί σκιά τοῦ μείζονος Λόγου καί εἰκῶν. Ὁ ἐν ὅλοις κατὰ τὸ παρόν πρὸς τὸ μέλλον καί τῶν ὄλων ποιητικὸς Λόγος κατανοούμενός ἐστιν ὡς ἐν τύπῳ καί ἀληθείᾳ, καί ὢν καί φαινόμενος, ὡς ὑπὲρ τὸ παρόν καί τὸ μέλλον ὢν, καί ὑπὲρ τύπον καί ἀλήθειαν, τῷ μηδὲν ἔχειν ἀντικείμενον συνθεωρούμενον. Ἀντίκειται δέ τῇ ἀληθείᾳ τὸ ψεῦδος. Ὑπὲρ ἀλήθειαν ἄρα ὁ πρὸς ὃν τὰ πάντα συνάγεται Λόγος, καί αὐθις, ὡς ἄνθρωπος καί Θεός (14Δ_412 > ὑπάρχων, καί ὑπὲρ πᾶσαν ὢν ἀληθῶς ἀνθρωπότητά τε καί θεότητα.

Συνάγονται τοίνυν οἱ μὲν πρότεροι πέντε τρόποι κατὰ τὴν ἐπ' αὐτοῖς πολύτροπον θεωρίαν εἰς πρακτικὴν καί φυσικὴν καί θεολογικὴν φιλοσοφίαν, αὗται δέ πάλιν εἰς τὸ παρόν καί εἰς τὸ μέλλον, ἥτοι τύπον καί ἀλήθειαν, τὸ παρόν δέ καί τὸ μέλλον εἰς τὸ ἀρχικόν, ἡγουν τὸν ἐν ἀρχῇ Λόγον, τὸν ποιοῦντα παθεῖν αὐτόν καί ἰδεῖν τούς ἀξίους αὐτοῦ γενομένους, καί διὰ τῶν εἰρημένων φιλοπόνως τὴν πρὸς αὐτόν ποιησαμένους πορείαν, καί τὴν δι' αὐτούς γενομένην δεκάδα δι' αὐτόν ποιησαμένους μονάδα, τὴν αὐτούς ἐκτινάξαν παντός ἐμπαθοῦς τε καί φυσικοῦ καί (=1297=) νοητοῦ κινήματος, καί τὴν ἐν χάριτι θείαν αὐτοῖς κατὰ τὴν ὀλόκληρον ἕξιν ἐμμορφώσαν τῆς κατὰ φύσιν θείας ἀπλότητος ιδιότητα. Ἰστέον δέ καί τοῦτο, ὅτι

τῆς μὲν προνοίας ὁ λόγος τῆ φυσικῆ, καὶ ὁ τῆς κρίσεως λόγος τῆ πρακτικῆ κατέσπαρται φιλοσοφία, κατὰ τοὺς αὐτοῖς πρέποντας τρόπους, οἷς διὰ τῆς θεωρίαν τῶν ὄντων τε καὶ γινομένων ἐμφαίνονται.

Ταῦτα, καθὼς εἴρηται, νενοηκότα τὸν θεόφρονα τοῦτον διδάσκαλον οἶμαι προσφόρως τοὺς ὀνομασθέντας ἁγίους ἐκ τοῦ κατὰ γένος καὶ ἀξίαν τρόπου τῆς ἐπ' αὐτοῖς θεωρίας καλέσαι, τὸν δὲ μέγαν Ἰωάννην καὶ ἐκ τοῦ τόπου. Διόπερ ὁ μέγας ἅγιος Ἰωάννης, ὡς μὲν κήρυξ μετανοίας, πράξεώς ἐστιν εἰκὼν, ὡς δὲ ἐρημίτης, ἀπαθείας, ὡς Λευίτης δὲ καὶ ἱερεύς, γνωστικῆς θεωρίας, ὡς δὲ τοῦ λόγου προσκιρτήσας ἀπὸ γαστροῦ, ἀτρεψίας καὶ τῆς κατ' ἀρετὴν καὶ γνῶσιν ἕξεώς ἐστι σύμβολον· ὁ δὲ ἅγιος Δαβίδ, ὡς μὲν Ἰουδαῖος καὶ ποιμὴν, τὴν δι' ἐξομολογήσεως πρακτικὴν φιλοσοφίαν εἰκονίζεται, ὡς δὲ βασιλεύς Ἰσραὴλ, τὴν θεωρητικὴν εἰσηγεῖται μυσταγωγίαν. Γένος οὖν τοῦ μὲν ἁγίου Ἰωάννου τὸ ἔθνος καὶ ἡ φυλὴ ἐξ ὧν ὑπῆρχε, ἀξία δὲ τὸ κήρυγμα καὶ ἱερωσύνη, καὶ τόπος ἡ ἔρημος ἐν ἣ διῆγε· τοῦ δὲ ἁγίου Δαβίδ ὡσαύτως, τὸ μὲν γένος τὸ ἔθνος ἐστὶ καὶ ἡ φυλὴ, τὸ δὲ ἐπιτήδευμα, ἦγγουν ἡ ἀξία, ἡ ποιμαντικὴ καὶ ἡ βασιλεία. Αἷς ἑκάτερος, (14Δ_414 > ἀναλόγως ἑαυτῶ κατὰ τὸν πρέποντα λόγον τῶν ἐπ' αὐτῶ λεγομένων τρόπων θεωρούμενος, τὸ δι' αὐτοῦ δηλούμενον "ἀπταιστως" μυστήριον δείκνυσιν.

P (100). ...»ΑΝ ΕΙΣ ΑΙΓΥΠΤΟΝ ΦΕΥΓΗ, ΠΡΟΘΥΜΩΣ ΣΥΜΦΥΓΑΔΕΥΘΗΤΙ...».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό· «Ἄν εἰς Αἴγυπτον φεύγη, προθύμως συμφυγαδεύητι· καλὸν τῷ Χριστῷ συμφεύγειν διωκομένῳ. Ἄν ἐν Αἰγύπτῳ βραδύνη, κάλεσον αὐτὸν ἐξ Αἰγύπτου, καλῶς ἐκεῖ προσκυνούμενον».

Δεῖ καθάπερ οἶμαι, πρὸς τῷ γινώσκειν εἰς Αἴγυπτον φυγόντα τὸν Κύριον καὶ ὑπὸ τίνος διωκόμενον κατὰ τὸ ἀκόλουθον εἰδέναι. Φεύγει τοίνυν ὁ Κύριος οὐ μόνον ἀπλῶς εἰς Αἴγυπτον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Ἡρώδου διωκόμενος, τοῦ τηνικαῦτα τῆς Ἰουδαίας γῆς βασιλεύοντος. Ἐρμηνεύεται δὲ ὁ Ἡρώδης, ὡς φασι, πάθος, καὶ δερμάτινος, καὶ φύσις, ἡ δὲ Αἴγυπτος καὶ αὐτὴ πολλαχῶς λαμβάνεται, κατὰ τὰς ἐπ' αὐτῇ τῶν θεωρητικῶν τρόπων ἐπινοίας, ποτέ μὲν εἰς τὸν ἐνεστῶτα κόσμον, ποτέ δὲ εἰς τὴν σάρκα, ποτέ δὲ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ποτέ δὲ εἰς τὴν ἄγνοιαν, ποτέ δὲ εἰς τὴν κάκωσιν, καθ' ἣν μάλιστα νῦν ἐπιβολὴν πρέπον ἐστὶν ἐκδέξασθαι τὴν εἰς Αἴγυπτον τοῦ Κυρίου φυγὴν. Καλὸν οὖν ἐστι συμφεύγειν εἰς Αἴγυπτον τῷ Χριστῷ, τουτέστι τῷ ἐν ἡμῖν διαγνωστικῷ θείῳ Λόγῳ, διὰ νηπιότητα τέως διωκομένῳ, δι' ἡμᾶς τοὺς κατ' αὐτὸν νηπιάζοντας, ὑπὸ τοῦ κρατοῦντος ἡμῶν ἔτι καὶ βασιλεύοντος διὰ τῶν ἐμπαθῶν τῆς σαρκὸς κινήματων χοϊκοῦ φρονήματος, (=1300=) εἰς τὴν διὰ τῆς πρακτικῆς κάκωσιν, ἕως οὗ θάνατος ἡμῖν μηνυθῆ διὰ τῆς ἀπαθείας τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν τοῦ ἐν ἡμῖν νηπιάζοντος θειοτάτου Λόγου, τουτέστι τῶν τὴν ἡμῶν κατὰ τὸν λόγον θεοτελῆ ζωὴν νεκρῶσαι θελώντων, καὶ τὴν χριστοειδῆ κατάστασιν, ἦγγουν ἕξιν, ἀφανίσαι μαινομένων, τοῦ διὰ τῆς ἡμῶν ἀδιστάκτου κατὰ προαίρεσιν προθύμως ὡσπερ διὰ νεφέλης (14Δ_416 > κούφης ἐπιβαίνοντος ἡμῶν τῆ Αἰγύπτῳ, λέγω δὲ τῆ σαρκί, καὶ τὰ ταύτης κινήματά τε καὶ παθήματα ὡσπερ τινὰ χειροποίητα εἶδωλα κατασειόντος καὶ τῆς ἕδρας μετακινουντός τε καὶ παντελῶς τῆς ψυχῆς ἀπωθουμένου, καὶ εἰς ἑαυτὸν μετὰ τὴν εἰκόνων ἀποβολὴν δεόντως μετάγοντος τὴν προσκύνησιν. Οὕτω μὲν οὖν συμφεύγομεν καλῶς τῷ Χριστῷ διωκομένῳ, τῆς σὺν αὐτῷ φυγῆς διὰ τῆς ἐκουσίου κακώσεως καλὸν λαμβάνοντες μισθὸν τὴν ἀπάθειαν.

Καλοῦμεν δὲ πάλιν τὸν Χριστὸν ἐξ Αἰγύπτου μὴ ἔωντες τὸν ἐν ἡμῖν θεῖον τῆς διαγνώσεως λόγον μετὰ τὴν τῶν παθῶν ὑποχώρησιν καὶ τελείαν νέκρωσιν ταῖς κατὰ τῶν μὴ ὄντων μηχαναῖς ἀνοήτως προσανέχειν, μηδὲ σάρκα Λόγον ἐν ἑαυτοῖς μόνον ἢ ἐν ἑτέροις ἡμῖν προσομιλοῦσιν αὐτὸν συγχωροῦντες γινώσκεσθαι. Ἄλλὰ

καλῶς τε καί πιστῶς ἐν τοῖς κατὰ τὴν κάκωσιν τῆς πρακτικοῦς φιλοσοφίας τύποις διὰ τῶν ἀρετῶν προπαιδευθέντες ἀναβαίνωμεν ἐκ τούτων διὰ θεωρίας ἐπὶ τὴν ὧσιν εἰσι τύποι καί προχαράγματα γνῶσιν, ὥσπερ ἀπὸ τινος Αἰγύπτου εἰς τὴν Ἰούδα καλῶς ἀναβαίνοντες καί τοὺς σὺν ἡμῖν ἀναβαίνειν διδάσκοντες, καί ἀπὸ τοῦ σάρκα Λόγον εἶδέναι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πρακτικῆς μεταβαίνωμεν ἐπὶ τὴν δόξαν τὴν ὡς Μονογενοῦς παρὰ Πατρός αὐτοῦ γνῶσιν.

Οὕτω τις καλῶς τε καί εὐσεβῶς συμφεύγει Χριστῷ διωκομένῳ, καί οὕτω πάλιν αὐτὸν καλεῖ πρὸς θεωρίαν καί γνῶσιν ἀπὸ τῆς πρακτικῆς μεταβαίνων, πάντα ποιῶν σὺν τῷ Λόγῳ κατὰ τὸν Λόγον ὑπὲρ τοῦ Λόγου. Μὴ φανήτω δέ σοι παράδοξον εἰς τὴν κατ' ἀρετὴν ληφθεῖσα νῦν ἡ Αἴγυπτος κάκωσιν, ἀλλ' ἐπίσηψον ἀκριβῶς τοῖς κατὰ τὴν Παλαιάν ἱστορηθεῖσι, πῶς οὐ μόνον τὸν Ἰσραὴλ πλινθουργοῦντα, ἀλλὰ καί αὐτοὺς Αἰγυπτίους διὰ τῆς Μωσέως ἐπιδημίας εἰς φθορὰν ἐβασάνιζε. Κάκωσις γάρ ὥσπερ καί σκότος, ὡς ἔφην, ἡ Αἴγυπτος ἐρμηνεύεται. Πᾶσα δέ κατὰ τὸν εἰκότα λόγον ἐρμηνεία τὴν ἐπαινετὴν ἐπιδέχεται καί τὴν ψεκτὴν τοῦ ὑπ' ἐκείνου διὰ τῆς θεωρίας ὡς ἐπὶ τὸ (14Δ_418 > πλειστον ἔννοιαν. Εἰ τοίνυν σαρκὸς εὐεκτοῦσης καί παινομένης τοῖς ἀθέσειν ἢ ψυχὴ βασανίζεται καί σκοτίζεται τῆς τῶν ἀρετῶν ἕξεως καί τοῦ φωτισμοῦ τῆς γνώσεως ὑποχωρούντων, τὸν αὐτὸν τρόπον πάντως κατὰ τὸ εἶκος, καί τῆς ψυχῆς τῷ θείῳ κάλλει τῶν ἀρετῶν καί τῷ φωτισμῷ τῆς γνώσεως φρουρουμένης τε καί λαπρυνομένης, ὁ ἕξω ἄνθρωπος διαφθείρεται, τῆς σαρκὸς διὰ τὴν ἐπιδημίαν τοῦ Λόγου τὴν φυσικὴν εὐεξίαν ἀποβαλλομένης, ἐν ἧ κρυπτόμενος μᾶλλον δέ βασιλεύων, ὁ τὴν ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ δύναμιν ἔχων δράκων, οἷόν τις τῶν καλῶν σκεδαστῆς Φαραῶ ἀόρατος, διεῖρπε, τὴν ψυχὴν τοῖς καθ' ἁμαρτίαν δῆγμασι βάλλων, ὅς διὰ τοῦ κατὰ μέρος τό φρόνημα τῆς σαρκὸς σβέννυσθαι κατὰ τὴν πρακτικὴν κακουχίαν (=1301=) ὑποχωρεῖ τελείως νεκρούμενος, οὐδέ ἔχνος τῆς ποτε τυραννίδος εἰκότως ἀφείς, ὥστε βοᾶν διὰ Χριστοῦ δύνασθαι τοὺς τῆς ἐλευθερίας τετυχηκότας, καί πρό τῆς γενικῆς ἀναστάσεως διὰ τὴν ἤδη γεγενημένην αὐτοῖς τῆς προαιρέσεως ἐθελούσιον ἀνάστασιν, Ποῦ σου, θάνατε, τό κέντρον; ποῦ σου, ἄδη, τό νίκος; τὴν ἡδονὴν λέγοντες τῆς σαρκὸς τὴν συνημμένην αὐτῇ τῆς ψυχῆς ἐκ τῆς ἀγνοίας ἀπάτην, δι' ὧν ποτε πρό τοῦ Χριστοῦ κρατῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὁ παμμίαιρος διάβολος ἀφειδῶς διετίτρα τῷ κέντρῳ τῆς ἡδονῆς τὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν, καί φιλονεικῶς τῷ ξίφει τῆς ἀπάτης πρὸς ἀπώλειαν αὐτὴν ὑπεσύρετο.

ΡΑ (101). ... ΕΚ ΤΟΥ ΕΙΣ ΤΑ ΦΩΤΑ ..».... ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΔΟΞΗΣ ΑΠΟΠΕΣΕΙΝ, ΕΙΣ ΕΙΔΩΛΑ..».

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ εἰς τὰ Φῶτα λόγου, εἰς τό· «Εἶπερ ἀσεβεῖν αὐτοὺς ἔδει πάντως, καί τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης ἀποπεσεῖν, εἰς εἶδωλα κατενεχθέντας καί τέχνης ἔργα καί χειρῶν πλάσματα, μὴ ἄλλο τι κατ' αὐτῶν εὔξασθαι τοὺς νοῦν ἔχοντας, ἢ τοιαῦτα σεβασθῆναι καί οὕτω τιμῆσαι».

Τούτων ἀναγνωσθέντων εἶπατε, τινές τῶν ἀκρωμένων (14Δ_420 > ἐπέσηψαν τῷ διδασκάλῳ, φάσκοντες μὴ δίκαιον εἶναι τοὺς νοῦν ἔχοντας καί εὐαγγελικῶς ζῆν προθεμένους κατὰ τινος εὔξασθαι τοιαῦτα σεβασθῆναι καί οὕτω τιμῆσαι. Πρὸς οὓς ἐμόν μὲν οὐδέν, ὃ δέ παρά τινος γέροντος τά θεῖα σοφοῦ καί τὴν τῶν Πατέρων περὶ πολλοῦ ποιουμένου διδασκαλίαν ἐδιδάχθην περὶ τούτου, φημί. Ὁ ἅγιος καί μακάριος Πατὴρ ἡμῶν καί διδάσκαλος Γρηγόριος, ὃ οὔτοι, (ὡς γάρ παροῦσιν αὐτοῖς διαλεχθήσομαι), θεασάμενος τοὺς Ἑλληνας προηγουμένως οὕτως ἀλόγως πλανηθέντας, καί τῆς περὶ τοῦ κυρίως ὄντος Θεοῦ πάμπαν ἐννοίας ἀπαχθέντας, συμπαθείας νόμῳ ταῦτα διεξείσιν, ἵνα ἐκ τῆς τῶν σεβασμάτων ἀλογίας τε καί εὐτελείας, μᾶλλον δέ κυριώτερον εἰπεῖν βδελυρίας, πολλῇ τῶν

ἐπιχειρηματικῶν λόγων αὐτοῖς γενομένη τῶν σεβασμάτων ἀνασκευῆ ῥάστη γένηται αὐτοῖς πρὸς ὀρθοτομίαν ἢ ἄνοδος, προσέτι γε μὴν καὶ μηδέ τινα τούτων κακοδοξία κατασυρῆναι, διὰ τὸ τὴν ἀπάτην ἐκ τοῦ προχείρου πᾶσιν εὐδῆλον εἶναι καὶ εὐφώρατον, μηδενὶ τιμῆ δοκοῦντι συγκαλύπτουσαν τὸ λανθάνον κακόν.

PB (102). ...»ΟΥ ΔΕ ΚΑΘΑΡΣΙΣ, ΕΛΛΑΜΨΙΣ, ΕΛΛΑΜΨΙΣ ΔΕ ΠΟΘΟΥ ΠΛΗΡΩΣΙΣ, ΤΟΙΣ ΤΩΝ ΜΕΓΙΣΤΩΝ...».

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τὸ, «Οὐ δέ κάθαρις, ἔλλαμψις, ἔλλαμψις δέ πόθου πλήρωσις, τοῖς τῶν μεγίστων, ἢ τοῦ μεγίστου, ἢ ὑπὲρ τὸ μέγα ἐφιεμένους».

Φασὶν οἱ τῶν θείων ἐπιστήμονες μυστηρίων ὅτι ἔνθα κάθαρις ψυχῆς ἢ διὰ τῶν ἀρετῶν, ἐκεῖ καὶ ἔλλαμψις γνώσεως μετὰ τὴν εὐσεβῆ τῶν ὄντων διάσκεψιν ἀναφαίνεται, πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ κατανόησιν (=1304=) τὴν ψυχὴν ἀναβιβάζουσα, καὶ τὸν πόθον αὐτῆς προσηλοῦσα τῷ ἐσχάτῳ τῶν ὀρεκτῶν, ὅπερ ἐστὶν ὁ Θεός, ὁ ἐν τοῖς μεγίστοις καὶ ἐν τῷ μεγίστῳ καὶ ὑπὲρ τὸ μέγα κυρίως ὑπάρχων καὶ γινωσκόμενος: "ἐν τοῖς μεγίστοις" μὲν, ὡς ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν ὁμοουσίους καὶ ὁμοδυνάμους, ἀσυγχύτους (14Δ_422 > τε τῇ ἀκριβεῖ καὶ ἀμεταβόλῳ περὶ ἐκάστην ἰδιότητι, ἀγεννησίᾳ λέγω καὶ γεννήσει καὶ ἐκπορεύσει: "ἐν τῷ μεγίστῳ" δέ, διὰ τὸ κατ' οὐσίαν ἐν καὶ ταῦτόν καὶ μοναδικόν τῆς θεότητος: ὑπὲρ τὸ μέγα δέ, διὰ τὸ "μὴ ποσῶ τινι ἢ μεγέθει ἢ πηλικότητι περιγράφεσθαι" καὶ πέρασί τισι διαλαμβάνεσθαι τὸ θεῖον. Πᾶν γάρ μέγεθος πεπερασμένον ἐστὶ, τὸ δέ θεῖον μόνον ἀπέραντον, ἢ φησὶν ὁ μέγας Δαβίδ, Μέγας Κύριος καὶ αἰνετός σφόδρα, καὶ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ οὐκ ἔστι πέρας, ὡς οὐδενὶ περιορισμῷ περατούμενον, διὸ καὶ ἄπειρον, ἢ ἔχον φθάνουσαν αὐτὸ τὴν οἴανουσιν χρόνου καὶ φύσεως ἔννοϊαν, καθ' ἣν ἡ τεχνικὴ τῶν λογικῶν ἐπιχειρημάτων μέθοδος τοῖς τὰ τοιαῦτα σπουδασταῖς ἐπενοήθη δι' ἣν μάλιστα καὶ μεθ' ἧς ἀδόκιμοι περὶ τὴν τῆς ἀληθείας εὔρεσιν ἀπεδείχθησαν, πᾶν ὃ τοῖς σφῶν αὐτῶν λογισμοῖς μὴ γέγονεν ἀλωτόν, μήτε εἶναι τὸ παράπαν πιστεύσαντες.

Δηλοῖ δέ τὰ προειρημένα λέγων ὁ διδάσκαλος ἐκ τοῦ καὶ ἐν ἄλλοις τοῖς αὐτοῖς χρήσασθαι λόγοις. Λέγει οὖν ἐν τῷ εἰς τὸν Κατάπλουν τῶν ἀπὸ Αἰγύπτου λόγῳ, θεολογικῶς οὕτως διεξιῶν περὶ τῆς ἀκτίστου καὶ θεοῦ οὐσίας, καὶ τῆς κτιστῆς καὶ ἀρχῆς τοῦ εἶναι λαβούσης φύσεως: "Καλεῖται δέ ἡ μὲν Θεός, καὶ ἐν τρισὶ τοῖς μεγίστοις ἴσταται, αἰτίῳ καὶ δημιουργῷ καὶ τελειοποιῷ τῷ Πατρί λέγω καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. Καὶ αὐθις ἐν τῷ περὶ Βαπτίσματος λόγῳ περὶ τῆς ἐν τρισὶν ἀγίαις ὑποστάσεσι μίας καὶ τῆς αὐτῆς ἀγίας θεότητος διαλαμβάνων φησὶ, "Πάντοθεν ἴσην, τὴν αὐτὴν πάντοθεν, ὡς ἐν οὐρανοῦ κάλλος καὶ μέγεθος, τριῶν ἀπείρων ἄπειρον συμφυῖαν». Αὐτός οὖν ἑαυτοῦ καθέστηκεν ἐρμηνευτῆς ὁ διδάσκαλος τοῖς μὴ παρέργως ἐντυγχάνουσι τοῖς αὐτοῦ θεοφράστου λόγοις.

PG (103). ...»ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΥΝΤΑΙ ΦΥΣΕΙΣ, ΚΑΙ ΘΕΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΓΙΝΕΤΑΙ»

(14Δ_424 >

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τὸ, «Καινοτομοῦνται φύσεις, καὶ Θεός ἄνθρωπος γίνεταί».

Οἱ τὰ πολλὰ τῶν θείων μυστηρίων ἐκ τῶν ὀπαδῶν καὶ ὑπηρετῶν γενομένων τοῦ Λόγου, καὶ αὐτόθεν ἀμέσως τὴν τῶν ὄντων μνηθέντων γνώσιν, κατὰ διαδοχὴν διὰ τῶν πρό αὐτῶν εἰς αὐτούς διαδοθέντα λαβόντες ἅγιοι φασὶν πέντε διαιρέσεις διειληφθαι τὴν πάντων τῶν γεγονότων ὑπόστασιν· ὧν πρώτην μὲν φασὶν εἶναι τὴν διαιρουσάν τῆς ἀκτίστου φύσεως τὴν κτιστὴν καθόλου φύσιν, καὶ διὰ γενέσεως τὸ εἶναι λαβούσαν. Φασὶ γάρ τὸν Θεὸν ἀγαθότητι (=1305=) πεποικηκότα τῶν ὄντων

ἀπάντων λαμπράν διακόσμησιν, μή αὐτόθεν αὐτῇ καταφανῆ γενέσθαι τινά καί διακρίνουσαν ἄγνοιαν διαίρεσιν λέγοντες. Τὴν γάρ φυσικῶς ἀλλήλων ταῦτα διαιροῦσαν, μηδέποτε δεχομένην εἰς μίαν οὐσίαν ἔνωσιν, ὡς τὸν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν μή δυναμένην ἐπιδέξασθαι λόγον εἶασαν ἄρρητον. Δευτέραν δέ, καθ' ἣν ἡ διά κτίσεως τό εἶναι λαβοῦσα σύμπασα φύσις ὑπὸ Θεοῦ διαιρεῖται εἰς νοητά καὶ αἰσθητά. Τρίτην, καθ' ἣν ἡ αἰσθητὴ φύσις διαιρεῖται εἰς οὐρανόν καὶ γῆν. Τετάρτην δέ, καθ' ἣν ἡ γῆ διαιρεῖται εἰς παράδεισον καὶ οἰκουμένην, καὶ Πέμπτην, καθ' ἣν ὁ ἐπὶ πᾶσιν, ὡσπερ τι τῶν ὄλων συνεκτικώτατον ἐργαστήριον, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ πᾶσαν διαίρεσιν ἄκροις δι' αὐτοῦ φυσικῶς μεσιτεύων ἀγαθοπρεπῶς κατὰ γενέσειν τοῖς οὖσιν ἐπεισαχθεῖς ἄνθρωπος διαιρεῖται εἰς ἄρσεν καὶ θῆλυ, πᾶσαν ἔχων δηλαδή φυσικῶς ταῖς τῶν ἄκρων πάντων μεσότησι διὰ τῆς πρὸς τὰ ἄκρα πάντα τῶν ἰδίων μερῶν σχετικῆς ιδιότητος τὴν πρὸς ἔνωσιν δύναμιν, δι' ἧς ὁ κατὰ τὴν αἰτίαν τῆς τῶν διηρημένων γενέσεως συμπληρούμενος τρόπος ἔμελλε τοῦ θεοῦ σκοποῦ τό μέγα μυστήριον ἔκδηλον δι' ἑαυτοῦ καταστήσαι, τὴν πρὸς ἄλληλα τῶν ἐν τοῖς οὖσιν ἄκρων (14Δ_426 > ἐναρμονίως ἀπὸ τῶν προσεχῶν ἐπὶ τὰ πόρρω, καὶ τῶν ἠττόνων ἐπὶ τὰ κρείττονα καθεξῆς ἀνατατικῶς προϊοῦσαν, εἰς Θεόν ἀποπερατώσας ἔνωσιν.

Τούτου δὴ χάριν ἔσχατος ἐπεισάγεται τοῖς οὖσιν ὁ ἄνθρωπος, οἰονεῖ σύνδεσμός τις φυσικός τοῖς καθόλου διὰ τῶν οἰκείων μερῶν μεσιτεύων ἄκροις, καὶ εἰς ἕν ἄγων ἐν ἑαυτῷ τὰ πολλῶν κατὰ τὴν φύσιν ἀλλήλων διεσθηκότα τῷ διαστήματι, ἵνα τῆς πρὸς Θεόν, ὡς αἴτιον, τὰ πάντα συναγούσης ἐνώσεως ἐκ τῆς ἰδίας πρότερον ἀρξάμενος διαιρέσεως καθεξῆς διὰ τῶν μέσων εἰρμῶ καὶ τάξει προβαίνων εἰς τὸν Θεόν λάβῃ τό πέρασ τῆς διὰ πάντων κατὰ τὴν ἔνωσιν γινομένης ὑψηλῆς ἀναβάσεως, ἐν ᾧ οὐκ ἔστι διαίρεσις, τὴν μηδαμῶς ἡρημένην δηλαδή κατὰ τὸν προηγούμενον λόγον τῆς περὶ τὴν γένεσιν τοῦ ἀνθρώπου θείας προθέσεως κατὰ τό θῆλυ καὶ τό ἄρσεν ιδιότητα τῆ περὶ τὴν θείαν ἀρετὴν ἀπαθεστάτη σχέσει πάντη τῆς φύσεως ἐκτιναζάμενος, ὥστε δειχθῆναί τε καὶ γενέσθαι κατὰ τὴν θείαν πρόθεσιν ἄνθρωπον μόνον, τῆ κατὰ τό ἄρσεν καὶ τό θῆλυ προσηγορία μή διαιρούμενον, καθ' ὃν καὶ προηγουμένως γεγένηται λόγον τοῖς νῦν περὶ αὐτὸν οὖσι τμήμασι μή μεριζόμενον, διὰ τὴν τελείαν πρὸς τὸν ἴδιον, ὡς ἔφην, λόγον καθ' ὃν ἔστιν γνῶσιν·

Εἶτα τὸν παράδεισον καὶ τὴν οἰκουμένην διὰ τῆς οἰκείας ἀγιοπρεποῦς ἀγωγῆς ἐνώσας μίαν ποιήσῃ γῆν, μή διαιρούμενην αὐτῷ κατὰ τὴν τῶν μερῶν αὐτῆς διαφοράν, ἀλλὰ μᾶλλον συναγομένην, ὡς μηδεμίαν πρὸς μηδὲν τῶν αὐτῆς ὑπαγωγὴν παθόντι μερῶν· εἶτα οὐρανόν καὶ γῆν ἐνώσας διὰ τὴν πρὸς ἀγγέλους τῆς ζωῆς παντὶ τρόπῳ κατ' ἀρετὴν, ὡς ἐφικτόν ἀνθρώποις, ταυτότητα μίαν ποιήσῃ ἀδιαίρετον (=1308=) πάντη πρὸς ἑαυτὴν τὴν αἰσθητὴν κτίσιν, μή διαιρούμενην αὐτῷ τοπικῶς τό παράπαν τοῖς διαστήμασι, κούφῳ γενομένῳ τῷ πνεύματι καὶ μηδενὶ βάρει σωματικῷ κατεχομένῳ πρὸς γῆν, καὶ τῆς πρὸς οὐρανοὺς ἀναβάσεως εἰργομένῳ διὰ τὴν πρὸς ταῦτα τοῦ νοῦ τελείαν ἀορασίαν (14Δ_428 > γνησίως πρὸς τὸν Θεόν ἐπειγομένου, καὶ σοφῶς ποιουμένου τῆς πρὸς αὐτὸν ἀνατάσεως ἐφεξῆς, ὡς ἐν ὁδῷ κοινῇ, φυσικῶς τοῦ πρό αὐτοῦ τό φθάσαν ἐπίβασιν·

Εἶτα τὰ νοητά καὶ τὰ αἰσθητά πρὸς τούτοις ἐνώσας διὰ τὴν πρὸς ἀγγέλους κατὰ τὴν γνῶσιν ἰσότητά μίαν ποιήσῃ κτίσιν τὴν ἅπασαν κτίσιν, μή διαιρούμενην αὐτῷ κατὰ τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἀγνωσίαν, ἴσης αὐτῷ πρὸς τοὺς ἀγγέλους ἀνελλιπῶς γενομένης τῶν ἐν τοῖς οὖσι λόγων γνωστικῆς ἐπιστήμης, καθ' ἣν ἡ τῆς ἀληθοῦς σοφίας ἀπειρόδωρος χύσις ἐπιγενομένη κατὰ τό θεμιτόν ἀκραιφνῶς λοιπὸν τὴν περὶ Θεοῦ καὶ ἀμεσιτεύτως παρέχεται τοῖς ἀξίοις ἀδιάγνωστον καὶ ἀνερμήνευτον ἔννοιαν· καὶ τέλος ἐπὶ πᾶσι τούτοις, καὶ κτιστὴν φύσιν τῆ ἀκτίστῳ δι' ἀγάπης ἐνώσας (ὡ τοῦ θαύματος τῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας) ἐν καὶ ταυτόν δείξειε κατὰ τὴν ἕξιν τῆς χάριτος, ὅλος ὅλῳ περιχωρήσας ὀλικῶς τῷ Θεῷ, καὶ

γενόμενος πᾶν εἶ τί πέρ ἐστιν ὁ Θεός, χωρίς τῆς κατ' οὐσίαν ταυτότητος, καί ὄλον αὐτόν ἀντιλαβών ἑαυτοῦ τόν Θεόν, καί τῆς ἐπ' αὐτόν τόν Θεόν ἀναβάσεως οἶον ἔπαθλον αὐτόν μονώτατον κτησάμενος τόν Θεόν, ὡς τέλος τῆς τῶν κινουμένων κινήσεως, καί στάσιν βásiμόν τε καί ἀκίνητον τῶν ἐπ' αὐτόν φερομένων, καί παντός ὄρου καί θεσμοῦ καί νόμου, λόγου τε καί νοῦ, καί φύσεως ὄρον καί πέρασ ἀόριστόν τε καί ἄπειρον ὄντα.

Ἐπειδή τοίνυν φυσικῶς, ὡς δεδημιούργητο, περί μέν τό ἀκίνητον, ὡς ἀρχήν ἰδίαν (φημί δέ τόν Θεόν) ὁ ἄνθρωπος οὐ κεκίνητο, περί δέ τά ὑπ' αὐτόν, ὧν αὐτός θεόθεν ἄρχειν ἐπιτάγη, παρά φύσιν ἐκὼν ἀνοήτως κεκίνηται, τῇ πρὸς ἔνωσιν τῶν διηρημένων δοθείση αὐτῷ φυσικῇ δυνάμει κατά τήν γένεσιν εἰς τόν τῶν ἠνωμένων μᾶλλον διαίρεσιν παραχρησάμενος, καί ταύτη μικροῦ δεῖν ἔλεεινῶς εἰς τό μή ὄν πάλιν κινδυνεύσας μεταχωρήσαι, διά τοῦτο καινοτομοῦνται φύσεις, καί παραδόξως ὑπέρ φύσιν περί τό φύσει κινούμενον ἀκινήτως, ἴν' οὕτως εἶπω, κινεῖται τό πάντη κατά φύσιν ἀκίνητον, καί Θεός ἄνθρωπος γίνεται, (14Δ_430 > ἵνα σώση τόν ἀπολόμενον ἄνθρωπον, καί τῆς κατά τό πᾶν καθόλου φύσεως δι' ἑαυτοῦ τά κατά φύσιν ἐνώσας ῥήγματα, καί τούς καθόλου τῶν ἐπί μέρους προφερομένους λόγους, οἷς ἡ τῶν διηρημένων γίνεσθαι πέφυκεν ἔνωσις, δείξας τήν μεγάλην βουλήν πληρώση τοῦ Θεοῦ καί Πατρός, εἰς ἑαυτόν ἀνακεφαλαιώσας τά πάντα, τά ἐν τῷ οὐρανῷ καί τά ἐπί τῆς γῆς, ἐν ᾧ καί ἐκτίσθησαν.

Ἄμέλει τοι τῆς καθόλου τῶν πάντων πρὸς ἑαυτόν ἐνώσεως ἐκ τῆς ἡμῶν (=1309=) ἀρξάμενος διαιρέσεως γίνεται τέλειος ἄνθρωπος, ἐξ ἡμῶν δι' ἡμᾶς καθ' ἡμᾶς, πάντα τά ἡμῶν ἀνελλιπῶς ἔχων, ἀμαρτίας χωρίς, τῆς κατά φύσιν ἀκολουθίας γαμικῆς οὐδόλως εἰς τοῦτο προσδεηθείς· ὁμοῦ τε καί κατά τό αὐτό δεικνύς, ὡς οἶμαι, τυχόν ὡς ἦν καί ἄλλος τρόπος τῆς εἰς πλῆθος τῶν ἀνθρώπων αὐξήσεως προεγνωσμένος Θεῶ, εἰ τήν ἐντολήν ὁ πρῶτος ἐφύλαξεν ἄνθρωπος καί πρὸς κτηνωδίαν ἑαυτόν τῷ κατά παράχρησιν τρόπῳ τῶν οἰκείων δυνάμεων μή κατέβαλε, καί τήν κατά τό ἄρρην καί θῆλυ διαφοράν τε καί διαίρεσιν τῆς φύσεως ἐξωθούμενος, ἧς πρὸς τό γενέσθαι, καθάπερ ἔφην, ἄνθρωπος, οὐδόλως προσεδείθη, ὧν δέ ἄνευ εἶναι τυχόν ἐστι δυνατόν. Ταῦτα εἰς τό διηνεκές παραμεῖναι οὐκ ἀνάγκη. Ἐν γάρ Χριστῷ Ἰησοῦ, φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, οὔτε ἄρρην οὔτε θῆλυ. Εἶτα τήν καθ' ἡμᾶς ἀγίασας οἰκουμένην διά τῆς οἰκείας ἀνθρωποπρεποῦς ἀναστροφῆς μετά θάνατον εἰς τόν παράδεισον ἀπαραποδίστως χωρεῖ, καθὼς τῷ ληστῇ ἀψευδῶς ἐπηγγείλατο, Σήμερον, φήσας, ἔση μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ.

Ἐντεῦθεν ὡς κατ' αὐτόν λοιπόν μή ἐχούσης πρὸς τόν παράδεισον διαφοράν τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης πάλιν ἐπ' αὐτῆς ἐφάνη τοῖς μαθηταῖς συνδαιτιώμενος μετά τήν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, δεικνύς ὡς ἡ γῆ μία οὔσα τυγχάνει πρὸς ἑαυτήν ἀδιαίρετος, τόν καθ' ὄν ἐστι λόγον τῆς κατά τήν διαφοράν διαιρέσεως ἐλεύθερον διασώζουσα. Εἶτα διά τῆς εἰς οὐρανόν ἀναλήψεως τόν οὐρανόν ἠνωσε δηλονότι καί τήν γῆν, καί μετά τούτου (14Δ_432 > τοῦ γηίνου σώματος τοῦ ἡμῖν ὁμοουσίου χωρήσας εἰς οὐρανόν μίαν οὔσαν τῷ κατ' αὐτήν καθολικωτέρῳ λόγῳ πᾶσαν τήν αἰσθητόν φύσιν ἀπέδειξε, τῆς τεμνούσης αὐτήν ἐν ἑαυτῷ διαιρέσεως ἀμαυρώσας τήν ιδιότητα. Ἐπειτα πρὸς τούτοις, τά αἰσθητά καί τά νοητά καθεξῆς διά πάντων τῶν κατ' οὐρανόν θείων καί νοητῶν ταγμάτων διελθὼν μετά τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος, τουτέστι τελείας τῆς ἡμετέρας φύσεως, ἠνωσε, τήν πρὸς τό ἐν τῆς ὄλης κτίσεως κατά τόν ἑαυτῆς ἀρχικώτατόν τε καί καθολικώτατον λόγον σύννευσιν δείξας ἐν ἑαυτῷ παντελῶς ἀδιαίρετόν τε καί ἀστασίαστον.

Καί τέλος ἐπί πᾶσι τούτοις κατά τήν ἐπίνοιαν τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς αὐτόν γένηται τόν Θεόν, ἐμφανισθεῖς ὑπέρ ἡμῶν δηλονότι, καθὼς γέγραπται, τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ καί Πατρός ὡς ἄνθρωπος ὁ καθ' οἰονδήποτε τρόπον μηδέποτε τοῦ Πατρός

ὡς Λόγος χωρισθῆναι δυνάμενος, πληρώσας ὡς ἄνθρωπος ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ καθ' ὑπακοήν ἀπαράβατον ὅσα προώρισεν αὐτός ὡς Θεός γενέσθαι, καὶ τελειώσας πᾶσαν βουλήν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀχρειωσάντων τῇ παραχρήσει τὴν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν φυσικῶς πρὸς τοῦτο δοθεῖσαν δύναμιν, καὶ πρῶτον ἐνώσας ἡμῖν ἑαυτοὺς ἐν ἑαυτῷ διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τῆς κατὰ τὸ ἄρρην καὶ τὸ θῆλυ διαφορᾶς, καὶ ἀντὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, οἷς ὁ τῆς διαιρέσεως ἐνθεωρεῖται μάλιστα τρόπος (=1312=), ἀνθρώπους μόνον κυρίως τε καὶ ἀληθῶς ἀποδείξας, κατ' αὐτόν δι' ὅλου μεμορφωμένους καὶ σώαν αὐτοῦ καὶ παντελῶς ἀκίβδηλον τὴν εἰκόνα φέροντας, ἧς κατ' οὐδένα τρόπον οὐδὲν τῶν φθορᾶς γνωρισμάτων ἄπτεται, καὶ σὺν ἡμῖν καὶ δι' ἡμᾶς τὴν ἅπασαν κτίσιν διὰ τῶν μέσων ὡς μερῶν ἰδίων τὰ ἄκρα περιλαβῶν καὶ περὶ ἑαυτὸν ἀλύτως ἀλλήλοις διασφίγγας παράδεισον καὶ οἰκουμένην, οὐρανόν καὶ γῆν, αἰσθητὰ καὶ νοητὰ, ὡς σῶμα καὶ αἴσθησιν καὶ ψυχὴν καθ' ἡμᾶς ἔχων καὶ νοῦν, οἷς ὡς μέρεσι καθ' ἕκαστον τὸ ἕκάστῳ καθόλου συγγενές οἰκειωσάμενος ἄκρον κατὰ τὸν προαποδοθέντα τρόπον θεοπρεπῶς τὰ πάντα εἰς ἑαυτὸν ἀνεκεφαλαιώσατο, μίαν ὑπάρχουσαν τὴν ἅπασαν κτίσιν δείξας, καθάπερ ἄνθρωπον ἄλλον, τῇ τῶν μερῶν ἑαυτῆς πρὸς ἄλληλα συνόδῳ συμπληρουμένην καὶ πρὸς ἑαυτήν (14Δ_434 > νεύουσαν τῇ ὀλότητι τῆς ὑπάρξεως, κατὰ τὴν μίαν καὶ ἀπλήν καὶ ἀπροσδιόριστον, τῆς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παραγωγῆς καὶ ἀδιάφορον ἔννοϊαν, καθ' ἣν ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν πᾶσα ἢ κτίσις ἐπιδέξασθαι δύναται λόγον παντελῶς ἀδιάκριτον, τὸ "Οὐκ ἦν" τοῦ "εἶναι" πρεσβύτερον ἔχουσα.

Πάντα γὰρ κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον ἀλλήλοις συνεμπίπτει καθ' ὅτιοῦν πάντως, εἰ καὶ μὴ πάντῃ, τὰ μετὰ Θεόν ὄντα καὶ ἐκ Θεοῦ τὸ εἶναι διὰ γενέσεως ἔχοντα, μηδενός καθόλου τῶν ὄντων, μηδὲ τῶν ἄγαν τιμίων καὶ ὑπερβεβηκότων τῆς πρὸς τὸ ἄγαν ἄσχετον γενικῆς σχέσεως, παντάπασιν φυσικῶς ἀπολελυμένου, μήτε μὴν τοῦ ἐν τοῖς οὐσιν ἀτιμωτάτου τῆς πρὸς τὰ ἀτιμιώτατα κατὰ φύσιν γενικῆς παντελῶς ἀπολιμπανομένου καὶ ἀμοιροῦντος σχέσεως. Πάντα γὰρ τὰ ταῖς οἰκείαις ἰδίως διαφοραῖς ἀλλήλων διακεκριμένα ταῖς καθόλου καὶ κοιναῖς γενικῶς ταυτότησιν ἦνωνται, καὶ πρὸς τὸ ἓν καὶ ταυτόν ἀλλήλοις γενικῶς τινι λόγῳ φύσεως συνωθοῦνται, οἷον τὰ μὲν γένη κατὰ τὴν οὐσίαν ἀλλήλοις ἐνούμενα τὸ ἓν ἔχει καὶ ταυτόν καὶ ἀδιαίρετον. Οὐδὲν γὰρ τῶν καθόλου καὶ περιεχόντων καὶ γενικῶν τοῖς ἐπὶ μέρους καὶ περιεχομένοις καὶ ἰδικοῖς παντελῶς συνδιαιρεῖται. Οὐ γὰρ ἔστι γενικόν εἶναι δύναται τὸ μὴ συνάγον τὰ διηρημένα φυσικῶς, ἀλλὰ συνδιαιρούμενον αὐτοῖς, καὶ τῆς οἰκείας μοναδικῆς ἐνότητος ἐξιστάμενον. Πᾶν γὰρ γενικόν κατὰ τὸν οἰκεῖον λόγον ὅλον ὅλοις ἀδιαιρέτως τοῖς ὑπ' αὐτὸ ἐνικῶς ἐνυπάρχει, καὶ τὸ καθ' ἕκαστον ὅλον ἐνθεωρεῖται γενικῶς. Τὰ δὲ εἶδη κατὰ τὸ γένος ὡσαύτως τῆς ἐν τῇ διαφορᾷ ποικιλίας ἀπολυθέντα τὴν πρὸς ἄλληλα ταυτότητα δέχεται. Τὰ ἄτομα δὲ κατὰ τὸ εἶδος τὴν πρὸς ἄλληλα δεχόμενα σύμβασιν ἓν καὶ ταυτόν ἀλλήλοις πάντῃ καθέστηκε, τῇ ὁμοφυίᾳ τὸ ἀπαράλλακτον ἔχοντα καὶ διαφορᾶς πάσης ἐλεύθερον. Τὰ δὲ συμβεβηκότα κατὰ τὸ ὑποκείμενον ἀλλήλοις συγκριθέντα τὸ ἐνιαῖον ἔχει, τῷ ὑποκειμένῳ παντελῶς μὴ σκεδαννύμενον.

(14Δ_436 > Καὶ μάρτυς τούτων ἀψευδῆς ὁ ἀληθῆς θεηγόρος, ὁ μέγας καὶ ἅγιος Διονύσιος (=1313=) ὁ Ἄρεοπαγίτης, ἐν τῷ περὶ τελείου καὶ ἐνός κεφαλαίῳ τῆς Περί θείων ὀνομάτων πραγματείας οὕτως φάσκων· "Οὐδέ γάρ ἐστι πλῆθος ἀμέτοχόν πη τοῦ ἐνός, ἀλλὰ τὸ μὲν πολλά τοῖς μέρεσιν ἐν τῷ ὅλῳ, καὶ τὸ πολλά τοῖς συμβεβηκόσιν ἐν τῷ ὑποκειμένῳ, καὶ τὰ πολλά τῷ ἀριθμῷ ἢ ταῖς δυνάμεσιν ἐν τῷ εἶδει, καὶ τὸ πολλά τοῖς εἶδεσιν ἐν τῷ γένει, καὶ τὸ πολλά τοῖς προόδοις ἐν τῇ ἀρχῇ, καὶ οὐδὲν ἐστι τῶν ὄντων ὃ μὴ μετέχει πη τοῦ ἐνός». Καὶ ἀπλῶς, ἵνα συνελών εἶπω, πάντων τῶν διηρημένων καὶ μερικῶν οἱ λόγοι τοῖς τῶν καθόλου καὶ γενικῶν, ὡς φασί, περιέχονται λόγοις, καὶ τοὺς μὲν τῶν γενικωτέρων καὶ καθολικωτέρων

λόγους υπό τῆς σοφίας συνέχεσθαι, τούς δέ μερικῶν ποικίλως τοῖς τῶν γενικῶν ἐνισχημένους υπό τῆς φρονήσεως περιέχεσθαι, καθ' ἣν ἀπλούμενοι πρότερον, καί τήν ἐν τοῖς πράγμασι τοῖς ὑποκειμένοις ἀπολύοντες συμβολικὴν ποικιλίαν, υπό τῆς σοφίας ἐνίζονται, τήν εἰς ταυτότητα τοῖς γενικωτέροις συμφυΐαν δεξάμενοι.

Σοφία δέ τοῦ Θεοῦ καί Πατρός καί φρονήσις ἐστὶν ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ καί καθόλου τῶν ὄντων συνέχων τῇ δυνάμει τῆς σοφίας, καί τὰ συμπληρωτικά τούτων μέρη περιέχων τῇ φρονήσει τῆς συνέσεως ὡς πάντων φύσει δημιουργός καί προνοητής, καί εἰς ἓν ἄγων τὰ διεστῶτα δι' ἑαυτοῦ, καί τόν ἐν τοῖς οὐσί καταλύων πόλεμον, καί πρὸς εἰρηνικὴν φιλίαν τὰ πάντα καί ἀδιαίρετον συνδέων ὁμόνοιαν, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καί τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καθὼς φησιν ὁ θεῖος Ἀπόστολος.

ΡΔ (104). ΑΛΛΗ ΕΙΣ ΤΟ ΑΥΤΟ ΑΠΟΡΟΝ ΘΕΩΡΙΑ

(14Δ_438 >

Ἄλλη εἰς τό αὐτό ἄπορον θεωρία.

Καινοτομοῦνται πάλιν αἱ φύσεις, τῆς μὲν θείας δι' ἀγαθότητα καί φιλανθρωπίαν ἄμετρον τῆς καθ' ἡμᾶς κατὰ θέλησιν ἐκούσιον σαρκικῆς ὑπερφυῶς ἀνεχομένης γεννήσεως, τῆς ἡμετέρας δέ παραδόξως ἄπορον τῷ σαρκωθέντι Θεῷ ξένῳ παρά τήν φύσιν θεσμῶ τήν λογικῶς ἐψυχωμένην γεωργοῦσης σάρκα, κατὰ πάντα τήν αὐτήν ἡμῖν οὖσαν καί ἀπαράλλακτον χωρὶς ἀμαρτίας, καί τό δὴ παραδοξότερον, μηδέν τοῦ νόμου τῆς παρθενίας τῆς γενομένης μητρός διὰ τῆς γεννήσεως τό σύνολον μειωθέντος. Καινοτομία δέ κυρίως οὐ μόνον τό γεννηθῆναι χρονικῶς κατὰ σάρκα τόν ἀνάρχως ἤδη γεγεννημένον ἀφράστως ἐκ τοῦ Θεοῦ καί Πατρός Θεόν Λόγον, ἀλλά καί τό δοῦναι σάρκα τήν ἡμετέραν φύσιν ἄνευ σποράς, καί τό τεκεῖν παρθένου ἄνευ φθοράς. Τούτων γάρ ἕκαστον φανεράν ἔχον τήν καινοτομίαν τόν καθ' ὃν γέγονεν ἄρρητόν τε καί ἄγνωστον λόγον παντελῶς ἀποκρύπτεται κατὰ ταυτόν καί ἀποδείκνυσι, τό μὲν τῷ ὑπέρ φύσιν καί γνῶσιν τρόπῳ, τό δέ τῷ λόγῳ τῆς πίστεως, ᾧ πάντα τὰ ὑπέρ φύσιν καί γνῶσιν ἀλίσκεσθαι πέφυκεν.

(=1316=) Οὕτω μὲν οὖν, κατ' ἐμέ φάναι, τό ἄπορον ὡς δυνατόν ἐπιλέλυται, καί οὐκ οἶδ' ὅπως ἐτέρως αὐτό χρή διεξελεθῆναι. Τῆς σῆς δ' ἂν εἴη φιλοσοφίας ἢ ἐγκρίναι τὰ εἰρημένα, ἢ τὰ κρείττω παρ' ἑαυτῆς σοφώτερον ἐξευρεῖν τε καί φράσαι, καί μεταδοῦναί μοι καρπὸν γνώσεως ὑψηλῆς καί μηδέν ἐχούσης ἐπίγειον.